

ปัญหาการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายศาลากรในการกักสินค้าละเมิด
กฎหมายเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า – ส่งออก

วันวิสาข เทศยศ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
พ.ศ. 2561

**Problems on Enforcement of Measures of Customs Law in Quarantine of
Goods Violating Trademark and Copyright Laws at Import – Export Points**

Wanwisa Thepyot

A Thesis Submitted in partial Fulfillment of the Requirements

for the degree of Master of Laws

Department of Law

Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2018

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัญหาการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายศุลกากรในการกักสินค้าละเมิด
กฎหมายเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า-ส่งออก

เสนอโดย นางสาววันวิสาข์ เทพยศ

สาขาวิชา นิติศาสตร์

หมวดวิชา กฎหมายมหาชน

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.จิรศักดิ์ รอดจันทร์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตน์ชื่อสกุล)

.....กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.จิรศักดิ์ รอดจันทร์)

.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ชูชาติ อัสวโรจน์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์กานินี กิจพ้อคำ)

คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ รับรองแล้ว

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตน์ชื่อสกุล)

วันที่ ๓๑ เดือน ๒๓๓๖ พ.ศ. ๒๕๖๑

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหาการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายศุลกากรในการกักสินค้า ละเมิดกฎหมายเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า – ส่งออก
ชื่อผู้เขียน	วันวิสาข์ เทพยศ
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.จิรศักดิ์ รอดจันทร์
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2560

บทคัดย่อ

กรมศุลกากรเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการป้องกันและปราบปรามสินค้าละเมิดกฎหมายเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า-ส่งออก ทั้งทางบก ทางเรือ ทางอากาศไม่ให้มีการนำเข้ามาหรือส่งออกไปนอกประเทศไทย ทั้งนี้โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469 และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากปัญหาที่เกิดจากสินค้าที่มีการละเมิดกฎหมายเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ได้ส่งผลกระทบต่อเป็นวงกว้าง ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นในฐานะที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) และเข้าร่วมในความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า หรือ Agreement on Trade – Related Aspects of Intellectual Property Right (TRIPs Agreement) ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามสินค้าที่มีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา โดยการใช้มาตรการทางศุลกากรที่เรียกว่ามาตรการกัก สินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดนำเข้า-ส่งออก อันเป็นการให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ศุลกากรโดยตรงในการตรวจสอบสินค้าที่ละเมิดกฎหมายเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า-ส่งออก ซึ่งในภาคที่ 3 ส่วนที่ 4 ได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องทำการอนุวัติกฎหมายให้เป็นไปตามความตกลงในการให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ศุลกากรมีอำนาจโดยตรงในการตรวจสอบสินค้าที่มีการละเมิดกฎหมายเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า-ส่งออก ซึ่งประเทศไทยได้ตรากฎหมายให้เป็นไปตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) แล้ว

แต่จากการศึกษายังคงพบปัญหาในการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรการดังกล่าว โดยมีปัจจัยจากหลายสาเหตุทั้งปัญหาข้อกฎหมายและปัญหาทางปฏิบัติ จึงทำให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรไม่สามารถการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายศุลกากรในการกักสินค้าละเมิดกฎหมายเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า – ส่งออก ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

ผู้เขียนจึงทำการศึกษาถึงปัญหาดังกล่าวและเสนอแนะแนวทางและมาตรการต่างๆ ที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ประกาศ คำสั่งและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวกับการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายศุลกากรในการกักสินค้าละเมิดกฎหมายเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า - ส่งออก เพื่อให้เหมาะสม มีประสิทธิภาพและทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ศุลกากรในการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้นำเข้าหรือส่งออกที่จะปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง และป้องกันปราบปรามสินค้าที่ละเมิดกฎหมายเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า - ส่งออกได้

Thesis Title	Problems on Enforcement of Measures of Customs Law in Quarantine of Goods Violating Trademark and Copyright Laws at Import – Export Points
Author	Wanwisa Thepyot
Thesis Advisor	Associate Professor Dr. Jirasak Rodjan
Department	Law
Academic Year	2017

ABSTRACT

The Royal Thai Customs is an organization in charge of protecting an intellectual property through the point import - export clearance by air, land and sea to regulate and to exercise an effective control over import and export activities within the kingdom under Customs ACT BC. 1926 (2469) and other related regulations. An intellectual property infringement is the infringement or violation of an intellectual property right (IPR) which has been negative impact to the social and economic widely. The Royal Thai Customs as a WTO Member adopting Agreement on Trade – Related Aspects of Intellectual Property Right (TRIPs Agreement) is focusing on protecting IPR by preventive measurement by conferring the power upon the authorities to inspect goods involving an intellectual infringement or violation property right inspection at the point of import - export clearance. Under part 3, section 4, a WTO member should adapt that section to national legislation by conferring the power of intellectual infringement inspection and prevention upon the customs officer directly to check the product which is in violation of trademark and copyright law at the point of import – export clearance. Thailand has enacted laws to comply with the Agreement on Intellectual Property Rights relating to Trade (TRIPs Agreement) already.

However the study has found problems in the enforcement of legal obligations under such measures, causing from several reasons, both legal and practical problems. Therefore, customs

authorities are unable to enforce the law on customs detention of goods which violates copyright and trademark law at the point of import - export clearance.

The author has studied the issue and proposed guidelines and measures to revise the laws concerned. The revised laws would be announcements, orders and regulations relating to customs enforcement, and legal measures of detention of goods which have violated trademark and copyright law at the point of import - export clearance. The revised laws would enhance efficiency and performance of duties of customs authorities in facilitating the importer or exporter to follow the law correctly, protecting and suppressing products that violate trademark and copyright law at the point of import – export clearance.

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณ รศ.ดร.จิรศักดิ์ รอดจันทร์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำ คำปรึกษา ข้อคิดทางวิชาการ รวมทั้งตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการเรียบเรียงจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้เมตตาให้ความรู้แนวคิดในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์นี้ให้ถูกต้องมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นและขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้กับผู้เขียน รวมถึงเจ้าของผลงานเขียนในหนังสือ วารสาร บทความในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทุกท่าน ที่ผู้เขียนได้ศึกษาค้นคว้า ตลอดจนได้อ้างอิงผลงานทางวิชาการ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างยิ่ง

สุดท้ายนี้ หากวิทยานิพนธ์เล่มนี้มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อการศึกษา ค้นคว้า ผู้เขียนขอมอบความดีทั้งหมดเป็นกตเวทิตูณแด่ บิดา มารดา ครู อาจารย์ ผู้วางรากฐานการศึกษาอันเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตให้กับผู้เขียน ส่วนข้อบกพร่องทั้งหลายผู้เขียนขอน้อมรับและกราบขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

วันวิสาข เทศศ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 สภาพปัญหาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
1.3 สมมติฐาน.....	10
1.4 ขอบเขตการศึกษา.....	10
1.5 วิธีการศึกษา.....	11
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
2. หลักการและแนวความคิดทางทฤษฎีในการบังคับใช้มาตรการทางศุลกากรในการกัก สินค้าที่ละเมิดกฎหมายเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า – ส่งออก.....	12
2.1 หลักการพิธีการศุลกากรในการนำเข้าและส่งออกไปนอกราชอาณาจักร.....	12
2.2 อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ศุลกากร.....	27
2.3 หลักการและแนวความคิดทางทฤษฎีในการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์..	35
3. ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า และมาตรการทาง กฎหมายต่างประเทศกับประเทศไทยทางด้านศุลกากรในการกักสินค้าที่ละเมิดกฎหมาย เครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์.....	51
3.1 ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า.....	51
3.2 มาตรการทางศุลกากรของสหราชอาณาจักร.....	57
3.3 มาตรการทางศุลกากรของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	69
3.4 มาตรการทางกฎหมายศุลกากรของประเทศไทย.....	86

บทที่	หน้า
4. วิเคราะห์ปัญหาและเปรียบเทียบการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายศุลกากรในการกัก สินค้าที่ละเมิดกฎหมายเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า – ส่งออก.....	99
4.1 วิเคราะห์ปัญหาการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายศุลกากรในการกักสินค้าที่ ละเมิดกฎหมายเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า – ส่งออก.....	99
4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายศุลกากรในการกักสินค้าที่ ละเมิดเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า – ส่งออก ของประเทศไทย สหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา.....	105
4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการบังคับใช้มาตรการทางศุลกากรในการกักสินค้าที่ละเมิด เครื่องหมายการค้า และลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า – ส่งออก ของประเทศไทยกับข้อตกลง ว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า.....	111
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	127
5.1 บทสรุป.....	127
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	130
บรรณานุกรม.....	137
ภาคผนวก.....	141
ก. ประกาศกรมศุลกากรที่ 6/2531 เรื่อง การตรวจสอบเครื่องหมายการค้าในกรณีที่มี เหตุสงสัยว่าจะมีเครื่องหมายการค้าปลอม หรือเลียนเครื่องหมายการค้า.....	143
ข. ประกาศกรมศุลกากร ที่ 28/2536 เรื่อง ระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับสินค้าที่ ละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น.....	146
ประวัติผู้เขียน.....	148

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมาย ประกาศ ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับ มาตรการกักสินค้าเฉพาะสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า และลิขสิทธิ์.....	111

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
	2.1 แผนภาพแสดงกระบวนการนำเข้าด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Import System).....	21

บทที่ 1

บทนำ

1.1 สภาพปัญหาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันการค้าระหว่างประเทศมีบทบาทสำคัญในการที่จะนำเงินตรา ความเจริญ ความมั่งคั่งเข้ามาสู่ประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในธุรกิจการค้าเสรีระหว่างประเทศในยุคการค้าไร้พรมแดน ซึ่งจะมีการเคลื่อนย้ายทรัพยากรและการลงทุนในหลายมิติ ผลคือ การค้าระหว่างประเทศ จะเกิดขึ้นแพร่หลายไร้ขีดจำกัด พิกัดศุลกากรและข้อกีดกันทางการค้าในแต่ละประเทศจะถูกยกเลิกไป สินค้าและบริการทั้งหลายจะมีทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวข้องด้วยเสมอทำให้สินค้าไหลเวียนเข้ามาในตลาดการค้าอย่างไร้ขีดจำกัด¹ และเมื่อประเทศมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจแล้วก็จะเป็นการง่ายที่จะพัฒนาประเทศในด้านอื่นๆต่อไป แต่ในการพัฒนานี้กลับมีปัญหาหลายประการที่คอยขัดขวาง ทำให้การพัฒนาดังกล่าวเป็นไปได้ช้ากว่าที่ควร

ปัญหาหนึ่งที่มีความสำคัญมาก และเกิดขึ้นกับทั่วโลกนั่นคือปัญหาในเรื่องของการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งทรัพย์สินทางปัญญานั้นมีบ่อเกิดมาจากการสร้างสรรค์โดยความคิด และปัญญาของมนุษย์² และทรัพย์สินทางปัญญาที่รู้จักโดยทั่วไป คือ ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้า ซึ่งสินค้าที่มีทรัพย์สินทางปัญญานี้เป็นสินค้าที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และมันสมอง กล่าวคือ เป็นสินค้าที่เจ้าของสิทธิ์เป็นผู้ริเริ่ม พัฒนา สร้างสรรค์ผลงานของตนขึ้นมาแล้วสร้างเป็นสินค้าให้กับผู้บริโภคได้ใช้ อันเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของผู้คนทั้งในและนอกประเทศ ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวางทั้งต่อตัวผู้สร้างสรรค์เองไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์และกำไร ทางด้านการค้า ก่อให้เกิดกำลังใจในการสร้างสรรค์ผลงานที่ดีมีประโยชน์ต่อไป และผู้บริโภคก็ย่อมจะได้บริโภคสินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐานอันเป็นผลดีต่อชีวิต ร่างกาย ความเป็นอยู่ ส่วนรัฐนั้นก็จะได้ประโยชน์ในลักษณะภาษีเงินได้ประเภทต่างๆ ที่เกิดจากธุรกิจอันเกี่ยวกับสินค้าในทรัพย์สินทางปัญญาเหล่านั้น

¹ คมนันทะนงชัย ฉายไฟโรจน์, กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาฉบับสมบูรณ์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บ้านนา สวิต, 2555), น.7.

² ไชยยศ เหมะรัชตะ, ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา (พื้นฐานความรู้ทั่วไป), (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ม.ป.ป.), น.6.

เมื่อสินค้าที่มีทรัพย์สินทางปัญญาเป็นที่รู้จักแพร่หลายและได้รับความนิยมในหมู่ผู้บริโภค ทำให้มีบุคคลบางกลุ่มแสวงหาประโยชน์จากสินค้าที่มีทรัพย์สินทางปัญญาเหล่านั้นโดยกระทำการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา เช่น ทำซ้ำงานอันมีลิขสิทธิ์ เลียนแบบการออกแบบผลิตภัณฑ์ การปลอมแปลงเครื่องหมายการค้า ย่อมทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้เป็นเจ้าของสิทธิที่แท้จริง

การละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญานั้นย่อมเป็นความเสียหายโดยตรงต่อผู้เป็นเจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่แท้จริง นั่นคือ การถูกลักลอบใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของตนโดยไม่ได้รับอนุญาตและไม่ได้รับค่าตอบแทนจากการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาเหล่านั้น นอกจากนี้การที่ผู้ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ผลิตสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาออกจำหน่าย ยังมีผลทำให้เจ้าของสิทธิที่แท้จริงต้องสูญเสียส่วนแบ่งทางการตลาดในการจำหน่ายสินค้าประเภทนั้นด้วย

จากสถิติการจับกุมสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของกรมศุลกากร พบว่า สินค้าที่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญานั้นมีตั้งแต่เสื้อผ้า กระเป๋า นาฬิกา แผ่นDVD ภาพยนตร์และเพลงต่างประเทศ สุรา ไวน์ เวชภัณฑ์ทางการแพทย์ อะไหล่รถยนต์ ยาจีน เป็นต้น³ แสดงให้เห็นได้ว่าสินค้าแทบทุกชนิดที่มีอยู่ในท้องตลาดล้วนมีสินค้าปลอม สินค้าเลียนแบบที่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาปะปนอยู่แทบทั้งสิ้น สินค้าที่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาไม่ได้ถูกสร้างสรรค์หรือพัฒนาคิดค้นอย่างถูกต้อง หากแต่เกิดจากการลอกเลียนแบบสินค้าที่มีทรัพย์สินทางปัญญาอยู่แล้ว ซึ่งมีผลทำให้สินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาด้อยคุณภาพ และไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภคที่ได้ใช้สินค้าเหล่านี้ ทั้งในด้านชีวิต ร่างกาย สุขภาพอนามัย ความเป็นอยู่ และสินค้าที่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาจะมีราคาต่ำกว่าสินค้าที่มีทรัพย์สินทางปัญญาที่แท้จริงเป็นอย่างมาก ทำให้สินค้าที่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญานั้นเข้าถึงผู้บริโภคได้ง่าย ด้วยเหตุนี้จึงมีผู้บริโภคที่จะได้รับผลกระทบจากการใช้สินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่ด้อยคุณภาพเป็นวงกว้าง และมีแนวโน้มว่าผู้ได้รับผลกระทบจะมีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการป้องกันปราบปรามสกัดกั้นไม่ให้สินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเข้าสู่ท้องตลาดได้

นอกจากผลกระทบที่มีต่อเจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาและผู้บริโภค ดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ปัญหาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญายังมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจระหว่างประเทศอีกด้วย เพราะในสถานการณ์ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญากลายมาเป็นประเด็นเกี่ยวเนื่องกับการค้าระหว่างประเทศ เพราะประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่มีอัตรา

³ สืบค้นเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2560, จาก <http://www.iprcustoms.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=126935>

การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในระดับที่สูง โดยไทยถูกสหรัฐอเมริกาจัดให้อยู่ในบัญชีประเทศที่ถูกจับตามองเป็นพิเศษ (Priority Watch List : PWL) ด้านการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาคิดต่อกันมานาน 10 ปี (2550-2560)⁴ จึงถูกบางประเทศที่มีกฎหมายให้อำนาจรัฐบาลสามารถใช้มาตรการตอบโต้ทางการค้าแก่ประเทศคู่ค้าที่ไม่ให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพได้ มีผลทำให้ประเทศไทยถูกกดดันจากต่างประเทศ โดยได้นำเอาประเด็นเหล่านี้มาเป็นข้ออ้างในการตอบโต้และกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศซึ่งส่งผลกระทบต่อการลงทุนจากต่างประเทศและการส่งออกของประเทศไทยอย่างประเมินค่าไม่ได้ ดังนั้นเมื่อปัญหาเรื่องการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาไม่เพียงแต่เป็นปัญหาประโยชน์ส่วนตนอีกต่อไปแล้ว แต่เป็นปัญหาประโยชน์ของชาติด้วย รัฐจึงต้องเข้ามามีบทบาทหรือออกมาตรการที่จะป้องกันและปราบปรามสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเหล่านี้

เมื่อปัญหาเรื่องการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาถูกมองว่าเกิดจากการให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่ด้อยประสิทธิภาพและกลายเป็นประเด็นปัญหาใหญ่ของเรื่องการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งเดิมข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดศุลกากรและการค้า (General Agreement On Tariffs And Trade) หรือ GATT ไม่ได้กำหนดมาตรการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา เพราะความเกี่ยวโยงระหว่างความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญากับการค้าระหว่างประเทศยังไม่เป็นที่ยอมรับกัน ประกอบกับความคิดที่ว่า GATT ไม่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาดังนั้นบทบัญญัติของ GATT 1947 จึงกล่าวถึงทรัพย์สินทางปัญญาเพียงในทางที่ว่าการค้าเสรีที่ GATT กำหนดคกกฎเกณฑ์ไว้นี้จะไม่กระทบกระเทือนต่อการใช้สิทธิและบังคับตามสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

ดังนั้น ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศที่พัฒนาแล้วจึงได้ร่วมกันผลักดันให้ที่ประชุม GATT เปิดการเจรจารอบอุรุกวัย เจรจากตกลงกันสร้างกรอบในเรื่องการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญารขึ้น จากการผลักดันของประเทศพัฒนาแล้วให้ที่ประชุมสร้างกรอบการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ในที่สุดที่ประชุม GATT โดยความตกลงร่วมกันจัดตั้งองค์การการค้าโลก (World Trade Organization (WTO)) และในขณะเดียวกันก็ได้กำหนดความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า หรือที่เรียกว่า “Agreement On Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights” (TRIPS) ซึ่งในข้อตกลงดังกล่าวก่อให้เกิดพันธกรณีหลายประการแก่ประเทศสมาชิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพันธกรณีที่เป็นมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการ

⁴ สืบค้นเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2560, จาก [https://ustr.gov/sites/default/files/301/2017 Special 301 Report FINAL.PDF](https://ustr.gov/sites/default/files/301/2017%20Special%20301%20Report%20FINAL.PDF)

⁵ ชัชชัย ศุภผลศิริ, ถ้าอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2539), น.9.

ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ที่ทุกประเทศจะต้องหามาตรการที่ดีเหมาะสม และเป็นแนวทางเดียวกัน⁶

ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกลำดับที่ 59 ขององค์การการค้าโลก (WTO) และเข้าร่วมในความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ประเทศไทยจึงมีพันธกรณีที่จะต้องอนุวัติกฎหมายให้เป็นไปตามมาตรฐานในข้อตกลงดังกล่าว ปัญหาในเรื่องของการป้องกันและปราบปรามสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา จึงนับว่าเป็นปัญหาที่ต้องการการแก้ไขอย่างเร่งด่วน และเมื่อพิจารณาถึงมาตรการที่จะใช้ในการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาจะเห็นว่า ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ได้ให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา โดยการใช้มาตรการทางศุลกากร ที่เรียกว่ามาตรการกักสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดนำเข้า-ส่งออก อย่างมาก โดยความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ได้บัญญัติข้อกำหนดพิเศษเกี่ยวกับมาตรการ ณ จุดนำเข้า-ส่งออก ไว้ในภาคที่ 3 ส่วนที่ 4 ของความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement)⁷ เพื่อให้ประเทศสมาชิกทำการอนุวัติกฎหมายของตนให้ได้มาตรฐานดังกล่าว

ปัจจุบันมาตรการป้องกันและปราบปรามสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดนำเข้า-ออกส่งนั้น ในประเทศไทยมีอยู่ 2 มาตรการ คือ

(1) มาตรการในการกักสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดนำเข้า - ส่งออก โดยศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง

มาตรการดังกล่าวข้างต้นเป็นวิธีการที่เจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาอาจขอให้มีการกักสินค้าละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดนำเข้า-ส่งออกได้ คือยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้องคดี โดยกำหนดให้ผู้ทรงสิทธิ หรือผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา ยื่นคำร้องต่อศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งระงับหรือละเว้นการกระทำต่างๆ ที่เป็นการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ดังที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ได้กำหนดว่าในกรณีที่มีหลักฐานโดยชัดแจ้งที่บุคคลใดกระทำการ หรือกำลังทำการ อย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ หรือสิทธิของนักแสดง เจ้าของลิขสิทธิ์ หรือสิทธิของ

⁶ ชมพู่ ใจเงินสุทธิ, “มาตรการกักสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดผ่านแดน,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), น. 12.

⁷ ปัจฉิมา ธนสันติ, ความเกี่ยวพันระหว่างศุลกากรกับเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., 2539), น.12.

นักแสดงอาจขอให้ศาลมีคำสั่งให้บุคคลดังกล่าวระงับ หรือละเว้นการกระทำดังกล่าว⁸ และพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 กำหนดว่า ในกรณีที่มีหลักฐานโดยชัดแจ้งว่ามีผู้กระทำการ หรือกำลังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 108 มาตรา 109 หรือมาตรา 110 เจ้าของเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วม อาจขอให้ศาลมีคำสั่ง ให้บุคคลดังกล่าวระงับหรือละเว้น การกระทำดังกล่าว⁹ ซึ่งในเนื้อหาของการกักสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดนำเข้า-ส่งออก โดยศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศนั้นจะกล่าวพอสังเขปเท่านั้น

(2) มาตรการป้องกันและปราบปรามการสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดนำเข้า-ส่งออก ตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ได้ให้ความสำคัญกับมาตรการกักสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดนำเข้า - ส่งออก อย่างมาก ซึ่งหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทยที่มีหน้าที่โดยตรงตามมาตรการดังกล่าว คือ กรมศุลกากร

ปัจจุบันกรมศุลกากร ได้รับบทบาทและหน้าที่จากเดิมที่เน้นการจัดเก็บภาษีอากรจากของที่นำเข้ามาในและส่งออกป็นนอกราชอาณาจักรมาเป็นการมุ่งเน้นที่จะพัฒนาส่งเสริมด้านการค้าระหว่างประเทศและการส่งออกของไทยที่มีศักยภาพในการแข่งขันกับตลาดการค้าของโลก และดูแล ปราบปราม ปกป้องสังคมให้ปลอดภัยด้วยระบบควบคุมทางศุลกากร

ซึ่งมาตรการป้องกันและปราบปรามการสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดนำเข้า-ส่งออก โดยการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ศุลกากรมีบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา ดังนี้

- พระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469
- พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537
- พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534
- ประมวลกฎหมายอาญา
- พระราชบัญญัติการส่งออกป็นนอกรและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522
- พระราชบัญญัติ การส่งออกป็นนอกรและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558
- ประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกป็นนอกรและนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2530

⁸ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537, มาตรา 65

⁹ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534, มาตรา 116

- ประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 94) พ.ศ. 2536

- ประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 95) พ.ศ. 2536

- ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง สินค้าต้องห้ามนำผ่านราชอาณาจักร พ.ศ. 2559

เมื่อพิจารณาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมดแล้วพบว่า กฎหมายให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ศุลกากรในการป้องกันปราบปรามสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดนำเข้า - ส่งออก มีเพียงกฎหมายที่เกี่ยวกับลิขสิทธิ์ และสิทธิในเครื่องหมายการค้าเท่านั้น โดยไม่มีการให้อำนาจป้องกันปราบปรามสินค้าที่เกี่ยวกับสิทธิบัตรไว้แต่อย่างใด

ในการศึกษาวิจัยปัญหาการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายศุลกากรในการกักสินค้าละเมิดกฎหมายเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า - ส่งออก ได้ทำการศึกษาบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ศุลกากรในการป้องกันและปราบปรามการนำเข้าและส่งออกสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ โดยได้ศึกษาจากพระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469 ซึ่งในช่วงเวลาที่กำลังปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้มีการตราพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 ขึ้น มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2560 และมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ยกเลิกพระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469

แต่อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 บทเฉพาะกาล มาตรา 262 ได้บัญญัติว่า บรรดาพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือ คำสั่ง ที่ออกตามพระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469 พระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 7) พุทธศักราช 2480 พระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 8) พุทธศักราช 2480 พระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 9) พุทธศักราช 2482 หรือพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2497 แล้วแต่กรณี ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะมีพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ หรือ คำสั่ง ตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ¹⁰ ดังนั้นปัญหาการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายศุลกากรในการกักสินค้าละเมิดกฎหมายเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า - ส่งออกในพระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469 ก่อนที่จะมีพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 มีผลใช้บังคับ ยังคงเป็นปัญหาในพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 ฉบับใหม่ เนื่องจากยังไม่มีมีการแก้ไข ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือ คำสั่งของกรมศุลกากรตามกฎหมายฉบับใหม่แต่อย่างใด

¹⁰ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560, มาตรา 262

การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ศุลกากรในการป้องกันปราบปรามสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 95) พ.ศ. 2536 ข้อ 4 ได้กำหนดให้ผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ มีสิทธิยื่นคำขอกักสินค้าที่มีการอ้างว่า ละเมิดลิขสิทธิ์ของตนต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรเพื่อกัก และตรวจสอบสินค้า ก่อนที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะทำการตรวจปล่อยสินค้าออกไปนอกราชอาณาจักร หรือส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้นำเข้า¹¹ แต่ในทางปฏิบัติหากเจ้าหน้าที่ศุลกากรตรวจพบสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ด้วยตัวเจ้าหน้าที่เอง และผู้เป็นเจ้าของสิทธิไม่มาดำเนินการใดๆ อันเป็นการยืนยันสิทธิของตนแล้ว ก็ไม่มีบทบัญญัติใดๆ ที่จะกำหนดแนวทางปฏิบัติแก่เจ้าหน้าที่ศุลกากรในการที่จะดำเนินการต่อได้ เป็นผลให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรจำต้องตรวจปล่อยสินค้านั้นไป อีกทั้งเมื่อสิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิส่วนบุคคล และผู้เป็นเจ้าของสิทธิไม่ตั้งใจที่จะดำเนินการใดๆ เพื่อคุ้มครองสิทธิของตน ย่อมถือได้ว่าไม่มีผู้ต้องเสียหายจากการละเมิดสิทธินั้น ดังนั้น การที่เจ้าหน้าที่จะกักสินค้าไว้เพื่อตรวจสอบถึงความถูกต้องหรือดำเนินการใดๆ แก่สินค้านั้น ก็ย่อมเป็นการยากเพราะมีความเสี่ยงแก่ตัวเจ้าหน้าที่เองหากมีความเสียหายเกิดขึ้น

นอกจากนี้ข้อ 5 ของประกาศฉบับนี้ เมื่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรได้กักสินค้า ตามคำร้องขอของผู้เป็นเจ้าของสิทธิแล้ว เมื่อได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่ศุลกากร ผู้ขอกักสินค้าต้องมาตรวจสอบสินค้าเพื่อยืนยันถึงการละเมิดสิทธิของตน ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้¹² และหากผู้เป็นเจ้าของสิทธิเห็นว่า สินค้าที่มีการกักไว้ นั้นเป็นสินค้าที่ละเมิดสิทธิของตนต้องดำเนินการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน และแจ้งให้พนักงานศุลกากรทราบภายในเวลา 24 ชั่วโมง นับแต่วันตรวจพบการละเมิดนั้น หากผู้เป็นเจ้าของสิทธิไม่ดำเนินการใดๆ ภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรดำเนินการตรวจปล่อยสินค้าออกไป¹³ เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติตามประกาศนี้แล้ว พบว่าประกาศดังกล่าวมีความบกพร่องในเรื่องการให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ศุลกากรในการริเริ่มตรวจสอบจับกุมด้วยตัวเจ้าหน้าที่เอง กล่าวคือ บทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้บัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ไว้ว่าต้องดำเนินการอย่างไรต่อไป หากผู้ร้องขอไม่มาดำเนินการอย่างไรภายในเวลาที่กำหนดไว้ แม้จะ

¹¹ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 95) พ.ศ. 2536 ข้อ 4.

¹² ประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 95) พ.ศ. 2536 ข้อ 5.

¹³ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 95) พ.ศ. 2536 ข้อ 6.

ปรากฏแก่เจ้าหน้าที่โดยชัดแจ้งว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ก็ไม่อาจดำเนินการใดๆต่อไปได้ นอกจากต้องตรวจปล่อยสินค้านั้นไป

เมื่อพ้นกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งแล้ว หากพนักงานศุลกากรไม่ได้รับแจ้งจากเจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ว่ามีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานศุลกากรดำเนินการตรวจปล่อยสินค้าออกไปนอกราชอาณาจักรหรือส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้นำเข้าได้¹⁴

อนึ่งแม้ว่าข้อ 8 ของประกาศฉบับนี้จะได้กำหนดให้ผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ที่ขอคัดและตรวจสอบสินค้า เป็นผู้ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้ส่งออกหรือนำเข้าสินค้า¹⁴ แต่ก็ไม่มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการสั่งให้ผู้ขอคัดสินค้านั้นวางเงินจำนวนที่เหมาะสมหรือให้วางหลักประกัน เพื่อเป็นประกันความเสียหายที่เกิดขึ้น

ส่วนมาตรการในการป้องกันและปราบปรามสินค้าละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าของเจ้าหน้าที่ศุลกากรนั้น ตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2530 ข้อ 5 ได้กำหนดให้ผู้ที่เป็นเจ้าของสิทธิยื่นคำร้องขอต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรเพื่อขอให้ตรวจสอบสินค้าที่อ้างว่ามีการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าของตน ก่อนที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะทำการตรวจปล่อยสินค้า¹⁵ แต่ในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ศุลกากรหากมีการตรวจพบสินค้าที่ละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าด้วยตัวเจ้าหน้าที่เองและผู้เป็นเจ้าของสิทธิไม่ได้เข้ามาดำเนินการใดๆ เพื่อคุ้มครองสิทธิของตนแล้วก็จะย่อมจะเกิดปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่เช่นเดียวกับที่ปรากฏในการดำเนินการกับสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์

นอกจากนี้ในข้อ 6 ของประกาศฉบับดังกล่าวได้กำหนดให้ เจ้าหน้าที่ศุลกากรส่งเรื่องให้นายทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นผู้ชี้ขาดในกรณีที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรไม่อาจวินิจฉัยได้ว่าสินค้าที่ส่งออกหรือนำเข้านั้น เป็นสินค้าที่ละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นหรือไม่¹⁶ บทบัญญัติดังกล่าวนี้เป็นการกำหนดให้ต้องมีหน่วยงานหลายหน่วยเข้ามาเกี่ยวข้องทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติหน้าที่ และอาจก่อให้เกิดความเสียหายได้ในที่สุด

¹⁴ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 95) พ.ศ. 2536 ข้อ 8.

¹⁵ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ.2530 ข้อ 5.

¹⁶ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ.2530 ข้อ 6.

แม้ว่าระเบียบกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งออกป้อนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอม หรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น พ.ศ. 2530 ข้อ 5 ได้กำหนดให้ผู้ขอรับการคุ้มครองต้องทำหนังสือยอมรับประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการที่ตนร้องขอรับการคุ้มครองก็ตาม¹⁷ ซึ่งหนังสือดังกล่าวเป็นเพียงการให้คำรับรองเป็นหนังสือว่าตนจะรับผิดชอบหากเกิดความเสียหายเกิดขึ้น แต่ก็ไม่ใช่ลักษณะของการวางหลักทรัพย์หรือหลักประกันที่เท่าเทียม จึงยังไม่มีบทบัญญัติใดที่กำหนดเรื่องการวางหลักทรัพย์หรือหลักประกันของผู้ที่ขอกกสินค้า ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการบัญญัติข้อกำหนดในเรื่องการวางหลักทรัพย์หรือหลักประกันเพื่อคุ้มครองความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้

จากบทบัญญัติทั้งหมดที่เกี่ยวข้องนี้จะเห็นได้ว่า ไม่มีบทบัญญัติใดๆ ที่กำหนดขกเว้นความรับผิดชอบทางอาญาของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริต เพราะมาตรการในการกักสินค้าเพื่อตรวจสอบความถูกต้องต้องมีผู้เสียประโยชน์จากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ซึ่งอาจมีการดำเนินคดีอาญาเพื่อเป็นการก่อกวนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริตได้ ทำให้เจ้าหน้าที่หมดกำลังใจและเกิดความวิตกกังวลในการปฏิบัติหน้าที่ ทำให้ประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของเจ้าหน้าที่ลดลง

ดังนั้นจากข้อบกพร่องของบทบัญญัติของกฎหมายดังที่กล่าวมาข้างต้นนี้ หากมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมให้อำนาจและกำหนดข้อปฏิบัติที่ชัดเจน ประกอบกับมีมาตรการที่ให้ความคุ้มครองแก่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริตแล้ว เชื่อได้ว่าเจ้าหน้าที่บุคลากรจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันปราบปรามสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบถึงลักษณะและสภาพปัญหาของการบัญญัติกฎหมาย ประกาศ คำสั่งและระเบียบปฏิบัติที่ไม่ชัดเจนในการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการปราบปรามสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ในส่วนของเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์

2. เพื่อให้ทราบถึงปัญหาการบัญญัติกฎหมาย ประกาศ คำสั่งและระเบียบปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกับความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ในส่วนของเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์

3. เพื่อเสนอแนวทางมาตรการต่างๆ ที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ประกาศ คำสั่งและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวกับการให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่บุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและ

¹⁷ ระเบียบกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งออกป้อนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอม หรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น พ.ศ. 2530 ข้อ 5

ปราบปรามการนำเข้าและส่งออกสินค้าที่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในส่วนของเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

1.3 สมมติฐาน

ปัจจุบันมีการนำเข้าและส่งออกสินค้าที่ละเมิดกฎหมายเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า - ส่งออก อันก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้เป็นเจ้าของสิทธิในเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ สินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่ด้อยคุณภาพจึงทำให้มีผลกระทบต่อประชาชนผู้บริโภค อีกทั้งทำให้ประเทศมหาอำนาจที่เป็นคู่ค้าทางเศรษฐกิจและเป็นประเทศที่มีผู้สร้างสรรค์ผลงานเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาคัดค้านและมีมาตรการกีดกันทางการค้ากับประเทศไทย อันก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย ปัญหาดังกล่าวเกิดจากการที่ประเทศไทย มีกฎหมาย ประกาศ คำสั่ง และระเบียบปฏิบัติต่างๆ ที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการปราบปรามสินค้าละเมิดกฎหมายเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า - ส่งออก ไม่ชัดเจนและไม่ครอบคลุมปัญหา ขาดประสิทธิภาพ นอกจากนี้กฎหมายที่ใช้ในการป้องกันปราบปรามสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งในเรื่องรายละเอียดคำร้องขอถักสินค้าที่มีเหตุสงสัยว่าจะละเมิดเครื่องหมายการค้าหรือลิขสิทธิ์ที่ไม่มีการลงรายละเอียดที่จะบรรยายถึงลักษณะของสินค้าที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรสามารถจำแนกสินค้าเหล่านั้นได้ และการไม่กำหนดหลักเกณฑ์วางหลักทรัพย์สินหรือหลักประกันให้ครอบคลุมถึงความเสียหายใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นเนื่องจากการยื่นคำขอ และการไม่กำหนดระยะเวลาตรวจสอบสินค้าที่มีเหตุสงสัยว่าจะละเมิดเครื่องหมายการค้าหรือลิขสิทธิ์จึงไม่สอดคล้องและไม่ได้มาตรฐานตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ในภาค 3 ส่วนที่ 4 เรื่องมาตรการกีดกันสินค้าละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดนำเข้า - ส่งออกที่ได้กำหนดไว้ ดังนั้น ประเทศไทยควรต้องมีการปรับปรุงกฎหมาย ประกาศ คำสั่ง และระเบียบข้างต้น เพื่อให้สอดคล้องกับความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) และเพื่อให้การป้องกันปราบปรามสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาแนวความคิดและบทบาทอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ศุลกากรในการป้องกันและปราบปรามการนำเข้าและส่งออกสินค้าที่ละเมิดกฎหมายเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ โดยศึกษาเฉพาะการละเมิดกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาประเภท เครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า

– ส่งออก รวมทั้งพระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469 เพื่อที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เจ้าหน้าที่ทำงานได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นดังเช่นของต่างประเทศ

1.5 วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยจะทำการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะและสภาพการนำเข้าและส่งออกสินค้าที่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ศึกษากฎหมายของกรมศุลกากร กระทรวงการคลัง กฎหมายของกรมการค้าต่างประเทศ กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ และพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา ศึกษาหลักเกณฑ์การนำเข้าและส่งออกสินค้าและการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ศุลกากรในการป้องกันและปราบปรามสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศไทย สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา โดยนำมาจัดรวบรวมให้เป็นระบบเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ รวมทั้งสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ศุลกากรผู้ปฏิบัติงานในด้านการปราบปรามสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเฉพาะในส่วนของเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ในเชิงลึก

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะและสภาพปัญหาของการบัญญัติกฎหมาย ประกาศ คำสั่งและระเบียบปฏิบัติที่ไม่ชัดเจนในการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายศุลกากรในการกักสินค้าละเมิดกฎหมายเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า – ส่งออก

2. ทำให้ทราบถึงปัญหาการบัญญัติกฎหมาย ประกาศ คำสั่งและระเบียบปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกับความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ในการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายศุลกากรในการกักสินค้าละเมิดกฎหมายเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า – ส่งออก

3. ทำให้ทราบถึงแนวทางมาตรการต่างๆ ที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ประกาศ คำสั่งและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวกับการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายศุลกากรในการกักสินค้าละเมิดกฎหมายเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า – ส่งออกให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

บทที่ 2

หลักการและแนวความคิดทางทฤษฎีในการบังคับใช้มาตรการทางศุลกากร ในการกักสินค้าที่ละเมิดกฎหมายเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์

ณ จุดนำเข้า – ส่งออก

ในบทนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงหลักการแนวความคิด ทฤษฎี ความหมายในการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ศุลกากรในการป้องกันปราบปรามสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดนำเข้า - ส่งออก โดยผู้เขียนจะเริ่มจากความหมาย ประเภท หลักการคุ้มครองสิทธิและการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ในส่วนเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ต่อจากนั้นจะเป็นหลักการการนำเข้าและส่งออกในระบบพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร (Paperless) รวมทั้งจะกล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ศุลกากรต่อไป

2.1 หลักการพิธีการศุลกากรในการนำเข้าและส่งออกไปนอกราชอาณาจักร

กรมศุลกากรได้มีการปรับเปลี่ยนระบบพิธีการศุลกากรเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล บนพื้นฐานของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้าระหว่างประเทศ อันเป็นการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยอธิบดีกรมศุลกากรได้ออกประกาศยกเลิกการให้บริการการรับส่งข้อมูลในระบบการผ่านพิธีการศุลกากรในระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Data Interchange : EDI)¹ มาเป็นการให้บริการผ่านพิธีการศุลกากรสำหรับการนำเข้าและการส่งออก ระบบพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร (Paperless) โดยสามารถส่งผ่านข้อมูลใบขนสินค้าขาเข้าและใบขนสินค้าขาออก ซึ่งผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสารเข้าสู่ระบบการดำเนินการต่อเนื่องได้โดยไม่ต้องจัดส่งเอกสารในรูปแบบกระดาษอีก²

¹ ประกาศกรมศุลกากรที่ 100/2550 ลงวันที่ 27 ธันวาคม 2550

² ประกาศกรมศุลกากรที่ 73/2549 ลงวันที่ 17 สิงหาคม 2549

2.1.1 พิธีการนำเข้า

ระบบพิธีการศุลกากรนำเข้าทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-import) กำหนดขึ้นเพื่อประโยชน์ในการนำของเข้ามาในราชอาณาจักร ให้การผ่านพิธีการศุลกากรสามารถกระทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร โดยให้ใช้บังคับเป็นการทั่วไปสำหรับการนำของเข้ามาในราชอาณาจักรทางเรือ ทางรถไฟ ทางรถยนต์ ทางท่อแก๊สหรือสายส่งไฟฟ้า ทางเครื่องบิน ทางไปรษณีย์ และการนำพาโดยผู้เดินทางทางบกหรือผู้โดยสารทางอากาศยาน ตามหมวดที่ 4 กระบวนการทางศุลกากรเกี่ยวกับการนำของเข้า

การนำของเข้ามาในราชอาณาจักร หมายถึง การนำของใด ๆ จากภายนอกราชอาณาจักร เข้ามาในราชอาณาจักร โดยการขนส่งทางเรือ ทางอากาศยาน ทางรถไฟ ทางบก ทางท่อส่ง ทางสายส่ง ทางไปรษณีย์ เป็นต้น

การผ่านพิธีการศุลกากรหรือดำเนินการในกระบวนการทางศุลกากรกับของที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรนั้น ให้ดำเนินการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ณ ท่า หรือ ที่ หรือสนามบินศุลกากรที่ระบุไว้ในบัญชีสินค้าที่มีชื่อส่งของถึง

ในการผ่านพิธีการหรือดำเนินการในกระบวนการทางศุลกากรกับของที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรและจะขนเข้าเก็บในคลังสินค้าทัณฑ์บน หรือนำเข้าไปในเขตปลอดอากรและ/หรือนำเข้าไปในเขตประกอบการเสรี ให้ดำเนินการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ณ ท่า หรือ ที่ หรือสนามบินศุลกากรที่ระบุไว้ในบัญชีสินค้าที่มีชื่อส่งของถึง

ระบบพิธีการนำเข้าทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-import)

ขั้นตอนการนำเข้า 5 ขั้นตอน

1. การจัดทำใบขนสินค้าขาเข้า
2. การตัดบัญชีใบขนสินค้ากับรายงานการนำของเข้า
3. การชำระค่าภาษีอากร
4. การตรวจสอบตามกระบวนการศุลกากร
5. การรับของจากอารักขาศุลกากร

ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำใบขนสินค้าขาเข้า

หลักการผ่านพิธีการใบขนสินค้าขาเข้าทางอิเล็กทรอนิกส์

การผ่านพิธีการศุลกากร ให้สามารถกระทำได้โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร (Paperless) การส่งข้อมูลเข้าสู่ระบบเพื่อปฏิบัติพิธีการนำเข้าสินค้า ผู้ได้รับอนุมัติให้ลงทะเบียนเป็นผู้ปฏิบัติพิธีการศุลกากรหรือดำเนินการ ในกระบวนการทางศุลกากรโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ สามารถปฏิบัติพิธีการได้โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ แบบไร้เอกสาร (Paperless)

โดยส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์พร้อมลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Digital Signature) ของเจ้าของลายมือชื่อ ผ่านบุคคลที่เป็นสื่อกลาง ผู้ให้บริการรับส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (Value Added Network Services : VANS) เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรฐานที่ศุลกากรกำหนดแทนการจัดทำ ยื่น ส่ง รับเอกสาร และการลงลายมือชื่อในกระดาษ

การยื่นใบขนสินค้าขาเข้า ให้ผู้นำเข้าจัดทำข้อมูลใบขนสินค้าขาเข้าตามมาตรฐานที่ศุลกากรกำหนด และเป็นผู้ส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากร เมื่อระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรผู้รับข้อมูลได้ทำการตอบรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นในการผ่านพิธีการ ถือเป็นการยื่นเอกสารนั้น ๆ ตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศุลกากรแล้ว

แบบพิมพ์ที่กรมศุลกากรกำหนดให้ผู้นำเข้าใช้สำหรับพิธีการศุลกากร ดังนี้

(1) ใบขนสินค้าขาเข้าพร้อมแบบแสดงรายการภาษีสรรพสามิตและภาษีมูลค่าเพิ่ม (กศก. 99/1) สำหรับการนำเข้าสินค้าทั่วไปทุกประเภท ยกเว้นสินค้าที่กรมศุลกากรกำหนดให้ใช้ใบขนฯ ประเภทอื่น

(2) คำร้องขอผ่อนผันรับของ/ส่งของออกไปก่อน (กศก. 103) ใช้สำหรับการนำเข้าหรือส่งออกสินค้าก่อนปฏิบัติพิธีการครบถ้วนตามที่กรมศุลกากรกำหนด

(3) แบบ A.T.A. Carnet ใบขนสินค้าสำหรับนำเข้าหรือส่งออกชั่วคราว ใช้สำหรับการนำเข้าหรือส่งออกสินค้าชั่วคราวประเภทต่าง ๆ ตามที่ระบุในอนุสัญญา

(4) แบบ JDA (Joint Development Area) ใบขนสินค้าสำหรับพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย ใช้สำหรับการนำเข้าสินค้าในเขตพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย

(5) ใบขนสินค้าถ่ายลำ (ใบแนบ 9) (แบบที่ 379) ใช้สำหรับพิธีการศุลกากรสินค้าถ่ายลำ

(6) ใบขนสินค้าผ่านแดน (แบบที่ 448) ใช้สำหรับพิธีการศุลกากรสินค้าผ่านแดนตามความตกลงที่ประเทศไทยทำไว้กับประเทศต่าง ๆ

(7) ใบขนสินค้าพิเศษสำหรับรถยนต์และจักรยานยนต์นำเข้าหรือส่งออกชั่วคราว ใช้สำหรับการนำรถยนต์และจักรยานยนต์เข้ามาในประเทศหรือส่งออกชั่วคราว

(8) ใบขนสินค้าพิเศษสำหรับเรือสำราญและกีฬาที่นำเข้าหรือส่งออกชั่วคราว ใช้สำหรับการนำเรือสำราญและกีฬาเข้ามาในประเทศหรือส่งออกชั่วคราว

เอกสารที่ใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำใบขนสินค้าขาเข้า

1. ใบตราส่งสินค้า (Bill of Lading : B/L หรือ Air Waybill : AWB)
2. บัญชีราคาสินค้า (Invoice)

3. เอกสารอย่างอื่น หมายถึง เอกสารหรือคำสำแดงเกี่ยวกับการนำเข้าหรือการซื้อขายซึ่งผู้ขายหรือผู้ส่งของที่อยู่ต่างประเทศทำขึ้นและส่งมาให้หรือซึ่งสำแดงการเสนอและสนองในการซื้อขายของหรือ เอกสารการติดต่อระหว่างผู้ส่งของและผู้นำของเข้าหรือของผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำของเข้า เช่น ผู้รับบรรทุก ผู้รับประกันภัยธนาคาร เป็นต้น

4. ใบอนุญาตนำเข้าหรือเอกสารอื่นใด กรณีที่ของนำเข้านั้นเป็นของต้องกำจัดการเงื่อนไขของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

5. กรณีนำเข้าเภสัชเคมีภัณฑ์ เภสัชเคมีภัณฑ์กึ่งสำเร็จรูป เคมีภัณฑ์ และสินค้าที่ไม่สามารถ แยกชนิดและคุณภาพได้โดยง่าย ควรมีเอกสารใบรับรองการวิเคราะห์ของผู้ผลิตสินค้า (Certificate of Analysis) หรือเอกสาร รายละเอียดของสินค้า (Specification) หรือเอกสารข้อมูลความปลอดภัย (Material Safety Data Sheet)

วิธีการส่งข้อมูลใบขนสินค้าขาเข้า กระทำได้ 4 ช่องทาง

1. ผู้นำเข้าส่งข้อมูลใบขนสินค้าขาเข้าด้วยตนเอง
2. ผู้นำเข้ามอบหมายให้ตัวแทนออกของ (Customs Broker) เป็นผู้ส่งข้อมูลแทน
3. ผู้นำเข้าใช้เคาน์เตอร์บริการ (Service Counter) ในการส่งข้อมูล
4. ผู้นำเข้ายื่นใบขนสินค้าขาเข้า พร้อมแบบรายละเอียดข้อมูลใบขนสินค้าและชำระค่าธรรมเนียมกับเจ้าหน้าที่ศุลกากร ณ ท่า/ที่/สนามบินที่นำของเข้า

ขั้นตอนที่ 2 การตัดบัญชีใบขนสินค้ากับรายงานการนำของเข้า

การตรวจสอบข้อมูลใบขนสินค้ากับข้อมูล Manifest

การยื่นใบขนสินค้าขาเข้าและการชำระค่าภาษีอากรหรือวางประกันค่าภาษีอากรสำหรับใบขนสินค้าขาเข้าทุกประเภท ให้สามารถกระทำได้ทั้งก่อนและหลังวันเรือเข้า โดยผู้นำของเข้าหรือตัวแทนต้องสำแดงชื่อเรือ วันเรือเข้า ไว้ในใบขนสินค้าขาเข้า ให้ตรงตามข้อมูล Manifest

กรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงวันเรือเข้า ภายหลังจากผ่านพิธีการและชำระค่าภาษีอากรหรือวางประกันแล้ว

- หากเป็นเหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ อัตราอากรให้ผู้นำของเข้าหรือตัวแทนยื่นคำร้องขอแก้ไขข้อมูลใบขนสินค้าขาเข้านั้น ต่อหน่วยบริการศุลกากรของท่า หรือที่ หรือสนามบินที่นำของเข้า หรือโรงพักสินค้าหรือที่มั่นคงซึ่งเป็นที่ตรวจและเก็บสินค้าดังกล่าว

- กรณีมีผลกระทบค่าภาษีอากรให้ผู้นำของเข้าหรือตัวแทนชำระค่าภาษีอากรหรือวางประกันค่าภาษีอากรให้ถูกต้องก่อน แล้วจึงจะสามารถรับการตรวจปล่อยสินค้าต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การชำระค่าภาษีอากร

(1) ชำระโดยผ่านธนาคารทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วยวิธีตัดบัญชีธนาคาร (Electronic Funds

Transfer : EFT)

(2) ชำระที่หน่วยงานบัญชีและอากรของสำนักงานศุลกากรหรือด่านศุลกากร

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบตามกระบวนการศุลกากร

เมื่อมีการชำระค่าภาษีแล้วระบบคอมพิวเตอร์จะกำหนดเงื่อนไขการตรวจปล่อย และชื่อเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ตรวจปล่อย

4.1 กรณียกเว้นการตรวจ (Green Line) ผู้นำเข้าหรือตัวแทนออกของสามารถรับสินค้าไป จากอารักขาศุลกากร

4.2 กรณีตั้งการเปิดตรวจ (Red Line) เจ้าหน้าที่จะดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของสินค้ากับข้อมูลใบขนสินค้าในระบบคอมพิวเตอร์ ถ้าถูกต้องตามสำแดงจะส่งมอบสินค้าให้ผู้นำเข้าหรือตัวแทน รับสินค้าไปจากอารักขาศุลกากร

ขั้นตอนที่ 5 การรับของจากอารักขาศุลกากร

การรับของจากอารักขาศุลกากร

(1) กรณีใบขนสินค้าขาเข้าที่มีคำสั่งยกเว้นการตรวจ

(1.1) ให้ผู้นำของเข้าติดต่อขอรับของจากคลังสินค้า

(1.2) กรณีของนำเข้าต้องมีการอนุมัติ/อนุญาต ตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศุลกากร หรือเอกสารเพื่อประกอบการใช้สิทธิพิเศษทางภาษีอากร

(ก) ในกรณีหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศุลกากร ขอทำการตรวจสอบของก่อนการนำของออกจากอารักขาของศุลกากร ให้ผู้นำของเข้าติดต่อขอรับของดังกล่าวเพื่อนำของออกจากคลังสินค้ามาให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมายอื่นตรวจสอบ ณ สถานที่ตรวจสินค้า ณ ท่า หรือที่ หรือสนามบินที่นำของเข้า หรือโรงพักสินค้าหรือที่มั่นคงซึ่งเป็นที่ตรวจและเก็บสินค้าดังกล่าว

(ข) ให้ผู้นำของเข้า พิมพ์หรือเขียนเลขที่ใบขนสินค้าที่มุมบนด้านขวาของเอกสารการอนุมัติ/อนุญาต ตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศุลกากร หรือเอกสารเพื่อประกอบการใช้สิทธิพิเศษทางภาษีอากร และ

(ค) ยื่นเอกสารต่อหน่วยบริการศุลกากร ก่อนการติดต่อขอรับของออกจากโรงพักสินค้าหรือคลังสินค้า

(ง) เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะจัดทำทะเบียนรับเอกสารดังกล่าวไว้ และทำการตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสาร โดยไม่ต้องตรวจสอบกับข้อมูลรายละเอียดของใบขนสินค้าขาเข้า แล้วส่งมอบให้หน่วยงานทบทวนหลังการตรวจปล่อยเป็นผู้ดำเนินการต่อไป

(1.3) ในกรณีหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศุลกากรสามารถรับ - ส่งข้อมูลการอนุมัติ/อนุญาต ตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศุลกากร หรือข้อมูลเพื่อประกอบการใช้สิทธิพิเศษทางภาษีอากรได้แล้ว ผู้นำของเข้าไม่ต้องนำเอกสารการอนุมัติ/อนุญาตมายื่นต่อหน่วยบริการศุลกากรอีก

(2) กรณีใบขนสินค้าขาเข้าที่มีคำสั่งให้ตรวจสอบพิกัด ราคา และของ

(2.1) ให้ผู้นำของเข้าติดต่อกองคลังสินค้าเพื่อเตรียมของให้ตรวจสอบ

(ก) ผู้นำของเข้าต้องจัดเตรียมเอกสารประกอบข้อมูลใบขนสินค้าขาเข้า เพื่อให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรตามอำนาจหน้าที่หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายตรวจสอบพิกัด ราคา และของตามหลักเกณฑ์ในเรื่องการกำหนดพิกัดอัตราศุลกากรและการกำหนดราคาศุลกากร

(ข) กรณีต้องมีการอนุมัติ/อนุญาต ตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศุลกากร หรือเอกสารเพื่อประกอบการใช้สิทธิพิเศษทางภาษีอากร

- ให้ผู้นำของเข้า พิมพ์หรือเขียนเลขที่ใบขนสินค้าที่มุมบนด้านขวาของเอกสารการอนุมัติ/อนุญาต ตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศุลกากร หรือเอกสารเพื่อประกอบการใช้สิทธิพิเศษทางภาษีอากร และ

- ยื่นเอกสารดังกล่าวต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรผู้ได้รับมอบหมาย เพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบข้อมูลใบขนสินค้าขาเข้า

(2.2) ในกรณีหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศุลกากร ขอทำการตรวจสอบของก่อนการตรวจปล่อยสินค้าออกจากอารักขาศุลกากร ให้ผู้นำของเข้านำของมาให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมายอื่นตรวจสอบให้แล้วเสร็จ

(2.3) ให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรตรวจสอบพิกัด ราคา และของแล้วเสร็จจะทำการบันทึก การตรวจในระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากร ซึ่งจะตอบกลับให้คลังสินค้าทราบถึงการตรวจปล่อยสินค้าออกจากอารักขาศุลกากรแล้ว เพื่อติดต่อบริษัทของกับคลังสินค้าต่อไป

(3) กรณีใบขนสินค้าขาเข้าที่มีคำสั่งยกเว้นการตรวจ หากผู้นำของเข้าตรวจสอบพบว่าข้อมูลใบขนสินค้าขาเข้าไม่ถูกต้องครบถ้วนก่อนทำการเตรียมของที่โรงพักสินค้าหรือคลังสินค้า หรือพบว่าของจะทำการปล่อยออกจากโรงพักสินค้าหรือคลังสินค้าไม่ถูกต้องครบถ้วนก่อนที่จะนำของออกจากโรงพักสินค้าหรือคลังสินค้า ให้ดำเนินการ ดังนี้

(ก) แจ้งเป็นหนังสือต่อคลังสินค้าและหน่วยบริการศุลกากรว่า ตรวจพบกรณีข้อมูลใบขนสินค้าขาเข้าหรือสินค้าไม่ถูกต้องครบถ้วน

(ข) ให้คลังสินค้าระงับการส่งมอบและแจ้งกลับข้อมูลการระงับการส่งมอบเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากร

(ค) ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะทำการกำหนดชื่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรผู้ตรวจสอบข้อมูลใบขนสินค้าโดยอัตโนมัติ

(ง) ให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรผู้ได้รับมอบหมายตรวจสอบและดำเนินการกับของดังกล่าว เช่นเดียวกับของต้องตรวจสอบ พิกัด ราคา และของ ต่อไป

(4) กรณีใบขนสินค้าขาเข้าที่มีคำสั่งให้ตรวจสอบ พิกัด ราคา และของ หากผู้นำของเข้าตรวจสอบพบว่าข้อมูลใบขนสินค้าขาเข้าไม่ถูกต้องครบถ้วนก่อนทำการเตรียมของที่โรงพักสินค้าหรือก่อนการตรวจพบความผิดของเจ้าหน้าที่ศุลกากร ให้ดำเนินการ ดังนี้

(ก) แจ้งเป็นหนังสือต่อหน่วยบริการศุลกากรว่า ตรวจพบกรณีข้อมูลใบขนสินค้าขาเข้าหรือสินค้าไม่ถูกต้องครบถ้วน

(ข) ให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรผู้ได้รับมอบหมายตรวจสอบและดำเนินการ ต่อไป

(5) กรณีผู้นำเข้าต้องดำเนินการกระบวนการทางศุลกากรอื่น ๆ

(5.1) ให้ผู้นำของเข้ายื่นคำร้องขอต่อหน่วยบริการศุลกากรในการดำเนินการกระบวนการศุลกากรใด ๆ ก่อนการรับของไปจากอาคารศุลกากร เช่น การขอผ่อนผันใบสุทธินำกลับ การขอตรวจสอบสิทธิในการขอยกเว้นอากรตามภาค 4 กฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร การขอชำระภาษีอากรขาเข้า การส่งของในอาคารศุลกากรกลับออกไปยังต่างประเทศทางท่า ที่ สนามบิน อื่นที่มีใช้สนามบินที่นำของเข้า เป็นต้น

(5.2) ให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรตามอำนาจหน้าที่หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายพิจารณาอนุญาตเป็นรายกรณีไป

(5.3) กรณีต้องมีการพิจารณาความผิดก่อน ให้หน่วยบริการดำเนินการพิจารณาความผิดตามเกณฑ์การสังคดีให้เสร็จสิ้นก่อนการพิจารณาอนุญาตตามคำร้อง และรวบรวมการสังคดีไปก่อนเพื่อรายงานเป็นรายเดือน

การดำเนินการ ณ คลังสินค้า

ให้คลังสินค้า ณ ท่า หรือที่ หรือสนามบินที่นำของเข้า ดำเนินกระบวนการทางศุลกากร ดังนี้

(1) กรณียกเว้นการตรวจ

(1.1) เมื่อผู้นำของเข้าแจ้งเลขที่ใบตราส่งให้เจ้าหน้าที่คลังสินค้าทราบ เพื่อติดต่อขอรับสินค้า ให้ทำการตรวจสอบของที่จะทำการส่งมอบให้ตรงตามข้อมูลการส่งปล่อย

(1.2) ในกรณีของที่จะส่งมอบแก่ผู้นำของเข้าไม่ตรงตามข้อมูลการส่งปล่อย หรือกรณีมีเหตุอันควรสงสัยด้วยประการใด ๆ ก็ตาม ให้เจ้าหน้าที่คลังสินค้าแจ้งให้หน่วยบริการศุลกากรทราบ เพื่อตรวจสอบโดยพลัน

(1.3) เมื่อคลังสินค้าได้ส่งมอบของให้กับผู้นำของเข้าแล้ว ให้คลังสินค้าแจ้งข้อมูลการส่งมอบของกลับเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากร

(2) กรณีต้องตรวจสอบพิกัด ราคา และของ

(2.1) เมื่อผู้นำของเข้าแจ้งเลขที่ใบตราส่งให้เจ้าหน้าที่คลังสินค้าทราบ เพื่อติดต่อรับสินค้า ให้คลังสินค้าทำการเตรียมของให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรตรวจสอบ

(2.2) เมื่อคลังสินค้าเตรียมของแล้วเสร็จ ให้คลังสินค้าแจ้งข้อมูลการเตรียมของพร้อมให้ตรวจแล้วเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากร

(2.3) ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะกำหนดเจ้าหน้าที่หน่วยบริการศุลกากรผู้ทำการตรวจสอบพิกัด ราคา และของ โดยอัตโนมัติ

(2.4) เมื่อตรวจสอบพิกัด ราคา และของแล้วเสร็จเจ้าหน้าที่ศุลกากรจะทำการบันทึกการตรวจในระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากร และแจ้งข้อมูลการส่งปล่อยสินค้าให้คลังสินค้าทราบ เพื่อส่งมอบของให้แก่ผู้นำของเข้า

(2.5) เมื่อคลังสินค้าได้ส่งมอบของให้กับผู้นำของเข้าแล้ว ให้คลังสินค้าแจ้งข้อมูลการส่งมอบของกลับเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากร

(3) กรณียกเว้นการตรวจแต่ผู้นำของเข้ามีความประสงค์จะขอให้เปิดตรวจ หรือกรณีเจ้าหน้าที่ศุลกากรแจ้งขอให้ระงับการส่งปล่อย

(3.1) เมื่อผู้นำของเข้าแจ้งเลขที่ใบตราส่ง หรือเจ้าหน้าที่ศุลกากรแจ้งเลขที่ใบขนสินค้าให้เจ้าหน้าที่คลังสินค้าทราบ เพื่อติดต่อขอให้ระงับการรับสินค้าไว้

(3.2) ให้คลังสินค้าทำการเตรียมของให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรตรวจสอบ และแจ้งข้อมูลการระงับการรับสินค้าดังกล่าวเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากร

(3.3) ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะกำหนดเจ้าหน้าที่หน่วยบริการศุลกากรผู้ทำการตรวจสอบพิกัด ราคา และของ โดยอัตโนมัติ

(3.4) เมื่อตรวจสอบพิกัด ราคา และของแล้วเสร็จเจ้าหน้าที่ศุลกากรจะทำการบันทึกการตรวจในระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากร และแจ้งข้อมูลการส่งปล่อยสินค้าให้คลังสินค้าทราบ เพื่อส่งมอบของให้แก่ผู้นำของเข้า

(3.5) เมื่อคลังสินค้าได้ส่งมอบของให้กับผู้นำของเข้าแล้ว ให้คลังสินค้าแจ้งข้อมูลการส่งมอบของกลับเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากร

(4) กรณีผู้นำของเข้าแจ้งความประสงค์ขอขนย้ายสินค้าไปตรวจปล่อยนอกเขตท่า หรือที่ หรือสนามบินที่นำของเข้าในขณะส่งข้อมูลไปขนสินค้าเข้าเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากร

(4.1) กรณีไปขนสินค้าเข้าเข้าที่มีคำสั่งยกเว้นการตรวจ ให้ดำเนินการกระบวนการศุลกากรอื่นๆ ให้เสร็จสิ้นก่อนนำของออกจากอารักขาศุลกากร

(4.2) กรณีไปขนสินค้าเข้าเข้าที่มีคำสั่งให้ตรวจสอบพิกัด ราคา และของ

(4.2.1) ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะทำการแจ้งกลับให้ผู้นำของเข้าทราบว่า “ให้ตรวจสอบพิกัด ราคา และของ” เพื่อมาติดต่อคลังสินค้า และแจ้งข้อมูลไปยังคลังสินค้าเพื่อทำการเตรียมของให้ดำเนินการ ต่อไป

(4.2.2) ให้คลังสินค้าแจ้งข้อมูลการเตรียมของพร้อมให้มัดลวดแล้วเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากร และระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะกำหนดเจ้าหน้าที่ผู้ทำการมัดลวดต่อไป

(4.2.3) เมื่อคลังสินค้าได้ส่งมอบของให้กับผู้นำของเข้าแล้ว ให้แจ้งข้อมูลการส่งมอบของกลับเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากร

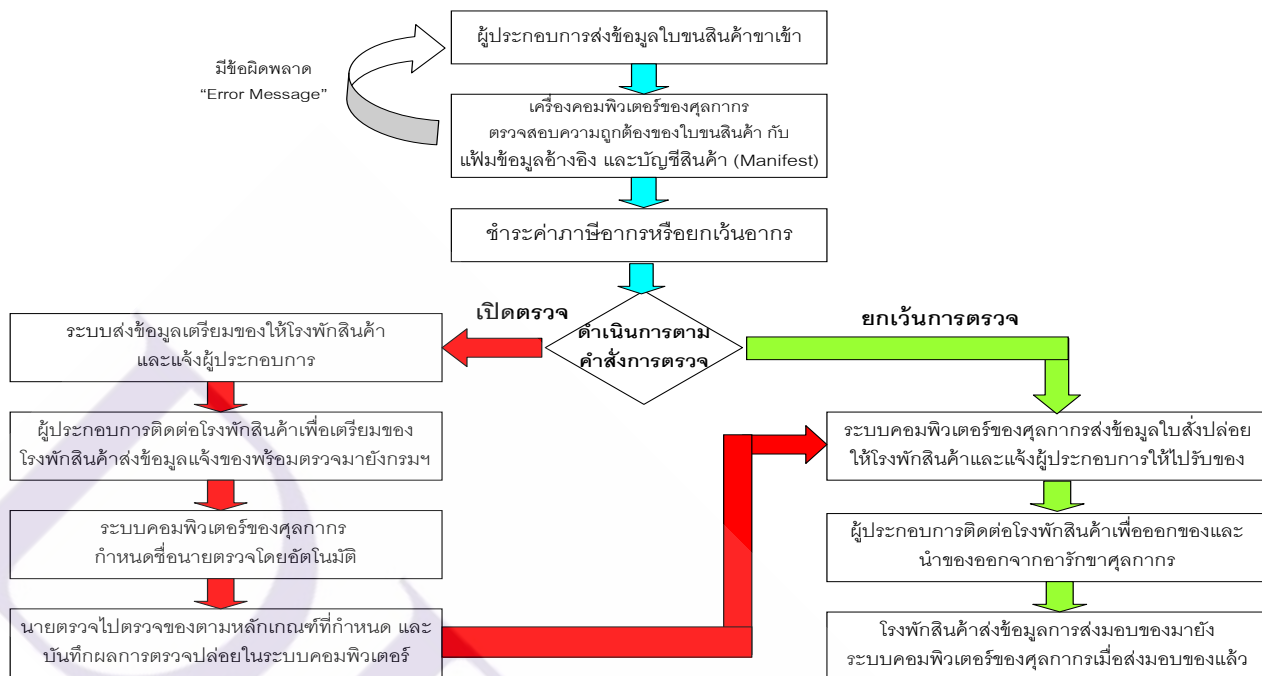
(4.2.4) ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะกำหนดเจ้าหน้าที่หน่วยบริการศุลกากร ณ สถานที่ที่ขอให้ตรวจปล่อยนั้นเป็นผู้ทำการตรวจสอบพิกัด ราคา และของ ต่อไป

(4.2.5) หากท่า หรือที่ หรือสนามบิน ที่นำของเข้ามีการใช้ระบบตรวจสอบรหัสโดยใช้ความถี่วิทยุ (Radio Frequency Identification : RFID) ให้มีการติดอุปกรณ์ระบบตรวจสอบรหัสโดยใช้ความถี่วิทยุที่ตู้คอนเทนเนอร์หรือพาหนะที่ใช้ขนย้ายสินค้าหรือที่สามารถสื่อสารกับตัวอ่านระบบตรวจสอบรหัสโดยใช้ความถี่วิทยุ (RFID Reader) แทนการมัดลวดประทับตรา กศก. ได้

ของที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรและได้ปล่อยออกจากอารักขาของศุลกากรแล้ว ให้ถือว่ามี ชนิด คุณภาพ ปริมาณ น้ำหนัก ราคา หรือเกี่ยวกับอัตราอากร ถูกต้องตรงตามที่ผู้นำของเข้าได้ส่งข้อมูลเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากร³

³ กรมศุลกากร, คู่มือระบบพิธีการศุลกากรนำเข้าทางอิเล็กทรอนิกส์ (E - Import), (กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารกลาง กรมศุลกากร, 2552)

แผนภาพแสดงกระบวนการนำเข้าด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Import System)

ภาพที่ 2.1 แผนภาพแสดงกระบวนการนำเข้าด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Import System)

ที่มา: คู่มือระบบพิธีการศุลกากรนำเข้าทางอิเล็กทรอนิกส์ (E - Import) กรมศุลกากร

2.1.2 พิธีการส่งออก

ระบบพิธีการศุลกากรส่งออกทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Export)

กำหนดขึ้นเพื่อประโยชน์ในการส่งออก ให้การผ่านพิธีการศุลกากรสามารถกระทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสารได้ โดยให้ใช้บังคับเป็นการทั่วไปสำหรับการส่งออกออกไปนอกราชอาณาจักรทางเรือ ทางอากาศยาน ทางบก ทางรถไฟ และทางไปรษณีย์ ตามหมวดที่ 5 กระบวนการทางศุลกากรเกี่ยวกับการนำของออก

การส่งของออกไปนอกราชอาณาจักร หมายถึง การนำของใด ๆ จากภายในราชอาณาจักรชน หรือย้ายขน โดยทางเรือ ทางอากาศยาน ทางรถไฟ ทางบก ทางท่อส่ง ทางสายส่ง ทางไปรษณีย์ เป็นต้นเพื่อส่งออกไปนอกราชอาณาจักร และให้ดำเนินการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ณ ท่า หรือที่ หรือสนามบินศุลกากร สุดท้าย (Last Port) ที่ระบุไว้ว่าจะทำการขนหรือย้ายขนของเพื่อส่งออกไปนอกราชอาณาจักร

ในการผ่านพิธีการศุลกากรหรือดำเนินการในกระบวนการทางศุลกากรกับของที่เก็บในคลังสินค้าทัณฑ์บน หรืออยู่ในเขตปลอดอากรและ/หรือในเขตนิคมอุตสาหกรรมส่งออก ให้ดำเนินการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ณ ท่า หรือที่ หรือสนามบินศุลกากรสุดท้าย (Last Port) ที่ระบุไว้ว่าจะทำการขนหรือย้ายขนของเพื่อส่งออกป็นอกราชอาณาจักร

ระบบพิธีการส่งออกทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Export) มีขั้นตอนการส่งออก 5 ขั้นตอน

1. การจัดทำใบขนสินค้าขาออก
2. การบรรจุสินค้าและการจัดทำใบกำกับการขนย้ายสินค้า
3. การขนย้ายสินค้าผ่านสถานีรับบรรทุก ณ ท่า ที่ หรือสนามบินที่ส่งออก
4. การตัดบัญชีใบกำกับการขนย้าย
5. การรับบรรทุกของส่งออก⁴

ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำใบขนสินค้าขาออก

(1) การเตรียมข้อมูลใบขนสินค้า ให้ผู้ส่งของออกเตรียมข้อมูลใบขนสินค้าขาออกจากบัญชีราคาสินค้า (Invoice) พร้อมกับตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลกับเพิ่มข้อมูลอ้างอิง เช่น เลขประจำตัวผู้เสียภาษี พิกัดอัตราศุลกากร รหัสประเทศ อัตราแลกเปลี่ยน ชื่อเรือ ท่าที่ส่งออก ฯลฯ และการคำนวณค่าภาษีอากรต่างๆ (ถ้ามี) เป็นต้น

(2) การส่งข้อมูลใบขนสินค้าขาออก

(2.1) ให้ผู้ส่งของออกส่งข้อมูลบัญชีราคาสินค้าและข้อมูลใบขนสินค้าขาออกเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากร

วิธีการการส่งข้อมูลใบขนสินค้าขาออก กระทำได้ 4 ช่องทาง

1. ผู้ส่งออกส่งข้อมูลใบขนสินค้าขาออกด้วยตนเอง
2. ผู้ส่งออกมอบหมายให้ตัวแทนออกของ (Custom Broker) เป็นผู้ส่งข้อมูลแทน
3. ผู้ส่งออกใช้เคาน์เตอร์บริการ (Service Counter) ในการส่งข้อมูล
4. ผู้ส่งออกยื่นใบขนสินค้าขาออก พร้อมแบบรายละเอียดข้อมูลใบขนสินค้าและชำระค่าธรรมเนียมกับเจ้าหน้าที่ศุลกากร ณ ท่า/ที่/สนามบินที่ส่งของออก

(2.2) ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะตรวจสอบความถูกต้องเบื้องต้นกับเพิ่มข้อมูล

อ้างอิงและตรวจสอบเงื่อนไขความเสี่ยง ถ้าพบข้อผิดพลาดระบบคอมพิวเตอร์ของกรมศุลกากรจะตอบรหัสข้อผิดพลาด (Error Message) กลับไปให้ผู้ส่งออก

(2.3) ถ้าไม่พบข้อผิดพลาดระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากร จะแจ้งเลขที่ใบขนสินค้าขาออกทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ไปให้ผู้ส่งข้อมูล

⁴ เพิ่งอ้าง.

(2.4) ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะกำหนดเลขที่ใบขนสินค้าทางอิเล็กทรอนิกส์ การชำระค่าภาษีอากร

(1) การรับชำระค่าภาษีอากร โดยวิธีตัดบัญชีธนาคาร

(1.1) กรณีใบขนสินค้าที่ต้องมีการวางค้ำประกันของธนาคาร

(1.1.1) ผู้ส่งของออกต้องตั้งวงเงินค้ำประกันหลักกับธนาคาร (ประกันลอย)

(1.1.2) ใบขนสินค้าที่ต้องมีการวางค้ำประกันของธนาคาร ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะส่งข้อมูลตั้งภาระค้ำประกันไปยังธนาคาร และธนาคารจะตัดวงเงินค้ำประกันลอยของผู้ขอวางประกัน โดยธนาคารจะแจ้งผลการตั้งภาระค้ำประกันกลับมายังระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากร พร้อมหักยอดวงเงินประกันลอยลงตามจำนวนภาระค้ำประกันของใบขนสินค้านั้น

(1.1.3) หากไม่สามารถตั้งภาระค้ำประกันได้ ผู้ส่งของออกต้องติดต่อธนาคารเพื่อดำเนินการตั้งวงเงินประกันลอยเพิ่ม และธนาคารจึงแจ้งผลการตั้งภาระค้ำประกันกลับมายังระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากร พร้อมหักยอดวงเงินประกันลอยตามจำนวนภาระค้ำประกันของใบขนสินค้านั้นได้

(1.1.4) เมื่อธนาคารได้แจ้งผลการตั้งภาระค้ำประกันกลับมายังระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรแล้ว และใบขนสินค้านั้นไม่มีข้อยกเว้นชำระค่าภาษีอากร ระบบคอมพิวเตอร์ของจะออกเลขรับประกันธนาคาร แล้วส่งกลับให้ผู้ส่งของออกพร้อมกับเปลี่ยนสถานะใบขนสินค้าเป็น “ใบขนสินค้าที่ชำระค่าภาษีอากรแล้ว” โดยอัตโนมัติ

(1.2) กรณีใบขนสินค้าที่ต้องชำระค่าภาษีอากร

(1.2.1) ใบขนสินค้าที่ต้องชำระค่าภาษีอากรและ/หรือต้องวางเงินประกัน (เงินสด) ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะส่งข้อมูลไปตัดบัญชีธนาคารที่ผู้ส่งของออกแจ้งไว้

(1.2.2) ถ้าไม่สามารถตัดบัญชีธนาคารได้ ผู้ส่งของออกสามารถมาดำเนินการเงินที่หน่วยรับชำระเงินของท่า ที่ หรือสนามบินที่ผ่านพิธีการก็ได้

(1.2.3) ถ้าสามารถตัดบัญชีธนาคารได้ ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะออกเลขชำระค่าภาษีอากร แล้วส่งให้ผู้ส่งของออกพร้อมกับเปลี่ยนสถานะใบขนสินค้าเป็น “ใบขนสินค้าที่ชำระค่าภาษีอากรแล้ว” โดยอัตโนมัติ

(1.2.4) ให้เจ้าหน้าที่หน่วยบริการศุลกากรที่ตรวจปล่อยสินค้าเรียกข้อมูลตามวันที่รับชำระ แล้วส่งพิมพ์และลงนามในใบเสร็จรับเงินของใบขนสินค้าแต่ละฉบับ เพื่อให้ผู้ส่งของออกรับใบเสร็จรับเงินได้ ณ หน่วยบริการศุลกากรที่ตรวจปล่อยสินค้า

(2) การชำระเงิน ณ หน่วยการเงินของท่า ที่ หรือสนามบินที่ส่งออกผู้ส่งของออกสามารถชำระค่าภาษีอากรและวางประกันเป็นเงินสด แคชเชียร์เช็ค หรือ บัตรภาษีได้ ณ หน่วย

การเงินประจำทำ ที่ หรือสนามบินที่ส่งออก แล้วให้เจ้าหน้าที่หน่วยการเงินสั่งพิมพ์และลงนามในใบเสร็จรับเงิน เพื่อให้ผู้ส่งของออกรับใบเสร็จรับเงินได้ทันที⁵

ขั้นตอนที่ 2 การบรรจุสินค้าและการจัดทำใบกำกับการขนย้ายสินค้า

การบรรจุสินค้า

ผู้รับผิดชอบการบรรจุ หมายความว่า

(1) ผู้ส่งของออกหรือตัวแทน

(2) ผู้บริหารจัดการขนส่งสินค้าหรือตัวแทนของเรือ

(3) ผู้ประกอบการสถานที่ตรวจปล่อยและบรรจุสินค้าเข้าคอนเทนเนอร์เพื่อการส่งออก (สตส.)

(4) ผู้ประกอบการโรงพักสินค้าเพื่อการตรวจปล่อยของขาเข้าและบรรจุของขาออกที่ขนส่งโดยระบบคอนเทนเนอร์นอกเขตท่าเทียบท่าเรือ (รพท.)

(5) ผู้ประกอบการคลังสินค้าทัณฑ์บน หรือผู้ประกอบการในเขตปลอดอากรหรือเขตอุตสาหกรรมส่งออก

(6) ผู้ให้บริการบรรจุสินค้าเข้าคอนเทนเนอร์ในเขตท่าเทียบท่าเรือ

(7) ผู้จัดการโรงงาน หรือผู้จัดการสถานประกอบการของผู้ส่งของออกที่ทำการบรรจุสินค้า

ให้ผู้รับผิดชอบการบรรจุ ซึ่งได้ลงทะเบียน และได้รับอนุมัติจากกรมศุลกากรให้เป็นผู้ผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร ทำการส่งข้อมูลใบกำกับการขนย้ายสินค้าเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรได้

สถานที่บรรจุสินค้า

- ส่งออกรายเดี่ยว (FCL) ไม่ว่าจะมิใช่ใบขนสินค้าขาออกฉบับเดียวหรือหลายฉบับก็ตาม ให้ทำการบรรจุสินค้านอกเขตอารักขาของศุลกากรได้

- ผู้ส่งออกหลายราย (LCL) บรรจุสินค้าภายในเขตอารักขาศุลกากร เว้นแต่ ผู้ส่งของออกต้องมีความจำเป็นในการบรรจุของในตู้คอนเทนเนอร์เดียวกัน เช่น เป็นผู้ส่งออกในเครือบริษัทเดียวกัน หรือผู้ส่งออกที่มีสายการผลิตต่อเนื่องกัน หรือผู้ส่งออกที่มีเงื่อนไขจากลูกค้าให้ส่งออกโดยบรรจุพร้อมกับผู้ส่งออกรายอื่น หรือกรณีสินค้าที่ต้องควบคุมอุณหภูมิ (นำเข้าง่าย) เป็นต้น

⁵ ประกาศกรมศุลกากรที่ 16/2549 เรื่อง การผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสารว่าด้วยการส่งของออกไปนอกราชอาณาจักร.

- ผู้ส่งออกที่บรรจุสินค้าทั้งหมด

1. จัดทำข้อมูลใบกำกับ
2. ส่งข้อมูลใบกำกับ
3. รับผิดชอบต่อผู้ส่งของออกรายอื่นที่บรรจุร่วมกัน

การปิดตู้ หรือยานพาหนะ

- บรรจุสินค้าในตู้คอนเทนเนอร์/พาหนะแบบปิด ให้ผู้รับผิดชอบการบรรจุทำการปิดผนึกประตูปาหนะที่ใช้ขนย้ายสินค้าด้วยวิธีที่ผู้รับผิดชอบการบรรจุกำหนดเมื่อบรรจุของขึ้นบนพาหนะแล้วเสร็จ

- บรรจุสินค้าขึ้นบนยานพาหนะแบบเปิด ให้ผู้รับผิดชอบการบรรจุทำการคลุมผ้าใบหรือคลุมตาข่ายที่พาหนะที่ใช้ในการขนย้ายสินค้าแล้วใช้เชือกผูกประตูปาหนะด้วยวิธีที่ผู้รับผิดชอบการบรรจุกำหนดเมื่อบรรจุของขึ้นบนพาหนะแล้วเสร็จ

การจัดทำใบกำกับการขนย้ายสินค้า

ให้ผู้รับผิดชอบการบรรจุจัดทำใบกำกับการขนย้ายสินค้า เพื่อใช้กำกับการขนย้ายตู้คอนเทนเนอร์หรือยานพาหนะที่จะทำการขนส่งสินค้าจากสถานที่บรรจุไปยังท่า ที่ หรือสนามบินที่ส่งออก และส่งข้อมูลใบกำกับการขนย้ายสินค้าพร้อมรับรองข้อมูลด้วยลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ของตนมายังระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรผ่านผู้ให้บริการรับส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะตรวจสอบความถูกต้องเบื้องต้นกับแฟ้มข้อมูลอ้างอิงและตรวจสอบเงื่อนไขความเสี่ยง ถ้าพบข้อผิดพลาดระบบคอมพิวเตอร์ของกรมศุลกากรจะตอบรหัสข้อผิดพลาดกลับไปให้ผู้รับผิดชอบการบรรจุ ถ้าไม่พบข้อผิดพลาดระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะแจ้งเลขที่ใบกำกับการขนย้ายสินค้าทางอิเล็กทรอนิกส์ไปให้ผู้ส่งออก ให้ผู้รับผิดชอบการบรรจุตั้งพิมพ์ใบกำกับการขนย้ายสินค้าจากเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ของตนเอง เพื่อมอบให้พนักงานขับรถที่บรรทุกตู้คอนเทนเนอร์หรือพนักงานขับรถที่ใช้ในการขนย้ายสินค้า⁶

ขั้นตอนที่ 3 การขนย้ายสินค้าผ่านสถานีรับบรรทุก ณ ท่า ที่ หรือสนามบินที่ส่งออก

1. ให้พนักงานขับรถที่บรรทุกตู้คอนเทนเนอร์หรือที่ใช้ในการขนย้ายสินค้าไปยังท่า ที่ หรือสนามบินที่ส่งออก นำใบกำกับการขนย้ายสินค้าที่ได้รับเลขที่ใบกำกับการขนย้ายสินค้าจากกรมศุลกากรแล้วไปกับตนด้วยและให้ดำเนินการขังน้ำหนักของตู้คอนเทนเนอร์หรือสินค้าก่อนที่จะถึงสถานีหรือจุดรับบรรทุก

2. ให้ผู้ประกอบการทำเนียบท่าเรือ ผู้ประกอบการสถานที่ที่ส่งออก หรือผู้ประกอบการคลังสินค้า ณ สนามบินที่ส่งออก ทำการขังน้ำหนักของตู้คอนเทนเนอร์หรือสินค้า แล้วออกไป

⁶ เพิ่งอ้าง.

ตรวจรับสภาพผู้สินค้าหรือใบซิ่ง (Equipment Interchange Receipt : EIR) พร้อมกับบันทึกข้อมูลใบตรวจรับสภาพผู้สินค้าหรือใบซิ่งสินค้าตาม โปรแกรมที่กำหนดเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากร เพื่อใช้ประกอบการตัดบัญชีใบกำกับการขนย้ายสินค้าของศุลกากร

3. ในกรณีที่ผู้ส่งของออกมีความประสงค์ขอให้เปิดตรวจสินค้าที่จะส่งออก ต้องทำคำร้องขอยื่นต่อหัวหน้าหน่วยบริการ ณ ท่า ที่ หรือสนามบินที่ส่งออกก่อนสินค้าขนย้ายเข้าไปในสถานีรับบรรทุก หรือก่อนผ่านจุดรับบรรทุกที่กำหนด เพื่อพิจารณาอนุมัติเป็นการเฉพาะราย

ขั้นตอนที่ 4 การตัดบัญชีใบกำกับการขนย้าย

1. ให้พนักงานขับรถหรือตัวแทนผู้รับผิดชอบการบรรจุแสดงใบกำกับการขนย้ายสินค้า พร้อมแนบใบตรวจรับสภาพผู้หรือใบซิ่งสินค้า แก่เจ้าหน้าที่ศุลกากรที่ประจำสถานีรับบรรทุกหรือจุดรับบรรทุกสินค้าที่กำหนด

2. เจ้าหน้าที่ ณ สถานีรับบรรทุกหรือจุดรับบรรทุกสินค้าที่กำหนดจะตรวจสอบผลต่างของน้ำหนักรวมของผู้คอนเทนเนอร์และน้ำหนักตามใบตรวจรับสภาพผู้สินค้า หรือน้ำหนักของสินค้ากับใบซิ่ง หากไม่แตกต่างกันมากเจ้าหน้าที่จะเรียกข้อมูลใบกำกับการขนย้ายสินค้าขึ้นมา เพื่อตัดบัญชี และระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะส่งข้อมูลการตัดบัญชีกลับไปให้ผู้ส่งของออกในวันทำการนั้น

3. ในกรณีที่ใช้ระบบตรวจสอบรหัสโดยใช้ความถี่วิทยุสำหรับติดตามรถขนส่งผู้คอนเทนเนอร์หรือยานพาหนะที่ทำการขนย้ายสินค้า และที่สถานีรับบรรทุกมีตัวอ่านระบบตรวจสอบรหัส โดยใช้ความถี่วิทยุ เมื่อรถที่ติดอุปกรณ์ระบบตรวจสอบรหัสโดยใช้ความถี่วิทยุวิ่งผ่านสถานีรับบรรทุกตัวอ่านข้อมูลจะอ่านข้อมูลที่ติดมากับผู้คอนเทนเนอร์หรือยานพาหนะที่ทำการขนย้ายสินค้านั้นเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากร โดยเจ้าหน้าที่จะทำการตรวจสอบข้อมูลของผู้คอนเทนเนอร์หรือยานพาหนะที่ทำการขนย้ายสินค้าและใบขนสินค้าขาออกได้ทันที ถ้าข้อมูลถูกต้องตรงกันระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะตัดบัญชีใบกำกับการขนย้ายสินค้าโดยอัตโนมัติ และระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะส่งข้อมูลการตัดบัญชีกลับไปให้ผู้ส่งของออกในวันทำการนั้น

4. หากใบขนสินค้าขาออกที่เข้ามายังสถานีหรือจุดรับบรรทุกติดเงื่อนไขความเสี่ยงระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะแสดงให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรประจำสถานีรับบรรทุกหรือจุดรับบรรทุกสินค้านั้นทราบทันที โดยเจ้าหน้าที่จะแจ้งให้พนักงานขับรถทราบ และนำรถบรรทุกคอนเทนเนอร์หรือยานพาหนะที่ใช้ในการขนย้ายสินค้าไปยังจุดตรวจสินค้า เพื่อปฏิบัติตามคำสั่งการตรวจแล้วแต่กรณี⁷

⁷ เพิ่งอ้าง.

ขั้นตอนที่ 5 การรับบรรจุของส่งออก

การรับบรรจุการส่งออกไปนอกราชอาณาจักร

ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะทำการประมวลผลการรับบรรจุโดยอัตโนมัติตามเวลาที่กำหนดไว้ ในวันทำการเดียวกันระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะตอบกลับข้อมูลที่ทำให้การประมวลผลการรับบรรจุทุกไปให้ผู้ส่งข้อมูลไปขณสินค้าขาออก โดยแสดงข้อความ “Goods Loaded” ให้ทราบถึงสถานะรับบรรจุส่งออกไปนอกราชอาณาจักร

- การขนย้ายของโดยเรือ ณ ท่าเรือที่ส่งออกจะบันทึกข้อมูลชื่อเรือ วันเรือออกเมื่อมีการรายงานเรือออกไปนอกราชอาณาจักรแล้ว

- การขนย้ายของโดยอากาศยาน ณ สนามบินศุลกากร อากาศยานจะบันทึกข้อมูลเที่ยวบินและวันที่อากาศยานออกเมื่อมีการรายงานอากาศยานออกไปนอกราชอาณาจักรแล้ว

- การขนย้ายของโดยยานพาหนะทางบก จะบันทึกข้อมูลยานพาหนะออกไปนอกราชอาณาจักรเมื่อผู้ควบคุมยานพาหนะยื่นใบกำกับการขนย้ายสินค้าโดยใช้เป็นบัญชีสินค้า ต่อด่านพรมแดนในการนำยานพาหนะผ่านเขตแดนทางบก

- การขนย้ายของโดยรถไฟ จะบันทึกข้อมูลเที่ยวที่และวันที่ที่รถไฟออกไปนอกราชอาณาจักร เมื่อมีการรายงานรถไฟออกไปนอกราชอาณาจักรแล้ว

- การขนย้ายสินค้าทางท่อ สายส่งไฟฟ้า จะบันทึกข้อมูลวันที่ส่งออกตามรายงานการส่งออกออกไปนอกราชอาณาจักรทุกวันที่ 15 ของเดือนถัดไป

2.2 อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ศุลกากร

2.2.1 ความหมายของเจ้าหน้าที่ศุลกากร

ตามพระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469

มาตรา 2 วรรคสี่ บัญญัติว่า “พนักงานศุลกากร” และ “พนักงาน” หมายความว่าและกินความรวมไปถึงบุคคลใด ๆ ซึ่งรับราชการในกรมศุลกากร หรือนายทหารแห่งราชนาวี หรือนายอำเภอ หรือผู้ช่วยนายอำเภอ ซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นพิเศษให้กระทำการแทนกรมศุลกากร”⁸

จะเห็นได้ว่าคำทั้งสองคำนี้แสดงถึงผู้ที่รับราชการในกรมศุลกากรทั่วไป ทุกคนที่รับราชการในกรมศุลกากรย่อมเป็นพนักงานหรือพนักงานศุลกากร โดยอัตโนมัติ แตกต่างกับผู้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ในนิยามต่อไป ซึ่งจะต้องได้รับการแต่งตั้งให้มีหน้าที่เฉพาะการหรือเป็นผู้กระทำการในหน้าที่ของตนโดยปกติ⁹

⁸ พระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469, มาตรา 2 วรรค 4

⁹ มานิต วิทยาเต็ม, ภาษีและกฎหมายศุลกากร, (กรุงเทพมหานคร: บุรพาศิลป์, 2532), น.16.

นอกจากข้าราชการกรมศุลกากรแล้ว บุคคลต่อไปนี้ก็เป็นพนักงานศุลกากร หากได้รับการแต่งตั้งเป็นพิเศษให้กระทำการแทนกรมศุลกากรคือ

(1) นายทหารแห่งราชนาวิ

ตามประกาศกระทรวงการคลัง ลงวันที่ 18 เมษายน 2517 กำหนด นาย ทหารเรือแห่งราชนาวิชั้นสัญญาบัตร ตำแหน่งผู้บังคับกองเรือ ผู้บังคับหมวดเรือ ผู้บังคับการเรือ หรือนายทหารเรือชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการแทนตำแหน่งดังกล่าว ตลอด จนนายทหารเรือชั้นสัญญาบัตรประจำการในกองเรือ หมวดเรือ หมู่เรือหรือเรือ ในฐานะที่ออกปฏิบัติหน้าที่ราชการกับเรือของทัพเรือในตำแหน่งหรือเกี่ยวข้องกับตำแหน่งดังกล่าวข้างต้นเป็นพนักงานศุลกากรและมีอำนาจตามกฎหมายศุลกากรในฐานะพนักงานศุลกากรทุกประการ

(2) นายอำเภอหรือผู้ช่วยนายอำเภอ

นายอำเภอและผู้ช่วยนายอำเภอ เมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นพิเศษจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังให้กระทำการแทนกรมศุลกากรแล้ว มีอำนาจตามกฎหมายศุลกากรในฐานะเป็นพนักงานศุลกากร

มาตรา 2 วรรค 5 บัญญัติว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ความแลกินความรวมไปถึงพนักงานใดๆ ซึ่งได้แต่งตั้งให้มีหน้าที่เฉพาะการ ฤาพนักงานใดซึ่งกระทำหน้าที่โดยเฉพาะในกิจการตามหน้าที่ของตนโดยปกติ¹⁰

“พนักงานเจ้าหน้าที่” ตามมาตรา 2 วรรค 5 แตกต่างกับ “พนักงานศุลกากร” และ “พนักงาน” ตามมาตรา 2 วรรค 4 เพราะมาตรา 2 วรรค 4 ระบุถึงผู้ที่เป็น “พนักงานศุลกากร” และ “พนักงาน” ไว้ชัดเจนแล้ว ส่วน “พนักงานเจ้าหน้าที่” นั้น มาตรา 2 วรรค 5 กำหนดไว้กว้างกว่าคือให้หมายถึง

1. พนักงานใดๆ ซึ่งได้แต่งตั้งให้มีหน้าที่เฉพาะการ ดังนี้จะเป็นพนักงานตามกฎหมายศุลกากร คือ มาตรา 2 วรรค 4 หรือเป็นพนักงานตามกฎหมายอื่นก็ได้ โดยกรมศุลกากรแต่งตั้งให้พนักงานดังกล่าวมีหน้าที่เฉพาะการ เช่น นาย ก. เป็นนิติกร สังกัดกลุ่มงานกฎหมาย สำนักกฎหมาย กรมศุลกากร อธิบดีแต่งตั้งให้นาย ก. เป็น “พนักงานเจ้าหน้าที่” ในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบหนีภาษีศุลกากรตามแผนป้องกันปราบปรามการลักลอบหนีภาษีศุลกากรซึ่งกำหนดขึ้นเป็นพิเศษเป็นเวลา 3 เดือน เมื่อครบกำหนดแล้ว นาย ก. ย่อมกลับมาปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนิติกรตามเดิม

¹⁰ พระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469, มาตรา 2 วรรค 5

2. พนักงานใดๆ ซึ่งกระทำหน้าที่โดยเฉพาะในกิจการตามหน้าที่ของตนโดยปกติ
กรณีข้างต้นเมื่อนาย ก. กลับมาปฏิบัติงานในตำแหน่งนิติกรอันเป็นกิจการตามหน้าที่
ของตนโดยปกติ นายก. ย่อมเป็น “พนักงานเจ้าหน้าที่” ในตำแหน่งนิติกรนั้น¹¹

ตามพระราชบัญญัติ สุลกากร (ฉบับที่ 7) พุทธศักราช 2480

มาตรา 3 วรรค 8 บัญญัติว่า “พนักงานหรือพนักงานสุลกากร” นอกจากพนักงานต่างๆ
ที่ระบุไว้ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติสุลกากร (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2479 แล้ว ให้หมายความ
รวมตลอดถึงพนักงานใดๆ ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้กระทำการเป็นพนักงานสุลกากรด้วย”

(1) จากบทนิยามดังกล่าวข้างต้น “พนักงานหรือพนักงานสุลกากร” ได้แก่

1. “พนักงานต่างๆ ที่ระบุไว้ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติสุลกากร (ฉบับที่ 6)
พุทธศักราช 2479 เนื่องจากพระราชบัญญัติสุลกากร (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2479 มาตรา 3 ให้แก้ไข
เพิ่มเติมพระราชบัญญัติสุลกากร พระพุทธศักราช 2469 มาตรา 2 วรรค 4 ดังนี้ “พนักงานสุลกากร”
และ “พนักงาน” ดังระบุไว้ในมาตรา 2 วรรค 4 จึงเป็น “พนักงานหรือพนักงานสุลกากร” ตามมาตรา
3 วรรค 8 แห่งพระราชบัญญัติสุลกากร (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2480 ด้วย¹²

2. “พนักงานใดๆ ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้กระทำการเป็นพนักงานสุลกากร” หมายความว่า
พนักงานใดๆ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังแต่งตั้งให้กระทำการเป็นพนักงานสุลกากรคือ
ใช้อำนาจของพนักงานสุลกากรตามพระราชบัญญัติสุลกากร(ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2480

(2) “พนักงานสุลกากร” และ “พนักงาน” ตามพระราชบัญญัติสุลกากร พระพุทธศักราช
2469 มาตรา 2 วรรค 4 เป็น “พนักงานหรือพนักงานสุลกากร” ตามพระราชบัญญัติสุลกากร (ฉบับที่
7) พ.ศ.2480 โดยอัตโนมัติคือโดยผลของพระราชบัญญัติสุลกากร (ฉบับที่ 7 มาตรา 3 วรรค 8 โดย
ไม่ต้องมีการดำเนินการอะไรอีก

ส่วน “พนักงานใดๆ” จะกระทำการเป็นพนักงานสุลกากรได้ตามพระราชบัญญัติ
สุลกากร (ฉบับที่ 7) นี้ จะต้องแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังก่อน “พนักงาน” ที่จะ
ได้รับแต่งตั้งย่อมไม่ใช่ “พนักงาน” ตามพระราชบัญญัติสุลกากร พระพุทธศักราช 2469 มาตรา 2
วรรค 4 ส่วนจะเป็นพนักงานตามกฎหมายอื่นย่อมเป็นไปได้เพราะกฎหมายอื่นมิได้บัญญัติห้ามไว้
แต่บัญญัติในทางตรงกันข้ามโดยแต่งตั้ง “พนักงานใดๆ” ได้¹³

¹¹ ชูชาติ อิศวโรจน์, คำอธิบายกฎหมายสุลกากร, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2541), น.228.

¹² ชูชาติ อิศวโรจน์, รวมกฎหมายสุลกากรและกฎหมายพิทักษ์อัตราสุลกากรพร้อมคำอธิบาย,
(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2549), น.131.

¹³ เพ็ญอ่าง, น.229.

2.2.2 อำนาจของเจ้าหน้าที่ศุลกากรตามกฎหมายศุลกากร

2.2.2.1 อำนาจในการตรวจค้น

เมื่อของผ่านศุลกากร หรืออยู่ในความกำกับตรวจตราของศุลกากร พนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากร คนหนึ่งคนใดจะให้เปิดหีบห่อและตรวจของนั้นในเวลาใด ๆ ก็ได้ พนักงานนั้นจะเอาตัวอย่างของใด ๆ ไปเพื่อตรวจหรือสอบ หรือตีราคา หรือเพื่อประโยชน์อย่างอื่นก็ได้แล้วแต่จะเห็นจำเป็น ตัวอย่างของนี้ต้องส่งให้โดยไม่คิดราคา และพนักงานนั้นจะเลือกเอาออกจากหีบห่อหรือส่วนใดแห่งของนั้นก็ให้พนักงานนั้นจะเอาตัวอย่างของใด ๆ ไปเพื่อตรวจหรือสอบ หรือตีราคาหรือเพื่อประโยชน์อื่นก็ได้แล้วแต่จะเห็นว่าจำเป็น ตัวอย่างของนี้ต้องส่งให้โดยไม่คิดราคา และพนักงานนั้นจะเลือกเอาออกจากหีบห่อหรือส่วนใดแห่งของนั้นก็ให้ แต่ว่าตัวอย่างของเช่นนี้จะต้องเอาไปแต่เพียงขนาดหรือปริมาณพอสมควร และจะต้องเอาออกโดยวิธีอันจะทำให้เจ้าของเสียหายหรือลำบากอย่างน้อยที่สุดที่จะเป็นไปได้ และเมื่อไรสามารถจะคืนได้ก็ให้คืนแก่เจ้าของไปโดยเร็ว¹⁴ ซึ่งอำนาจดังกล่าวคลุมถึงกรณีของนำเข้าและส่งออก

พนักงานศุลกากรมีอำนาจในการขึ้นไปบนเรือลำใด ๆ ก็ได้ภายในพระราชอาณาเขต และอาจอยู่ในเรือนั้น ได้ตลอดเวลาที่ทำการบรรทุกสินค้าลงหรือขนสินค้าขึ้นหรือจนกว่าเรือนั้นออกไปไม่ว่าในที่ไหน ๆ ของเรือ และไม่ว่าในเวลาใด ๆ ให้พนักงานศุลกากรเข้าถึงและตรวจค้นได้ และอาจตรวจคูดุมหนังสือหรือบันทึกเรื่องราว หรือเอกสารไม่ว่าอย่างใด ๆ ที่เกี่ยวกับสินค้าในเรือได้ อาจสั่งให้เปิดห้องส่วนใด ๆ ของเรือ หรือให้เปิดหีบห่อ หรือที่บรรจุของอย่างใด ๆ ได้ หรือถ้าจำเป็นจะให้หักเปิดสิ่งนั้น ๆ ก็ได้ อาจประจำเครื่องหมาย หรือประทับตรา หรือลั่นกุญแจ หรือผูกมัดของใด ๆ ที่อยู่ในเรือ หรือที่ใด หรือหีบห่อใด ๆ ก็ได้และถ้าเครื่องหมาย ดวงตรา กุญแจ หรือเครื่องผูกมัดนั้นได้มีผู้ถอนไป หรือเปิดออก หรือหักต่อย หรือเปลี่ยนแปลงไปโดยจงใจ ให้ถือว่านายเรือมีความผิด¹⁵ และตามความว่า “อาจตรวจคูดุมหนังสือหรือบันทึกเรื่องราว หรือเอกสารไม่ว่าอย่างใด ๆ ที่เกี่ยวกับสินค้า” มีพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2480 มาตรา 9 บัญญัติว่า “ให้หมายความรวมถึงว่าอาจตรวจและสลักหลักเอกสารใดๆ ทั้งสิ้นที่เกี่ยวกับอากาศยาน หรือกับของที่บรรทุกไว้ หรือจะบรรทุกลงในอากาศยาน” ดังนี้ พนักงานศุลกากรผู้ใช้อำนาจตามมาตรา 15 จึงใช้อำนาจดังบัญญัติไว้ในมาตรา 9 แห่ง พ.ร.บ. ศุลกากร (ฉบับที่ 8) ได้¹⁶

¹⁴ พระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469, มาตรา 14

¹⁵ พระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469, มาตรา 15

¹⁶ ชูชาติ อัสวโรจน์, *อ้างแล้ว เจริญธรรม* ที่ 11, น.234.

อีกทั้งพนักงานศุลกากรมีอำนาจในการตรวจค้นหีบห่อของคนโดยสารแล้วปล่อยผ่าน ภาษีได้ และถ้าในหีบห่อนั้นมีของที่ยังมีได้เสียค่าภาษีก็ดี ของต้องจำกัดก็ดีของต้องห้ามก็ดี พนักงานจะกักหีบห่อนั้นไว้ก็ได้¹⁷

พนักงานศุลกากรมีอำนาจตรวจค้นบุคคลใด ๆ ในเรือกำปั่นลำใด ๆ ในเขตท่า หรือ บุคคลที่ขึ้นจากเรือกำปั่นลำใด ๆ ก็ได้ แต่ต้องมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้น ๆ มีหรือพาไปกับตน ซึ่งของอันยังมีได้เสียค่าภาษี หรือของต้องจำกัด หรือของต้องห้ามจึงให้ตรวจค้นได้ อนึ่ง ก่อนที่จะ ตรวจค้นบุคคลผู้ใด บุคคลผู้นั้นอาจร้องขอให้นำตนอย่างรวดเร็วตามควรแก่เหตุไปยังพนักงานศุลกากร ผู้ใหญ่ มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าสารวัตร หรือนายด่าน นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำ กิ่งอำเภอ หรือหัวหน้าสถานีตำรวจที่ใกล้ที่สุด ส่วนพนักงานที่มีผู้นำบุคคลเช่นนี้มาส่งนั้นจะต้อง วินิจฉัยว่ามีเหตุอันควรสงสัยเพียงพอหรือไม่ และจะควรให้ตรวจค้นหรือไม่ ถ้าบุคคลนั้นเป็นหญิง ก็ให้ใช้หญิงเป็นผู้ตรวจค้น¹⁸

อีกทั้งพนักงานศุลกากรอาจสั่งให้หยุดรถ เกวียน หรือยานพาหนะอย่างอื่น ๆ และตรวจ ค้นเพื่อให้ทราบว่ามีของที่ลักลอบหนีศุลกากรหรือไม่แต่ต้องมีเหตุอันควรสงสัยว่ารถเกวียน หรือ ยานพาหนะนั้นได้ใช้ หรือกำลังใช้เนื่องกับเรือกำปั่น หรือคลังสินค้า หรือโรงเก็บสินค้า หรือที่ขน ของขึ้น หรือทำเนียบท่าเรือ หรือทางน้ำหรือทางผ่านพรมแดน หรือทางรถไฟ ผู้ใดไม่ยอมหรือ ขัดขวาง หรือพยายามจะขัดขวางต่อการตรวจเช่นนี้มีความผิดต้องระวางโทษ¹⁹ อำนาจนี้คลุมถึงของ ที่ลักลอบหนีศุลกากร ทั้งกรณีที่น่าเข้ามาในและที่ส่งออกนอกราชอาณาจักร

2.2.2.2 อำนาจในการยึดอายัด

การยึดของนี้มีพระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469 บัญญัติให้อำนาจแก่ ศุลกากรในการยึดสิ่งใด ๆ อันจะพึงต้องริบตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานศุลกากร พนักงานฝ่าย ปกครอง หรือตำรวจ มีอำนาจยึด ในเวลาใด ๆ และ ณ ที่ใด ๆ ก็ได้

สิ่งที่ยึดไว้ นั้น ถ้าเจ้าของหรือผู้มีสิทธิไม่มายื่นคำร้องเรียกเอาภายในกำหนดหกสิบวัน สำหรับยานพาหนะที่ใช้ในการกระทำผิด สามสิบวันสำหรับสิ่งอื่นนับแต่วันที่ยึด ให้ถือว่าเป็นสิ่งที่ ไม่มีเจ้าของ และให้ตกเป็นของแผ่นดิน²⁰

เมื่อเกิดกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าได้มีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของ พระราชบัญญัตินี้ หรือบทกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศุลกากร ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดี

¹⁷ พระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469, มาตรา 17

¹⁸ พระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469, มาตรา 18

¹⁹ พระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469, มาตรา 19

²⁰ พระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469, มาตรา 24

มอบหมายหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีคำสั่งเป็นหนังสือให้เป็นผู้มีหน้าที่ตรวจสอบมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) เข้าไปในสถานที่ประกอบการของผู้นำเข้า ผู้ส่งของออก ตัวแทนของเรือ ตัวแทนของบุคคลดังกล่าว หรือบุคคลซึ่งเกี่ยวข้อง หรือสถานที่อื่นที่เกี่ยวข้องของบุคคลดังกล่าว ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการ ในการนี้ให้มีอำนาจสั่งบุคคลดังกล่าวหรือบุคคลที่อยู่ในสถานที่นั้นให้ปฏิบัติเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ

(2) สอบถามข้อเท็จจริงหรือเรียกบัญชี เอกสาร หลักฐาน หรือข้อมูล ไม่ว่าในสื่อรูปแบบใด ๆ หรือสิ่งของอื่นที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด จากผู้นำของเข้า ผู้ส่งของออก ตัวแทนของเรือ ตัวแทนของบุคคลดังกล่าว หรือบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับการนำเข้าหรือการส่งออก

(3) ยึดหรืออายัดบัญชี เอกสาร หลักฐาน หรือข้อมูล ไม่ว่าในสื่อรูปแบบใด ๆ หรือสิ่งของอื่นที่อาจใช้พิสูจน์ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้หรือบทกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศุลกากร ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ มีความผิดต้องระวางโทษ²¹

2.2.2.3 อำนาจกักสินค้า

เจ้าหน้าที่ศุลกากรมีอำนาจในการตรวจห่อพัสดุ ไปรษณีย์ที่เข้ามาหรือออกไปจากพระราชอาณาจักรได้ และถ้ามีความสงสัย อาจกักห่อจดหมายใด ๆ ไว้ ณ ศุลกสถานได้ จนกว่าผู้ส่ง หรือผู้มีชื่อที่จะรับจะได้กระทำให้เป็นที่น่าพอใจว่า ไม่มีของที่ยังมิได้เสียค่าภาษีหรือที่ต้องจำกัด หรือต้องห้ามในห่อนั้น การที่ศุลกากรจะตรวจห่อไปรษณีย์นี้ จะกระทำ ณ ที่ทำการไปรษณีย์ หรือที่ศุลกสถานก็ได้²² กรณีการกักของดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการกฤษฎีกา เคยวินิจฉัยไว้ว่า มาตรา 37 ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ศุลกากรเฉพาะที่จะกักห่อจดหมายไว้เท่านั้นและจะกักได้ต่อเมื่อมีความสงสัยว่ามีของที่ยังมิได้เสียค่าภาษี หรือที่ต้องจำกัด หรือต้องห้ามอยู่ในห่อจดหมายนั้นด้วย เมื่อกักไว้แล้ว เจ้าหน้าที่ศุลกากรก็ไม่มีอำนาจที่จะเปิดห่อนั้นได้ เพราะในมาตรา 37 ได้บัญญัติว่าเป็นหน้าที่ของผู้ส่งหรือผู้มีชื่อที่จะรับจะต้องแสดงต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรให้เป็นที่น่าพอใจหรือหายสงสัยว่าไม่มีของที่ยังมิได้เสียค่าภาษีหรือของที่ต้องจำกัดหรือต้องห้ามอยู่ในห่อจดหมายนั้น เจ้าหน้าที่ศุลกากรหาได้มีอำนาจที่จะเปิดห่อจดหมายนั้นเพื่อขจัดข้อสงสัยของตนเองได้ไม่²³

นอกจากนี้กรณีเมื่อเรือทุกลำที่บรรทุกสินค้า หรือมีแต่อับเฉา ซึ่งมาแต่ภายนอกพระราชอาณาเขต นายเรือต้องทำรายงานอันถูกต้องยื่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบที่กำหนดไว้ (ใบแบบ

²¹ พระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469, มาตรา 115 ทวิ

²² พระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469, มาตรา 37

²³ ชูชาติ อิศวโรจน์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 11, น.234.

๑) ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง นับแต่เมื่อ เรือมาถึงท่า เมื่อยื่นรายงานนี้ให้นายเรือแสดงใบทะเบียนเรือเพื่อตรวจด้วย และรายงานนี้ต้องทำขึ้นก่อนเปิดกระวางเรือ เว้นแต่จะได้รับการอนุญาตพิเศษและถ้าเรือลำใดมาถึงท่า มีสินค้าต่างประเทศที่ประสงค์จะส่งออกก็ดี หรือจะขนขึ้น ณ ที่อื่นภายในพระราชอาณาจักรก็ดีนายเรือจะต้องแถลงข้อความว่าด้วยสินค้านั้นๆ ลงไว้ในรายงานด้วย ถ้าและเรือลำนั้นจะเดินทางไปยังท่าอื่นภายในพระราชอาณาจักร นายเรือจะต้องมีสำเนาเดินทาง ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่รับรองแล้วไปด้วย และจะต้องแสดงสำเนาในเมื่อทำรายงานขาเข้าขึ้น ณ ท่าอื่น และจะต้องทำดังนี้ต่อไปทุก ๆ ท่าจนกว่าเรือนั้นจะได้ออกพ้นไป หรือจนกว่าจะได้ถ่ายสินค้าต่างประเทศออกจากเรือหมด แล้วแต่กรณี ถ้ามีการทำผิดต่อบทมาตรานี้ด้วยประการใด ๆ นายเรือมีความผิดต้องระวางโทษ และบรรดาของที่มีได้ทำรายงานขึ้นไว้โดยถูกต้องนั้น ให้หักไว้จนกว่าจะได้รายงานให้ถูกต้อง หรือจนกว่าจะได้อธิบายเหตุที่ทำการขาดตกบกพร่องนั้นให้เป็นที่พอใจของอธิบดี²⁴

หากถ้ายังมีของเหลืออยู่ในเรือที่นำของเข้า เมื่อพ้นเวลาเกินกว่ายี่สิบสี่วันนับแต่วันที่เรือมาถึงพนักงานเจ้าหน้าที่อาจกักเรือนั้นไว้ได้จนกว่าจะได้ใช้ค่าใช้จ่ายในการเฝ้ารักษาตามที่รัฐมนตรีกำหนดในกฎกระทรวง และค่าใช้จ่ายอื่นซึ่งจะพึงมีขึ้นด้วย แต่อธิบดีอาจยกเว้นการเรียกค่าใช้จ่ายนี้ได้ เมื่อไต่สวนหลักฐานอันสมควรแสดงให้เห็นว่าการเนินชำนั้นมีอาจที่จะหลีกเลี่ยงได้²⁵

อีกทั้งเจ้าหน้าที่ศุลกากรมีอำนาจในกรณีที่ผู้นำของเข้าหรือผู้ส่งของออกค้างชำระค่าอากร อธิบดีหรือผู้ที่อธิบดีมอบหมายมีอำนาจกักของใด ๆ ของผู้นั้นที่กำลังผ่านศุลกากรหรืออยู่ในความกำกับตรวจตราของศุลกากรด้วยประการใด ๆ จนกว่าจะได้ชำระเงินอากรที่ค้างให้ครบถ้วน และถ้ามิได้ชำระภายในสามสิบวันนับแต่วันที่กักของเช่นนั้น ให้อธิบดีมีอำนาจสั่งให้นำของนั้นออกขายทอดตลาด และเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดนี้ ให้หักค่าอากรค้างชำระ ค่าอากรสำหรับของที่ขายทอดตลาด ค่าเก็บรักษา ค่าย้ายขน และค่าภาระติดพันอย่างอื่นอันค้างชำระแก่ศุลกากรเสียก่อน เหลือเท่าใดให้ใช้ชำระติดพันต่าง ๆ อันสมควรจะได้แก่ผู้เก็บรักษา ถ้ายังมีเหลืออยู่อีกก็ให้จ่ายแก่ตัวแทนของเรือที่นำของที่ขายทอดตลาดเข้ามา เมื่อได้หักใช้เช่นนี้แล้วยังมีเงินเหลืออยู่อีกเท่าใดให้ตกเป็นของแผ่นดิน เว้นแต่เจ้าของจะได้เรียกร้องเอาภายในหกเดือนนับแต่วันขายทอดตลาด²⁶

²⁴ พระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469, มาตรา 38

²⁵ พระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469, มาตรา 44

²⁶ พระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469, มาตรา 112 เบญจ

2.2.2.4 อำนาจจับกุม

เจ้าหน้าที่สุลตากรมีอำนาจในการจับกุม ถ้าพบผู้ใดกำลังกระทำความผิด หรือพยายามจะกระทำความผิด หรือใช้ หรือช่วย หรือยุยงให้ผู้อื่นกระทำความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจจับผู้นั้นได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ แล้วนำส่งยังสถานีตำรวจพร้อมด้วยของกลางที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือพยายามกระทำความผิด เพื่อจัดการตามกฎหมาย และถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดพระราชบัญญัตินี้ก็ดี หรือมีสิ่งของ ไปกับตัวอันจะเป็นของที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมาแล้ว หรืออาจได้กระทำความผิดขึ้นก็ตีพนักงานเจ้าหน้าที่อาจจับผู้นั้นส่งไปจัดการโดยทำนองเดียวกัน²⁷

อำนาจการจับกุมบุคคลโดยไม่ต้องมีหมายจับ แล้วนำส่งตำรวจเพื่อดำเนินการตามกฎหมายมีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติสุลตากร พระพุทธศักราช 2469 มาตรา 20 ซึ่งบัญญัติให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ และมีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติสุลตากร (ฉบับที่ 12) พุทธศักราช 2497 มาตรา 12 วรรค 5 ซึ่งบัญญัติให้อำนาจพนักงานสุลตากรไว้ว่า “บรรดาบุคคลซึ่งสัญจรไปมาภายในเขตนั้นอยู่ในอำนาจการตรวจค้นทำนองเดียวกัน แต่ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลดังกล่าวนั้นได้กระทำความผิดต่อกฎหมายว่าด้วยสุลตากร และบุคคลนั้นไม่สามารถแสดงเหตุผลของตนให้เป็นที่พอใจของพนักงานสุลตากร พนักงานสุลตากรมีอำนาจจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ แล้วนำส่งตำรวจเพื่อดำเนินการตามกฎหมาย”²⁸

แต่ทั้งนี้การจับแล้วนำส่งเพื่อดำเนินการตามกฎหมาย มิใช่ต้องนำส่งตำรวจทันทีทันใด เพราะการตีความพระราชบัญญัติสุลตากร พระพุทธศักราช 2469 มาตรา 20 และพระราชบัญญัติสุลตากร (ฉบับที่ 12) พุทธศักราช 2497 มาตรา 12 วรรค 5 ต้องพิจารณามาตราอื่นๆ ของกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวประกอบกันด้วย ดังนี้เมื่อพิจารณาว่าพระราชบัญญัติสุลตากร พระพุทธศักราช 2469 มาตรา 102 และ 102 ทวิ บัญญัติถึงวิธีการงดการฟ้องร้องไว้ และการงดการฟ้องร้องนับเป็นวัตถุประสงค์สำคัญอย่างหนึ่งของกฎหมายสุลตากร ดังนั้นหากต้องนำตัวผู้ถูกจับกุมส่งตำรวจทันทีทันใดโดยมิได้ดำเนินการในเรื่องการระงับคดี ย่อมไม่ชอบด้วยเจตนารมณ์ของกฎหมายสุลตากร ฉะนั้นหลังจากที่มีการจับกุมผู้ต้องหาแล้วเจ้าหน้าที่สุลตากรผู้รับผิดชอบก็จะสอบถามผู้ต้องหาและพยานในเรื่องที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หากผู้ต้องหาประสงค์จะระงับคดีก็ดำเนินการระงับคดีในชั้นสุลตากร ในกรณีจะไม่มีการส่งตัวไปยังตำรวจ แต่หากผู้ต้องหาไม่ประสงค์จะระงับคดีในชั้นสุลตากร ก็จะต้องส่งผู้ต้องหาไปยังตำรวจ โดยกรมสุลตากรจะกล่าวโทษผู้ต้องหานั้นต่อพนักงานสอบสวน²⁹

²⁷ พระราชบัญญัติสุลตากร พระพุทธศักราช 2469, มาตรา 20

²⁸ พระราชบัญญัติสุลตากร (ฉบับที่ 12) พุทธศักราช 2497, มาตรา 12 วรรค 5

²⁹ ชูชาติ อัสวโรจน์, *อ่างแล้ว เจริญรทที่ 11*, น.255.

2.3 หลักการและแนวความคิดทางทฤษฎีในการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์

2.3.1 ความหมายของทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property)

ทรัพย์สินทางปัญญาตามความหมายทั่วไปหมายถึง ผลงานสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นจากการคิดค้นของมนุษย์ ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าและอุตสาหกรรม อันนำมาซึ่งความเจริญต่อสังคม³⁰ แต่ความหมายในทางกฎหมายแล้วทรัพย์สินทางปัญญา หมายถึง “สิทธิตามกฎหมายอันเกี่ยวกับผลงานสร้างสรรค์ อันเกิดจากความคิดหรือสติปัญญาของมนุษย์”³¹ ทรัพย์สินทางปัญญาจึงเป็นสิทธิทางกฎหมายที่มีอยู่เหนือผลงานการสร้างสรรค์ทางปัญญาของบุคคล³²

ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นเรื่องของการที่กฎหมายให้การรับรองและให้ความคุ้มครองสิทธิที่เกี่ยวกับผลงานการสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นจากสติปัญญาของมนุษย์ สิทธิในที่นี้หมายถึง “สิทธิที่เกิดขึ้นจากผลิตผลทางความคิดมากกว่าจะหมายถึงตัวผลิตผลที่ได้รับจากการสร้างสรรค์ขึ้น”³³

2.3.2 ประเภทของทรัพย์สินทางปัญญา แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

ประเภทที่ 1 ทรัพย์สินทางปัญญาประเภทอุตสาหกรรม (Industrial Property) หมายถึง ทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตหรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางด้านอุตสาหกรรม ซึ่งได้แก่

- สิทธิบัตร (Patents) เกี่ยวข้องกับสิทธิในการประดิษฐ์ (invention) การออกแบบผลิตภัณฑ์(Product Designs) ผลิตภัณฑ์อรรถประโยชน์ (Utility Models) การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม(Industrial Designs)

- อนุสิทธิบัตร (Petty Patents) เกี่ยวข้องกับสิทธิในการประดิษฐ์ที่ไม่ถึงขั้นที่จะได้รับสิทธิบัตร แต่มีความใหม่และประยุกต์ใช้ได้ด้านอุตสาหกรรม

- เครื่องหมายการค้า (Trade Mark) เกี่ยวข้องกับสิทธิในเครื่องหมายต่างๆ ที่ใช้กับสินค้า รวมถึงเครื่องหมายบริการ (Service Marks) เครื่องหมายรับรอง (Certification Marks) และเครื่องหมายร่วม (Collective Marks)

- ชื่อหรือสิ่งกำหนดอันเกี่ยวกับสินค้า (Trade Name) เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิในการใช้ชื่อในการประกอบการค้าของบุคคล

³⁰ จีรศักดิ์ รอดจันทร์, ลิขสิทธิ์ หลักกฎหมายและแนววิธีปฏิบัติเพื่อการคุ้มครองและการแสวงหาประโยชน์จากงานสร้างสรรค์อันมีลิขสิทธิ์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555), น.17.

³¹ เพิ่งอ้าง.

³² จักรกฤษณ์ ควรพจน์, กฎหมายสิทธิบัตร แนวความคิดและบทวิเคราะห์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2544), น.1.

³³ จีรศักดิ์ รอดจันทร์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 30.

- ความลับทางการค้า (Trade Secrets) เกี่ยวข้องกับข้อมูลทางการค้าซึ่งยังไม่เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป หรือไม่สามารถเข้าถึงได้ง่ายในกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลดังกล่าวและเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ที่ไม่ควรเปิดเผย รวมทั้งเป็นข้อมูลที่ผู้ควบคุมความลับทางการค้าได้ใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อรักษาข้อมูลนั้นไว้เป็นความลับ

- สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications) เกี่ยวข้องกับสิทธิในการใช้ชื่อสัญลักษณ์หรือสิ่งอื่นใดที่เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์เพื่อบ่งบอกว่าสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ชื่อเสียงหรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว

- แบบผังภูมิของวงจรรวม (Integrated Circuit Layout – Designs) เกี่ยวข้องกับแบบแผนผัง หรือภาพที่ทำขึ้นไม่ว่าจะปรากฏในรูปแบบหรือวิธีการใด เพื่อให้เห็นถึงการจัดวางให้เป็นวงจรรวมของผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป หรือกึ่งสำเร็จรูปที่ทำหน้าที่ทางอิเล็กทรอนิกส์รวมอยู่ด้วย และส่วนเชื่อมต่อที่เชื่อมชิ้นส่วนเหล่านั้นทั้งหมดหรือบางส่วนเข้าด้วยกัน ซึ่งได้จัดวางเป็นชั้นในลักษณะที่ผสานรวมกันอยู่บนหรือในวัตถุกึ่งตัวนำชิ้นเดียว³⁴

ประเภทที่ 2 ทรัพย์สินทางปัญญาอันเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ (Copyright) และสิทธิข้างเคียง (Neighboring Rights)

ในที่นี้ทรัพย์สินทางปัญญาประเภทที่ 1 จะกล่าวรายละเอียดเฉพาะเครื่องหมายการค้า (Trade Mark) และประเภทที่ 2 จะกล่าวรายละเอียดเฉพาะลิขสิทธิ์ (Copyright) เท่านั้น

2.3.2.1 เครื่องหมายการค้า

ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2535 มาตรา 4 วรรคสอง บัญญัติว่า “เครื่องหมายการค้า” หมายความว่า เครื่องหมายที่ใช้หรือจะใช้เป็นที่หมายหรือเกี่ยวข้องกับสินค้า เพื่อแสดงว่าสินค้าที่ใช้เครื่องหมายของเจ้าของเครื่องหมายการค้านั้นแตกต่างกับเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่น

จากบทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า เครื่องหมายการค้าเป็นเครื่องหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการแยกความแตกต่างของสินค้า³⁵

เครื่องหมายใดจะจัดเป็นเครื่องหมายการค้าได้ก็ต่อเมื่อประกอบด้วยลักษณะ 3 ข้อ คือ

ข้อ 1 เป็นเครื่องหมาย สิ่งใดจะเป็นเครื่องหมายหรือไม่ ก็ให้พิจารณาจากความหมายของเครื่องหมายในมาตรา 4 วรรคแรก

³⁴ เฟิงอ้าง, น.19.

³⁵ วัส ดิงสมิตร, คำอธิบายกฎหมายเครื่องหมายการค้า (Trademark Law), (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2545), น.7.

ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2535 มาตรา 4 วรรคแรก บัญญัติว่า “เครื่องหมาย” หมายความว่า ภาพถ่าย ภาพวาด ภาพประดิษฐ์ ตรา ชื่อ คำ ข้อความ ตัวหนังสือ ตัวเลข ลายมือชื่อ กลุ่มของสี รูปร่างหรือรูปทรงของวัตถุ เสียง หรือสิ่งเหล่านี้อย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน³⁶

ความหมายของ “เครื่องหมาย” นี้มีความสำคัญต่อการพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นเครื่องหมายการค้าตามพระราชบัญญัตินี้หรือไม่ เพราะสิ่งใดจะเป็นเครื่องหมายการค้าก็จะต้องมีลักษณะการเป็นเครื่องหมายตามวิเคราะห์ศัพท์นี้ด้วย

จากความหมายของคำว่า “เครื่องหมาย” นี้ จึงเป็นที่สังเกตได้ว่าตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2559 ซึ่งกำหนดนิยามของเครื่องหมายการค้าโดยให้รวมถึงเสียงด้วย และกระทรวงพาณิชย์ได้ออกกฎกระทรวง เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เป็นเสียงในประเทศไทยแล้วนับแต่วันที่ 1 กันยายน 2560 เป็นต้นมา ฉะนั้นเครื่องหมายการค้าที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ต้องเป็นเครื่องหมายตามคำนิยามของบทบัญญัติมาตรา 4 พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าด้วย³⁷

ข้อ 2 ที่ใช้หรือจะใช้เป็นที่หมายหรือเกี่ยวข้องกับสินค้า กฎหมายเครื่องหมายการค้ายอมรับว่าเครื่องหมายหนึ่งอาจเป็นเครื่องหมายการค้าได้ แม้ว่าจะไม่ได้ใช้กับสินค้าเลย ส่วนการจะมีสิทธิในเครื่องหมายการค้าขึ้นเพียงใดเป็นอีกเรื่องหนึ่ง เช่น สิทธิในเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียนอาจดีกว่าเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน เป็นต้น

จากหลักเกณฑ์ข้อนี้ จะเห็นได้ว่าเครื่องหมายการค้าจะต้องใช้หรือจะใช้กับสินค้า เครื่องหมายการค้าตามกฎหมายไทยจึงมีความหมายอย่างแคบเพียงเครื่องหมายที่ใช้กับสินค้าเท่านั้น เครื่องหมายที่ไม่ได้ใช้กับสินค้าแม้จะเกี่ยวเนื่องกับการค้า เช่น เครื่องหมายของธุรกิจบริการ หรือเครื่องหมายที่ใช้เพื่อรับรองคุณสมบัติของสินค้าหรือบริการจะเรียกว่า เครื่องหมายบริการ (Service Mark) และเครื่องหมายรับรอง (Certification Mark) ตามลำดับซึ่งมีความหมายแตกต่างกันออกไป ซึ่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 นี้มีบทบัญญัติครอบคลุมถึงด้วยเช่นกัน

ข้อ 3 เพื่อแสดงว่าสินค้าที่ใช้เครื่องหมายของเจ้าของเครื่องหมายการค้าขึ้น แตกต่างกับสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่น

³⁶ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2559.

³⁷ ไชยยศ เหมะรัชตะ, ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2544), น.255.

หลักเกณฑ์ข้อนี้แสดงถึงหน้าที่หลักของเครื่องหมายการค้า คือการระบุและแยกแยะสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าที่ต่างกัน ซึ่งจะเน้นหน้าที่ของเครื่องหมายการค้าในข้อนี้ยิ่งกว่าหลักเกณฑ์เดิมในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2474 ที่ยกเลิกไปซึ่งบัญญัติว่า “เพื่อสำแดงว่าสินค้านั้นๆ เป็นสินค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าโดยได้ทำขึ้น โดยการเลือก โดยให้คำรับรอง โดยทำการค้าขายสินค้านั้น หรือ โดยเป็นผู้เสนอขาย” ซึ่งดูจะกล่าวถึงแต่หน้าที่ระบุ (Identify) ว่าเป็นสินค้าของใครเท่านั้น

หลักเกณฑ์ดังกล่าวจึงต้องการความมุ่งหมายของเจ้าของเครื่องหมายการค้า ว่าใช้เครื่องหมายค้านั้นเป็นเครื่องหมายการค้า คือเพื่อแสดงให้บุคคลอื่นเห็นว่าสินค้าของตนต่างไปจากสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าอื่นๆ ด้วยเหตุนี้ หากเป็นที่เข้าใจได้จากพฤติการณ์ทั่วไปว่า เจ้าของเครื่องหมายการค้าไม่ได้ใช้เครื่องหมายการค้าเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น หรือใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น เครื่องหมายค้านั้นก็อาจจะไม่พิจารณาเป็นเครื่องหมายการค้าตามกฎหมายได้³⁸

2.3.2.2 ลิขสิทธิ์ (Copyright) หมายความว่า สิทธิในทรัพย์สินตามประเภทของงานที่กฎหมายลิขสิทธิ์ได้กำหนดไว้ เช่น สิทธิในงานวรรณกรรม ดนตรีกรรม นาฏกรรม โสตทัศนวัสดุ หรืองานศิลปกรรม เป็นต้น³⁹

ลิขสิทธิ์ตามความหมายที่คณะกรรมการ Gregory ได้เสนอไว้ก่อนออก พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ ค.ศ.1956 ของอังกฤษ หมายถึง สิทธิที่มอบให้หรือได้รับมาจากงานที่สร้างสรรค์ ไม่ใช่สิทธิที่มอบให้กับความคิดใหม่ๆ ลิขสิทธิ์เป็นสิทธิของนักประพันธ์ จิตรกร หรือผู้เขียนบทเพลงที่จะขัดขวางไม่ให้ผู้อื่นมาทำซ้ำงานต้นฉบับของตน ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของหนังสือ ท่วงทำนองเพลง หรือภาพวาด ซึ่งพวกเขาได้สร้างสรรค์ขึ้น นอกจากนี้ นักวิชาการชาวอังกฤษกล่าวว่า ลิขสิทธิ์ คือ สิทธิที่จะห้ามหรือขัดขวางบุคคลใดๆจากการทำสำเนาหรือทำซ้ำงานของตน และลิขสิทธิ์คือ สิทธิที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติทันทีที่ได้สร้างสรรค์งานที่มีลักษณะที่จะได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายลิขสิทธิ์⁴⁰

ส่วนความหมายของลิขสิทธิ์ตามกฎหมายไทย คำว่า “ลิขสิทธิ์” มาตรา 4 แห่งพ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 หมายความว่า สิทธิแต่ผู้เดียวที่จะกระทำการใดๆ ตามพระราชบัญญัตินี้เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ทำขึ้น

³⁸ เพิ่งอ้าง.

³⁹ จีระประภา มากถิ่น, คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558), น.18.

⁴⁰ จีระศักดิ์ รอดจันทร์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 30, น.33.

ผู้สร้างสรรค์ ตามมาตรา 4 ได้วิเคราะห์ความหมายว่า ผู้ทำหรือก่อให้เกิดงานสร้างสรรค์อย่างใดอย่างหนึ่ง ที่เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้⁴¹

สิทธิแต่เพียงผู้เดียวดังกล่าว หมายถึง สิทธิในการทำซ้ำหรืองานดัดแปลงอันมีลิขสิทธิ์ นำงานอันมีลิขสิทธิ์ออกเผยแพร่ต่อสาธารณะ ให้เข้าต้นฉบับหรือสำเนาอันมีลิขสิทธิ์ ให้ประโยชน์อันเกิดจากงานอันมีลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น รวมทั้งอนุญาตให้ผู้อื่นใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ของตนได้ ตัวอย่างเช่น เจ้าของบทประพันธ์นวนิยายมีสิทธินำนวนิยายเรื่องนั้น ไปตีพิมพ์ไม่จำกัดจำนวนครั้ง เพื่อนำออกจำหน่าย หรือดัดแปลงนวนิยายของตน ไปสู่อีกภาษาหนึ่งได้

ผู้ที่ได้รับสิทธิแต่เพียงผู้เดียวจากลิขสิทธิ์ คือ ผู้สร้างสรรค์ ผู้สร้างสรรค์ หมายถึงผู้ทำหรือผู้ก่อให้เกิดงานสร้างสรรค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ และงานอันมีลิขสิทธิ์ที่กฎหมายกำหนดจะมีอยู่ 9 ประเภท ได้แก่ วรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง งานแพร่เสียงแพร่ภาพ และงานอื่นใดในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์หรือแผนกศิลปะ ทั้งนี้ ลิขสิทธิ์จะเกิดขึ้น โดยทันทีที่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างงานขึ้น โดยผู้สร้างสรรค์ไม่ต้องปฏิบัติตามแบบวิธีการใดๆ อีก เช่น ไม่ต้องนำไปจดทะเบียนอีก หลักข้อนี้ปรากฏอยู่ในอนุสัญญาเบิร์นที่ว่า “The enjoyment and the exercise of these rights shall not be subject to any formality...”⁴²

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ลิขสิทธิ์ตามความหมายที่กฎหมายกำหนดครอบคลุมงานสร้างสรรค์มากกว่าที่บุคคลโดยทั่วไปเข้าใจ ลิขสิทธิ์ตามที่กฎหมายกำหนดจะเกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้สร้างสรรค์งานในรูปแบบต่างๆ ซึ่งรูปแบบของการให้ความคุ้มครองอาจแยกได้เป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือ ลักษณะประการแรก คือ การให้ความคุ้มครองแก่ผู้สร้างสรรค์งานวรรณกรรม (รวมถึงโปรแกรมคอมพิวเตอร์) นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม ซึ่งเป็นการให้ความคุ้มครองงานสร้างสรรค์ที่เป็นงานอันเป็นลิขสิทธิ์โดยตรง การให้ความคุ้มครองลักษณะประการที่สอง คือ การให้ความคุ้มครองแก่นักแสดง ผู้บันทึกเสียง ผู้บันทึกภาพ ผู้จัดทำงานภาพยนตร์ และผู้ทำการแพร่เสียงแพร่ภาพ การให้ความคุ้มครองในลักษณะประการหลังนี้ถือเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิข้างเคียงที่เกี่ยวข้องกับลิขสิทธิ์⁴³

ลิขสิทธิ์เป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับงานสร้างสรรค์ประเภทวรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง งานแพร่เสียงแพร่ภาพ

⁴¹ สมพร พรหมพิตร, กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ลิขสิทธิ์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538), น.15.

⁴² Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works, Article 5

⁴³ จีรศักดิ์ รอดจันทร์, อ้าวแล้ว เจริญที่ 30, น.33.

และงานอื่นใดในแผนกวรรณกรรม แผนกวิทยาศาสตร์หรือแผนกศิลปะ ซึ่งงานสร้างสรรค์เหล่านี้ล้วนแล้วแต่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติ กล่าวคือผลงานอันมีลิขสิทธิ์เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความรู้ ความบันเทิง และคุณประโยชน์ในการใช้สอยในชีวิตประจำวัน ตลอดจนก่อให้เกิดความสุนทรีย์ภาพทางอารมณ์และความงดงามแห่งจิตใจ

ผลงานอันมีลิขสิทธิ์สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ในหลายรูปแบบ หลายลักษณะ กล่าวคือ นำผลงานอันมีลิขสิทธิ์มาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์หรือสินค้า เช่น หนังสือแบบเรียน แผนที่ เทปบันทึกเสียง วิดีโอเทป แผ่นวีซีดี แผ่นดีวีดี โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ฯลฯ หรือนำออกมาให้เกิดประโยชน์ในเชิงการให้บริการ เช่น การนำภาพยนตร์ออกฉาย การแพร่ภาพแพร่เสียงทางโทรทัศน์และสถานีวิทยุ การแสดงดนตรี การให้เช่าวิดีโอเทป เป็นต้น ซึ่งการนำเอางานอันมีลิขสิทธิ์มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในหลายๆ ลักษณะดังกล่าวได้ช่วยส่งเสริมและพัฒนาด้านการศึกษา ศิลปะวิทยาการ ตลอดจนก่อให้เกิดการพัฒนาและการขยายตัวทางเศรษฐกิจการค้าและอุตสาหกรรมของประเทศ

ลิขสิทธิ์จึงเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อสังคมมนุษย์ ในปัจจุบันประเทศไทยที่ไม่มีความสามารถในการสร้างทรัพย์สินทางปัญญาของตนเองทางด้านลิขสิทธิ์ต้องนำเข้าผลงานอันมีลิขสิทธิ์จากประเทศอื่น ประเทศนั้นก็อาจต้องเสียค่าลิขสิทธิ์ให้กับประเทศซึ่งมีความก้าวหน้าในการสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญาประเภทลิขสิทธิ์ได้

ดังนั้น ประเทศไทยที่มีการสร้างสรรค์ผลงานทรัพย์สินทางปัญญาด้านลิขสิทธิ์อย่างต่อเนื่องและเป็นจำนวนมากแล้ว ประเทศนั้นก็จะมีคามมั่งคั่งและมั่นคงทางเศรษฐกิจได้ด้วย การขายผลงานอันมีลิขสิทธิ์หรือขายลิขสิทธิ์ไปยังต่างประเทศ อันนำมาซึ่งการลดการนำเข้าผลงานอันมีลิขสิทธิ์ หรือซื้อลิขสิทธิ์จากประเทศอื่นได้⁴⁴

2.3.3 การคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์

2.3.3.1 เครื่องหมายการค้า

เครื่องหมายการค้าที่จะได้รับความคุ้มครอง แบ่งประเภทออกได้ดังนี้

1. เครื่องหมายการค้าจดทะเบียน

บทบัญญัติที่รับรองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าจดทะเบียน คือมาตรา 44 ซึ่งบัญญัติว่า “ภายใต้บังคับมาตรา 27 และมาตรา 68 เมื่อได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแล้ว ผู้ซึ่งได้จดทะเบียนเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้า เป็นผู้มิสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในอันที่จะใช้เครื่องหมายการค้าอันนั้นสำหรับสินค้าที่ได้จดทะเบียนไว้”

⁴⁴ เติ้งอ๋าง, น.35.

คำว่า “ภายใต้บังคับบทบัญญัติมาตรา 27 และมาตรา 68” นั้นหมายความว่า ในกรณีมาตรา 27 คือนายทะเบียนได้รับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกันจนอาจทำให้สาธารณชนสับสนหรือหลงผิดในความเป็นเจ้าของสินค้าหรือแหล่งกำเนิดของสินค้าให้แก่เจ้าของหลายคน ซึ่งต่างคนต่างได้ใช้มาแล้วด้วยกันโดยสุจริตหรือเพราะมีพฤติกรรรมพิเศษ โดยอาจมีเงื่อนไขหรือข้อจำกัด ที่นายทะเบียนเห็นสมควร และในกรณีมาตรา 68 คือ การอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการค้าในสองกรณีนี้ ผู้ที่ได้จดทะเบียนเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าใดอาจจะไม่ได้เป็นผู้มีสิทธิใช้เครื่องหมายการค้าในแต่ผู้เดียวก็ได้ เพราะผู้ที่ได้รับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกันตามมาตรา 27 หรือผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการค้าตามมาตรา 68 ก็จะมีสิทธิใช้เครื่องหมายการค้าในด้วยภายในขอบเขตของคำสั่งของนายทะเบียนหรือสัญญาอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการค้า

สิทธิแต่เพียงผู้เดียวของผู้ซึ่งได้จดทะเบียนเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าในการใช้เครื่องหมายการค้าในจำกัดอยู่เฉพาะแต่สินค้าที่ได้จดทะเบียนไว้เท่านั้น มิได้มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะใช้กับสินค้าอื่นที่ต้นไม่ได้จดทะเบียนไว้ด้วย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ผู้อื่นอาจจะใช้เครื่องหมายการค้าในกับสินค้าอื่นที่เจ้าของเครื่องหมายการค้าไม่ได้จะทะเบียนครอบคลุมไว้ก็ได้

การบังคับตามสิทธิแต่เพียงผู้เดียวเจ้าของเครื่องหมายการค้าในคดีล่วงสิทธิในเครื่องหมายการค้า (trademark infringement) มักจะได้แก่

- ก. การเรียกค่าเสียหาย
- ข. การให้จำเลยเก็บสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าโดยไม่มีสิทธิออกจากตลาดหรือลบหรือแก้ไขเครื่องหมายการค้าใน
- ค. การขอให้ศาลห้ามจำเลยของจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าใน

นอกจากนั้น พ.ร.บ. เครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ยังบัญญัติให้การกระทำบางอย่างแก่เครื่องหมายการค้าจดทะเบียนเป็นความผิดและมีโทษด้วย (มาตรา 108, 109, 110, 111) ดังนั้นเจ้าของเครื่องหมายการค้าจดทะเบียนจึงสามารถดำเนินคดีอาญาสำหรับฐานความผิดเหล่านั้นได้อีกทางหนึ่ง ความผิดเหล่านี้เดิมบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 273, 274, 275

2. เครื่องหมายการค้าที่ไม่จดทะเบียน

กรณีทั่วไป

มาตรา 46 วรรคแรก บัญญัติเป็นหลักไว้ว่า “บุคคลใดจะฟ้องคดี เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียนหรือเรียกเครื่องหมายใหม่ทดแทนเพื่อการละเมิดสิทธิดังกล่าวไม่ได้”

จะเห็นว่ามาตรานี้ไม่ได้ให้สิทธิแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียนอย่าง
ที่ให้แก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าจดทะเบียน กล่าวคือฟ้องคดีเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิและเรียก
ค่าสินไหมทดแทนไม่ได้ ผลของบทบัญญัตินี้ ทำให้สรุปได้ว่า โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าของเครื่องหมาย
การค้าที่ไม่ได้จดทะเบียนไม่ได้รับความคุ้มครองดังต่อไปนี้

1. เรียกค่าเสียหายไม่ได้
2. โจทก์จะขอรับการป้องกันความเสียหายที่มีอยู่และจะมีต่อไป โดยขอให้ศาลบังคับ
จำเลยเก็บสินค้าของจำเลยออกจากท้องตลาดไม่ได้

3. โจทก์จะขอให้ศาลห้ามจำเลยใช้เครื่องหมายการค้านั้นต่อไปไม่ได้

อย่างไรก็ดี แม้เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียนจะไม่มีสิทธิดังกล่าวข้างต้น
แต่ก็ยังมีสิทธินำคดีไปสู่ศาลเพื่อค่าขอเหล่านี้ได้

- ขอให้ศาลพิพากษาว่าโจทก์มีสิทธิในเครื่องหมายการค้ารายพิพาทดีกว่าจำเลย
- ขอให้ศาลห้ามจำเลยขัดขวางหรือคัดค้านการจดทะเบียนของโจทก์
- ขอให้ศาลสั่งจำเลยเพิกถอนคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่พิพาทถ้าไม่ปฏิบัติ

ตามให้ถือเอาคำพิพากษาเป็นการแสดงเจตนาของจำเลย

- ขอให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนทะเบียนเครื่องหมายการค้าซึ่งจำเลยจดทะเบียนไว้ก่อนได้
- ขอให้ศาลวินิจฉัยว่าโจทก์มีสิทธิจะจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าดีกว่าผู้อื่น⁴⁵

2.3.3.2 ลิขสิทธิ์

การคุ้มครองลิขสิทธิ์ เจ้าของลิขสิทธิ์จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ให้
สิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (Economic right) รวมทั้งได้รับความ
คุ้มครองสิทธิทางศีลธรรม (moral right) อีกด้วย

การคุ้มครองสิทธิในการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

สิทธิในทางเศรษฐกิจของเจ้าของลิขสิทธิ์ คือ สิทธิที่จะกระทำการตามที่บัญญัติไว้ใน
พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 15 ได้แต่เพียงผู้เดียว และสิทธิในการโอน (ขาย) ลิขสิทธิ์ในงาน
อันมีลิขสิทธิ์ของตนตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 17 ซึ่งสิทธิทั้งสองประการดังกล่าวจะ
นำมาซึ่งรายได้และความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์

1. สิทธิในการกระทำการตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 15

เจ้าของลิขสิทธิ์ย่อมมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะกระทำการตามที่บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ.
ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 15 ต่องานอันมีลิขสิทธิ์ของตน ถ้ามีบุคคลใดกระทำการตามที่ พ.ร.บ.

⁴⁵ รัชชัช สุขผลศิริ, คำอธิบายกฎหมายเครื่องหมายการค้า, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม,
2536), น.16.

ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 15 บัญญัติไว้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน ถือว่าบุคคลนั้นกระทำการละเมิดต่อเจ้าของลิขสิทธิ์ ซึ่งเจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายในทางแพ่งและฟ้องให้ผู้ทำละเมิดรับผิดชอบในทางอาญาได้

สิทธิในการกระทำการตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537, มาตรา 15 คือ สิทธิที่เจ้าของลิขสิทธิ์จะกระทำการดังต่อไปนี้ได้แต่เพียงผู้เดียว (exclusive rights)

(1) สิทธิแต่ผู้เดียวในการทำซ้ำหรือดัดแปลง การ “ทำซ้ำ” หมายความรวมถึง การคัดลอกไม่ว่าโดยวิธีใดๆ การเลียนแบบ การทำ สำเนา การทำแม่พิมพ์ การบันทึกเสียง การบันทึกภาพ หรือการบันทึกเสียงและภาพจากต้นฉบับ จากสำเนาหรือจากการโฆษณาในส่วนอันเป็นสาระสำคัญ ทั้งนี้ ไม่ว่าทั้งหมด หรือบางส่วนตัวอย่างเช่น ผู้แต่งหนังสือมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะกระทำการคัดลอก เลียนแบบ ทำสำเนา ตีพิมพ์ หนังสือของตนไม่ว่าจะกี่ครั้งก็ตาม

สำหรับในส่วนที่เกี่ยวกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ การ “ทำซ้ำ” หมายความถึง การคัดลอก หรือการทำสำเนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์จากสื่อบันทึกใดไม่ว่าด้วยวิธีใดๆ ในส่วนอันเป็นสาระสำคัญโดยไม่มีลักษณะเป็นการจัดทำงานชิ้นใหม่ ทั้งนี้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน

การ “ดัดแปลง” หมายถึง การทำซ้ำโดยเปลี่ยนรูปแบบใหม่ ปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติม หรือจ้างงานต้นฉบับในส่วนอันเป็นสาระสำคัญ โดยไม่มีลักษณะเป็นการจัดทำงานชิ้นใหม่ ทั้งนี้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน

จากคำนิยามของคำว่า “ทำซ้ำ” และ “ดัดแปลง” สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะของการกระทำอันเป็นการทำซ้ำคือ การคัดลอก เลียนแบบ ทำสำเนา ทำแม่พิมพ์ บันทึกเสียง บันทึกภาพ ตลอดจนการกระทำในลักษณะดังเช่นที่กล่าวมาด้วย เพราะกฎหมายใช้คำว่า “ทำซ้ำ หมายความรวมถึง...” ดังนั้น การกระทำที่กำหนดไว้จึงเป็นเพียงตัวอย่างเท่านั้น นอกจากนี้ ในการทำซ้ำงานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ กฎหมายยังบัญญัติให้รวมถึงการทำการคัดลอกหรือทำสำเนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์จากสื่อบันทึกใดๆ ด้วย ส่วนการดัดแปลง คือ การทำซ้ำโดยการเปลี่ยนรูปแบบใหม่ ปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติม หรือจ้างงานต้นฉบับโดยไม่มีลักษณะเป็นการจัดทำงานชิ้นใหม่⁴⁶

(2) สิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการเผยแพร่ต่อสาธารณชน การเผยแพร่ต่อสาธารณชน คือ การทำให้ปรากฏต่อสาธารณชนโดยการแสดง การบรรยาย การสวด การบรรเลง การทำให้ปรากฏด้วยเสียงและหรือภาพ การก่อสร้าง การจำหน่าย หรือโดยวิธีอื่นใดซึ่งงานที่ได้จัดทำขึ้น

สาระสำคัญของสิทธิในข้อนี้ คือการนำงาน อันมีลิขสิทธิ์ของตน ให้ปรากฏต่อสาธารณชนไม่ว่างานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทใดๆ ก็ตามและไม่ว่าโดยวิธีใด การนำงานออกโฆษณาถือว่าเป็นส่งหนึ่งของการเผยแพร่ต่อสาธารณชน กฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับเก่า (พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ.

⁴⁶ ไชยศ เหมะรัชตะ, *อ้าวแล้ว เจริญรฤกที่ 37*, น.64.

2521) ได้บัญญัติไว้แต่เพียงว่า เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการนำงานออกโฆษณา เท่านั้น ดังนั้นการที่ พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ได้บัญญัติแก้ไขจากการให้เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิในการนำงานออกโฆษณา เป็นการให้เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิในการเผยแพร่ต่อสาธารณชนในการนำงานออกโฆษณา เป็นการให้เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิในการเผยแพร่ต่อสาธารณชน จึงเป็นประโยชน์แก่เจ้าของลิขสิทธิ์มากกว่า

(3) สิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการให้เข้าต้นฉบับหรือสำเนางานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียง

สาระสำคัญของสิทธิในข้อนี้คือ การให้เข้าต้นฉบับหรือสำเนา ซึ่งจำกัด ไว้แต่เฉพาะ งานอันมีลิขสิทธิ์ 4 ประเภทเท่านั้น คือ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียง สิทธิในการให้เข้าต้นฉบับหรือสำเนานี้ พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ได้บัญญัติไว้ สอดคล้องกับความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement)⁴⁷ กฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับเก่า (พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521) ไม่ได้บัญญัติให้สิทธิดังกล่าวแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ ดังนั้น การที่ พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 บัญญัติให้เจ้าของลิขสิทธิ์มีดังกล่าวจึงเป็นประโยชน์แก่เจ้าของลิขสิทธิ์

(4) สิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น สาระสำคัญของสิทธิในข้อนี้คือการให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น เช่น เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิจำหน่ายจ่ายแจก ให้เช่า ให้ยืม งานอันมีลิขสิทธิ์ของตนแก่บุคคลอื่นหรือนำงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนไปเป็นหลักประกันหนี้ให้ผู้อื่น ทั้งนี้ การกระทำอันเป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้อื่นจะต้องไม่ถึงขนาดเป็นการโอนลิขสิทธิ์

(5) สิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิตาม (1) (2) หรือ (3) เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิในการทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่ต่อสาธารณชน ซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ของตน หรือให้ผู้อื่นใช้สิทธิในการให้เข้าต้นฉบับหรือสำเนา งานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียง การอนุญาตให้ผู้อื่นใช้ลิขสิทธิ์แทนตน ถือเป็น การที่เจ้าของลิขสิทธิ์ยกสิทธิในการแสวงหาผลประโยชน์จากลิขสิทธิ์ให้แก่ผู้อื่นเป็นการชั่วคราว เจ้าของลิขสิทธิ์จึงอาจเรียกค่าตอบแทนจากผู้รับอนุญาตได้

การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์ ถ้าเป็นการอนุญาตเฉพาะเรื่องหนึ่งเรื่องใด เช่น ผู้แต่งหนังสือ ให้อุญาตให้บุคคลหนึ่งนำหนังสือของตนไปแปลเท่านั้น แต่ไม่ได้อนุญาตให้นำหนังสือที่แปลออกจำหน่ายด้วย เช่นนี้ ผู้ได้รับอนุญาตให้แปลนำหนังสือที่แปลออกจำหน่ายไม่ได้ จนกว่าจะ ได้รับอนุญาต จากผู้แต่งหนังสือก่อน ถ้านำหนังสือแปลไปจำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาตก่อน จะถือ

⁴⁷ เพิ่งอ้าง, น.71.

ว่า เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้แต่งหนังสือ ดังนั้น ในการเจรจาตกลงเรื่องการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งอนุญาตหลายเรื่องรวมกัน เพื่อป้องกันมิให้เกิดการฟ้องร้องคดีในภายหลัง การอนุญาตให้ผู้อื่นใช้ลิขสิทธิ์ เจ้าของลิขสิทธิ์จะกำหนดเงื่อนไขอย่างไร อย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างไว้ในสัญญาอนุญาตก็ได้ เช่น กำหนดระยะเวลาการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์ พื้นที่ในการจำหน่าย จำนวน และราคาจำหน่ายของหนังสือที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ตลอดจนค่าตอบแทนแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ เช่น จะให้ค่าตอบแทนแก่ผู้แต่งหนังสือเป็นเงินร้อยละเท่าไรของจำนวนเงินที่ได้รับจากการจำหน่ายหนังสือที่ได้รับอนุญาตให้นำไปตีพิมพ์จำหน่าย เป็นต้น ทั้งนี้ พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 กำหนดว่าเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาอนุญาตจะกำหนดในลักษณะที่เป็นการจำกัดการแข่งขันโดยไม่เป็นธรรมไม่ได้

2. สิทธิในการโอนลิขสิทธิ์ ตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 17

นอกจากการแสวงหาผลประโยชน์จากการใช้สิทธิตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 15 เช่น การจำหน่ายหนังสือของตนเอง หรือการอนุญาตให้ผู้อื่นใช้ลิขสิทธิ์ดังกล่าวแล้ว เจ้าของลิขสิทธิ์ยังมีสิทธิอีกประการหนึ่งในการแสวงหาผลประโยชน์ คือการโอนขายลิขสิทธิ์ตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 17 เนื่องจากลิขสิทธิ์นั้นถือเป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่งที่ไม่มียุติวิธี ซึ่งผู้เป็นเจ้าของสามารถโอนขาย เพื่อหารายได้ให้แก่ตัวเองได้ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่ง ลิขสิทธิ์ เป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจ (economic tool) อย่างหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เป็นเจ้าของสามารถสร้างผลกำไรให้แก่ตนเอง หากงานอันมีลิขสิทธิ์นั้นมีคุณค่าเพียงพอที่จะโอนขายลิขสิทธิ์ต่อไปได้

การคุ้มครองสิทธิทางศีลธรรม (Moral Right)

นอกเหนือจากสิทธิทางเศรษฐกิจแล้ว เจ้าของลิขสิทธิ์ที่ เป็นผู้สร้างสรรค์ยังมีสิทธิสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ สิทธิในการปกป้องชื่อเสียงเกียรติคุณของตนเกี่ยวกับการที่ตนได้สร้างขึ้น (the right to protect his reputation and honour) หรือที่เรียกว่า สิทธิทางศีลธรรม

สิทธินี้ปรากฏอยู่ในอนุสัญญากรุงเบอร์น มาตรา 6 ทวิ (1)⁴⁸ ว่าด้วยการคุ้มครองงานวรรณกรรมและศิลปกรรม (The Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works) ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกอยู่ โดยสาระสำคัญในมาตรา ดังกล่าวมีโดยสรุป ดังนี้

1. สิทธิทางศีลธรรมเป็นอิสระจากสิทธิทางเศรษฐกิจ
2. สิทธิทางศีลธรรมยังคงอยู่ภายหลังจากที่ผู้สร้างสรรค์ได้โอนสิทธิทางเศรษฐกิจของตนไปแล้ว
3. สิทธิทางศีลธรรมทำให้ผู้สร้างสรรค์มีสิทธิที่จะกล่าวอ้างว่า ตนเป็นเจ้าของผลงาน (authorship of work) และมีสิทธิคัดค้านการบิดเบือน (Distortion) การดัดแปลง (modification)

⁴⁸ Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works, Article 6 bis : Moral Rights.

การกระทำที่ทำให้เสื่อมเสีย (derogatory action) ต่องานของตนซึ่งทำให้เกิดความเสียหายต่อเกียรติยศ (honor) หรือชื่อเสียง (reputation) ของผู้สร้างสรรค์

4. สิทธิทางศีลธรรมยังดำรงอยู่อย่างน้อยจนกระทั่งการสิ้นสุดของสิทธิทางเศรษฐกิจ

5. การที่สิทธิทางศีลธรรมจะได้รับความคุ้มครอง จะต้องถูกกำหนดไว้ในกฎหมายของรัฐซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นกฎหมายลิขสิทธิ์

จากสาระสำคัญข้างต้น อาจสรุปหลักของสิทธิทางศีลธรรมที่ประเทศภาคีสมาชิกของอนุสัญญากรุงเบอร์นฯ ต้องนำไปอนุวัติเป็นกฎหมายภายในได้เป็น 2 ประการใหญ่ๆ คือ

1. สิทธิของผู้สร้างสรรค์ที่จะกล่าวอ้างว่าตนเป็นเจ้าของผลงาน (paternity right)

2. สิทธิของผู้สร้างสรรค์ที่จะปกป้องการแก้ไขเปลี่ยนแปลงงานของตนจนเกิดความเสียหาย (Integrity right)⁴⁹

2.3.4 การละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์

2.3.4.1 เครื่องหมายการค้า

การละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้า

สิทธิในเครื่องหมายการค้า นั้นได้รับการรับรองโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 โดยมาตรา 44 บัญญัติรับรองสิทธิในเครื่องหมายการค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนแล้ว และมาตรา 46 วรรคท้าย รับรองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่แม้จะไม่จดทะเบียนในกรณีลงขาย

มาตรา 44 “ภายใต้บังคับมาตรา 27 และมาตรา 68 เมื่อได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแล้วผู้ซึ่งได้จดทะเบียนการเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าเป็นผู้มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในอันที่จะใช้เครื่องหมายการค้า นั้นสำหรับสินค้าที่ได้จดทะเบียนไว้”

มาตรา 46 “บุคคลใดจะฟ้องคดี เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียน หรือเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดสิทธิดังกล่าวไม่ได้จดทะเบียน ในอันที่จะฟ้องคดีบุคคลอื่นซึ่งเอาสินค้าของตนไปลงขายว่าเป็นสินค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้า นั้น

ลักษณะของการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้า

จากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้า จนถึงปัจจุบันพอจะสรุปลักษณะทั่วไปของการกระทำเป็นการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้า ดังนี้ คือ

⁴⁹ จีรศักดิ์ รอดจันทร์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 30, น.81.

1. มีการใช้เครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น การใช้เครื่องหมายการค้าที่อาจถือเป็นการละเมิดสิทธินั้น อาจอยู่ในลักษณะใด ลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้คือ

1.1 มีการจัดให้มีเครื่องหมายการค้าขึ้นขึ้นเองและใช้กับสินค้า เช่น ผู้ละเมิดได้ทำหรือจ้างวานผู้อื่นทำเครื่องหมายการค้าแล้วนำมาใช้กับสินค้า การละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้ามักจะเป็นการกระทำในลักษณะนี้เป็นส่วนใหญ่

1.2 มีการนำเข้าสู่สินค้าจากต่างประเทศซึ่งผลิตขึ้นโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือยินยอมจากผู้ทรงสิทธิและเข้าสู่ตลาดจำหน่ายในประเทศผู้ส่งออก เจ้าของสิทธิสามารถร้องขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นศุลกากรหรือตำรวจไปตรวจยึดและห้ามการนำเข้าได้⁵⁰

กรณีนี้มักจะเรียกขานกันว่า การนำเข้าซ้อน (Parallel Import) เจ้าของเครื่องหมายการค้า จะได้รับการคุ้มครองประโยชน์จากการที่ผู้อื่นนำเข้าสินค้าชนิดเดียวกันและใช้เครื่องหมายการค้าเดียวกันเข้ามาจำหน่ายแข่งขันกับตน โดยกฎหมายเครื่องหมายการค้าและกฎหมายละเมิดประกอบกันกล่าวคือ

เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในประเทศไทยอย่างถูกต้องสามารถฟ้องผู้นำเข้าฐานละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าได้ เพราะการนำเข้าสินค้าย่อมเป็นการใช้เครื่องหมายการค้าจดทะเบียนโดยไม่ได้รับอนุญาตด้วย

แต่ถ้าการจดทะเบียนนั้นไม่ถูกต้อง ก็ไม่ถือว่าเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่แท้จริง เช่น ตัวแทนจำหน่ายไปขอจดทะเบียนไว้ในนามตนเองโดยไม่ชอบ ย่อมไม่มีอำนาจฟ้องผู้นำเข้าได้ การเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่มีอำนาจฟ้องนี้ อาจเป็นไปได้โดยการรับโอนเครื่องหมายการค้า โดยถูกต้อง เครื่องหมายการค้าที่มีการใช้ซ้อนจะเป็นการละเมิดสิทธินั้น อาจจะเป็นเครื่องหมายการค้าที่เหมือนกันกับของผู้อื่นหรือคล้ายจนอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดในที่มาของสินค้าได้

2. เป็นการใช้เครื่องหมายการค้าของผู้อื่นกับสินค้า การใช้เครื่องหมายการค้า ของผู้อื่นที่จะเป็นการละเมิดสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเครื่องหมายการค้าตาม พ.ร.บ.เครื่องหมายการค้า มาตรา 44 นั้น จะต้องเป็นการใช้กับสินค้า สินค้านั้นอาจจะเป็นสินค้าประเภทเดียวกับที่เจ้าของเครื่องหมายการค้าได้จดทะเบียนไว้ หรืออาจเป็นสินค้าต่างประเภทกันกับที่เจ้าของเครื่องหมายการค้าได้จดทะเบียนไว้ ก็เป็นละเมิดได้ ถ้าหากว่าการใช้นั้นน่าจะทำให้เกิดความสับสนเข้าใจผิดในเรื่องที่มาของสินค้าได้ ซึ่งจัดเป็นการล่วงขยตามมาตรา 46 วรรคท้ายนั่นเอง

⁵⁰ วัศ ดิงสมิตร, *อ่างแล้ว เจริงรรถที่* 35, น.104.

3. ลักษณะการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้า

จากลักษณะทั่วไปของการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าสองประการข้างต้นนี้ อาจนำมาจำแนกเป็นลักษณะในเครื่องหมายการค้าได้เป็นลักษณะตามข้อเท็จจริงที่ต่างกัน ดังนี้

(1) การใช้เครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายจนอาจทำให้เกิดความสับสนกับเครื่องหมายการค้าจดทะเบียน ของผู้อื่นกับสินค้าจำพวกเดียวกัน ในทางตรงกันข้าม หากเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้มีลักษณะเหมือนหรือคล้าย จนถึงกับทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดในแง่ที่มาของสินค้าได้ การกระทำนั้นก็ไม่เป็นการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น

(2) การใช้เครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายจนอาจทำให้เกิดความสับสนกับเครื่องหมายการค้าจดทะเบียนของผู้อื่นกับสินค้าต่างจำพวกหรือต่างประเทศกัน

กรณีนี้จะต่างกับกรณีที่ 1 ตรงที่ว่า เป็นการใช้เครื่องหมายการค้ากับสินค้าต่างจำพวกหรือต่างประเทศกันกับที่ผู้เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าได้ขอจดทะเบียนไว้ ลักษณะเช่นนี้จึงถือเป็นเรื่องลวงขายตามมาตรา 46 วรรคท้าย ซึ่งยังให้ความคุ้มครองสิทธิแก่เจ้าของเหมือนการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียนไว้สำหรับสินค้าจำพวกที่ผู้ละเมิดนำเครื่องหมายการค้าไปใช้ด้วย

(3) การใช้เครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายจนอาจทำให้เกิดความสับสนกับเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้ทะเบียนของผู้อื่นกับสินค้า จำพวกเดียวกันหรือต่างจำพวกกัน

กรณีเป็นกรณีที่เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่แท้จริงไม่ได้จดทะเบียนเครื่องหมาย การค้านั้นในประเทศไทยเลยไม่ว่ากับสินค้าจำพวกใด ดังนั้น กรณีเช่นนี้จึงต้องพิจารณา หลักเกณฑ์ตามมาตรา 46 วรรคท้าย ประกอบด้วยเสมอ ซึ่งยังคงให้ความคุ้มครองสิทธิแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียนในการฟ้องร้องผู้ละเมิดได้หากลักษณะของการกระทำนั้นเป็นการลวงขายว่าสินค้าของผู้ละเมิดเป็นสินค้าของผู้อื่น

การกระทำของผู้ที่ใช้เครื่องหมายการค้านี้ อาจเป็นละเมิดได้ หากผลของการใช้นั้นน่าจะทำให้เกิดความสับสนหลงผิด ในแหล่งที่มาของสินค้านั้น แม้ว่าสินค้านั้นจะเป็นสินค้าคนละอย่างกับสินค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่แท้จริงก็ตาม

2.3.4.2 ลิขสิทธิ์

การละเมิดลิขสิทธิ์ แบ่งเป็น 2 ประเภท ตามลักษณะของการกระทำ คือ⁵¹

1. การละเมิดลิขสิทธิ์โดยตรง

2. การละเมิดลิขสิทธิ์ทางอ้อม

การละเมิดลิขสิทธิ์โดยตรง (Primary Infringement)

⁵¹ สมพร พรหมพิลาธร, และศรีนิดา พรหมพิลาธร, คู่มือกฎหมายลิขสิทธิ์ (Copyright), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2527), น.86.

การละเมิดสิทธิโดยตรง หมายถึง การกระทำการฝ่าฝืนสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งในส่วนที่เป็นสาระสำคัญของงาน ซึ่งเจ้าของสิทธิกระทำได้แต่เพียงผู้เดียว (Restricted Acts) โดยผู้กระทำการฝ่าฝืนไม่ได้รับอนุญาตหรือความยินยอมจากเจ้าของสิทธิก่อน

ตามกฎหมายไทย การละเมิดลิขสิทธิ์โดยตรง แบ่งเป็น 4 กรณี

กรณีที่ 1 การละเมิดลิขสิทธิ์งานวรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม และงานอื่นๆใดในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์หรือแผนกศิลปะ

การละเมิดลิขสิทธิ์งานวรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม และงานอื่นๆใดในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ การละเมิดลิขสิทธิ์ในข้อนี้ คือการกระทำการฝ่าฝืนสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ ต่องานอันมีลิขสิทธิ์โดยไม่ได้รับอนุญาตจากของลิขสิทธิ์

- (1) ทำซ้ำหรือดัดแปลง
- (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน

สิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งของเจ้าของลิขสิทธิ์ คือสิทธิในการทำซ้ำ การละเมิดลิขสิทธิ์โดยการทำซ้ำในงานวรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม และงานอื่นๆใดในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ คือการนำงานอันมีลิขสิทธิ์ดังกล่าวมาทำขึ้นอีกเหมือนกับ งานอันมีลิขสิทธิ์เดิม (identical work)

กรณีที่ 2 การละเมิดลิขสิทธิ์ งาน โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง

การละเมิดลิขสิทธิ์ในข้อนี้ คือการกระทำฝ่าฝืนสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ต่องาน โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ หรือสิ่งบันทึกเสียง โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน ทั้งนี้ ไม่ว่าส่วนที่เป็นเสียงและ/หรือภาพ

- (1) ทำซ้ำหรือดัดแปลง
- (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน
- (3) ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนาดังกล่าว

การละเมิดลิขสิทธิ์โดยการทำซ้ำหรือดัดแปลงงาน โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ หรือสิ่งบันทึกเสียง อาจเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานประเภทอื่นที่ซ่อนหรือแฝงอยู่ในงานลิขสิทธิ์ดังกล่าวได้อีกด้วย ตามที่ท่านอาจารย์สมพร พรหมพิตร กล่าวไว้

กรณีที่ 3 การละเมิดลิขสิทธิ์งานแพร่เสียง แพร่ภาพ

การละเมิดลิขสิทธิ์ในข้อนี้คือ การกระทำการฝ่าฝืนสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ต่องานแพร่เสียง แพร่ภาพ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์

(1) จัดทำโสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง หรืองานแพร่เสียงแพร่ภาพ ทั้งนี้ ไม่ว่า ทั้งหมดหรือบางส่วน

(2) แพร่เสียงแพร่ภาพซ้ำ ทั้งนี้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน

(3) จัดให้ประชาชนฟังและหรือชมงานแพร่เสียงแพร่ภาพ โดยเรียกเก็บเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นในทางการค้า

กรณีที่ 4 การละเมิดลิขสิทธิ์โปรแกรมคอมพิวเตอร์

คือ การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ต่อโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์

(1) ทำซ้ำหรือคัดแปลง

(2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน

(3) ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานดังกล่าว

การละเมิดลิขสิทธิ์โดยอ้อม (Indirect Infringement)

การละเมิดลิขสิทธิ์โดยอ้อมตามกฎหมายไทย คือ การกระทำบางอย่างที่มีใช่เป็นการกระทำละเมิดต่องานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์โดยตรง แต่เป็นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดแก่งานที่ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ โดยตรงอีกต่อหนึ่ง โดยผู้กระทำรู้อยู่แล้วหรือมีเหตุอันควรรู้งานนั้น ได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ การกระนั้น ได้แก่

(1) ขาย มีไว้เพื่อขาย เสนอขาย ให้เช่า เสนอให้เช่า ให้เช่าซื้อหรือเสนอให้เช่าซื้อ

(2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน

(3) แจกจ่ายในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์

(4) นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร

ข้อสังเกต การกระทำที่จะถือเป็นการกระทำละเมิดลิขสิทธิ์ไม่ว่าโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อม ต้องเป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับงานอันมีลิขสิทธิ์ ดังนั้น ถ้าผลงานใดไม่เป็งานที่ได้รับลิขสิทธิ์ หรือผลงานนั้นเป็นงานที่หมดอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์ไปแล้ว หากมีผู้นำผลงานดังกล่าวไปทำซ้ำ คัดแปลง เผยแพร่ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้สร้างงาน ก็ไม่ถือว่าผู้นั้นได้ทำละเมิดลิขสิทธิ์⁵²

⁵² จิรศักดิ์ รอดจันทร์, *อ่างแล้ว เจริงรรถที่ 30*, น.103.

บทที่ 3

ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Trade - Related Aspects of Intellectual Property Rights : TRIPs) และมาตรการทางกฎหมายต่างประเทศกับประเทศไทยทางด้านศุลกากร ในการกักสินค้าที่ละเมิดกฎหมายเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์

ในบทนี้ผู้เขียนจะทำการศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการกักสินค้าที่ละเมิดกฎหมายเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ตามกฎหมายของประเทศไทย และกฎหมายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักรที่ผู้เขียนเห็นว่ามีความสำคัญในการกักสินค้าที่ละเมิดกฎหมายการค้าและลิขสิทธิ์อย่างจริงจัง และมีกฎหมาย กฎระเบียบที่ชัดเจนทำให้การปราบปรามสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.1 ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Trade - Related Aspects of Intellectual Property Rights : TRIPs Agreement)

3.1.1 ความเป็นมาของความตกลงสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า

สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นประเด็นทางการค้าระหว่างประเทศที่สำคัญ เนื่องจากปริมาณการค้าขายสินค้าที่อาศัยทรัพย์สินทางปัญญาเป็นพื้นฐานในการผลิตได้เพิ่มขึ้น ประเทศอุตสาหกรรมได้ตระหนักว่า หากประเทศผู้นำเข้าสินค้าที่อาศัยทรัพย์สินทางปัญญาในการผลิตสินค้ามีระบบคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่ไม่มีประสิทธิภาพ จะทำให้ความได้เปรียบทางการค้าของผู้ส่งออกในประเทศอุตสาหกรรมลดลง ทั้งนี้แม้ว่าการซื้อขายสินค้าปลอมแปลงจะเป็นปัญหาในวิธีการค้าระหว่างประเทศ ระดับพหุภาคีมาเป็นเวลานานแล้ว แต่การที่เทคโนโลยีการปลอมแปลงสินค้ามีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้นและมีราคาถูกลงอย่างมาก ทำให้การซื้อขายสินค้าปลอมแปลงกลายเป็นประเด็นที่มีความขัดแย้งรุนแรงมากขึ้น

ประเทศที่พัฒนาแล้วจึงมีความต้องการระบบการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างแรงจูงใจภาคเอกชนในการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนา การสร้างสรรค์ผลงาน และนวัตกรรมใหม่ๆ แต่อีกด้านหนึ่งประเทศกำลังพัฒนากลับมองว่า การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เข้มงวดเป็นการสร้างภาระอันใหญ่หลวงแก่ระบบเศรษฐกิจของตน นอกจากนี้การที่

ประเทศกำลังพัฒนาที่มีการผลิตทรัพย์สินทางปัญญาในปริมาณไม่มาก ทำให้ประเทศเหล่านี้มิได้รับประโยชน์จากการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญามากนัก

ความขัดแย้งเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว กับกลุ่มประเทศกำลังพัฒนานี้ มักถูกหยิบยกมาเป็นประเด็นการเจรจาการค้าระดับทวิภาคี ประเทศพัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา หรือสหภาพยุโรป มักใช้วิธีการข่มขู่ด้วยมาตรการลงโทษทางการค้า เพื่อบีบบังคับให้ประเทศอื่นๆ ยอมรับและปรับปรุง ระบบการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของตนให้มีประสิทธิภาพอย่างไรก็ตามการแก้ไขความขัดแย้งด้วยวิธีดังกล่าวย่อมไม่ใช่ทางออกที่ดีที่สุด ประเทศต่างๆ จึงต้องอาศัยการเจรจาในระดับพหุภาคี เพื่อแสวงหาข้อตกลงร่วมกันในประเด็นดังกล่าว¹

จากการเจรจาการค้าพหุภาคีของ GATT รอบโตเกียว (Tokyo Round) ในปี ค.ศ. 1979 ประเทศสหรัฐอเมริกาและกลุ่มประชาคมยุโรปได้เสนอร่างความตกลงเพื่อต่อต้านการนำเข้าสินค้าปลอมแปลง ต่อสมัชชา GATT เนื้อหาของร่างดังกล่าวกำหนดให้การนำเข้าสินค้าปลอมแปลงเครื่องหมายการค้าเป็นการบิดเบือนและเป็นอุปสรรคต่อการค้าเสรี โดยเสนอให้การป้องกันการนำเข้าหรือส่งออกสินค้าปลอมแปลงเป็นประเด็นระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตามสมัชชา GATT ไม่ได้นำร่างความตกลงนี้มาเจรจาในการค้ารอบโตเกียว

หลังการเจรจาการค้ารอบโตเกียว (Tokyo Round) ยุติ ที่ประชุม GATT ยังคงพิจารณาประเด็นการค้าสินค้าปลอมแปลงสืบต่อมา โดยในปี ค.ศ. 1982 ปรากฏการณ์รัฐมนตรี GATT มีมติให้หาแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินการร่วมกันภายใต้กรอบของ GATT และองค์การระหว่างประเทศอื่น รวมทั้งองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก โดยในที่สุดปี ค.ศ. 1986 ปรากฏการณ์รัฐมนตรี GATT ประเทศอูรุกวัย ได้มีมติเห็นชอบให้นำเรื่องทรัพย์สินทางปัญญามาเป็นหัวข้อในการเจรจาการค้าพหุภาคีรอบอูรุกวัย อย่างไรก็ตามในการเจรจารอบอูรุกวัยเป็นไปได้อย่างยากลำบาก เนื่องจากประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนามีความเห็น และแนวความคิดที่แตกต่างกันอย่างมาก จากความขัดแย้งดังกล่าวส่งผลให้การเจรจาดำเนินไปอย่างล่าช้าจนกระทั่งวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2534 (ค.ศ. 1991) ได้มีการเสนอร่างกรรมสารสุดท้ายรวบรวมผลการเจรจาการค้าพหุภาคีรอบอูรุกวัย (Draft Final Act Embodying the Result of the Uruguay Round of Multilateral Trade Negotiation) หรือ Dunkel Draft และได้ผนวกความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPs Agreement) เป็นส่วนหนึ่งในความตกลงพหุภาคี GATT ในที่สุด²

¹ พัฒนรัชต์ พักจันทร์, หนังสือชดกฏกติกากา WTO เล่มที่ 5 โครงการ WTO Watch ความตกลงทริปส์ (TRIPs Agreement), (กรุงเทพมหานคร: สามลดา, 2552), น.4.

² สืบค้นเมื่อวันที่ 21 มกราคม 2560, จาก <http://www.tcijthai.com/TRIPs>

ปัจจุบัน WTO มีสมาชิก 164 ประเทศ³ ส่วนประเทศไทยนั้นเป็นสมาชิกก่อตั้ง WTO ในลำดับที่ 59 โดยเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2537⁴

3.1.2 สาระสำคัญและขอบเขตของความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (Trade - Related Aspects of Intellectual Property Rights : TRIPs Agreement)

ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPs Agreement) ได้วางหลักเกณฑ์มาตรฐานของการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาและวางบรรทัดฐานเกี่ยวกับเรื่องขอบเขตของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภท การบังคับใช้กฎหมาย และการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศภาคีสมาชิกไว้ด้วย ทั้งนี้ ความตกลงดังกล่าวได้รวมเอากฎเกณฑ์ระหว่างประเทศต่างๆ ที่เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาไว้ในความตกลงฉบับเดียวกันและผูกพันประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลกให้ยึดถือตามความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่สำคัญ ได้แก่

- อนุสัญญากรุงปารีส ปี ค.ศ. 1967 (Paris Convention)
- อนุสัญญากรุงเบิร์น ปี ค.ศ. 1971 (Berne Convention)
- อนุสัญญากรุงโรม (Rome Convention)
- อนุสัญญาการออกแบบวงจรรวมภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับ

วงจรรวม (Treaty on Intellectual Property in Respect of Integrated Circuits)

นอกจากนี้ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPs Agreement) ยังกำหนดกฎเกณฑ์ใหม่ๆ เพื่อคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาขึ้นมาด้วย เช่น บทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Enforcement of Intellectual Property Rights) หลักเกณฑ์และมาตรฐานขั้นต่ำของการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาโดยระบุนุมาตรการเกี่ยวกับขอบเขตและการใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาครอบคลุม ประเภททรัพย์สินทางปัญญาดังต่อไปนี้

- ลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียง (Copyrights and Related Rights)
- เครื่องหมายการค้า (Trademarks)
- สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications)
- การออกแบบอุตสาหกรรม (Industrial Designs)
- สิทธิบัตร (Patents)

³ สืบค้นเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2560, จาก https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6

⁴ สืบค้นเมื่อวันที่ 21 มกราคม 2560, จาก <http://www.thaiwto.com/about%20wto%204.html>

- การออกแบบผังภูมิ (ภูมิสภาพ) ของวงจรรวม (Layout – Designs (Topographies) of Integrated Circuits)

- การคุ้มครองข้อสนเทศที่ไม่เปิดเผย (Protection of Undisclosed Information)

- การปฏิบัติที่ต่อต้านการแข่งขันทางการค้า (Control of Anti – Competitive Practices in Contractual Licenses)

สาระสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPs Agreement) ได้กำหนดหลักเกณฑ์และมาตรฐานขั้นต่ำในการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศสมาชิกกล่าวคือ ประเทศสมาชิกใดจะให้การคุ้มครองต่ำกว่าระดับที่บัญญัติไว้ในความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPs Agreement) ไม่ได้ แต่อาจคุ้มครองในระดับที่สูงกว่าได้ แต่การคุ้มครองในระดับที่สูงกว่านั้นจะต้องไม่ขัดแย้งกับหลักการและบทบัญญัติของความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPs Agreement) ⁵

เรื่องการบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญานั้น ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPs Agreement) ได้วางมาตรการอันเป็นหลักการพื้นฐานไว้หลายประการไม่ว่าจะเป็นมาตรการทางการบริหารหรือมาตรการศาล และมาตรการหนึ่งซึ่งรัฐภาคีมีพันธกรณีที่จะต้องอนุวัติกฎหมายให้สอดคล้องกับความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPs Agreement) นั่นก็คือ มาตรการระงับการปล่อยสินค้าโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจทางศุลกากร หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มาตรการกักสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดนำเข้า - ส่งออกของเจ้าหน้าที่ศุลกากร นั่นเอง

3.1.3 มาตรการกักสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดนำเข้า - ส่งออก ตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (Trade - Related Aspects of Intellectual Property Rights : TRIPs Agreement)

ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPs Agreement) ได้กำหนดมาตรการบังคับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Enforcement of right) ไว้โดยเฉพาะแตกต่างจากอนุสัญญาระหว่างประเทศ เรื่อง ทรัพย์สินทางปัญญาระดับอื่นๆ โดยได้กำหนด เรื่อง มาตรการกักสินค้าละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดนำเข้าส่งออก ไว้ในภาค III ส่วนที่ 4 ข้อ 51 ถึง

⁵ นิตยา เทียงตรงภิญโญ, ศุลกากรกับการต่างประเทศ, (กรุงเทพมหานคร: ซีทอนไลน์, 2556), น.35.

⁶ จักรกฤษณ์ ควรวจน์, กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วย ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้า, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2541), น.36.

ข้อ 60 ได้กำหนดให้บรรดาประเทศสมาชิกต้องจัดทำมาตรการพิเศษเกี่ยวกับการกักสินค้า ณ จุดนำเข้าส่งออก โดยมาตรการดังกล่าวมีสาระสำคัญ ดังนี้

ข้อ 51 การกักสินค้าโดยเจ้าหน้าที่ศุลกากร

บรรดาสมาชิกจะต้องใช้กระบวนการเพื่อให้ผู้ทรงสิทธิซึ่งมีเหตุรับฟังได้ที่จะสงสัยว่าอาจมีการนำเข้าสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือมีการละเมิดลิขสิทธิ์ สามารถยื่นคำขอเป็นลายลักษณ์อักษรต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจทางฝ่ายบริหารหรือทางศาลเพื่อให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรระงับการปล่อยสินค้าดังกล่าว บรรดาสมาชิกอาจจะให้มีการขอดังกล่าวได้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดอื่นๆ ในสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา บรรดาสมาชิกอาจกำหนดให้มีกระบวนการอย่างเดียวกันเกี่ยวกับการระงับการปล่อยสินค้าที่ละเมิดที่มีจุดหมายเพื่อการส่งออกจากดินแดนของตน โดยเจ้าหน้าที่ศุลกากร⁷

ข้อ 52 การยื่นคำขอต่อเจ้าหน้าที่

ผู้ทรงสิทธิต้องจัดหาพยานหลักฐานที่เพียงพอ เพื่อแสดงให้เห็นที่พอใจแก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจว่ามีการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของผู้ทรงสิทธิ และผู้ทรงสิทธิจะต้องให้คำบรรยายลักษณะสินค้าที่มีรายละเอียดเพียงพอที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรสามารถจำแนกสินค้าดังกล่าวได้โดยง่าย เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจะแจ้งแก่ผู้ขอภายในกำหนดเวลาอันควรว่าตนยอมรับคำขอดังกล่าวแล้วหรือไม่ และระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะดำเนินการ ในกรณีที่ได้กำหนดไว้โดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดังกล่าว⁸

ข้อ 53 หลักทรัพย์สินหรือหลักประกันที่เท่าเทียมกัน ได้กำหนดหลักเกณฑ์เพื่อหลักประกันไว้ 2 ประการ ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจะมีอำนาจที่จะกำหนดให้ผู้ขอวางหลักทรัพย์สินหรือหลักประกันที่เท่าเทียมกันที่เพียงพอที่จะคุ้มครองจำเลยและเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ

2. หากตามคำขอเจ้าหน้าที่ศุลกากรได้ระงับการปล่อยซึ่งสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบอุตสาหกรรม สิทธิบัตร การออกแบบวงจรรวม หรือข้อสนเทศที่ไม่เปิดเผย โดยอาศัยคำวินิจฉัยอื่นใดซึ่งไม่ใช่คำวินิจฉัยของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจทางศาลหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอิสระอื่น และระยะเวลาการพิสูจน์ในชั้นตอน ณ จุดนำเข้า – ส่งออกได้สิ้นสุดลง ผู้นำเข้าหรือผู้รับสินค้าดังกล่าวมีสิทธิที่จะขอให้ปล่อยสินค้าดังกล่าวโดยวางหลักทรัพย์สินในจำนวนที่เพียงพอที่จะคุ้มครองผู้ทรงสิทธิเกี่ยวกับการละเมิดใดๆ การจ่ายค่าหลักทรัพย์สินเช่นว่านั้นจะไม่ลดทอนการเยียวยาความ

⁷ คำแปลความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) โดย กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์

⁸ เพิ่งอ้าง.

เสียหายอันใดซึ่งผู้ทรงสิทธิสามารถใช้ได้ ทั้งนี้โดยเป็นที่เข้าใจว่า จะมีการคืนหลักทรัพย์ให้หากผู้ทรงสิทธิไม่ได้ใช้สิทธิดำเนินการภายในกำหนดเวลาอันควร⁹

ข้อ 54 การแจ้งการระงับ

ผู้นำเข้าและผู้ขอจะได้รับแจ้งให้ทราบในทันทีเกี่ยวกับการระงับการปล่อยสินค้าตามข้อ 51¹⁰

ข้อ 55 กำหนดเวลาของการระงับ

กำหนดระยะเวลาในการกักสินค้าของเจ้าหน้าที่ศุลกากร ไว้ไม่เกิน 10 วันทำการ เพื่อให้ผู้ยื่นคำขอกักสินค้าไปดำเนินการกระบวนการทางศุลกากรและระยะเวลาดังกล่าวขยายต่อไปได้อีก 10 วันทำการ รวมทั้งให้สิทธิผู้ถูกกักสินค้าในการที่ร้องขอให้มีการพิจารณาทบทวนการกักสินค้าอีกครั้ง¹¹

ข้อ 56 การชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้นำเข้าและเจ้าของสินค้า

เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจที่เกี่ยวข้องจะมีอำนาจที่จะสั่งให้ผู้ขอจ่ายค่าชดเชยค่าเสียหายที่เหมาะสมแก่ผู้นำเข้า ผู้รับ และเจ้าของสินค้าสำหรับความเสียหายใดที่เกิดขึ้นจากการกักสินค้าโดยไม่ถูกต้อง หรือจากการกักสินค้าที่ได้รับการปล่อยตามข้อ 55¹²

ข้อ 57 สิทธิในการตรวจสอบและข้อสนเทศ

การให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจมีอำนาจในการให้โอกาสที่เพียงพอแก่ผู้ทรงสิทธิในการตรวจสอบสินค้าใดๆ ที่ถูกกักโดยเจ้าหน้าที่ศุลกากรเพื่อพิสูจน์การอ้างสิทธิของตน เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจะมีอำนาจเช่นเดียวกันที่จะให้โอกาสที่เท่าเทียมกันแก่ผู้นำเข้าในการตรวจสอบสินค้าเหล่านี้ในกรณีที่มีการวินิจฉัยชี้ขาดที่เป็นคุณในมูลแห่งคดี บรรดาสมาชิกอาจให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจแจ้งให้ผู้ทรงสิทธิทราบถึง ชื่อและที่อยู่ของผู้ส่งสินค้าผู้นำเข้าและผู้รับสินค้า รวมทั้งปริมาณของสินค้าดังกล่าว¹³

ข้อ 58 การดำเนินการโดยอำนาจหน้าที่

ในกรณีที่บรรดาสมาชิกกำหนดให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรผู้มีอำนาจสามารถดำเนินการโดยการริเริ่มของตนเองและให้ระงับการปล่อยสินค้า หากคนมีข้อสันนิษฐานว่าสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญากำลังถูกละเมิด

⁹ เพิ่งอ้าง.

¹⁰ เพิ่งอ้าง.

¹¹ เพิ่งอ้าง.

¹² เพิ่งอ้าง.

¹³ เพิ่งอ้าง.

(เอ) เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอาจขอให้ผู้ทรงสิทธิให้ข้อมูลใดๆ ที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการใช้อำนาจเหล่านี้

(บี) ผู้นำเข้าและผู้ทรงสิทธิจะได้รับแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับการระงับการปล่อยสินค้าโดยทันที

(ซี) ยกเว้นความรับผิดชอบให้แก่หน่วยงานผู้มีอำนาจและเจ้าหน้าที่ของรัฐในกรณีที่มีการดำเนินการหรือเจตนาในการดำเนินการเป็นไปโดยสุจริต¹⁴

ข้อ 59 การเยียวยาความเสียหาย

เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจมีอำนาจที่จะสั่งทำลายหรือจำหน่ายทิ้งซึ่งสินค้าที่ละเมิดภายหลังจากที่มีการกักสินค้าโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจแล้ว และให้อำนาจเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจที่จะไม่อนุญาตให้มีการส่งออกสินค้าที่ละเมิดไปต่างประเทศในสภาพเดิมหรือนำสินค้านี้ดังกล่าวผ่านพิธีการศุลกากรที่ต่างจากเดิม เว้นแต่ในสถานการณ์พิเศษเฉพาะ¹⁵

ข้อ 60 การนำเข้าที่มีปริมาณเล็กน้อย

บรรดาสมาชิกอาจยกเว้นการใช้บทบัญญัติต่างๆ ข้างต้นในกรณีสินค้านี้มีปริมาณน้อยและไม่มีลักษณะในเชิงพาณิชย์ โดยบรรจุในสัมภาระส่วนตัวของผู้เดินทางหรือส่งในปริมาณเพียงเล็กน้อย¹⁶

3.2 มาตรการทางศุลกากรของสหราชอาณาจักร

3.2.1 สินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า

3.2.1.1 คำจำกัดความสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้าที่อาจถูกกักสินค้าโดยเจ้าหน้าที่ศุลกากร

ภายใต้ข้อบังคับของคณะกรรมการสิทธิการกลุ่มสหภาพยุโรป เลขที่ 3295/94 แก้ไขโดยข้อบังคับของคณะกรรมการสิทธิการกลุ่มสหภาพยุโรปเลขที่ 241/1999 ได้ให้คำจำกัดความสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้าดังนี้ คือ สินค้าปลอมเครื่องหมายการค้า หมายถึง

- สินค้า รวมถึงหีบห่อที่บรรจุที่แสดงเครื่องหมายการค้าซึ่งเหมือนหรือไม่สามารถแยกส่วนสำคัญจากเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนในสหราชอาณาจักรหรือเครื่องหมายการค้าของสหภาพสำหรับสินค้านิดเดียวกัน โดยปราศจากการอนุญาต

¹⁴ เพิ่งอ้าง.

¹⁵ เพิ่งอ้าง.

¹⁶ เพิ่งอ้าง.

- สัญลักษณ์ใดๆ (ตัวอย่าง โลโก้ สลาก สติกเกอร์ หรือเอกสารการรับประกัน) ไม่ว่าจะแสดงแยกกันหรือไม่ ประกอบด้วยเครื่องหมายการค้าที่กล่าวข้างต้น โดยไม่ได้รับอนุญาต และ

- วัสดุหีบห่อที่ปรากฏเครื่องหมายการค้าของสินค้าปลอม¹⁷

3.2.1.2 หลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการกักสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า ณ จุดนำเข้า – ส่งออก

- ผู้มีสิทธิยื่นคำขอกักสินค้ากรณีสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า

ภายใต้มาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า 1994 ได้บัญญัติไว้ดังนี้ คือ

ให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าจดทะเบียนแล้ว หรือผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิมีสิทธิยื่นหนังสือแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร ต่อ คณะกรรมการศุลกากรและสรรพสามิต ว่าตนคือเจ้าของ หรือผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้าจดทะเบียน และแจ้งว่าสินค้าหรือสิ่งของที่คาดว่าจะมาสหราชอาณาจักร ณ เวลาและสถานที่ที่ระบุไว้ในหนังสือแจ้งเป็นสินค้าต้องสงสัยว่าละเมิดเครื่องหมายการค้าจดทะเบียนของตน ซึ่งต้องการให้คณะกรรมการตรวจสอบสินค้าหรือสิ่งของเหล่านั้นว่าเป็นสินค้าหรือสิ่งของต้องห้าม และเมื่อหนังสือแจ้งดังกล่าวมีผลใช้บังคับภายใต้บทบัญญัติมาตรานี้ การนำเข้าสินค้าซึ่งเป็นไปตามที่แจ้งไว้ในหนังสือแจ้งจะถูกห้ามการนำเข้า และสินค้านั้นจะต้องถูกริบ เว้นแต่เป็นการนำเข้ามาเพื่อใช้ส่วนตัวและใช้ภายในบ้าน และมาตรานี้ไม่นำมาใช้ในกรณีเป็นการนำเข้าหรือคาดว่าจะถูกนำเข้าเพื่อการหมุนเวียนโดยอิสระ หรือส่งออกหรือส่งออกอีกครั้ง หรือการระงับการดำเนินการชั่วคราวซึ่งคำขอสามารถดำเนินการภายใต้ หัวข้อ 3 (1) ของข้อบังคับคณะกรรมการ (EC) 3295/94 ภายใต้มาตรการห้ามการปล่อยให้มีการหมุนเวียนโดยอิสระหรือการส่งออกหรือการส่งออกอีกครั้ง หรือการเข้ามาเพื่อกระบวนการระงับชั่วคราว ซึ่งสินค้าปลอมหรือสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์¹⁸

- วิธีการยื่นคำขอกักสินค้ากรณีสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า

การยื่นหนังสือแจ้งภายใต้กฎหมายสหราชอาณาจักรภายใต้มาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า 1994 บัญญัติอนุญาตให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าจดทะเบียน หรือผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ ยื่นหนังสือแจ้งแก่กรมศุลกากร ว่าสินค้าที่คาดว่าจะมาถึงสหราชอาณาจักรจะละเมิดเครื่องหมายการค้าของตนและสินค้านั้นถือเป็นสินค้าต้องห้าม ซึ่งในการยื่นหนังสือแจ้งนี้ เจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิต้องบันทึกแบบฟอร์มหนังสือแจ้งที่มีกำหนดไว้ในตารางของข้อบังคับเครื่องหมายการค้า (ศุลกากร) 1994 (เอสไอ 1994 เลขที่ 2625)

¹⁷ Council Regulation (EC) No 3295/94 of 22 December 1994 'Article 1 (2) (a)

¹⁸ The Trade Marks Act 1994, Section 89

หลังจากบันทึกแบบฟอร์มคำขอเรียบร้อยแล้ว ผู้ยื่นคำขอหรือผู้ยื่นหนังสือแจ้งจะต้องส่งคำขอไปที่ : HM Customs and Excise, Enforcement & Trade Restrictions Term, First Floor Central, New King's Beam House, 22 Upper Ground, London SE1 9PJ ในการส่งคำขอหรือหนังสือแจ้ง ผู้ยื่นคำขอหรือผู้ยื่นหนังสือแจ้งจะต้องให้ข้อมูลดังต่อไปนี้ด้วย คือ

1. รายละเอียดอย่างเพียงพอที่บรรยายถึงลักษณะของสินค้าที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรสามารถจำสินค้าเหล่านั้นได้
2. พิสูจน์ว่าตน คือ ผู้ถือสิทธิหรือได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้าและหรือสิทธิอื่นๆ สำหรับสินค้าที่อยู่ในคำร้องขอ
3. บอกรายละเอียดของสินค้าละเมิดที่สามารถช่วยให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรแยกแยะสินค้าเหล่านั้นออกจากสินค้าอื่นๆ
4. จุดมุ่งหมายปลายทางที่ผู้นำเข้าหรือผู้ส่งออกตั้งใจจะส่งไป
5. พาหนะในการขนส่ง
6. ชื่อของผู้นำเข้าหรือผู้ส่งออก

นอกจากนี้หากผู้ยื่นคำขอหรือผู้ยื่นหนังสือแจ้งมีข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงอื่นๆ อีกเกี่ยวกับการค้าในสินค้าละเมิด ไม่ว่าผู้ยื่นคำขอหรือผู้ยื่นหนังสือแจ้งจะคิดว่าข้อมูลเหล่านั้นสำคัญหรือไม่ ผู้ยื่นคำขอหรือผู้แจ้งควรจะเขียนลงในแบบฟอร์มเพื่อเพิ่มโอกาสของเจ้าหน้าที่ศุลกากรในการยับยั้งสินค้าเหล่านั้น

นอกจากข้อมูลข้างต้น ผู้ยื่นคำขอหรือผู้ยื่นหนังสือแจ้ง ต้องจัดหา หนังสือรับรองการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ที่ออกโดยนายทะเบียนเครื่องหมายการค้า กับเอกสารที่เป็นหลักฐานว่าได้มีการต่ออายุการจดทะเบียนนั้น ในกรณีที่เครื่องหมายการค้านั้นถึงเวลาต้องต่ออายุแล้ว¹⁹ ให้เจ้าหน้าที่ศุลกากร

การส่งแบบคำขอพร้อมข้อมูลและหลักฐาน ผู้ยื่นคำขอจะต้องส่งตามที่อยู่ที่ระบุไว้ข้างต้นอย่างน้อย 10 วันก่อนสินค้าที่คาดว่าจะมาถึง หรือส่งออก หรือก่อนช่วงเวลาที่ผู้ยื่นคำขอต้องการให้มีการเริ่มต้นตรวจจับ

อย่างไรก็ตาม ณ เวลาใดๆ เจ้าหน้าที่ศุลกากรอาจจะตรวจพบสินค้าปลอมโดยบังเอิญระหว่างการตรวจสอบ เจ้าหน้าที่ศุลกากรอาจจะมีหนังสือแจ้งไปยังเจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้า และถ้าหากบุคคลดังกล่าวไม่ได้มีคำขอที่กำลังมีผลใช้บังคับอยู่ เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะเชิญให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้ายื่นคำขอต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากร ในการนี้ศุลกากรจะมีอำนาจกักสินค้าเองอย่างมาก

¹⁹ The Trade Mark (Customs) Regulation 1994 (6) (1)

ที่สุด 3 วันทำการ ดังนั้น คำขอที่เจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้าทำขึ้นจะต้องส่งถึงเจ้าหน้าที่ศุลกากรก่อนวันที่จะสิ้นสุดช่วงเวลาการกักดังกล่าว

สำหรับคำขอที่ทำขึ้นนั้นจะต้องเสียค่าธรรมเนียมในการดำเนินการให้แก่เจ้าหน้าที่ศุลกากร ในการดำเนินการตามคำขอ เมื่อคำขอหรือหนังสือแจ้งได้รับการยอมรับโดยเจ้าหน้าที่ศุลกากร ผู้ยื่นคำขอหรือผู้แจ้งมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะรักษา ดูแลรับผิดชอบใช้ความรับผิดชอบใดๆ หรือค่าใช้จ่ายใดๆ ที่เจ้าหน้าที่ศุลกากร ทำให้เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการดำเนินการเกี่ยวกับสินค้าที่ถูกระบุไว้ ตามคำขอและภายหลังการวินิจฉัยของศุลกากร ซึ่งรวมถึง

1. ค่าเก็บรักษาสินค้า เมื่อสินค้าต้องสงสัยถูกกักโดยเจ้าหน้าที่ศุลกากรและภายหลังมาพบว่าไม่ใช่สินค้าละเมิด
2. ค่าเก็บรักษาสินค้า เมื่อการยึดสินค้าปลอมเป็นผลมาจากหนังสือแจ้งสิทธิและผลสุดท้ายขอให้มีการรื้อการตัดสิน
3. ค่าเก็บรักษาสินค้า เมื่อสินค้าต้องสงสัยได้รับการกักอย่างถูกต้องและถูกยึดโดยเจ้าหน้าที่ศุลกากร แต่เนื่องจากสภาพและจำนวนของสินค้าต้องถูกเก็บรักษาในคลังสินค้าพาณิชย์ที่มีความสะดวก
4. ค่าเสียหายตามกฎหมาย และค่าสินไหมทดแทนสำหรับความสูญเสียใดๆ ที่เกิดขึ้นถ้าสินค้านั้นได้รับการยืนยันจากผู้ยื่นคำขอหรือผู้แจ้งหรือศาลว่าไม่เป็นสินค้าละเมิด
5. ค่าใช้จ่ายที่รวมถึง การนำเข้าสู่กระบวนการตัดสินก่อนชั้นศาล ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายของการให้คำแนะนำของผู้มีวิชาชีพที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรหามา
6. การตกลงค่าเสียหายกันนอกศาล ถ้าทนายความผู้ดำเนินการฟ้องร้องแนะนำว่าคดีไม่ควรจะถูกดำเนินการต่อไปเพื่อการตัดสินของศาล²⁰

3.2.1.3 การกักสินค้า การวางประกัน ระยะเวลาในการกักสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า

เมื่อผู้ยื่นคำขอหรือหนังสือแจ้งได้ส่งคำขอพร้อมเอกสารและข้อมูลสนับสนุนให้แก่เจ้าหน้าที่ศุลกากรเรียบร้อยแล้ว เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะพิจารณาคำขอและจะแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ยื่นคำขอหรือผู้ยื่นหนังสือแจ้งทราบทันทีว่าเจ้าหน้าที่ศุลกากรจะรับคำขอหรือหนังสือแจ้งนั้นหรือไม่ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรปฏิเสธคำขอหรือหนังสือแจ้ง เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะแจ้งเหตุผล

²⁰ Council Regulation (EC) No 3295/94 as amended by Council Regulation (EC) No 241/1999,

ให้ผู้ยื่นคำขอหรือผู้ยื่นหนังสือแจ้งทราบ ผู้ยื่นคำขอหรือผู้ยื่นหนังสือแจ้งที่ถูกปฏิเสธมีโอกาสที่จะร้องขอให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรพิจารณาการตัดสินใจใหม่อีกครั้ง²¹

กรณีเจ้าหน้าที่ศุลกากรยอมรับคำขอ จะมีหนังสือยืนยันไปยังผู้ยื่นคำขอหรือหนังสือแจ้ง และเจ้าหน้าที่ศุลกากรก็จะดำเนินการตรวจสอบสินค้าตามคำขอหรือหนังสือ

การดำเนินการตามคำขอหรือหนังสือแจ้ง ผู้ยื่นคำขอหรือหนังสือแจ้งจะต้องวางหลักประกัน โดยการวางเงินมัดจำเป็นเงินสดหรือการค้ำประกันให้ครอบคลุมถึงความรับผิดชอบใดๆ หรือทำให้มั่นใจว่าครอบคลุมค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคำขอ ซึ่งเจ้าหน้าที่ศุลกากรจะแจ้งให้ทราบตามที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรต้องการ ทั้งนี้เพื่อป้องกันผลประโยชน์ของเจ้าของสิทธิ ผู้นำเข้า หรือผู้รับสินค้า²²

เมื่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรดำเนินการค้นหาสินค้าซึ่งสงสัยว่าจะผิดเครื่องหมายการค้า และสินค้านั้นเป็นไปตามคำขอที่มีผลบังคับใช้อยู่ เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะทำการกักสินค้านั้นไว้และจัดส่งตัวอย่างให้แก่ผู้ยื่นคำขอหรือผู้ยื่นหนังสือแจ้งเพื่อทำการตรวจสอบ ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ศุลกากรอาจขอให้ผู้ยื่นคำขอหรือหนังสือแจ้งให้ความเห็นเป็นหนังสือว่าสินค้านั้นปลอมเครื่องหมายการค้าหรือไม่ และเหตุผลว่าทำไมจึงละเมิดสิทธิของผู้ยื่นคำขอหรือหนังสือแจ้ง ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอหรือหนังสือแจ้งได้รับการร้องขอทำให้การตรวจสอบตัวอย่างสินค้า และให้ความเห็นเป็นหนังสือ เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะกำหนดระยะเวลาให้ผู้ยื่นคำขอหรือหนังสือแจ้งตอบกลับมา ซึ่งปกติระยะเวลาที่กำหนด คือ 10 วันทำการจากวันที่ได้รับการแจ้งการกัก ระยะเวลา 10 วันดังกล่าวนี้อาจได้รับการขยายออกไปได้อีก 10 วันทำการ²³ แต่ผู้ยื่นคำขอหรือหนังสือแจ้งจะต้องแถลงเหตุผลเป็นหนังสือต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรถึงสาเหตุและความคิดเห็นตน ในการนี้ ผู้ยื่นคำขอหรือหนังสือแจ้งอาจร้องขอให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรเปิดเผยข้อมูลดังต่อไปนี้ คือ

1. ชื่อและที่อยู่ของผู้แถลง
2. ชื่อและที่อยู่ของผู้รับสินค้า (ถ้ารู้)
3. ชื่อและที่อยู่ของผู้ส่งสินค้า
4. ชื่อและที่อยู่ของผู้นำเข้าหรือผู้ส่งออก

²¹ Council Regulation (EC) No 3295/94 as amended by Council Regulation (EC) No 241/1999, Article 3(5)

²² Council Regulation (EC) No 3295/94 as amended by Council Regulation (EC) No 241/1999, Article 3(6)

²³ Council Regulation (EC) No 3295/94 as amended by Council Regulation (EC) No 241/1999, Article 7(1)

5. ชื่อและที่อยู่ของผู้ผลิตสินค้า (ถ้ารู้) และ

6. จำนวนของสินค้า

การกักสินค้าต้องสงสัยว่าเป็นสินค้าปลอม ผู้นำเข้าหรือผู้ส่งออก ผู้ถูกกักสินค้าไว้อาจมีคำร้องขอเพื่อให้ตนได้มีโอกาสตรวจสอบสินค้าเหล่านั้น ซึ่งถ้ามีคำร้องนี้ เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะต้องอนุญาตให้ผู้นำเข้าหรือผู้ส่งออกได้ตรวจสอบสินค้าเหล่านั้นด้วย

ทันทีที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรได้รับเหตุผลเป็นหนังสือจากผู้ยื่นคำขอหรือหนังสือแจ้งและพิจารณาแล้วเป็นที่น่าพอใจว่า สินค้าน่าจะปลอม เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะทำการยึดสินค้านั้นไว้ ถ้าหากผู้นำเข้าหรือผู้ส่งออกยื่นอุทธรณ์ต่อผู้การยึดนั้น เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะต้องจัดให้มีกระบวนการตัดสินการอุทธรณ์นั้นก่อน ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะขอความช่วยเหลือจากผู้ยื่นคำขอหรือหนังสือแจ้งเท่าที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนการยึด

3.2.1.4 มาตรการภายหลังการกักปล่อยสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า

ภายใต้กฎหมายแห่งสหภาพยุโรป สินค้าที่พบว่าละเมิดเครื่องหมายการค้าจะถูกทำลายหรือจำกัดออกจากระบบการพาณิชย์²⁴ สำหรับสินค้าที่ถูกขัดขวางนำเข้าหรือส่งออกตามหนังสือแจ้งภายใต้มาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า 1994 สินค้าเหล่านั้นจะถูกยึดฐานเป็นสินค้าต้องริบตามกฎหมาย และภายหลังจากเจ้าหน้าที่ศุลกากรทำการยึดและริบสินค้านั้นแล้ว เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะดำเนินการกับสินค้าที่ยึดและริบด้วยการนำไปทำลาย แต่อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ศุลกากรและผู้ยื่นคำขอหรือหนังสือแจ้งอาจหารือเพื่อจัดการกับสินค้าปลอมเครื่องหมายการค้าด้วยวิธีอื่น เช่น บริจาคเพื่อองค์การการกุศลหรือใช้ในการฝึกและช่วยเหลือในทางการศึกษา

3.2.1.5 การยกเว้นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ศุลกากรกรณีสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า

ภายใต้กฎหมายแห่งสหภาพยุโรปและกฎหมายแห่งสหราชอาณาจักร แม้จะไม่มีบทบัญญัติใดบัญญัติไว้แจ้งชัดในเรื่องการยกเว้นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ศุลกากร แต่อย่างไรก็ตามในการกักสินค้าปลอมเครื่องหมายการค้านี้ ได้มีบทบัญญัติเรื่องการวางหลักประกัน เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้า ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก หรือผู้รับของแต่ละกรณี ซึ่งจะเห็นได้ว่าการกระทำอันเกิดขึ้นตามคำขอของผู้เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้า เป็นการกระทำอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ศุลกากร และหากเกิดความเสียหายใดๆ ในการกักสินค้า ก็จะมีเงินประกันจากผู้ยื่นคำขอหรือหนังสือแจ้งที่จะเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น

²⁴ Council Regulation (EC) No 3295/94 as amended by Council Regulation (EC) No 241/1999, Article 8(1)

3.2.1.6 ข้อยกเว้นสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้าที่ไม่อยู่ภายใต้การกักสินค้าโดยเจ้าหน้าที่ศุลกากร

ภายใต้มาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า 1994 สินค้าที่ไม่อยู่ภายใต้มาตรการกักสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญานี้ ได้แก่

1. สินค้าที่นำเข้าหรือคาดว่าจะนำเข้ามาในสหภาพฯ ซึ่งคำขอควรจะทำขึ้นภายใต้ข้อบังคับคณะกรรมการ (EC) เลขที่ 3295/94 แก้ไขโดย ข้อบังคับคณะกรรมการ (EC) เลขที่ 241/1999

2. สินค้าละเมิดนำเข้าเพื่อใช้ส่วนตัวและใช้ภายในบ้านของผู้นำเข้าสินค้านั้น

3.2.2 สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์

3.2.2.1 คำจำกัดความสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ที่อาจถูกกักสินค้าโดยเจ้าหน้าที่ศุลกากร

ภายใต้ข้อบังคับของคณะกรรมการกลุ่มสหภาพยุโรป เลขที่ 3295/94 แก้ไขโดย ข้อบังคับของคณะกรรมการกลุ่มสหภาพยุโรปเลขที่ 241/1999 ได้ให้คำจำกัดความสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ดังนี้ คือ สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์²⁵ หมายถึง สินค้าซึ่งเป็นสำเนาที่สร้างขึ้นโดยปราศจากขออนุญาตของผู้ถือสิทธิ หรือสิทธิของนักแสดง หรือสิทธิในการออกแบบผลิตภัณฑ์ (ทั้งที่จดทะเบียนแล้วและที่ยังไม่ได้รับการจดทะเบียน) หรือของบุคคลผู้มีอำนาจในประเทศของการผลิตสินค้านั้นๆ ที่ซึ่งการทำสำเนานั้นจะมีบทบัญญัติการละเมิดลิขสิทธิ์ตามคำร้องขอภายใต้กฎหมายสหราชอาณาจักร หรือกฎหมายกลุ่มสหภาพยุโรป

นอกจากนี้คำจำกัดความข้างต้นแล้ว ยังมีคำจำกัดความถึงผู้ถือสิทธิ ดังนี้

ผู้ถือสิทธิ²⁶ หมายถึง ผู้ถือสิทธิในเครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ สิทธิของนักแสดง สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ สิทธิบัตรการประดิษฐ์ หรือ หนังสือรับรองการคุ้มครองเพิ่มเติมหรือบุคคลใด ๆ ผู้มีอำนาจที่จะใช้สิทธิเหล่านั้น หรือผู้ได้รับมอบอำนาจ

นอกจากนี้คำจำกัดความของสินค้าปลอม สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ยังให้รวมถึงแบบพิมพ์หรือแม่พิมพ์ ซึ่งออกแบบมาโดยเฉพาะเพื่อการผลิตสินค้าปลอมเครื่องหมายการค้า สินค้าที่ทำให้ปรากฏเครื่องหมายการค้า สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ด้วย²⁷

²⁵ Council Regulation (EC) No 3295/94 as amended by Council Regulation (EC) No 241/1999, Article 1(2)(a)

²⁶ Council Regulation (EC) No 3295/94 as amended by Council Regulation (EC) No 241/1999, Article 1(2)(b)

²⁷ Council Regulation (EC) No 3295/94 as amended by Council Regulation (EC) No 241/1999, Article 1(3)(a)

3.2.2.2 หลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการกักสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า –
ส่งออก

- ผู้มีสิทธิยื่นคำขอกักสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์

กฎหมายสหราชอาณาจักร ภายใต้มาตรา 111 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ การออกแบบผลิตภัณฑ์และสิทธิบัตร 1988 เป็นบทบัญญัติสำหรับการป้องกันการนำเข้าซึ่งสำเนาอันละเมิดลิขสิทธิ์ บัญญัติให้สิทธิเจ้าของลิขสิทธิ์ แยกลักษณะงานอันมีลิขสิทธิ์ ได้ดังนี้ คือ

(1) สำหรับลิขสิทธิ์ในงานวรรณกรรมที่ได้รับการโฆษณาแล้ว งานนาฏกรรมหรือดนตรีกรรม อาจยื่นหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษร ต่อกรมการศุลกากรและสรรพสามิต ว่าตนเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงาน และได้ยื่นคำร้องขอต่อคณะกรรมการฯ เพื่อให้จัดการกับสำเนาอันละเมิดลิขสิทธิ์ของต้นฐานเป็นสำเนาต้องห้าม ตามช่วงเวลาที่คุณได้กำหนดไว้ในหนังสือแจ้ง ซึ่งช่วงเวลาที่คุณกำหนดไว้ในหนังสือแจ้งนี้ต้องไม่เกิน 5 ปี และต้องไม่เกินกว่าเวลาที่ลิขสิทธิ์ยังคงได้รับความคุ้มครองอยู่

(2) สำหรับเจ้าของลิขสิทธิ์ในสิ่งบันทึกเสียง หรือภาพยนตร์ อาจยื่นหนังสือแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรต่อกรมการศุลกากรและสรรพสามิต ว่าตนเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานดังกล่าว และสำเนาอันละเมิดลิขสิทธิ์ต้องสงสัยว่าจะมาถึงประเทศสหราชอาณาจักร ณ ช่วงเวลาและสถานที่ที่ระบุไว้ในหนังสือแจ้ง ซึ่งตนขอให้คณะกรรมการฯ จัดการกับสำเนาดังกล่าวฐานเป็นสินค้าต้องห้าม

การร้องขอทั้ง 2 กรณีข้างต้นนั้น เมื่อหนังสือแจ้งมีผลภายใต้มาตรา 111 นี้ การนำเข้าสินค้าซึ่งเป็นไปตามหนังสือแจ้งนั้น ถือเป็นสินค้าต้องห้าม ยกเว้นกรณีที่เป็นการนำเข้าเพื่อใช้ส่วนบุคคลและใช้ภายในบ้าน²⁸

- วิธีการยื่นคำขอกักสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า

การยื่นหนังสือแจ้งภายใต้กฎหมายแห่งสหราชอาณาจักร มาตรา 111 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ การออกแบบผลิตภัณฑ์ และสิทธิบัตร 1988 บัญญัติอนุญาตให้เจ้าของลิขสิทธิ์ ยื่นหนังสือแจ้งแก่กรมศุลกากร ว่าสำเนาอันละเมิดลิขสิทธิ์คาดว่าจะมาถึง สหราชอาณาจักรหรือไม่ ในช่วงระยะเวลา 5 ปีนับแต่วันที่ระบุไว้และสินค้านั้นถือเป็นสินค้าต้องห้าม ซึ่งในการยื่นสินค้าแจ้งนี้ ผู้ถือสิทธิต้องกรอกแบบฟอร์มหนังสือแจ้งที่มีกำหนดไว้ในตารางของข้อบังคับลิขสิทธิ์ (ศุลกากร) 1989 (เอสไอ 1989 เลขที่ 1178)

²⁸ Copyright, Designs and Patents Act 1988, Section 111

หลังจากกรอกแบบฟอร์มคำขอเรียบร้อยแล้ว ผู้ยื่นคำขอหรือผู้ยื่นหนังสือแจ้งจะต้องส่งคำขอไปที่ HM Customs and Excise, Enforcement & Trade Restrictions Team, First Floor Central, New King 's Beam House, 22 Upper Ground, London SE1 9PJ

ในการส่งคำขอหรือหนังสือแจ้ง ผู้ยื่นคำขอหรือผู้ยื่นหนังสือแจ้งจะต้องให้ข้อมูลดังต่อไปนี้ด้วย²⁹ คือ

1. รายละเอียดอย่างเพียงพอที่บรรยายถึงลักษณะของสินค้าที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรสามารถจำสินค้าเหล่านั้นได้
2. พิสูจน์ว่าตน คือ ผู้ถือสิทธิหรือผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิในลิขสิทธิ์สำหรับสินค้าที่อยู่ในคำร้องขอ หรือเป็นผู้กระทำการแทนเพื่อประโยชน์ของบุคคลข้างต้น และ
3. หากเป็นไปได้ ให้บอกรายละเอียดของสินค้าละเมิดที่สามารถช่วยให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรแยกแยะสินค้าเหล่านั้นออกจากสินค้าอื่นๆ ซึ่งมีการคุ้มครองสิทธิไว้
4. หลักฐานแหล่งที่มาของงาน หรือฐานะเป็นผู้ถือสิทธิสำหรับลิขสิทธิ์, สิทธิของนักแสดงหรือการออกแบบผลิตภัณฑ์
5. สถานที่ตั้งของสินค้า หรือจุดมุ่งหมายปลายทางที่ผู้นำเข้าหรือผู้ส่งออกตั้งใจจะส่งไป
6. พาหนะในการขนส่ง
7. ชื่อหรือลักษณะของผู้นำเข้าหรือผู้ส่งออก รวมทั้งเลขที่ภาษีมูลค่าเพิ่ม

นอกจากนี้หากผู้ยื่นคำขอหรือผู้ยื่นหนังสือแจ้งมีข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับ การค้าในสินค้าละเมิด ไม่ว่าจะผู้ยื่นคำขอหรือผู้ยื่นหนังสือแจ้งจะคิดว่าข้อมูลเหล่านั้นสำคัญหรือไม่ ผู้ยื่นคำขอหรือผู้แจ้งควรจะเขียนลงในแบบฟอร์มเพื่อเพิ่ม โอกาสของเจ้าหน้าที่ศุลกากรในการยับยั้งสินค้าเหล่านั้น

ในการส่งแบบฟอร์มคำขอที่เขียนแล้วพร้อมกับข้อมูลและหลักฐานบางอย่าง ผู้ยื่นคำขอ จะต้องส่งตามที่อยู่ที่ระบุไว้ข้างต้นอย่างน้อย 10 วันก่อนสินค้าที่คาดว่าจะมาถึง จะถูกนำเข้าหรือส่งออก หรือก่อนช่วงเวลาที่ยื่นคำขอต้องการให้มีการเริ่มต้นตรวจจับ

อย่างไรก็ตาม ณ เวลาใดๆ เจ้าหน้าที่ศุลกากรอาจจะตรวจพบสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์โดยบังเอิญระหว่างการตรวจเช็คภายใต้ประกาศนี้ เจ้าหน้าที่ศุลกากรอาจจะมีการแจ้งไปยังผู้ถือสิทธิในลิขสิทธิ์หรือผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิในลิขสิทธิ์ และถ้าหากบุคคลดังกล่าวไม่ได้มีคำขอที่กำลังมีผลใช้บังคับอยู่ เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะเชิญให้ผู้ถือสิทธิในลิขสิทธิ์หรือผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิในลิขสิทธิ์ยื่นคำขอต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากร ในการนี้ศุลกากรจะมีอำนาจกักสินค้าเองอย่างมากที่สุด 3 วัน

²⁹ Council Regulation (EC) No 3295/94 as amended by Council Regulation (EC) No 241/1999, Article 3(2)

ทำการ ดังนั้น คำขอที่ผู้ถือสิทธิในลิขสิทธิ์หรือผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิในลิขสิทธิ์ทำขึ้นจะต้องถูกส่งถึงเจ้าหน้าที่ศุลกากรก่อนวันที่จะสิ้นสุดช่วงเวลาการกักดังกล่าว³⁰

สำหรับคำขอที่ทำขึ้นนั้นจะต้องเสียค่าธรรมเนียมในการดำเนินการให้แก่เจ้าหน้าที่ศุลกากร

3.2.2.3 การกักสินค้า การวางประกัน ระยะเวลาในการกักสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์

เมื่อผู้ยื่นคำขอหรือหนังสือแจ้งได้ส่งคำขอพร้อมเอกสารและข้อมูลสนับสนุนให้แก่เจ้าหน้าที่ศุลกากรเรียบร้อยแล้ว เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะพิจารณาคำขอและจะแจ้งผลพิจารณาให้ผู้ยื่นคำขอหรือผู้ยื่นหนังสือแจ้งทราบทันทีว่าเจ้าหน้าที่ศุลกากรจะรับคำขอหรือหนังสือแจ้งนั้นหรือไม่ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรปฏิเสธคำขอหรือหนังสือแจ้ง เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะแจ้งเหตุผลให้ผู้ยื่นคำขอหรือผู้ยื่นหนังสือแจ้งทราบ ผู้ยื่นคำขอหรือผู้ยื่นหนังสือแจ้งที่ถูกปฏิเสธมีโอกาสที่จะร้องขอให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรพิจารณาการตัดสินใจใหม่อีกครั้ง³¹

กรณีที่คำขอหรือหนังสือแจ้งได้รับการยอมรับโดยเจ้าหน้าที่ศุลกากร เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะมีหนังสือยืนยันไปยังผู้ยื่นคำขอหรือหนังสือแจ้ง และเจ้าหน้าที่ศุลกากรก็จะดำเนินการตรวจเช็คตามคำขอหรือหนังสือแจ้ง โดยมีเป้าหมายไปยังค่าแถลงการณ์ของผู้ค้าผู้นำเข้า และตรวจเช็คสินค้าที่ต้องสงสัยว่าบรรจุนิติ์ละเมิดลิขสิทธิ์ตามช่วงเวลาที่ยื่นขอไว้โดยใช้ข้อมูลจากผู้ยื่นคำขอหรือผู้ยื่นหนังสือแจ้งจัดหามาให้ตามคำขอหรือหนังสือแจ้งนั้น

ในการดำเนินการตามคำขอหรือหนังสือแจ้ง ผู้ยื่นคำขอหรือหนังสือแจ้งจะต้องวางหลักประกัน ซึ่ง ณ เวลาใดๆ ศุลกากรสงวนสิทธิที่จะเรียกหลักประกัน โดยการวางเงินมัดจำเป็นเงินสด หรือการค้ำประกันให้ครอบคลุมถึงความรับผิดชอบใดๆ หรือทำให้มั่นใจว่าครอบคลุมค่าใช้จ่ายใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับคำขอที่ถูกทำขึ้น ซึ่งเจ้าหน้าที่ศุลกากรจะแจ้งให้ทราบตามที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรต้องการ ทั้งนี้เพื่อป้องกันผลประโยชน์ของเจ้าของสิทธิ, ผู้นำเข้า หรือผู้รับสินค้า³²

เมื่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรดำเนินการค้นหาสินค้าซึ่งสงสัยว่าละเมิดลิขสิทธิ์ และสินค้านั้นเป็นไปตามคำขอที่ยังมีผลบังคับใช้อยู่ เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะทำการกักสินค้านั้นไว้และจัดส่งตัวอย่างให้แก่ผู้ยื่นคำขอหรือผู้ยื่นหนังสือแจ้งเพื่อทำการตรวจสอบ ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ศุลกากรอาจขอให้ผู้ยื่นคำ

³⁰ Council Regulation (EC) No 3295/94 as amended by Council Regulation (EC) No 241/1999, Article 4

³¹ Council Regulation (EC) No 3295/94 as amended by Council Regulation (EC) No 241/1999, Article 3(5)

³² Council Regulation (EC) No 3295/94 as amended by Council Regulation (EC) No 241/1999, Article 3(6)

ขอหรือหนังสือแจ้งให้ความเห็นเป็นหนังสือว่าสินค้านั้นละเมิดลิขสิทธิ์หรือไม่ และเหตุผลว่าทำไม จึงละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้ยื่นคำขอหรือหนังสือแจ้ง ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอหรือหนังสือแจ้งได้รับการร้องขอให้ทำการตรวจสอบตัวอย่างสินค้า และให้ความเห็นเป็นหนังสือ เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะกำหนดระยะเวลาให้ผู้ยื่นคำขอหรือหนังสือแจ้งตอบกลับมา ซึ่งปกติระยะเวลาที่กำหนด คือ 10 วันทำการ จากวันที่ได้รับการแจ้งการกัก ระยะเวลา 10 วันดังกล่าวนี้อาจได้รับการขยายออกไปได้อีก 10 วันทำการ³³ แต่ผู้ยื่นคำขอหรือหนังสือแจ้งจะต้องแถลงเหตุผลเป็นหนังสือต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรถึงสาเหตุ และความคิดเห็นตนในการนี้ ผู้ยื่นคำขอหรือหนังสือแจ้งอาจร้องขอให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรเปิดเผยข้อมูลดังต่อไปนี้ คือ

1. ชื่อและที่อยู่ของผู้แถลง
2. ชื่อและที่อยู่ของผู้รับสินค้า (ถ้ารู้)
3. ชื่อและที่อยู่ของผู้ส่งสินค้า
4. ชื่อและที่อยู่ของผู้นำเข้าหรือผู้ส่งออก
5. ชื่อและที่อยู่ของผู้ผลิตสินค้า (ถ้ารู้) และ
6. จำนวนของสินค้า

ในการกักสินค้าต้องสงสัยว่าเป็นสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์นี้ ผู้นำเข้าหรือผู้ส่งออก ผู้ถูกกักสินค้าไว้อาจมีคำร้องขอให้ตน ได้มีโอกาสตรวจสอบสินค้าเหล่านั้น ซึ่งถ้ามีคำร้องขอเช่นว่านี้ เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะต้องอนุญาตให้ผู้นำเข้าหรือผู้ส่งออกได้ตรวจสอบสินค้าเหล่านั้นด้วย

ทันทีที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรได้รับเหตุผลเป็นหนังสือจากผู้ยื่นคำขอหรือหนังสือแจ้งและพิจารณาแล้วเป็นที่พอใจว่า สินค้านั้นน่าจะละเมิดลิขสิทธิ์ เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะทำการยึดสินค้านั้นไว้ ถ้าหากผู้นำเข้าหรือผู้ส่งออกยื่นอุทธรณ์ต่อผู้การยึดนั้น เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะต้องจัดให้มีกระบวนการตัดสินการอุทธรณ์นั้นก่อน ในการนี้เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะขอความช่วยเหลือจากผู้ยื่นคำขอหรือหนังสือแจ้งเท่าที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนการยึดของพวกเขา ตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่ศุลกากรอาจจะขอให้ผู้ยื่นคำขอหรือหนังสือแจ้งจัดหาคำแถลงการณ์เป็นพยานเกี่ยวกับสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ และติดตามการพิจารณาชี้ขาดต่อไป

³³ Council Regulation (EC) No 3295/94 as amended by Council Regulation (EC) No 241/1999,

3.2.2.4 มาตรการภายหลังการกักปล่อยสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์

ภายใต้กฎหมายแห่งสหภาพยุโรป สินค้าที่พบว่าละเมิดเครื่องหมายการค้าจะถูกทำลาย หรือจำกัดออกจากระบบการพาณิชย์³⁴ สินค้าที่ถูกขัดขวางการนำเข้าหรือส่งออกที่เป็นไปตามหนังสือแจ้งภายใต้มาตรา 111 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ การออกแบบผลิตภัณฑ์และสิทธิบัตร 1988 สินค้าเหล่านั้นจะถูกยึดฐานเป็นสินค้าต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และภายหลังจากที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรทำการยึดหรือริบสินค้านั้นแล้ว เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะจัดการกับสินค้าที่ยึดและริบมาด้วยการนำไปทำลาย แต่อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ศุลกากรและผู้ยื่นคำขอหรือหนังสือแจ้งอาจจะปรึกษากันเพื่อจัดการกับสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์นั้นด้วยวิธีอื่น เช่น การจัดการกับของเหล่านั้นเพื่อองค์การการกุศล หรือใช้ในการฝึกและช่วยเหลือในทางการศึกษา

3.2.2.5 การยกเว้นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ศุลกากรกรณีสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์

ภายใต้กฎหมายแห่งสหภาพยุโรปและกฎหมายแห่งสหราชอาณาจักร ถึงแม้จะไม่มีบทบัญญัติใดบัญญัติไว้แจ้งชัดในเรื่องการยกเว้นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ศุลกากร

แต่อย่างไรก็ตาม ในการกักสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์นี้ ก็ได้มีบทบัญญัติในเรื่องของการวางหลักประกัน เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่เจ้าของสิทธิ ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก หรือผู้รับของแต่ละกรณี ซึ่งพอจะพิจารณาได้ว่าการกระทำอันเกิดขึ้นตามคำขอของผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ เป็นการกระทำอันเกิดขึ้นตามหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ศุลกากร และในกรณีที่หากเกิดความเสียหายใด ๆ ในระหว่างการกักสินค้าก็มีเงินประกันที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรเรียกไว้จากผู้ยื่นคำขอหรือหนังสือแจ้งอย่างเพียงพอที่จะเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น

3.2.2.6 ข้อยกเว้นสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ที่ไม่อยู่ภายใต้การกักสินค้าโดยเจ้าหน้าที่ศุลกากร

ภายใต้มาตรา 111 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ การออกแบบผลิตภัณฑ์ และสิทธิบัตร 1988 บัญญัติข้อยกเว้นสินค้าที่ไม่อยู่ภายใต้มาตรการกักสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาโดยเจ้าหน้าที่ศุลกากร³⁵ ดังนี้

1. สินค้าที่ผู้นำเข้าหรือคาดว่าถูกนำเข้ามาสในสหภาพ ซึ่งคำขอควรจะทำขึ้นภายใต้ข้อบังคับคณะกรรมการ (EC) เลขที่ 3295/94 แก้ไขโดย ข้อบังคับคณะกรรมการ (EC) เลขที่ 241/1999
2. สินค้าละเมิดที่ถูกนำเข้าเพื่อการใช้ส่วนตัวและใช้ภายในบ้านของบุคคลผู้ซึ่งเป็นผู้นำเข้าสินค้านั้น

³⁴ Council Regulation (EC) No 3295/94 as amended by Council Regulation (EC) No 241/1999, Article 8(1)(a)

³⁵ Copyright, Designs and Patents Act 1988, Section 111

3.3 มาตรการทางศุลกากรของประเทศสหรัฐอเมริกา

3.3.1 สินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า

3.3.1.1 คำจำกัดความสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้าที่อาจถูกกักสินค้าโดยเจ้าหน้าที่ศุลกากร

เครื่องหมายการค้าปลอม คือ เครื่องหมายการค้าซึ่งไม่อาจแยกแยะได้จากเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน³⁶

เครื่องหมายการค้าหรือชื่อทางการค้าที่ลอกเลียนหรือทำให้เหมือน คือ เครื่องหมายการค้าหรือชื่อทางการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าหรือชื่อที่จดแจ้งไว้ จนทำให้สาธารณชนคิดว่า เครื่องหมายหรือชื่อที่ลอกเลียนหรือทำให้เหมือนกันนั้น มีความเกี่ยวข้องกับเครื่องหมายการค้าหรือชื่อที่จดแจ้งไว้

3.3.1.2 หลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการกักสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า

ผู้มีสิทธิยื่นคำขอกักสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้า

ภายใต้ประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกาหัวข้อที่ 19 พิกัดศุลกากร บทที่ 1 หน่วยงานศุลกากรแห่งสหรัฐอเมริกา กองการคลัง ส่วนที่ 133 เครื่องหมายการค้า ชื่อทางการค้าและลิขสิทธิ์ ข้อย่อยที่ 133.1 มิได้ระบุไว้ชัดเจนถึงบุคคลที่มีสิทธิยื่นคำขอกักสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า แต่ได้บัญญัติไว้ว่า เครื่องหมายการค้าที่มีสิทธิภายใต้บทบัญญัตินี้ ได้แก่ เครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนโดยสำนักงานสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้าแห่งสหรัฐอเมริกา ภายใต้กฎหมายเครื่องหมายการค้า 3 มีนาคม 1881, กฎหมายเครื่องหมายการค้า 20 กุมภาพันธ์ 1905 หรือ กฎหมายเครื่องหมายการค้า 1946 (15 U.S.C. 1050 et seq) ยกเว้นเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนโดยการจดทะเบียนเพิ่มเติมตามกฎหมาย 1946 (15 U.S.C. 1906) เครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนทั้งหมดข้างต้นนี้ ถ้ายังคงมีการจดทะเบียนอยู่ก็สามารถจดทะเบียนทำการบันทึกไว้ต่อหน่วยงานศุลกากร³⁷ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรทำการตรวจสอบเครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าที่มีการนำเข้ามาในสหรัฐอเมริกาว่าสินค้านั้นมีเครื่องหมายการค้าปลอม มีการนำเข้าซ้อน หรือเลียนเครื่องหมายการค้าของเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนและได้รับการบันทึกไว้ที่ศุลกากรหรือไม่ เพื่อที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะได้ทำการตรวจจับและดำเนินการขั้นต่อไป

³⁶ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.21

³⁷ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.1

วิธีการยื่นคำขอกักสินค้า

การยื่นคำขอกักสินค้าภายใต้กฎหมายแห่งสหรัฐอเมริกา ไม่ได้บัญญัติการยื่นคำขอเป็นรายกรณีไป แต่จะใช้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไว้ ณ แผนกทรัพย์สินทางปัญญางานบริการทางศุลกากร โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

ผู้ยื่นคำขอเพื่อการจดทะเบียนไว้ ณ ศุลกากรสามารถยื่นคำขอเพื่อขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าสำหรับเครื่องหมายการค้า 1 เครื่องหมาย หรือมากกว่านั้น จะต้องทำคำขอเป็นลายลักษณ์อักษรส่งถึงแผนกทรัพย์สินทางปัญญางานบริการทางศุลกากร เลขที่ 1300 ถนนเพนซิลวาเนีย, เอ็นดับเบิลยู, วอชิงตัน ดีซี 20229³⁸

คำขอดังกล่าวข้างต้นจะต้องระบุถึงข้อมูลทั้งหมดดังต่อไปนี้ คือ

1. ชื่อ ที่อยู่เต็มทางธุรกิจ และสัญชาติของเจ้าของเครื่องหมายการค้า หรือเจ้าของร่วม (ในกรณีของห้างหุ้นส่วนให้ระบุสัญชาติของหุ้นส่วนแต่ละราย, ในกรณีของสมาคมหรือบริษัท ให้ระบุถึงรัฐ ประเทศ หรือเขตอำนาจการปกครองซึ่งบริษัทหรือสมาคมนั้นได้ดำเนินการรวมตัวกันหรือก่อตั้งขึ้น)

2. สถานที่ผลิตสินค้าซึ่งติดเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนไว้

3. ชื่อและที่อยู่ทางธุรกิจของบุคคล หรือนิติบุคคลต่างค้าแต่ละรายที่ได้รับมอบอำนาจให้ใช้ หรือได้รับอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการค้า และคำแถลงว่าเป็นการใช้เครื่องหมายการค้าที่ได้รับอนุญาต

4. ลักษณะของบริษัทแม่หรือบริษัทสาขา หรือบริษัทต่างชาติอื่นๆภายใต้ความเป็นเจ้าของร่วมกัน หรือการควบคุมร่วมกันในเครื่องหมายการค้าที่ใช้ในต่างประเทศ³⁹

นอกจากคำขอจะต้องระบุข้อมูลข้างต้นแล้ว ผู้ยื่นคำขอจะต้องแนบเอกสารประกอบคำขอจดทะเบียนดังต่อไปนี้

1. สำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนที่รับรองโดยสำนักงานสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้าแห่งสหรัฐอเมริกาที่แสดงในนามของผู้ยื่นคำขอ⁴⁰ และ

2. สำเนาหนังสือรับรองของสำนักงานสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า จำนวน 5 ฉบับผู้ยื่นคำขออาจจะทำสำเนาหนังสือรับรองขึ้นใหม่เองได้ แต่จะต้องทำลงกระดาษขนาดประมาณ 8X” 101/2 X” และในกรณีที่หนังสือรับรองมี 2 หน้านั้นก็จะต้องทำสำเนาทั้ง 2 หน้าด้วย⁴¹

³⁸ Intellectual Property Rights Branch U.S. Customs Service, 1300 Pennsylvania Avenue, NW., Washington, DC 20229

³⁹ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.2

⁴⁰ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.3

สำหรับคำขอจดทะเบียนดังกล่าวข้างต้น ผู้จดทะเบียนต้องจ่ายค่าธรรมเนียมให้แก่หน่วยงานศุลกากร⁴² การยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ากับหน่วยงานศุลกากรนั้น หลังจากที่มีการตรวจสอบคำขอ และหน่วยงานศุลกากรได้แจ้งให้แก่ผู้ขอและผู้จดทะเบียนว่า คำขอดังกล่าวจะได้รับความเห็นชอบหรือปฏิเสธ⁴³ ในกรณีที่คำขอได้รับความเห็นชอบ การจดทะเบียนต่อศุลกากรเพื่อที่จะให้กักสินค้าของผู้ทรงสิทธิให้มีผลใช้บังคับอยู่ 20 ปี โดยอายุการใช้บังคับซึ่งคำขอจดทะเบียนขึ้นอยู่กับความเป็นไปของตัวเครื่องหมายการค้าหรือลิขสิทธิ์ด้วย หากตัวเครื่องหมายการค้าสิ้นอายุ ถูกเพิกถอน หรือตัวระยะเวลาความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์สิ้นอายุไปก่อน ผลของการบังคับใช้ซึ่งคำขอจดทะเบียนดังกล่าวย่อมสิ้นตามไปด้วย แต่ทั้งนี้หากปรากฏว่าตัวเครื่องหมายการค้ามีการต่ออายุต่อไปและระยะเวลาที่ยื่นคำขอจดทะเบียนดังกล่าวจะสิ้นสุดลงไปก่อน หรือระยะเวลาซึ่งคำขอจดทะเบียนจะสิ้นสุดก่อนระยะเวลาความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ สหรัฐอเมริกาคำหนดให้ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนจะต้องยื่นขอต่ออายุจะต้องยื่นคำขอต่ออายุภายใน 3 เดือนก่อนการจดทะเบียนจะสิ้นสุดบังคับ⁴⁴

3.3.1.3 การกักสินค้า การวางประกัน ระยะเวลาในการกักสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า

การดำเนินการกักสินค้าอันเกี่ยวข้องกับเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนไว้กับหน่วยงานบริการศุลกากรนั้น สามารถแบ่งลักษณะของสินค้าที่จะถูกกักหรือยึดหรือดำเนินการภายใต้ข้อจำกัดของศุลกากรได้ดังนี้ คือ

1. สินค้าที่ติดเครื่องหมายการค้าปลอม⁴⁵

เมื่อสินค้าที่ไม่ว่าจะผลิตในประเทศหรือต่างประเทศๆ ที่ถูกนำเข้าสู่ประเทศสหรัฐอเมริกาติดเครื่องหมายการค้าปลอม สินค้าเหล่านั้นจะถูกจับและริบฐานละเมิดกฎหมายศุลกากร เว้นแต่จะมีหนังสือแสดงความยินยอมให้ใช้เครื่องหมายการค้าดังกล่าวนั้นจากเจ้าของเครื่องหมายการค้า และเมื่อสินค้าได้ถูกจับและกักไว้โดยเจ้าหน้าที่ศุลกากรแล้ว ศุลกากรจะแจ้งไปยังเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนไว้กับหน่วยงานบริการศุลกากร ภายใน 30 วันทำการนับจากวันที่จับหรือยึด โดยไม่นับรวมวันหยุดและวันนักขัตฤกษ์ และศุลกากรจะต้องให้ข้อมูลดังต่อไปนี้แก่เจ้าของเครื่องหมายการค้า คือ

⁴¹ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.3 (a) (2).

⁴² The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.3.

⁴³ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.1 (b).

⁴⁴ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.4.

⁴⁵ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.21.

1. วันที่นำเข้า
2. ท่าเรือที่นำเข้า
3. รายละเอียดของสินค้า
4. จำนวนสินค้าที่เกี่ยวข้อง
5. ชื่อและที่อยู่ของผู้ผลิต
6. ประเทศแหล่งกำเนิดแห่งสินค้า
7. ชื่อและที่อยู่ของผู้ส่งออกและ
8. ชื่อและที่อยู่ของผู้ผลิต

ในระหว่างระยะเวลาการกัก 30 วัน สุลกากรอาจจัดตัวอย่างสินค้าที่ต้องสงสัยให้แก่เจ้าของเครื่องหมายการค้า เพื่อทำการตรวจสอบ ทดสอบ หรือการใช้วิธีการอื่นๆ เพื่อที่จะดำเนินการเยียวยาในทางแพ่งในการละเมิดเครื่องหมายการค้า ซึ่งในการที่เจ้าของเครื่องหมายการค้าจะได้รับตัวอย่างไปดำเนินการในข้างต้นนั้น เจ้าของเครื่องหมายการค้าจะต้องวางประกันหรือให้หลักประกันในรูปแบบและจำนวนตามที่กำหนดไว้โดยผู้อำนวยการท่า เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับเจ้าพนักงานของสหรัฐอเมริกาและลูกจ้าง ตลอดจนผู้นำเข้า หรือเจ้าของสินค้าที่ถูกรื้อเข้า อันเนื่องมาจากการให้ตัวอย่างสินค้าแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าไป และนอกจากนี้เจ้าหน้าที่ศุลกากรอาจเรียกเจ้าของเครื่องหมายการค้าให้ส่งตัวอย่างสินค้า ณ เวลาใด ๆ ก็ได้ เจ้าของเครื่องหมายการค้าต้องส่งตัวอย่างคืนให้แก่เจ้าหน้าที่ศุลกากร ไม่ว่าจะเป็เพราะเจ้าหน้าที่ศุลกากรเรียกหรือเพราะเสร็จสิ้นกระบวนการในการตรวจสอบ ทดสอบ หรือที่จะดำเนินการเยียวยาในทางแพ่งสำหรับการละเมิดเครื่องหมายการค้า ในกรณีที่ตัวอย่างสินค้าเสียหาย ถูกทำลาย หรือสูญหายในระหว่างการครอบครองของเจ้าของเครื่องหมายการค้า เจ้าของเครื่องหมายการค้าจะต้องให้การรับรองแก่เจ้าหน้าที่ศุลกากรแทนการส่งคืนตัวอย่างสินค้าว่า “ตัวอย่างซึ่งมีรายละเอียด (ใส่รายละเอียด ที่ได้ให้ไว้ตาม 19 C.F.R. 133.21 (d) ได้เสีย/ ถูกทำลาย/ สูญหาย) ระหว่างการตรวจสอบ/ทดสอบหรือดำเนินการอื่น ๆ”

หากภายใน 30 วันนี้ เจ้าของเครื่องหมายการค้าไม่ได้ให้ความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรว่าให้มีการนำเข้า ส่งออก การเข้ามาภายหลังจากการลบล้างเครื่องหมายการค้าหรือการจัดการอย่างอื่นที่เหมาะสม สินค้าที่ถูกยึดไว้จะถูกกำจัดตามข้อ 133.52

2. ข้อจำกัดการนำเข้าสินค้าที่ติดเครื่องหมายการค้าที่ลอกเลียนแบบหรือทำให้เหมือน⁴⁶ เมื่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรตรวจพบสินค้าใดๆ ที่ไม่ว่าจะผลิตในต่างประเทศหรือภายในประเทศใดๆ ที่ได้นำเข้ามาในสหรัฐอเมริกาที่ติดเครื่องหมายหรือชื่อที่ลอกเลียนหรือชื่อที่ลอกเลียนหรือทำให้

⁴⁶ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.22

เหมือนกับเครื่องหมายการค้าหรือชื่อที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะห้ามไม่ให้มีการนำเข้า และสินค้านั้นจะถูกกักโดยเจ้าหน้าที่ศุลกากร สินค้าจะถูกกักเป็นเวลา 30 วันนับจากวันที่สินค้าดังกล่าวได้ถูกส่งไปเพื่อการตรวจสอบทางศุลกากร ผู้นำเข้าจะได้รับการแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร⁴⁷ ถึงคำวินิจฉัยที่ให้กักสินค้านั้นภายใน 5 วันนับจากมีคำวินิจฉัยให้กักสินค้าและตลอดในช่วงระยะเวลา 30 วันนี้ หากผู้นำเข้าได้ดำเนินการตามที่ระบุไว้ในข้อ 133.22 (c) หรือ 133.23 (d) อาจมีการขยายระยะเวลาการกักสินค้า 30 วันข้างต้นนั้นออกไปก็ได้โดยไม่มีเงื่อนไข⁴⁸

ในการกักสินค้าข้างต้น เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะต้องบอกกล่าวการกักและเปิดเผยข้อมูลภายใน 30 วัน (ไม่รวมวันหยุดและวันนักขัตฤกษ์) นับจากวันที่สินค้าได้ถูกนำส่งให้ไปทำการตรวจสอบทางศุลกากรแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าได้ถูกนำส่งให้ไปทำการตรวจสอบทางศุลกากรแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือเจ้าของชื่อทางการค้าในข้อมูลดังต่อไปนี้

1. วันที่นำเข้า
2. ทำที่นำเข้า
3. รายละเอียดของสินค้า
4. จำนวนของสินค้า
5. ประเทศแหล่งกำเนิดแห่งสินค้า

ทั้งนี้เพื่อที่จะเป็นการช่วยเจ้าหน้าที่ศุลกากรอีกทางหนึ่งในอันที่จะพิจารณาว่าสินค้านั้นได้ติดเครื่องหมายการค้าหรือชื่อทางการค้าที่ละเมิดหรือไม่⁴⁹

นอกจากนี้ ภายหลังจากจับกุม เจ้าหน้าที่ศุลกากรอาจจะจัดตัวอย่างของสินค้าที่ต้องสงสัยให้แก่เจ้าของเครื่องหมายการค้า เพื่อทำการตรวจสอบ ทดสอบ หรือการอื่นๆ เพื่อที่จะดำเนินการเยียวยาทางแพ่งสำหรับการละเมิดเครื่องหมายการค้า ในการที่จะได้รับตัวอย่างนี้ เจ้าของเครื่องหมายการค้าจะต้องวางประกันหรือให้หลักประกันในรูปแบบและจำนวนตามที่กำหนดโดยผู้อำนวยการการทำที่ตกลงเพื่อป้องกันความเสียหาย หรือความสูญเสียต่อเจ้าพนักงานของสหรัฐอเมริกาและลูกจ้าง ผู้นำเข้า หรือเจ้าของสินค้า อันเป็นผลมาจากการให้ตัวอย่างโดยเจ้าหน้าที่ศุลกากรแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าและเจ้าหน้าที่ศุลกากรอาจเรียกร้องให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าส่งคืนตัวอย่างสินค้า ณ เวลาใด ๆ ก็ได้ อย่างไรก็ตาม เจ้าของเครื่องหมายการค้าต้องส่งคืนสินค้าตัวอย่างแก่เจ้าหน้าที่ศุลกากรไม่ว่าจะเป็นการคืนโดยการเรียกร้องของเจ้าหน้าที่ศุลกากรหรือเมื่อตนได้ทำการตรวจสอบ ทดสอบหรือการดำเนินอื่น ๆ เสร็จสิ้นแล้วก็ตาม และหากกรณี

⁴⁷ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.25

⁴⁸ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.25 (a)

⁴⁹ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.25 (b)

ตัวอย่างสินค้าเสียหาย ถูกทำลาย หรือสูญหายในระหว่างการครอบครองของเจ้าของเครื่องหมายการค้า เจ้าของเครื่องหมายการค้าจะต้องทำการรับรองแก่ศุลกากรแทนการส่งคืนตัวอย่างสินค้าว่า “ตัวอย่างซึ่งมีรายละเอียด (ใส่รายละเอียด) ที่ได้ให้ตามมาตรา 133.25 (c) ได้เสียหาย/ถูกทำลาย/สูญหาย ระหว่างการตรวจสอบหรือทดสอบ หรือการใช้อื่น ๆ”⁵⁰

อย่างไรก็ตาม ภายใต้ข้อจำกัดการนำเข้าสินค้าที่ติดเครื่องหมายการค้าที่ลอกเลียนแบบหรือปลอมนี้ อาจจะมีการดำเนินการภายหลังจากสินค้าถูกกักแล้วดังนี้คือ

สินค้าที่ถูกกักอาจถูกปล่อยและส่งมอบคืนให้แก่ผู้นำเข้าในระหว่าง 30 วันของการกักสินค้าหากมีพฤติกรรมใด ๆ ดังนี้

- เครื่องหมายที่ถูกกักได้ถูกเอาออกหรือขจัดออกตามเงื่อนไขการเข้ามาในลักษณะที่ไม่สามารถอ่านได้และไม่สามารถทำขึ้นใหม่ได้ ตัวอย่างเช่น ชูครอยเครื่องหมายการค้าที่ปรากฏอยู่ไม่ว่าที่ใดเอาออกและกำจัดป้ายชื่อซึ่งติดเครื่องหมายการค้าหรือชื่อทางการค้า

- สินค้าได้นำเข้าโดยผู้จัดแจ้งเครื่องหมายการค้าหรือชื่อทางการค้า

- ผู้จัดแจ้งได้ให้คำยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรแก่การนำเข้าสินค้าที่อยู่ภายใต้การจำกัดและคำยินยอมนั้นได้ส่งให้แก่หน่วยงานศุลกากรที่เหมาะสม

- การยกเว้นการนำเข้าส่วนบุคคลจำนวนหนึ่งขึ้น และการผลิตในต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้ติดเครื่องหมายที่จัดแจ้งไว้

หากไม่มีพฤติกรรมตามที่กล่าวข้างต้นภายในระยะเวลา 30 วันที่มีการกักสินค้านั้น สินค้าจะถูกยึดและริบตามวิธีที่กำหนดไว้ ผู้นำเข้าจะได้รับการแจ้งถึงการจับและการริบนั้นอย่างทันที และผู้นำเข้ามีสิทธิในการร้องขอให้มีการบรรเทาได้

3. ข้อจำกัดการนำเข้าของสินค้าใน Grey Market⁵¹ หากเจ้าหน้าที่ศุลกากรตรวจพบสินค้าที่ถูกนำเข้าเป็นการนำเข้าใน Grey Market เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะทำการห้ามการนำเข้าและกักสินค้านั้นไว้ตามมาตรา 133.25 ดังกล่าวมาแล้ว เว้นแต่เจ้าหน้าที่ศุลกากรพบว่าฉลากของสินค้าที่แตกต่างทางรูปร่างและวัตถุดิบติดเครื่องหมายการค้าที่แท้จริง ภายใต้การอนุญาตของเจ้าของเครื่องหมายการค้าของสหรัฐอเมริกา เจ้าของหลักหรือเจ้าของรายย่อยของสหรัฐอเมริกา หรือฝ่ายอื่น ๆ ภายใต้ความเป็นเจ้าของหรือการควบคุมร่วมกันกับเจ้าของในสหรัฐอเมริกา สินค้าดังกล่าวจะไม่ถูกกักภายใต้บทบัญญัติของข้อนี้ หรือเมื่อสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ของสินค้าได้ติดฉลากที่เด่นและสามารถอ่านออกได้ยังปรากฏอยู่บนสินค้า โดยได้รับระบุว่า “สินค้านี้ไม่ได้เป็นสินค้าที่ได้รับอนุญาตโดยเจ้าของเครื่องหมายการค้าในสหรัฐอเมริกา เพื่อนำเข้าและแตกต่างทางด้านรูปร่างและวัตถุดิบ

⁵⁰ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.25 (c)

⁵¹ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.23

สินค้าที่ได้รับอนุญาต” ฉลากจะต้องติดใกล้ชิดกับเครื่องหมายการค้าในตำแหน่งที่สำคัญบนสินค้าหรือบนหีบห่อหรือบรรจุภัณฑ์ที่ขาย

สินค้าที่ถูกกักตามมาตรา 133.25 อาจจะได้รับปลดปล่อยให้กลับคืนสู่ผู้นำเข้าในช่วงระยะเวลา 30 วัน ถ้ามีพฤติการณ์ดังนี้ คือ

1. เครื่องหมายการค้าหรือชื่อทางการค้าได้ยื่นภายใต้การอนุญาตของเจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือชื่อทางการค้าต่างประเทศเป็นเจ้าของเดียวกับเจ้าของในสหรัฐอเมริกา เจ้าของหลักหรือเจ้าของย่อยเครื่องหมายการค้าสหรัฐอเมริกา หรืออื่นๆที่อยู่ภายใต้ความเป็นเจ้าของเดี่ยวหรือการควบคุมร่วมกันกับเจ้าของในสหรัฐอเมริกา

2. สำหรับสินค้าที่ติดเครื่องหมายการค้าที่แท้จริงซึ่งได้ยื่นภายใต้การยินยอมของเจ้าของในสหรัฐอเมริกา เจ้าของหลักหรือเจ้าของย่อยของเจ้าของเครื่องหมายการค้าในสหรัฐอเมริกาและสินค้าที่นำเข้าไม่ต่างทางด้านรูปร่างและวัตถุจากสินค้าที่ได้รับอนุญาตโดยเจ้าของในสหรัฐอเมริกา สำหรับการนำเข้าหรือการขายในสหรัฐอเมริกา

3. เมื่อสินค้าได้ถูกกักตามมาตรา 133.23 (a) (3) ในฐานะที่แตกต่างทางด้านรูปร่างและวัตถุจากสินค้าที่ได้รับอนุญาตโดยเจ้าของเครื่องหมายการค้าในสหรัฐอเมริกาเพื่อการนำเข้าหรือการขายในสหรัฐอเมริกา เมื่อมีฉลากติดที่สินค้าได้ระบุว่า “สินค้านี้ไม่ได้เป็นสินค้าที่ได้รับอนุญาตโดยเจ้าของเครื่องหมายการค้าสหรัฐอเมริกา เพื่อนำเข้าและแตกต่างทางด้านรูปร่างและวัตถุจากสินค้าที่ได้รับอนุญาต” ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 133.23 (b)

หากไม่มีพฤติการณ์ข้างต้นภายใน 30 วัน ผู้นำเข้าจะไม่ได้รับการปล่อยสินค้าที่ถูกกักและสินค้าจะถูกยึดและริบ ผู้นำเข้าจะได้รับการแจ้งถึงการยึดและริบสินค้านั้น โดยทันที และผู้นำเข้ามีสิทธิที่จะร้องขอให้มีการบรรเทาความเสียหายได้

4. ข้อจำกัดสินค้าที่มาพร้อมกับผู้นำเข้าและการนำเข้ามาทางไปรษณีย์⁵²

เมื่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรตรวจพบสินค้าที่มาพร้อมกับผู้นำเข้าและการนำเข้ามาทางไปรษณีย์เป็นสินค้าภายใต้การจำกัดตามมาตรา 133.22 และ 133.23 ที่กล่าวไว้ในหัวข้อ 2 และ 3 ข้างต้นนั้น เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะทำการกักสินค้าไว้เป็นเวลา 30 วันนับจากวันที่มีการแจ้งการจำกัดนั้น เพื่ออนุญาตให้มีการพิสูจน์ว่าเป็นไปตามกรณีมาตรา 133.22 (c) หรือ 133.23 (d)⁵³

⁵² The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.24

⁵³ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.24 (a)

เมื่อศุลกากรตรวจพบสินค้าข้างต้น เป็นสินค้าที่มาพร้อมกับกระเป๋าเดินทาง หรือมาพร้อมกับบุคคลผู้เดินทางเข้ามาในสหรัฐอเมริกา ศุลกากรผู้ตรวจพบจะให้คำแนะนำด้วยวาจาแก่ผู้นำเข้าว่าสินค้านั้นจะต้องถูกกักไว้⁵⁴

สินค้าที่ถูกเจ้าหน้าที่ศุลกากรกักไว้นี้ อาจได้รับการปล่อยหากเกิดกรณีดังต่อไปนี้

(1) สินค้าที่ถูกกักตามข้อนี้ อาจจะถูกปล่อยกลับคืนสู่ผู้นำเข้า ภายในช่วงระยะเวลา 30 วัน ของการกัก หากเกิดพฤติกรรมใดๆ ที่เป็นการอนุญาตให้ยกเว้นจากการจำกัดเครื่องหมายการค้า หรือชื่อทางการค้าตามที่กล่าวไว้ใน 133.22 (c) หรือ 133.23 (d)⁵⁵

(2) สินค้าที่ถูกนำมาเข้ามาพร้อมกับผู้นำเข้าพร้อมกับผู้นำเข้าในกระเป๋าเดินทางหรือมา กับตัวผู้นำเข้า อาจจะถูกส่งออกนอกประเทศหรือทำลายภายใต้การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ศุลกากร ตามคำขอของผู้นำเข้า หรือสินค้านั้นอาจได้รับการปล่อยในกรณีดังนี้

(2.1) ผู้นำเข้าได้เอาหรือขจัดเครื่องหมายการค้าออกตามวิธีที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรเห็นชอบ ในเวลาที่ได้มีการตรวจสอบสินค้า หรือ

(2.2) โดยการร้องขอของผู้นำเข้าเพื่อให้มีการเอาเครื่องหมายการค้าออกอย่างเชี่ยวชาญ โดยการยอมรับจากผู้อำนวยการท่าภายใต้เงื่อนไขตามที่ผู้อำนวยการท่าเห็นสมควร และขึ้นอยู่กับ การส่งสินค้าคืนแก่เจ้าหน้าที่ศุลกากรเพื่อพิสูจน์ว่าได้เอาเครื่องหมายการค้าออกจริง จนเป็นที่น่า พอใจ

ในกรณีที่เป็นการนำเข้าทางไปรษณีย์ เมื่อสินค้ามาถึงโดยการขนส่งทางไปรษณีย์เป็น สินค้าที่ไม่ใช่เพื่อการพาณิชย์ หรือใช้ในการพาณิชย์แต่มีมูลค่า 250 ดอลลาร์หรือน้อยกว่านั้น เมื่อ เจ้าหน้าที่ศุลกากรตรวจสอบพบว่าเป็นสินค้าที่ต้องถูกจำกัดภายใต้มาตรา 133.22 เจ้าหน้าที่ศุลกากร จะแจ้งการกักสินค้าตามแบบฟอร์มศุลกากร

สินค้าที่นำเข้าทางไปรษณีย์ที่ถูกกักตามมาตรา 133.24 (a) อาจถูกปล่อยคืนให้แก่ผู้นำ เข้าภายในระยะเวลา 30 วันของการกักสินค้า หากพบพฤติกรรมใดๆ อันเป็นการอนุญาตให้ยกเว้น การจำกัดเครื่องหมายการค้าหรือชื่อทางการค้าที่กล่าวไว้ในมาตรา 133.22 (c) หรือ 133.23 (d) หาก ไม่มีพฤติกรรมดังกล่าวนี้สินค้านี้จะถูกส่งออกนอกสหรัฐอเมริกาหรือถูกทำลายตามคำร้องขอ ของผู้ที่มีชื่อจำหน่ายถึงหรืออาจได้รับการปล่อยในกรณีดังนี้ คือ

(1) หน่วยงานบริการศุลกากรพบว่า ได้มีการเอาเครื่องหมายการค้าออกจากสินค้าหรือ ขจัดเครื่องหมายการค้าตามวิธีที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรเห็นชอบในเวลาที่ได้มีการตรวจพบสินค้า หรือ

⁵⁴ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.24 (b)

⁵⁵ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.24 (c)

(2) โดยการร้องขอของผู้รับไปรษณีย์เพื่อเอาเครื่องหมายการค้าออกอย่างเชี่ยวชาญ โดยได้รับการยอมรับโดยผู้อำนวยการการทำฯ ภายใต้เงื่อนไขที่ผู้อำนวยการการทำเห็นสมควร และขึ้นอยู่กับคำสั่งคืนแก่เจ้าหน้าที่ศุลกากรเพื่อพิจารณาว่าได้มีการเอาเครื่องหมายการค้าออก โดยเป็นที่น่าพอใจเจ้าหน้าที่แล้ว หากไม่มีพฤติการณ์ตามมาตรา 133.22 (c) หรือ 133.23 (d) หรือ การดำเนินการใดๆตามข้อ (1) และ (2) ข้างต้นสินค้าจะถูกยึดและริบตามวิธีที่กำหนดไว้ และเจ้าหน้าที่ศุลกากรจะแจ้งการยึดและริบสินค้านั้นให้ผู้นำเข้าทราบ ผู้นำเข้ามีสิทธิที่จะร้องทุกข์เพื่อ บรรเทาความเสียหายได้ทันที

3.3.1.4 มาตรการภายหลังการกักปล่อยสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า

สินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้า (ยกเว้นสินค้าปลอม) หลังจากถูกให้เอาเครื่องหมายการค้าออก หรือเอาชื่อทางการค้าออกในตอนที่ถูกยึดแล้ว สินค้าเหล่านั้นจะถูกจัดการภายใต้ กระบวนการอันว่าด้วยการละเมิดกฎหมายศุลกากร⁵⁶

ส่วนสินค้าที่ติดเครื่องหมายการค้าปลอมถือว่าเป็นสินค้าที่ละเมิดบทบัญญัติของกฎหมาย จะถูกทำลาย นอกจากจะมีการพิจารณาว่าสินค้านั้นไม่เป็นอันตรายและปลอดภัยต่อ สุขภาพ และคณะกรรมการของศุลกากรหรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งมีหนังสือยินยอมจากเจ้าของ เครื่องหมายการค้าในสหรัฐอเมริกา ในกรณีนี้คณะกรรมการของศุลกากรหรือผู้ที่ได้รับแต่งตั้ง อาจจัดการกับสินค้าเท่าที่เป็นไปได้ดังนี้

1. ส่งมอบให้แก่รัฐบาล หรือตัวแทนรัฐบาลท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งในความเห็นของ คณะกรรมการ หรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเห็นว่า รัฐบาล หรือรัฐท้องถิ่นมีความต้องการสินค้านั้น
2. ให้แก่สถาบันการกุศลตามความเห็นของคณะกรรมการหรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้ง ที่เห็นว่าสถาบันดังกล่าวต้องการสินค้านั้น
3. ขายให้แก่สาธารณชนโดยการประมูล เมื่อผ่านเวลา 90 วันหรือมากกว่านั้นตั้งแต่มีการ ริบ และศุลกากรเห็นว่า รัฐบาล หรือตัวแทนของรัฐบาลท้องถิ่น หรือสถาบันการกุศลไม่ต้องการ สินค้าที่ถูกริบนี้⁵⁷

3.3.1.5 การยกเว้นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ศุลกากรกรณีสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า

กรณีทั้งกฎหมายลิขสิทธิ์ เครื่องหมายการค้า และกฎหมายศุลกากร ไม่ได้บัญญัติไว้ โดยตรงถึงการยกเว้นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ศุลกากรในกรณีที่มีการดำเนินการกักสินค้าที่มีการ ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา แต่อย่างไรก็ตามจากบทบัญญัติห้ามการนำเข้าสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์

⁵⁶ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.52

⁵⁷ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.52 (c)

และเครื่องหมายการค้า ตลอดจนกฎการดำเนินการในการกักและการปล่อยสินค้าได้มีการบัญญัติขึ้นตอนและวิธีการไว้อย่างชัดเจน ทั้งยังมีกระบวนการเรื่องการวางหลักประกันที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการกักสินค้า ซึ่งพออนุมานได้ว่าการดำเนินการภายใต้ขั้นตอนดังกล่าวของเจ้าหน้าที่ศุลกากรทำให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรได้รับความคุ้มครองและไม่ต้องรับผิดชอบในกรณีเกิดความเสียหายเพราะการปฏิบัติตามหน้าที่

3.3.1.6 ข้อยกเว้นสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้าที่ไม่อยู่ภายใต้การกักสินค้าโดยเจ้าหน้าที่ศุลกากร

จากกฎหมายเครื่องหมายการค้า มาตรา 42 และกฎหมายพิทักษ์ศุลกากร มาตรา 526 บัญญัติว่า กฎศุลกากรที่กล่าวมาในหัวข้อทั้งหมดข้างต้นจะไม่ใช้กับสินค้าในกรณีดังต่อไปนี้ การนำเข้าสินค้าที่มาพร้อมกับบุคคลใดๆ ซึ่งเข้ามายังสหรัฐอเมริกา เมื่อสินค้านั้นมิได้ใช้เป็นการส่วนตัวและไม่ได้มีไว้เพื่อการพาณิชย์ถ้า

(ก) สินค้านั้นอยู่ในประเภทและปริมาณที่จำกัดตามการพิจารณาของเลขานุการแห่งกองการคลัง

(ข) บุคคลนั้น ไม่ใช่บุคคลที่ไม่ได้รับการยกเว้นภายใน 30 วัน ก่อนที่จะเข้ามายังสหรัฐอเมริกา

3.3.2 สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์

3.3.2.1 คำจำกัดความสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ที่อาจถูกกักสินค้าโดยเจ้าหน้าที่ศุลกากร
สำเนาหรือสิ่งบันทึกเสียงที่ละเมิด คือ สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ได้แก่ สำเนาหรือสิ่งบันทึกเสียงซึ่งได้กระทำขึ้นอย่างผิดกฎหมาย (ปราศจากการอนุญาตของเจ้าของลิขสิทธิ์)⁵⁸

3.3.2.2 หลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการกักสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์

ผู้มีสิทธิยื่นคำขอกักสินค้า

ภายใต้มาตรา 133.31(a) งานที่จะสามารถจดแจ้งกับหน่วยงานศุลกากร เพื่อขอรับความคุ้มครองการนำเข้าได้ คือ งานอันมีลิขสิทธิ์ที่ได้รับการจดทะเบียนตามกฎหมายลิขสิทธิ์ และผู้ที่มีสิทธิที่จะจดแจ้งกับหน่วยงานบริการศุลกากรได้ คือ เจ้าของลิขสิทธิ์และรวมถึงบุคคลผู้ซึ่งได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิแต่เพียงผู้เดียว ผู้ได้รับโอนสิทธิ และผู้ที่มีสิทธิที่จะเรียกชดเชยค่าเสียหายที่แท้จริง เพราะการนำเข้าสำเนาหรือสิ่งบันทึกเสียงโดยเจตนา⁵⁹

⁵⁸ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.42 (a)

⁵⁹ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.42 (b)

วิธีการยื่นคำขอกักสินค้า

การยื่นคำขอเพื่อจกแจ้งลิขสิทธิ์ที่ศาลากรณ์นั้น ผู้ที่มีสิทธิจกแจ้งตามที่กล่าวในหัวข้อผู้มีสิทธิยื่นคำขอนั้นจะต้องยื่นคำขอเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อขอกู้มครองทางศาลากกรจากการนำเข้ามาสำเนาหรือส่งบันทึกเสียงที่ละเมิดงานของตน โดยจะต้องส่งถึง แผนกทรัพย์สินทางปัญญางานบริการศาลากกร เหมือนกรณียื่นคำขอเครื่องหมายการค้าที่กล่าวข้างต้น และต้องระบุข้อมูลดังต่อไปนี้ด้วย⁶⁰ คือ

- (1) ชื่อ ที่อยู่เต็มของเจ้าของลิขสิทธิ์คนเดียว หรือเจ้าของหลายคน
- (2) ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอเป็นผู้ซึ่งอ้างถึงความเสียหายที่แท้จริงหรือที่เป็นไปได้จากการนำเข้ามาโดยเจตนาในสำเนางานหรือสิ่งบันทึกเสียงของงานที่สามารถจกแจ้งได้ ต้องมีถ้อยคำบรรยายถึงสภาวะการณ์ของความเสียหายที่แท้จริงหรือที่มีความเป็นไปได้ด้วย
- (3) ประเทศที่ผลิตสำเนาหรือสิ่งบันทึกเสียงที่แท้จริงของงานที่ได้รับคุ้มครอง
- (4) ชื่อและที่อยู่ทางธุรกิจของบุคคลต่างตัวหรือนิติบุคคลต่างตัวแต่ละรายที่ได้รับมอบอำนาจให้ใช้หรือได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิแต่เพียงผู้เดียว
- (5) ชื่อของงานในต่างประเทศ ในกรณีที่มีชื่อแตกต่างจากชื่องานที่ใช้ในสหรัฐอเมริกา
- (6) กรณีของคำขอเพื่อจกแจ้งลิขสิทธิ์ในการบันทึกเสียง ต้องมีคำบรรยายถึงชื่อของศิลปินผู้ดำเนินการ และชื่อที่ระบุไว้ในบนบริเวณของสินค้าที่มีการทำซ้ำ หรือบรรจุภัณฑ์หรือฉลากต่าง ๆ⁶¹

นอกจากรายละเอียดตามข้อ (1) - (6) ที่กล่าวมาแล้วนี้ ผู้ยื่นคำขอยังต้องแนบเอกสารประกอบมาพร้อมคำขอด้วย คือ

(1) หนังสือรับรองเพิ่มเติมของการจดทะเบียนลิขสิทธิ์ที่ออกโดยสำนักงานลิขสิทธิ์แห่งสหรัฐอเมริกา ในกรณีที่ชื่อของผู้ยื่นคำขอแตกต่างจากชื่อเจ้าของลิขสิทธิ์ที่ระบุในหนังสือรับรองคำขอจะต้องประกอบไปด้วยสำเนาการโอนสิทธิที่รับรองความถูกต้อง หรือใบอนุญาตให้ใช้สิทธิแต่เพียงผู้เดียว หรือเอกสารที่บันทึกในสำนักลิขสิทธิ์แห่งสหรัฐอเมริกา ซึ่งแสดงว่าผู้ยื่นคำขอเป็นเจ้าของในลิขสิทธิ์นั้น

(2) ภาพถ่ายหรือสำเนาที่ทำขึ้นบนกระดาษขนาดประมาณ 8X" × 101/2X" ของงานอันมีลิขสิทธิ์จำนวน 5 ฉบับ ยกเว้น กรณีที่งานอันมีลิขสิทธิ์ เป็นงานที่สามารถอ่านชื่อเรื่อง หรือชื่อ

⁶⁰ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.32

⁶¹ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.32 (a) - (f)

ผู้สร้างสรรค์ หรือสิ่งบันทึกเสียง เช่น หนังสือ แมกกาซีน วารสาร หรือสิ่งตีพิมพ์ ให้ใช้ส่วนของงานลิขสิทธิ์ 5 ชิ้น พร้อมด้วยชื่อหรือเนื้อเรื่องในงานอันมีลิขสิทธิ์นั้น⁶²

เมื่อผู้ขอจดทะเบียนเอกสารครบถ้วนแล้ว ผู้ยื่นคำขอจะต้องเสียค่าธรรมเนียม 190 ดอลลาร์สหรัฐ สำหรับงานที่มีลิขสิทธิ์แต่ละงานที่จะทำการจดทะเบียน ซึ่งผู้ขอสามารถจ่ายเป็นเงินสดหรือเช็คก็ได้ โดยจ่ายแก่หน่วยงานบริการศุลกากร⁶³

ในกรณีที่มีการเปลี่ยนความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ที่จดทะเบียนไว้และเจ้าของใหม่ยังคงต้องการให้การจดทะเบียนกับหน่วยงานบริการศุลกากรแห่งสหรัฐอเมริกายังคงมีผลอยู่ต่อไป เจ้าของลิขสิทธิ์รายใหม่จะต้องปฏิบัติตามต่อไปนี้⁶⁴ คือ

- (1) ให้ข้อมูลเหมือนกับผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์รายแรกได้ให้ไว้เท่าที่เป็นไปได้
- (2) แสดงถึงระยะเวลาที่ความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ได้โอนมาเป็นของตน
- (3) แนบเอกสารสำเนาการโอนลิขสิทธิ์ที่รับรองความถูกต้อง ใบอนุญาตให้ใช้สิทธิ แต่เพียงผู้เดียว หรือเอกสารที่บันทึกในสำนักงานลิขสิทธิ์แห่งสหรัฐอเมริกา ซึ่งแสดงว่าผู้ยื่นคำขอได้รับความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์นั้นมาแล้ว
- (4) เสียค่าธรรมเนียม 80 ดอลลาร์สหรัฐ⁶⁵ ซึ่งจะครอบคลุมลิขสิทธิ์ทั้งหมดที่ได้จดทะเบียนไว้ก่อนแล้ว การจ่ายค่าธรรมเนียมสามารถจ่ายเป็นเงินสดหรือเช็คก็ได้ โดยจ่ายแก่หน่วยงานบริการศุลกากร

ส่วนในกรณีที่เป็นเพียงการเปลี่ยนชื่อเจ้าของลิขสิทธิ์ที่จดทะเบียนไว้ แต่ไม่ได้มีการเปลี่ยนความเป็นเจ้าของ ให้เจ้าของลิขสิทธิ์ที่ได้จดทะเบียนไว้ก่อนแล้ว มีหนังสือแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรถึงแผนกทรัพย์สินทางปัญญา พร้อมด้วย⁶⁵

- (1) สำเนาเอกสารที่รับรองความถูกต้องที่บันทึกโดยสำนักงานลิขสิทธิ์แห่งสหรัฐอเมริกา ที่แสดงสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ในชื่อที่เปลี่ยนไป
- (2) จ่ายค่าธรรมเนียม 80 ดอลลาร์สหรัฐ⁶⁵ ซึ่งจะครอบคลุมลิขสิทธิ์ทั้งหมดที่ได้จดทะเบียนไว้ก่อนแล้ว การจ่ายค่าธรรมเนียมสามารถจ่ายเป็นเงินสดหรือเช็คก็ได้ โดยจ่ายแก่หน่วยงานบริการศุลกากร

⁶² The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.33 (a) (1) - (2)

⁶³ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.33 (b)

⁶⁴ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.35 (a) - (b)

⁶⁵ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.35 (a) - (b)

การดำเนินการยื่นคำขอจดทะเบียนลิขสิทธิ์ ตลอดจนการดำเนินการบอกกล่าวการจดทะเบียนในการเปลี่ยนความเป็นเจ้าของหรือเปลี่ยนชื่อเจ้าของ และการปฏิบัติการอื่นๆทั้งหมด ผู้ยื่นคำขอและผู้จดทะเบียนจะได้รับการแจ้งว่า หน่วยงานบริการศุลกากรจะรับคำขอหรือปฏิเสธคำขอที่ยื่นไว้หรือไม่⁶⁶

วันที่การจดทะเบียนมีผลใช้บังคับและได้รับการคุ้มครองนั้นก็เมื่อคำขอแจ้งนั้นได้รับความเห็นชอบ ดังที่ปรากฏในหนังสือแจ้งการจดทะเบียนที่ออกโดยหน่วยงานบริการศุลกากรแห่งสหรัฐอเมริกา และจะมีการสั่งการให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรเริ่มให้การป้องกันการนำเข้าโดยใช้มาตรการที่เหมาะสม⁶⁷

การจดทะเบียนลิขสิทธิ์ต่อหน่วยงานบริการศุลกากรนี้ จะมีผลบังคับอยู่ 20 ปี เว้นแต่ความเป็นเจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้จดทะเบียนนั้นสิ้นอายุก่อนระยะเวลาดังกล่าวข้างต้น ในกรณีที่ความเป็นเจ้าของนั้นหมดอายุก่อน 20 ปี การจดทะเบียนก็จะมีผลบังคับจนกระทั่งความเป็นเจ้าของสิ้นอายุ ในกรณีความเป็นเจ้าของไม่หมดอายุภายหลังจาก 20 ปีแล้ว การจดทะเบียนนี้สามารถต่ออายุออกไปได้อีก โดยผู้จดทะเบียนที่ต้องการต่ออายุ จะต้องยื่นคำขอต่ออายุภายใน 3 เดือนก่อนการจดทะเบียนจะสิ้นสุดบังคับ โดยทำเป็นหนังสือส่งถึงแผนกทรัพย์สินทางปัญญา พร้อมเอกสารประกอบค่าธรรมเนียมตามนัยมาตรา 133.37⁶⁸ ดังนี้

- (1) หลักฐานความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ของผู้จดทะเบียนที่ยังคงมีอยู่
- (2) รายการการเปลี่ยนแปลงความเป็นเจ้าของ หรือชื่อของเจ้าของที่มีการเปลี่ยนแปลงไป และการเปลี่ยนที่อยู่ของเจ้าของลิขสิทธิ์
- (3) ค่าธรรมเนียม 80 ดอลลาร์สหรัฐฯ โดยจ่ายเป็นเงินสดหรือเช็คให้แก่หน่วยงานบริการศุลกากร

คำขอต่ออายุใดที่ไม่ยื่นภายในกำหนดระยะเวลาข้างต้น หรือในกรณีที่ไม่มีกรณียื่นคำขอต่ออายุ บุคคลดังกล่าวไม่สามารถต่ออายุการจดทะเบียนได้ การจดทะเบียนก็จะสิ้นสุดไป และถ้าหากผู้จดทะเบียนต้องการให้มีการคุ้มครองทางศุลกากรอีกครั้ง จะต้องยื่นคำขอเพื่อจดทะเบียนลิขสิทธิ์ใหม่โดยเริ่มต้นวิธีการเสมือนยื่นคำขอในครั้งแรก

3.3.2.3 การกักสินค้า การวางประกัน ระยะเวลาในการกักสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์

การนำเข้าสำเนาหรือสิ่งบันทึกเสียงที่ละเมิดงานอันมีลิขสิทธิ์ในสหรัฐอเมริกานั้นจะถูกห้ามการนำเข้าโดยศุลกากร ยกเว้นการนำเข้าสำเนาที่ได้กระทำขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย

⁶⁶ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.36 (a) - (b)

⁶⁷ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.34 (a)

⁶⁸ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.34 (b)

ลิขสิทธิ์ซึ่งไม่ถือว่าเป็นการละเมิดทางศุลกากร⁶⁹ อย่างไรก็ตาม สินค้าจะถูกกักเมื่อมีพฤติการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้ คือ⁷⁰

(1) ผู้อำนวยการทำตรวจพบว่าสำเนาหรือสิ่งบันทึกเสียงใดเป็นการละเมิดงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ได้จดทะเบียนคุ้มครองไว้กับศุลกากร ผู้อำนวยการทำจะยึดสินค้านั้นไว้ หรือ

(2) ในกรณีที่ผู้อำนวยการทำมีเหตุผลอันเชื่อได้ว่า สินค้าที่นำเข้ามานั้นอาจจะเป็นสำเนาหรือสิ่งบันทึกเสียงที่ละเมิดงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ได้จดทะเบียนไว้กับศุลกากร ผู้อำนวยการทำจะกักสินค้านั้นไว้ชั่วคราว และจะทำการแจ้งแก่ผู้นำเข้าถึงการกระทำอันน่าจะละเมิดของผู้นำเข้า และแนะนำผู้นำเข้าว่า ผู้นำเข้าอาจจะยื่นหนังสือปฏิเสธว่าสินค้านั้นไม่ได้ละเมิดและแถลงว่าการกักสินค้านั้นอาจจะเป็นผลทำให้สินค้าเสื่อมราคา หรือทำให้สูญเสียหรือเสียหายต่อผู้นำเข้าและผู้อำนวยการทำ จะต้องแจ้งและให้คำแนะนำต่อผู้นำเข้าว่า หากผู้นำเข้าไม่ยื่นคำปฏิเสธภายใน 30 วัน สินค้าดังกล่าวจะถูกถือว่าเป็นสำเนาหรือสิ่งบันทึกเสียงที่ละเมิดลิขสิทธิ์ และสินค้านั้นจะถูกยึดทันที⁷¹

ในกรณีที่ผู้นำเข้าได้ยื่นหนังสือปฏิเสธตามที่กล่าวข้างต้น ผู้อำนวยการทำจะต้องแจ้งไปยังเจ้าของลิขสิทธิ์ภายใน 30 วัน นับจากวันที่ได้รับหนังสือปฏิเสธของผู้นำเข้า โดยไม่รวมนับวันหยุดและวันนักขัตฤกษ์พร้อมทั้งให้ข้อมูลดังต่อไปนี้⁷²

- (1) วันที่นำเข้า
- (2) ทำที่นำเข้า
- (3) รายละเอียดของสินค้า
- (4) จำนวนสินค้าที่เกี่ยวข้อง
- (5) ชื่อและที่อยู่ของผู้ผลิต

(6) แจ้งว่าสินค้านั้นจะถูกปล่อยคืนให้แก่ผู้นำเข้าภายใน 30 วันนับจากวันที่แจ้งในหนังสือนี้ ถ้าหากเจ้าของลิขสิทธิ์ไม่ดำเนินการดังนี้

1. ยื่นหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษรถึงผู้อำนวยการทำ เพื่อเรียกร้องให้มีการห้ามการนำเข้า

2. วางประกันหรือให้หลักประกันในรูปแบบและจำนวนที่ผู้อำนวยการทำได้กำหนด เพื่อป้องกันความสูญเสียหรือความเสียหายอันเป็นผลมาจากการกักสินค้าของเจ้าหน้าที่ศุลกากรของผู้นำเข้าหรือเจ้าของสินค้า ในกรณีที่คณะกรรมการหรือผู้ได้รับการแต่งตั้ง ได้พิจารณาว่า

⁶⁹ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.42 (b)

⁷⁰ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.42 (c)

⁷¹ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.43 (a)

⁷² The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.43 (b)

สินค้าที่ถูกกักค้างกล่าวไม่ได้เป็นสินค้าต้องห้ามที่ละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา 602 แห่งกฎหมายลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1976 (17 U.S.C. 602)

ในกรณีที่เจ้าของลิขสิทธิ์ได้ส่งมอบประกันตามข้อ 2.ข้างต้น บนพื้นฐานความเชื่อของเจ้าของลิขสิทธิ์ที่ว่า สินค้าที่ถูกกักน่าจะละเมิดลิขสิทธิ์ เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่อาจถอนประกันหรือหลักประกันได้ จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยเรื่องการละเมิดหรือไม่ออกมา⁷³

หลังจากที่สินค้าถูกกักและมีการดำเนินการของเจ้าของลิขสิทธิ์ตามข้อ 1. และ 2. ข้างต้นแล้ว ในกรณีนี้เจ้าหน้าที่ศุลกากรอาจจะจัดตัวอย่างสินค้าต้องสงสัยให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์เพื่อทำการตรวจสอบ หรือทดสอบเพื่อเป็นการช่วยเจ้าหน้าที่ศุลกากรพิจารณาว่า สินค้าที่นำเข้านั้นเป็นสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์หรือไม่ ในกรณีที่เจ้าของลิขสิทธิ์ได้รับตัวอย่างนี้ เจ้าของลิขสิทธิ์จะต้องวางประกันหรือหลักประกันในรูปแบบและจำนวนตามที่ผู้อำนวยการกำหนด เพื่อป้องกันเจ้าพนักงาน ลูกจ้างของสหรัฐ ผู้นำเข้า หรือเจ้าของสินค้าที่นำเข้า ไม่ให้ได้รับความเสียหายหรือความเสียหาย อันเนื่องมาจากที่ศุลกากรให้ตัวอย่างสินค้านั้นแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ และเจ้าหน้าที่ศุลกากรอาจจะเรียกให้เจ้าของลิขสิทธิ์ส่งสินค้าคืน ณ เวลาใดๆ ก็ได้ ซึ่งเจ้าของลิขสิทธิ์จะต้องส่งคืนแก่เจ้าหน้าที่ศุลกากร อย่างไรก็ตาม แม้เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะยังไม่เรียกตัวอย่างคืน

แต่เมื่อเสร็จสิ้นการตรวจสอบหรือทดสอบแล้ว เจ้าของลิขสิทธิ์ก็จะต้องส่งคืนตัวอย่างนั้นให้แก่เจ้าหน้าที่ศุลกากร และในกรณีที่ตัวอย่างสินค้าเสียหาย ถูกทำลาย หรือสูญหายในระหว่างครอบครองเจ้าของลิขสิทธิ์ เจ้าของลิขสิทธิ์จะต้องรับรองแก่ศุลกากรแทนการส่งสินค้าคืนว่า ตัวอย่างซึ่งมีรายละเอียด (ใส่รายละเอียด) ที่ได้ให้ไว้ ได้เสียหาย/ถูกทำลาย/สูญหาย ระหว่างการตรวจสอบหรือทดสอบการละเมิด⁷⁴

ภายหลังที่ผู้อำนวยการท่าแจ้งแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ว่า มีการระงับนำเข้าสินค้า เนื่องจากสินค้าต้องสงสัยว่าจะละเมิดงานอันมีลิขสิทธิ์ของเจ้าของลิขสิทธิ์ที่ได้จดแจ้งไว้กับศุลกากรแล้ว ขั้นตอนต่อไปในการดำเนินการ สามารถแยกพิจารณาการดำเนินการของผู้อำนวยการท่าได้ดังนี้คือ

(1) ในกรณีที่เจ้าของลิขสิทธิ์ได้ยื่นคำขอร้องเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อห้ามการนำเข้าสินค้าที่ต้องสงสัยว่าเป็นสำเนาอันละเมิด พร้อมกับวางประกันหรือให้หลักประกัน ผู้อำนวยการท่าจะต้องแจ้งแก่ผู้นำเข้าและเจ้าของลิขสิทธิ์ทันทีภายในระยะเวลาที่กำหนด แต่ต้องไม่มากกว่า 30 วัน ว่าผู้นำเข้าและเจ้าของลิขสิทธิ์จะต้องยื่นพยานหลักฐานและข้อกฎหมาย หรือพยานวัตถุใด ๆ ที่

⁷³ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.43 (d) (4)

⁷⁴ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.43 (c)

จะพิสูจน์การเรียกร้องห้ามการนำเข้า หรือการปฏิเสธการละเมิด ซึ่งหมายถึงว่า ภาระการพิสูจน์จะต้องตกอยู่กับเจ้าของลิขสิทธิ์ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าละเมิด⁷⁵

ในเรื่องของการเรียกร้องของเจ้าของลิขสิทธิ์ ที่มีข้อโต้แย้งจากผู้นำเข้า ผู้นำเข้าและเจ้าของลิขสิทธิ์จะต้องให้แต่ละฝ่ายได้รับสำเนาข้อมูลเป็นอันดับแรก รวมถึงข้อปฏิเสธของผู้นำเข้า อันเกี่ยวกับการละเมิด หรือความต้องการของเจ้าของลิขสิทธิ์ ที่ให้มีการห้ามการนำเข้า ซึ่งจะต้องแจ้งให้ทางศุลกากรทราบเป็นลายลักษณ์อักษรว่า สำเนาเอกสารข้อมูลดังกล่าวได้ถูกยื่นให้แก่คูกรณีฝ่ายตรงข้ามแล้ว ในกรณีนี้ผู้อำนวยการท่าอาจจะแจ้งแก่ผู้นำเข้าและเจ้าของลิขสิทธิ์ว่าพวกเขาอาจจะได้รับการขยายเวลาเพิ่มขึ้นได้ แต่ไม่เกินกว่า 30 วัน ที่ทั้งสองฝ่ายจะต้องให้การโต้แย้งก่อนที่จะยื่นคำโต้แย้งและในระหว่างระยะเวลาหักล้างเหตุผลวันนี้ ผู้นำเข้าและเจ้าของลิขสิทธิ์จะต้องจัดให้มีสำเนาของข้อความหักล้างให้แก่ฝ่ายหนึ่งก่อน การยื่นข้อความหักล้างกันให้แก่ศุลกากรจะต้องประกอบไปด้วยถ้อยคำแถลงที่เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งยืนยันว่าสำเนาเอกสารได้จัดให้แก่คูกรณีฝ่ายตรงข้ามแล้ว มิเช่นนั้นแล้ว ผู้อำนวยการท่าจะไม่รับข้อความเพิ่มเติมใดๆ จากคูกรณีเพื่อใช้ในการพิสูจน์ข้อเรียกร้องหรือข้อปฏิเสธการละเมิดใด ๆ ภายหลังจากที่ระยะเวลาที่หักล้าง 30 วัน ได้สิ้นสุดลง⁷⁶

หลังจากได้รับคำโต้แย้งหักล้าง หรือภายใน 30 วันหลังจากการแจ้ง ในกรณีที่ไม่มีกรณียื่นคำโต้แย้งเพื่อหักล้าง ผู้อำนวยการท่าจะต้องส่งแฟ้มข้อมูลทั้งหมด พร้อมด้วยตัวอย่างของสิ่งของที่พิจารณาว่ามีการละเมิดให้แก่ศุลกากรสำนักงานใหญ่ (ส่งถึง : แผนกการปฏิบัติการการค้าระหว่างประเทศ สำนักงานกฎระเบียบและข้อบังคับ (International Trade Compliance Division, Office of Regulations and Rulings) เพื่อให้มีการตัดสินใจพิพาทในกรณีละเมิดนี้ คำตัดสินจะเป็นที่ยุติและจะถูกส่งไปยังผู้อำนวยการท่า เพื่อให้ผู้อำนวยการท่าจัดส่งสำเนาคำตัดสินนั้นให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์และผู้นำเข้าสินค้าต่อไป⁷⁷

(2) ในกรณีที่เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่เรียกร้องว่า สินค้าที่นำเข้าเป็นสำเนาที่ละเมิดงานอันมีลิขสิทธิ์ของตน หรือไม่สามารที่จะนำเสนอหลักฐานที่เพียงพอ หรือการพิสูจน์ที่เพียงพอว่ามีการละเมิด ผู้อำนวยการท่าจะปล่อยสินค้าที่ถูกกักไว้คืนให้แก่ผู้นำเข้า และหากต่อไปมีการนำเข้าสินค้า

⁷⁵ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.43 (d) (1)

⁷⁶ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.43 (d)(1) (i)

⁷⁷ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.43

เดียวกันเช่นว่านี้อีก ไม่ว่าผู้นำเข้าจะเป็นผู้ใดก็ตาม จะไม่มีการแจ้งให้เจ้าของลิขสิทธิ์ทราบอีกต่อไป⁷⁸

นอกจากนี้ หากเป็นกรณีที่เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่สามารถยื่นข้อเรียกร้องเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อห้ามการนำเข้าและวางประกันหรือหลักประกันตามที่ผู้อำนวยการท่ากำหนด ผู้ว่าราชการรัฐจะปล่อยสินค้าที่กักคืนให้แก่ผู้นำเข้าและแจ้งเจ้าของลิขสิทธิ์ถึงการปล่อยสินค้านั้นให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์ทราบ⁷⁹

3.3.2.4 มาตรการภายหลังการกักปล่อยสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์

การพิจารณาว่าสินค้าที่นำเข้านั้น เป็นสินค้าละเมิดงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ได้จดทะเบียนไว้ ซึ่งเจ้าของลิขสิทธิ์ได้ดำเนินการตามกรณีที่ (1) ที่กล่าวข้างต้นนั้น จะขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของคณะกรรมการศุลกากร หรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้ง และเมื่อบุคคลดังกล่าวนี้พิจารณาว่าสินค้าที่ส่งมาให้พิจารณาเป็นสินค้าอันเป็นสำเนาที่ละเมิดงานของเจ้าของลิขสิทธิ์ ผู้อำนวยการท่าจะยึดและริบสินค้าที่นำเข้านั้นในฐานะละเมิดลิขสิทธิ์⁸⁰ ซึ่งสินค้าที่ละเมิดกฎหมายลิขสิทธิ์ดังกล่าวนี้จะถูกทำลาย⁸¹

หากเป็นกรณีที่คณะกรรมการศุลกากร หรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้ง พิจารณาว่าสินค้าที่ถูกกักและที่ถูส่งมาให้พิจารณานั้น เป็นสินค้าที่ไม่ได้ละเมิดลิขสิทธิ์ในงานของเจ้าของลิขสิทธิ์ ผู้อำนวยการท่าจะคืนสินค้าที่ถูกกักทั้งหมดให้แก่ผู้นำเข้า พร้อมกับส่งมอบหลักประกันของเจ้าของลิขสิทธิ์ให้แก่ผู้นำเข้านั้นไปด้วย⁸²

3.3.2.5 การยกเว้นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ศุลกากรกรณีสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์

กฎหมายเครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ และกฤษฎีกา มิได้มีบทบัญญัติใดที่บัญญัติไว้โดยตรงว่า ให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรไม่ต้องรับผิดชอบในการดำเนินการกักสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ตามขั้นตอนและกระบวนการที่กล่าวมาตามข้างต้น แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากบทบัญญัติห้ามการนำเข้าของสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ตลอดจน กฏการดำเนินการในการกักและการปล่อยสินค้าได้มีการบัญญัติขั้นตอนและวิธีการไว้อย่างชัดเจน ทั้งยังมีกระบวนการเรื่องการวางหลักประกันที่มีสามารถป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการกักสินค้า ซึ่งพออนุมานได้ว่าการดำเนินการภายใต้ขั้นตอนดังกล่าวของเจ้าหน้าที่ศุลกากร ทำให้

⁷⁸ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.43 (d) (2)

⁷⁹ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.43 (d) (3)

⁸⁰ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.44 (a)

⁸¹ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.52 (b)

⁸² The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.44 (b)

เจ้าหน้าที่ศุลกากรได้รับความคุ้มครองและไม่ต้องรับผิดชอบในกรณีเกิดความเสียหายเพราะการปฏิบัติตามหน้าที่นั้น

3.3.2.6 ข้อยกเว้นสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ที่ไม่อยู่ภายใต้การกักสินค้าโดยเจ้าหน้าที่ศุลกากร จากกฎหมายลิขสิทธิ์มาตรา 602 และกฎหมายศุลกากรที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น สินค้าที่ได้รับการยกเว้นไม่ตกอยู่ภายใต้การกักของศุลกากรเมื่อมีการนำเข้ามายังสหรัฐอเมริกา ในกรณีดังนี้⁸³ คือ

(1) การนำเข้าสำเนาหรือสิ่งบันทึกเสียงภายใต้อำนาจหรือการใช้ของรัฐบาลหรือรัฐใดๆ หรือหน่วยงานย่อยทางการเมืองรัฐ

(2) การนำเข้าเพื่อใช้ส่วนบุคคลของผู้นำเข้าและไม่ได้เพื่อการพาณิชย์ ที่มีจำนวนไม่มากไปกว่าสำเนา 1 เล่มหรือสิ่งบันทึกเสียงในงานหนึ่งงาน โดยนำเข้ามาพร้อมตัวบุคคลหรือกระเป๋าเดินทางส่วนบุคคล

(3) การนำเข้าโดย หรือเพื่อองค์กรที่ปฏิบัติงานเพื่อวัตถุประสงค์ใช้ในโรงเรียน การศึกษา หรือศาสนา และไม่ใช่เพื่อประโยชน์ส่วนตัว ในจำนวนที่ไม่มากกว่าหนึ่งสำเนางานโสตทัศน และไม่มากกว่า 5 สำเนาหรือสิ่งบันทึกเสียงของงานใดๆ เพื่อการยืมในห้องสมุด หรือเพื่อวัตถุประสงค์ในการเก็บรักษา

3.4 มาตรการทางกฎหมายศุลกากรของประเทศไทย

ทรัพย์สินทางปัญญาถูกนำมาเกี่ยวข้องกับประโยชน์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศมากขึ้น ทรัพย์สินทางปัญญาโดยเฉพาะเทคโนโลยีต่างๆ กลายเป็นปัจจัยพื้นฐานทางอุตสาหกรรม อันนำไปสู่การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ความสำคัญระหว่างทรัพย์สินทางปัญญากับการค้าระหว่างประเทศจึงมีความสำคัญมากขึ้น ประเทศพัฒนาแล้วซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดเทคโนโลยีและทรัพย์สินทางปัญญาจำนวนมากต้องการให้มีมาตรการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ เพื่อปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศอย่างจริงจัง จึงได้ร่วมกันผลักดันให้มีการนำเอาประเด็นทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเข้าสู่การเจรจาการค้าระหว่างประเทศความสำเร็จของการก่อตั้งองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) เป็นพัฒนาการที่สำคัญของกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศในการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา การเจรจาข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดศุลกากรและการค้า (General Agreement On Tariffs And Trade: GATT) รอบอุรุกวัยได้มีการนำหัวข้อเรื่องการค้าที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญาเข้าพิจารณาร่วมกับหัวข้ออื่น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะลดการบิดเบือนและอุปสรรคที่มี

⁸³ Copyrights Law of United States, Title 17, section 602

ต่อการค้าระหว่างประเทศและคำนึงถึงความจำเป็นที่จะส่งเสริมให้มีการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอ เพื่อให้มั่นใจว่ามาตรการและขั้นตอนการบังคับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาจะไม่เป็นอุปสรรคทางการค้า การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในองค์การการค้าโลกนี้รู้จักกันในชื่อ ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights : TRIPs Agreement)

ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ได้วางหลักเกณฑ์มาตรฐานของการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและวางบรรทัดฐานเกี่ยวกับเรื่องขอบเขตของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภท การบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศภาคีสมาชิกไว้ด้วย ความตกลงดังกล่าวได้รวมเอากฎเกณฑ์ระหว่างประเทศต่างๆ ที่เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาไว้ในความตกลงฉบับเดียวกัน กล่าวคือความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) จะผูกพันประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลกให้ต้องยึดถือตามความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่สำคัญ ซึ่งได้แก่ อนุสัญญากรุงปารีส ปี ค.ศ. 1967 (Paris Convention) อนุสัญญากรุงเบิร์น ปี ค.ศ. 1971 (Berne Convention) อนุสัญญากรุงโรม (Rome Convention) และอนุสัญญาการออกแบบวงจรรวมภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับวงจรรวม (Treaty on Intellectual Property in Respect of Integrated Circuits) นอกจากนี้ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ยังกำหนดกฎเกณฑ์ใหม่ๆ เพื่อคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาขึ้นมาด้วย ซึ่งแตกต่างกับความตกลงระหว่างประเทศอื่นๆ ในอดีต เช่น อนุสัญญากรุงปารีส และอนุสัญญากรุงเบิร์น กล่าวคือ ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Enforcement of Intellectual Property Rights) ส่วนอนุสัญญากรุงปารีสและอนุสัญญากรุงเบิร์นมิได้กำหนดบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวแต่อย่างใด จะเห็นว่าความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) มีลักษณะที่ก้าวหน้ากว่าความตกลงอื่นที่เกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญามาก⁸⁴

จากพันธกรณีของความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ได้กำหนดกรอบมาตรการกักสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดนำเข้า – ส่งออก ซึ่งจะเห็นได้ว่าการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาถือเป็นประเด็นสำคัญประการหนึ่งในการเจรจาการค้ารอบอุรุกวัยซึ่งสิ้นสุดลงในปี 1994 และนำไปสู่การจัดตั้งองค์การการค้าโลก (World

⁸⁴ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, รายงานฉบับสมบูรณ์ ข้อตกลงเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2555), น.2-5.

Trade Organization : WTO) โดยความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ได้บัญญัติไว้ในภาคผนวก 1 ซี (Annex IC) ของความตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลก ส่งผลให้ประเทศที่เป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกมีพันธกรณีที่ต้องดำเนินการอนุวัติตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปีสำหรับประเทศพัฒนาแล้วและ 5 ปี สำหรับประเทศกำลังพัฒนา โดยนับจากวันที่ความตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลกมีผลใช้บังคับ

ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ได้กำหนดหลักเกณฑ์และมาตรฐานขั้นต่ำของการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาประเภทต่างๆ เพื่อให้ประเทศสมาชิกรับไปบัญญัติไว้ในกฎหมายของแต่ละประเทศ ซึ่งทำให้ประเทศสมาชิกจะให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอย่างน้อยตามบทบัญญัติในความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) นอกจากนี้ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ยังได้วางบรรทัดฐานเกี่ยวกับขอบเขตของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภท การบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิกไว้ด้วย

ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ต้องการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของชนชาติของประเทศสมาชิกต่างๆ เป็นไปอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ภายใต้หลักที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. หลักดินแดน (Territoriality principle)
2. หลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (Most-favoured-nation treatment)
3. หลักการปฏิบัติเยี่ยงชนชาติ (National treatment) ซึ่งส่งผลให้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศต่าง ๆ มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน⁸⁵

ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก หรือ WTO และเข้าร่วมในความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ประเทศไทยจึงมีพันธกรณีที่จะต้องอนุวัติกฎหมายให้เป็นไปตามมาตรฐานในข้อตกลงดังกล่าว ซึ่งกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของไทยที่มีการแก้ไขและตราขึ้นใหม่ให้เป็นไปตามหลักการของความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) มีดังต่อไปนี้

⁸⁵ จักรกฤษณ์ ครอบงวน, กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้า, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2545), น. 22.

1. พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

การคุ้มครองลิขสิทธิ์ของประเทศไทยอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 เป็นการอนุวัติกฎหมายตามพันธกรณีของอนุสัญญากรุงเบิร์นและความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ซึ่งวางหลักพื้นฐานว่างานลิขสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์ของประเทศซึ่งเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์หรืองานอันมีลิขสิทธิ์ของงานอันมีลิขสิทธิ์ขององค์การระหว่างประเทศซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีจะได้รับการ คุ้มครองภายใต้พระราชบัญญัตินี้ ซึ่งหมายความว่ากฎหมายไทยให้การคุ้มครองงานลิขสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์ต่างชาติเช่นเดียวกับงานของผู้สร้างสรรค์ในชาติ

2. พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543

ประเทศไทยมีการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2543 การที่ไทยเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกที่มีการ

คุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) นั้น โดยผลของมาตรา 2 วรรค 1 ของความ

ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ทำให้ประเทศไทยต้องยอมรับบทบัญญัติตามอนุสัญญากรุงปารีส (ค.ศ. 1967) แม้ว่า ประเทศไทยยังไม่ได้เป็นภาคีของอนุสัญญากรุงปารีสก็ตาม

3. พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542

4. พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542

5. พระราชบัญญัติคุ้มครองแบบผังภูมิของวงจรรวม พ.ศ. 2543

6. พระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546

7. พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2546

เมื่อพิจารณาถึงมาตรการที่จะใช้ในการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาจะเห็นว่าความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ได้ให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาโดยการใช้มาตรการทางศุลกากร ที่เรียกว่ามาตรการกักสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดนำเข้า-ส่งออก อย่างมาก โดยความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ได้บัญญัติข้อกำหนดพิเศษเกี่ยวกับมาตรการ ณ จุดนำเข้า - ส่งออก ไว้ในภาคที่ 3 ส่วน

ที่ 4 ของความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) เพื่อให้ประเทศสมาชิกทำการอนุวัติกฎหมายของตนให้ได้มาตรฐานดังกล่าว

ปัจจุบันกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ศุลกากรในการป้องกันและปราบปรามสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดนำเข้า – ออกส่งของไทย มีดังนี้

1. พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534
2. พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537
3. ประมวลกฎหมายอาญา
4. พระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522
5. พระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469
6. ประกาศที่เกี่ยวข้อง
 - (1) ประกาศกระทรวงพาณิชย์ ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ.2530 ลงวันที่ 14 ตุลาคม 2530
 - (2) ประกาศกระทรวงพาณิชย์ ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 94) พ.ศ. 2536
 - (3) ประกาศกระทรวงพาณิชย์ ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 95) พ.ศ. 2536
 - (4) ประกาศกระทรวงพาณิชย์ ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 96) พ.ศ. 2536
 - (5) ประกาศกรมศุลกากร ที่ 6/2531 เรื่อง การตรวจสอบเครื่องหมายการค้าในกรณีที่มีเหตุสงสัยว่าจะมีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนแบบเครื่องหมายการค้า
 - (6) ประกาศกรมศุลกากร ที่ 28/2536 เรื่อง ระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น
7. ประมวลระเบียบปฏิบัติศุลกากร พ.ศ. 2556

3.4.1 การบังคับใช้มาตรการทางศุลกากรในการกักสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า – ส่งออก

ประเทศไทยมีกฎหมายที่บัญญัติขึ้นมา เป็นมาตรการที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรมีอำนาจในการตรวจค้น ตรวจจับ ยึด หรือการกระทำใดๆ เพื่อระงับหรือกักสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา มิให้มีการนำเข้ามาในหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักรได้ โดยการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ศุลกากรแยกออกได้ดังนี้

3.4.1.1 การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ศาลการ โดยเจ้าหน้าที่มีเหตุสงสัย

ภายใต้พระราชบัญญัติศาลการ พระพุทธศักราช 2469 มาตรา 24 วรรคแรก บัญญัติว่า “สิ่งใด ๆ อันพึงต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานศาลการ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ มีอำนาจยึดในเวลาใด ๆ และ ณ ที่ใด ๆ ก็ได้”⁸⁶ ซึ่งคำว่าสิ่งใด ๆ อันพึงต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หมายความว่า เป็นของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดและพระราชบัญญัติศาลการบัญญัติโทษให้รับ ของนั้น ถ้าของนั้นเป็นของพึงต้องปฏิบัติตามกฎหมายอื่น เช่น เป็นของพึงต้องปฏิบัติตามประมวล กฎหมายอาญา เป็นต้น พนักงานศาลการ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจใช้อำนาจยึดตามมาตรา นี้ไม่ได้ แต่เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในพระราชบัญญัติศาลการจะเห็นได้ว่า มีบทบัญญัติความผิด และโทษรับของมีปรากฏอยู่หลายมาตรา เช่น ของลักลอบหนีศาลการ ของที่นำเข้าโดยฝ่าฝืนข้อ ห้าม ข้อจำกัด เป็นต้น⁸⁷ ดังนั้นสิ่งใด ๆ อันพึงต้องปฏิบัติตามกฎหมายศาลการ ได้แก่ ของใด ๆ อัน เกี่ยวเนื่องด้วยความผิดตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติศาลการ พระพุทธศักราช 2469⁸⁸ ให้รับ โดยมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติศาลการ(ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2482⁸⁹

⁸⁶ พระราชบัญญัติศาลการ พระพุทธศักราช 2469, มาตรา 24

⁸⁷ มานิต วิทยาเต็ม, ภาษีและกฎหมายศาลการ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บูรพาศิลป์, 2532), น.250.

⁸⁸ พระราชบัญญัติศาลการ พระพุทธศักราช 2469, มาตรา 27 “ผู้ใดนำหรือพาของที่ยังมิได้เสียค่าภาษี หรือของต้องจำกัด หรือของ ต้องห้าม หรือที่ยังมิได้ผ่านศาลการ โดยถูกต้องเข้ามาในราชอาณาจักร ไทยก็ดีหรือส่ง หรือพาของเช่น ว่านี้ออกไปนอกพระราชอาณาจักรก็ดีหรือช่วยเหลือด้วยประการใด ๆ ในการนำของเช่นว่านี้เข้า มา หรือส่งออกไปก็ดีหรือย้ายถอนไป หรือช่วยเหลือให้ย้ายถอนไปซึ่งของดังกล่าวนี้จากเรือกำปั่น ท่า เทียบเรือ โรงเก็บสินค้า คลังสินค้า ที่มันคง หรือโรงเก็บของโดยมิได้รับอนุญาตก็ดี หรือให้ที่อาศัยเก็บ หรือเก็บ หรือซ่อน ของเช่นว่านี้หรือยอม หรือจัดให้ผู้อื่นทำการเช่นว่านี้ก็ดีหรือเกี่ยวข้องด้วย ประการใด ๆ ในการขนหรือย้ายถอน หรือกระทำการใดแก่ของเช่นว่านี้ก็ดีหรือเกี่ยวข้องด้วย ประการใด ๆ ในการหลีกเลี่ยง หรือพยายามหลีกเลี่ยง การเสียค่าภาษีศาลการ หรือในการหลีกเลี่ยง หรือพยายามหลีกเลี่ยงบทกฎหมายและข้อจำกัดใด ๆ อันเกี่ยวแก่การ นำของเข้า ส่งของออก ขนของ ขึ้น เก็บของในคลังสินค้า และการส่งมอบของโดยเจตนาจะหนีค่าภาษีของรัฐบาล ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่จะต้องเสียสำหรับของนั้น ๆ ก็ดี หรือหลีกเลี่ยงข้อห้าม หรือข้อจำกัดอันเกี่ยว แก่ของนั้นก็ดี สำหรับความผิดครั้งหนึ่ง ๆ ให้ปรับเป็นเงินสี่เท่าราคาของซึ่งได้รวมค่าอากรเข้าด้วยแล้ว หรือ จำคุก ไม่เกินสิบปีหรือทั้งปรับทั้งจำ”

⁸⁹ พระราชบัญญัติศาลการ พ.ศ. 2482 (ฉบับที่ 9), มาตรา 17 “ของใด ๆ อันเนื่องด้วยความผิดตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติศาลการ พระพุทธศักราช 2469 ประกอบด้วยมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติศาลการ (ฉบับที่ 9) พุทธศักราช 2482 ท่านให้รับเสียสิ้นโดยมิพักต้องคำนึงว่าบุคคลผู้ใดจะต้องรับโทษหรือไม่”

ของที่ยังไม่เสียค่าภาษี หมายถึง ของนำเข้าหรือส่งออกที่มีรายชื่อระบุในกฎหมาย พิศัตราศุลกากรว่าจะต้องเสียค่าภาษีในการนำเข้ามาในหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักรและยังไม่ได้เสียภาษีตามข้อบังคับของกฎหมายศุลกากร

1. ของที่ยังไม่เสียค่าภาษี หมายถึง ของนำเข้าหรือส่งออกที่มีรายชื่อระบุในกฎหมาย พิศัตราศุลกากรว่าจะต้องเสียค่าภาษีในการนำเข้ามาในหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักรและยังไม่ได้เสียภาษีตามข้อบังคับของกฎหมายศุลกากร

2. ของต้องกำกับ หมายถึง ของที่มีกฎหมายต่าง ๆ บัญญัติควบคุมการนำเข้าหรือส่งออก โดยการนำเข้ามาในราชอาณาจักรหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักรได้ ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดครบถ้วนแล้ว กล่าวคือเป็นของซึ่งมีกฎหมายบังคับมิให้นำเข้าหรือส่งออกโดยเสียภาษีอย่างเสรี หากแต่ต้องปฏิบัติตามข้อบังคับมิให้นำเข้าหรือส่งออกโดยเสียภาษีอย่างเสรี หากแต่ต้องปฏิบัติตามข้อบังคับในเรื่องนั้นๆ ตามแต่กฎหมายจะบัญญัติไว้ด้วย เช่น จะต้องมิได้อนุญาตนำเข้าหรือส่งออกของพนักงานเจ้าหน้าที่ จะต้องมิได้บริบูรณ์มาตรฐานสินค้า หรือจะต้องบรรจุ หรือใส่หีบห่อตามลักษณะที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น ของต้องกำกั้นนั้นถ้าทำถูกต้องเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดแล้ว ก็นำเข้าหรือส่งออกได้⁹⁰

3. ของต้องห้าม หมายถึง ของที่มีกฎหมายกำหนดห้ามเด็ดขาด มิให้นำเข้าในหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักร

4. ของที่ยังไม่ผ่านศุลกากรโดยถูกต้อง หมายถึง ของที่นำเข้าหรือส่งออก โดยไม่แจ้งให้ศุลกากรทราบหรือปฏิบัติพิธีการให้ถูกต้อง เพื่อพนักงานศุลกากรจะได้ตรวจสอบหรือดำเนินการตามระเบียบของกรมศุลกากร เช่น มิได้ส่งตามทางอนุมัติ หรือนำเข้าส่งออกนอกเขตท่าหรือที่เพื่อนำเข้าหรือส่งออกโดยมิได้แจ้งให้ศุลกากรทราบ โดยไม่ต้องคำนึงว่าของนั้นต้องเสียภาษี หรือต้องห้ามต้องกำกั้นหรือไม่⁹¹

ตามกฎหมายศุลกากรและกฎหมายพิศัตราศุลกากร ไม่มีบทบัญญัติที่ห้ามหรือจำกัดการนำเข้าของใดๆ เข้ามาในหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ของใดจะเป็นของต้องห้ามหรือของต้องกำกั้นจึงเป็นไปตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าหรือส่งออก แต่กฎหมายศุลกากรถือว่าเมื่อของใดต้องห้ามการนำเข้าหรือส่งออกแล้ว การนำเข้าหรือส่งออกก็เป็นความผิด⁹² และเนื่องจาก

⁹⁰ มานิต วิชาเต็ม, ภาษีและกฎหมายศุลกากร, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บูรพาศิลป์, 2532), น.208.

⁹¹ มาโนช รอดสม, ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายศุลกากรและกฎหมายว่าด้วยพิศัตราศุลกากร, (ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2548), น.223.

⁹² ชมพู่ ใจเงินสุทธิ, “มาตรการกักสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดผ่านแดน,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), น. 24.

นิยามคำว่า ของต้องห้าม ไม่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการศุลกากร จึงต้องพิจารณาถึงกฎหมายเฉพาะที่กำหนดให้ของอย่างใดเป็นของต้องห้ามในการนำเข้ามาในราชอาณาจักรหรือส่งออกป็นนอกราชอาณาจักร⁹³

และการพิจารณาว่าการนำเข้า – ส่งออกสินค้าที่มีการละเมิดเครื่องหมายการค้าหรือลิขสิทธิ์ของผู้อื่นนั้น เป็นความผิดอันจะพึงรับได้ตามกฎหมายศุลกากรหรือไม่นั้น จึงต้องพิจารณาถึงกฎหมายเฉพาะที่กำหนดให้ของอย่างใดเป็นของต้องห้ามในการนำเข้ามาในหรือส่งออกป็นนอกราชอาณาจักร แยกพิจารณาได้ ดังนี้

3.4.1.1.1 สินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า

การนำเข้า

การนำเข้าสินค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นเข้ามาในราชอาณาจักร บัญญัติเป็นความผิดไว้ในกฎหมายหลายฉบับ ดังนี้

1. ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 บุคคลใดนำเข้ามาในราชอาณาจักร จำหน่าย เสนอจำหน่าย หรือมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมปลอม หรือที่เลียนเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่น หรือให้บริการหรือเสนอให้บริการที่ใช้เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมปลอม หรือที่เลียนเครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นเป็นความผิดต้องระวางโทษ⁹⁴

2. ตามประมวลกฎหมายอาญา ผู้ใดนำเข้าในราชอาณาจักร จำหน่ายหรือเสนอจำหน่ายซึ่งสินค้าอันเป็นสินค้าที่มีชื่อ รูป รอยประดิษฐ์หรือข้อความใด ๆ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 272 (1) หรือสินค้าอัน เป็นสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นเป็นความผิดต้องระวางโทษ⁹⁵

3. ตามพระราชบัญญัติการส่งออกป็นนอกราชอาณาจักรและการนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 ผู้ใดส่งออกหรือนำเข้าซึ่งสินค้าต้องห้าม ตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนดสินค้าใดให้เป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการส่งออกหรือในการนำเข้า เป็นความผิดต้องระวางโทษ⁹⁶

⁹³ ลักษณะ จักรการิกษ์, “ปัญหาการบังคับใช้มาตรการกักสินค้าละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดนำเข้าส่งออกของประเทศไทย: มาตรการทางศุลกากร,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), น. 39.

⁹⁴ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534, มาตรา 110

⁹⁵ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 275

⁹⁶ พระราชบัญญัติการส่งออกป็นนอกราชอาณาจักรและการนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522,

4. ตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2530 ห้ามมิให้ผู้ใดส่งออกไปนอกหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น ซึ่งเจ้าของเครื่องหมายการค้านั้นได้ร้องขอความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของตนไว้แล้ว⁹⁷

5. ความผิดตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช 2469

การส่งออก

การส่งออกสินค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นเข้ามาในราชอาณาจักร บัญญัติเป็นความผิดไว้ในกฎหมายหลายฉบับ ดังนี้

(1) ความผิดตามพระราชบัญญัติส่งออกป็นอกและการนำเข้าสินค้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2522 ผู้ใดส่งออกไปนอกหรือนำเข้าซึ่งสินค้าต้องห้าม ตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด สินค้าใดให้เป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการส่งออกหรือในการนำเข้า เป็นความผิดต้องระวางโทษ⁹⁸

(2) ตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2530 ห้ามมิให้ผู้ใดส่งออกไปนอกหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น ซึ่งเจ้าของเครื่องหมายการค้านั้นได้ร้องขอความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของตนไว้แล้ว

(3) ความผิดตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช 2469

แต่การส่งออกไม่ได้บัญญัติเป็นความผิดในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และไม่ได้บัญญัติเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

3.4.1.1.2 สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์

การนำเข้า

การนำสินค้าที่ทำซ้ำหรือดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นเข้ามาในราชอาณาจักร บัญญัติเป็นความผิดในกฎหมายหลายฉบับ กล่าวคือ

1. ความผิดตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ผู้ใดรู้อยู่แล้วหรือมีเหตุอันควรรู้อย่างใดได้ทำขึ้น โดยละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่งานนั้นเพื่อหากำไร ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร⁹⁹ เป็นความผิดต้องระวางโทษ

มาตรา 20 วรรคแรกประกอบมาตรา 5(1)

⁹⁷ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2530 ข้อ 4

⁹⁸ พระราชบัญญัติการส่งออกป็นอกและการนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522, มาตรา 20 วรรคแรกประกอบมาตรา 5(1)

2. ความผิดตามมาตรา 20 วรรคแรกประกอบมาตรา 5(1) แห่งพระราชบัญญัติส่งออก ไปนอกและการนำเข้สินค้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2522 ผู้ใดส่งออกหรือนำเข้าซึ่งสินค้าต้องห้าม ตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนดสินค้าใดให้เป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการส่งออกหรือในการนำเข้า เป็น ความผิดต้องระวางโทษ

3. ความผิดตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช 2469

4. ประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและนำสินค้าเข้ามาใน ราชอาณาจักร (ฉบับที่ 94) พ.ศ. 2536 ห้ามมิให้ผู้ใดส่งออกไปนอกหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่ง สินค้าแถบบันทึกเสียง (เทปเพลง) แผ่นบันทึกเสียง (คอมแพ็คดิสก์) แถบบันทึกภาพ (วีดีโอเทป) โปรแกรมคอมพิวเตอร์หนังสือหรือสินค้าอื่นใดที่ทำซ้ำหรือดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่น¹⁰⁰

การส่งออก

การส่งสินค้าที่ทำซ้ำหรือดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นออกไปในราชอาณาจักร บัญญัติเป็นความผิดในกฎหมายหลายฉบับ กล่าวคือ

1. ความผิดตามมาตรา 20 วรรคแรกประกอบมาตรา 5(1) แห่งพระราชบัญญัติส่งออก ไปนอกและการนำเข้สินค้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2522

2. ความผิดตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช 2469

3. ประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและนำสินค้าเข้ามาใน ราชอาณาจักร (ฉบับที่ 94) พ.ศ. 2536

แต่การส่งออกไม่ได้บัญญัติเป็นความผิดในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

ดังนั้นการนำเข้าหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้า และลิขสิทธิ์ของผู้อื่น จึงเป็นความผิดตามกฎหมายศุลกากร จึงเป็นของที่อยู่ภายใต้ลักษณะของการ กระทำความผิดตามมาตรา 27 นี้ด้วย เจ้าหน้าที่ศุลกากรจึงมีอำนาจยึดสิ่งของใด ๆ ที่ถือเป็นของ ต้องห้าม

เจ้าหน้าที่ศุลกากรจึงต้องทำหน้าที่ตรวจสอบการนำเข้าและส่งออกสินค้าประเภท ดังกล่าว หากเจ้าหน้าที่ศุลกากรตรวจพบก็มีอำนาจจับ ยึดสินค้าที่ต้องสงสัยว่าจะละเมิดข้อห้าม เครื่องหมายการค้าหรือลิขสิทธิ์ ตามกฎหมายศุลกากรได้ แต่อย่างไรก็ตาม การที่เจ้าหน้าที่ศุลกากร จะตรวจจับและยึดสินค้าต้องห้าม เนื่องจากการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่น โดยเริ่มจาก ความสงสัยของเจ้าหน้าที่ศุลกากรเองนั้น กระทำได้ยาก ทั้งนี้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิทธิ

⁹⁹ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537, มาตรา 31

¹⁰⁰ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 94) พ.ศ. 2536 ข้อ 3

ของบุคคล (Private Right) ผู้ซึ่งเป็นเจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา หากบุคคลดังกล่าวไม่ได้ร้องขอให้มีการกักสินค้าก็ไม่มีผู้เสียหาย การที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะทำการกักสินค้านั้นเพราะอ้างเหตุละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่นเป็นการกระทำที่เสี่ยงต่อความเสียหายที่จะเกิดขึ้น เพราะผู้ที่นำเข้าหรือส่งออก อาจจะเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ผลิตและจำหน่ายสินค้าที่มีทรัพย์สินทางปัญญานั้นอย่างถูกต้องจากเจ้าของสิทธิ ซึ่งเจ้าหน้าที่ศุลกากรจะไม่ทราบข้อมูลดังกล่าว และหากได้ไปทำการกักสินค้านั้น ใ้อาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้นำเข้าหรือส่งออก ซึ่งเมื่อเกิดความเสียหาย เจ้าหน้าที่ศุลกากรอาจถูกฟ้องจากผู้นำเข้าหรือส่งออกได้ และกรณีดังกล่าวเป็นสาเหตุทำให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรไม่กล้าที่จะใช้อำนาจในการตรวจจับสินค้าที่เริ่มจากความสงสัยของเจ้าหน้าที่ศุลกากรเอง นอกจากนี้ยังมีสาเหตุอื่นๆ นอกเหนือจากเหตุดังกล่าวข้างต้นแล้ว เช่น

- ประเทศไทยขาดระบบการตรวจสอบสินค้าที่มีทรัพย์สินทางปัญญา
- ขาดข้อมูลที่เพียงพอในการกักสินค้าต้องสงสัย
- ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทาง

ปัญญา

3.4.1.2 การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ศุลกากร โดยผู้ทรงสิทธิร้องขอ

มาตรการร้องขอกักสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดนำเข้า – ส่งออก นั้น ถือเป็น การวางมาตรการที่ทำให้การตรวจจับสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ของเจ้าหน้าที่ศุลกากร สามารถปฏิบัติงานได้สะดวกขึ้น เนื่องจากเจ้าของสิทธิเองจะเป็นผู้ทราบดีว่าลักษณะของสิทธิของตนเป็นเช่นไร

3.4.1.2.1 สินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า

คำขอกักสินค้า

เจ้าของสิทธิในเครื่องหมายการค้ายื่นคำขอกักสินค้าที่ละเมิดสิทธินั้นต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรส่วนบริการศุลกากรขาเข้าหรือขาออก หรือด่านศุลกากรได้ก่อนที่พนักงานศุลกากรจะทำการตรวจปล่อยสินค้านั้นออกไปนอกราชอาณาจักรหรือส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้นำเข้า¹⁰¹

การวางหลักทรัพย์หรือหลักประกัน

ผู้จะขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของตนสามารถร้องขอต่อพนักงานศุลกากร เพื่อให้ตรวจสอบเครื่องหมายการค้าสินค้าที่มีการส่งออกหรือนำเข้า ให้พนักงานศุลกากรเชิญผู้ขอรับความคุ้มครองมาชี้แจงถึงเหตุผลที่สงสัยว่าจะมีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมาย

¹⁰¹ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2530 ข้อ 5.2

การค้าของตนได้ และให้ผู้ซื้อได้รับความคุ้มครองทำหนังสือยอมรับประกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการร้องขอรับความคุ้มครองดังกล่าวด้วย¹⁰²

การตรวจสอบสินค้า

เจ้าหน้าที่ศุลกากรต้องทำการตรวจสอบเครื่องหมายการค้าต่อหน้าผู้ร้องขอประกันสินค้า และหากเจ้าหน้าที่ศุลกากรตรวจพบว่าเป็นสินค้าที่ปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้า เจ้าหน้าที่ศุลกากรต้องส่งเรื่องให้ฝ่ายคดีดำเนินการตามกฎหมายศุลกากร¹⁰³ ส่วนกรณีที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรไม่อาจวินิจฉัยได้ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าตามที่ร้องขอหรือไม่ เจ้าหน้าที่ศุลกากรและผู้ร้องขอประกันสินค้าต้องชักตัวอย่างสินค้าไปตรวจสอบและบันทึกความเห็นเบื้องต้นให้นายทะเบียนเครื่องหมายการค้าพิจารณาชี้ขาด¹⁰⁴

ข้อยกเว้นการกักสินค้า

ห้ามมิให้ผู้ใดส่งออกไปนอกหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น ซึ่งเจ้าของเครื่องหมายการค้าได้ร้องขอความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของตนไว้แล้ว แต่ไม่ให้ใช้บังคับแก่กรณี เป็นของใช้ส่วนตัวหรือของใช้ในบ้านเรือนที่ผู้เดินทางออกไปนอกหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรนำติดตัวออกไปหรือเข้ามาด้วยในปริมาณที่สมควร หรือเป็นของที่ระลึกที่ผู้เดินทางออกไปนอกหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรนำติดตัวออกไปหรือเข้ามาด้วยในปริมาณที่สมควร¹⁰⁵

3.4.1.2.2 สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์

คำขอประกันสินค้า

สินค้าแถบบันทึกเสียง (เทปเพลง) แผ่นบันทึกเสียง (คอมแพ็กดิสก์) แถบบันทึกภาพ (วีดีโอเทป) โปรแกรมคอมพิวเตอร์ หนังสือหรือสินค้าอื่นใดที่ทำซ้ำหรือดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่น เป็นสินค้าต้องห้ามนำเข้าและส่งออก ซึ่งเจ้าของสิทธิสามารถยื่นคำร้องต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรให้กักสินค้าดังกล่าวได้ โดยการยื่นคำขอให้ยื่นต่อส่วนบริการศุลกากรขาเข้าหรือขาออก และการยื่นคำขอในส่วนภูมิภาคต้องยื่นต่อด่านศุลกากร โดยเจ้าของสิทธิอาจแจ้งข้อมูลลิขสิทธิ์

¹⁰² ระเบียบกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอม หรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น พ.ศ. 2530 ข้อ 5

¹⁰³ ประกาศกรมศุลกากร ที่ 6/2531 เรื่อง การตรวจสอบเครื่องหมายการค้าในกรณีที่มีเหตุสงสัยว่าจะมีเครื่องหมายการค้าปลอม หรือเลียนเครื่องหมายการค้า ข้อ 3

¹⁰⁴ ประกาศกรมศุลกากร ที่ 6/2531 เรื่อง การตรวจสอบเครื่องหมายการค้าในกรณีที่มีเหตุสงสัยว่าจะมีเครื่องหมายการค้าปลอม หรือเลียนเครื่องหมายการค้า ข้อ 4

¹⁰⁵ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2530 ข้อ 7

ต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญาไว้ก่อนเพื่อนำข้อมูลดังกล่าวประกอบการพิจารณากักสินค้าละเมิด ลิขสิทธิ์¹⁰⁶

การวางหลักทรัพย์หรือหลักประกัน

เจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์เป็นผู้มีอำนาจขอกักสินค้าและ ต้องรับผิดชอบในความเสียหายใดๆ ที่เกิดจากการกักสินค้าต่อผู้นำเข้า ผู้ส่งออก และกรมศุลกากร¹⁰⁷

ระยะเวลาในการกักสินค้า

ผู้ขอกักสินค้าต้องมาตรวจสอบสินค้าภายในเวลา 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เจ้าหน้าที่ ศุลกากรทำการกักสินค้าตามคำขอ และผู้ขอต้องไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาตรวจพบ แต่หากเจ้าหน้าที่ศุลกากรไม่ได้รับแจ้งจากผู้ขอกักสินค้าว่ามีการร้องทุกข์ต่อ พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะทำการตรวจปล่อยสินค้าตามปกติ¹⁰⁸

การตรวจสอบสินค้า

กรณีพนักงานศุลกากรเห็นควรกักสินค้าตามคำขอ ให้พนักงานศุลกากรมีหนังสือแจ้ง ให้ผู้ขอกักสินค้า ผู้ส่งสินค้าออกหรือผู้นำสินค้าเข้าทราบโดยไม่ชักช้า และให้ผู้ขอกักสินค้ามา ตรวจสอบสินค้านั้นภายในระยะเวลาที่กำหนด¹⁰⁹

ข้อยกเว้นการกักสินค้า

ห้ามมิให้ผู้ใดส่งออกไปนอกหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าแถบบันทึกเสียง (เทปเพลง) แผ่นบันทึกเสียง (คอมแพ็กดิสก์) แถบบันทึกภาพ (วีดีโอเทป) โปรแกรมคอมพิวเตอร์ หนังสือหรือสินค้าอื่นใดที่ทำซ้ำหรือคัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่น แต่มิให้ใช้บังคับในกรณี เป็นของใช้ส่วนตัว ใช้วิจัยหรือศึกษาในปริมาณที่สมควร และมีใช้เพื่อการค้า¹¹⁰

¹⁰⁶ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 94) พ.ศ. 2536

¹⁰⁷ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 95) พ.ศ. 2536 ข้อ 8

¹⁰⁸ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 95) พ.ศ. 2536 ข้อ 6

¹⁰⁹ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 95) พ.ศ. 2536 ข้อ 5

¹¹⁰ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 94) พ.ศ. 2536 ข้อ 4

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาและเปรียบเทียบการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายศุลกากร ในการกักสินค้าที่ละเมิดกฎหมายเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์

ณ จุดนำเข้า – ส่งออก

ในบทนี้ผู้เขียนจะเปรียบเทียบและวิเคราะห์ปัญหาการบังคับใช้มาตรการกักสินค้า
ละเมิดเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า – ส่งออก โดยเจ้าหน้าที่ศุลกากรไทย ซึ่งความ
ตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ที่ต้องการให้ประเทศ
สมาชิกให้ความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามสินค้าที่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ซึ่งนำเข้ามาใน
หรือส่งออกจาก หรือส่งผ่านประเทศสมาชิก แต่สำหรับมาตรการที่ดี ระเบียบ ข้อบังคับที่ออกมา
โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายที่ดี ได้มุ่งเน้นที่จะป้องกันทั้งในด้านการนำเข้าและการ
ส่งออกสินค้าที่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาควบคู่กัน ไปเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของความ
ตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) แม้เจ้าหน้าที่ศุลกากร
จะมีการจับกุมสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ทั้งจากการลักลอบนำเข้าและส่งออก
แต่ก็ยังคงมีอุปสรรคของการใช้มาตรการตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่
เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ที่มีอยู่หลายประการดังจะกล่าวไว้ในบทนี้

4.1 วิเคราะห์ปัญหาการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายศุลกากรในการกักสินค้าที่ละเมิดกฎหมาย เครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า – ส่งออก

มาตรการกักสินค้าสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ของเจ้าหน้าที่ศุลกากร
ณ จุดนำเข้า – ส่งออก เป็นมาตรการหนึ่งที่ใช้ในการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สิน
ทางปัญญา โดยมาตรการดังกล่าวได้ให้เจ้าของสิทธิ เข้ามามีส่วนร่วมมีบทบาทในการปกป้อง
คุ้มครองสิทธิของตนเอง โดยอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐเป็นกลไกในการบังคับใช้มาตรการ
ดังกล่าว

ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า สาเหตุที่ทำให้มาตรการดังกล่าวนี้ไม่สามารถใช้ในการป้องกัน
ปราบปรามสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น แบ่งออกได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาทางกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งที่ใช้บังคับตามมาตรการกักสินค้าที่ละเมิดกฎหมายเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า – ส่งออก

4.1.1.1 ปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการกักสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า

ตามที่ได้ศึกษาบทที่ 3 มาตรการทางกฎหมายศุลกากรในการกักสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้า ณ จุดนำเข้า – ส่งออก ของประเทศไทย สหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา พบว่ากฎหมาย ประกาศ ระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้มาตรการกักสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า ณ จุดนำเข้า – ส่งออก ยังมีความไม่ชัดเจนและยังขาดหลักเกณฑ์กฎหมายทั้งในคำร้องการขอตรวจสอบเครื่องหมายการค้า การแจ้งบอกกล่าวการพิจารณาคำร้อง การวางประกัน ความเสียหาย ระยะเวลาการดำเนินการตรวจสอบ และการวินิจฉัยชี้ขาดสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า ดังนั้นเพื่อให้มาตรการกักสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้วิเคราะห์ถึงปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการดังกล่าว โดยได้แบ่งปัญหาได้ดังนี้

1. ตามประกาศกรมศุลกากรที่ 6/2531 เรื่อง การตรวจสอบเครื่องหมายการค้าในกรณีที่มีเหตุสงสัยว่าจะมีเครื่องหมายการค้าปลอม หรือเลียนแบบเครื่องหมายการค้า นั้น ได้กำหนดให้ผู้ที่ประสงค์จะให้พนักงานศุลกากรตรวจสอบเครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าที่การส่งออกหรือนำเข้า ในกรณีที่มีเหตุสงสัยว่าจะมีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนแบบเครื่องหมายการค้าของตน ก่อนที่พนักงานศุลกากรจะทำการตรวจปล่อยสินค้า โดยให้ยื่นคำร้องตามแบบ กศก 18 ซึ่งแนบท้ายประกาศนี้¹ ซึ่งจะมีช่องให้ระบุรายละเอียดหลักฐานการเป็นเจ้าของสิทธิ วันเวลา สถานที่ที่สินค้าต้องสงสัยว่าจะละเมิดสิทธิเข้ามาเท่านั้น แต่ไม่มีช่องให้ระบุรายละเอียดที่จะบรรยายถึงลักษณะสินค้าที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรสามารถจำแนกสินค้าเหล่านั้นได้ และเมื่อเปรียบเทียบกับสหราชอาณาจักรแบบคำร้องจะมีช่องให้ระบุรายละเอียดของสินค้าไว้ ทำให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรมีจุดสังเกตจดจำ หากมีการพบสินค้าลักษณะดังที่แจ้งโดยบังเอิญในภายหลังจะได้ทำการกักสินค้าไว้ได้เอง

2. เมื่อผู้ประสงค์จะให้พนักงานศุลกากรตรวจสอบเครื่องหมายการค้าตามแบบ คำร้อง กศก 18 แล้วนั้น ไม่มีหลักเกณฑ์ กำหนดเงื่อนไขว่าพนักงานศุลกากรจะรับหรือปฏิเสธคำร้องนั้นหรือไม่ ซึ่งการอนุวัติกฎหมายของประเทศไทยในข้อนี้ไม่เป็นไปตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ข้อ 52 ที่กำหนดให้ประเทศสมาชิกกำหนดให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรแจ้งระยะเวลาการยอมรับหรือปฏิเสธคำร้องให้ผู้ยื่นคำร้องทราบ

3. ตามระเบียบกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งออกป็นนอกและการนำเข้าเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนแบบเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น พ.ศ. 2530

¹ ประกาศกรมศุลกากร ที่ 6/2531 เรื่อง การตรวจสอบ เรื่อง การตรวจสอบเครื่องหมายการค้าในกรณีที่มีเหตุสงสัยว่าจะมีเครื่องหมายการค้าปลอม หรือเลียนแบบเครื่องหมายการค้า ข้อ 1

บัญญัติให้ผู้ซื้อรับความคุ้มครองทำหนังสือยอมรับประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการร้องขอ² และประกาศกรมศุลกากรที่ 6/2531 ข้อ 2 ที่บัญญัติให้ผู้จัดการ เจ้าของเครื่องหมายการค้าผู้รับมอบอำนาจที่ยื่นคำร้องขอจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายใดๆ ที่เกิดขึ้นแก่ผู้ส่งออกนำเข้าหรือศุลกากรแล้วแต่กรณี ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวเป็นเพียงการให้คำรับรองเป็นหนังสือว่าหากเกิดความเสียหายขึ้นตนจะรับผิดชอบเท่านั้น จึงยังไม่ใช่การวางหลักทรัพย์หรือหลักประกันเท่าเทียม ซึ่งจากการที่ได้ศึกษาบทที่ 3 พบว่าสหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา เมื่อศุลกากรมีการยอมรับคำร้องขอคุ้มครองแล้วผู้ยื่นคำร้องจะต้องวางหลักประกัน โดยการวางเงินมัดจำเป็นเงินสดหรือการค้ำประกันให้ครอบคลุมถึงความรับผิดชอบใดๆ ที่อาจเกิดขึ้น และตามระเบียบ ประกาศดังกล่าวเป็นการกำหนดให้เจ้าของสิทธิเป็นผู้รับผิดชอบค่าเสียหายทั้งหมดที่เกิดขึ้นในการกักสินค้าทุกประการ ซึ่งค่าเสียหายทั้งหมดนี้ไม่มีหลักเกณฑ์ที่ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าต้องรับผิดชอบอะไรบ้าง และมีกรณีใดได้ยกเว้นค่าเสียหายส่วนใดบ้างหรือไม่ ทำให้เจ้าของสิทธิไม่ทราบข้อมูลที่ใช้ประเมินความสามารถในการชดเชยหากมีความเสียหายเกิดขึ้น จึงไม่กล้าเสี่ยงที่จะร้องขอประกัน

4. ตามประกาศกรมศุลกากร ที่ 6/2531 เรื่อง การตรวจสอบเครื่องหมายการค้าในกรณีที่มีเหตุสงสัยว่าจะมีเครื่องหมายการค้าปลอม หรือเลียนเครื่องหมายการค้า ไม่มีกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการตรวจสอบเครื่องหมายการค้าว่าจะแล้วเสร็จภายในเวลาเท่าใด แต่อย่างไรก็ตามปัญหานี้ได้มีการระบุไว้ในประมวลระเบียบปฏิบัติศุลกากร พ.ศ.2556 ภาค 4 หมวด 4 บทที่ 2 ข้อ 7 (4) ที่กำหนดว่า การตรวจสอบเครื่องหมายการค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือตัวแทน ต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายใน 10 วันทำการ กรณีขอขยายเวลา ให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือตัวแทนดำเนินการขอ ขยายเวลาก่อนครบกำหนดเวลา และพิจารณาขยายได้ไม่เกิน 10 วันทำการ³ ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวเจ้าของสิทธิหรือตัวแทนไม่อาจทราบได้ เพราะข้อกำหนดดังกล่าวบัญญัติไว้ในประมวลระเบียบปฏิบัติศุลกากรมีไว้เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ศุลกากรเท่านั้น

² ตามระเบียบกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น พ.ศ. 2530 ข้อ 3.

³ ประมวลระเบียบปฏิบัติศุลกากร พ.ศ.2556 ภาค 4 หมวด 4 บทที่ 2 ข้อ 7 (4) “การตรวจสอบเครื่องหมายการค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือตัวแทน ต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายใน 10 วันทำการ กรณีขอขยายเวลา ให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือตัวแทนดำเนินการขอ ขยายเวลาก่อนครบกำหนดเวลา และพิจารณาขยายได้ไม่เกิน 10 วันทำการ หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ให้พนักงานศุลกากรดำเนินการตรวจปล่อยสินค้าตามขั้นตอนต่อไป”.

5. ตามประกาศกรมศุลกากรที่ 6/2531 เรื่อง การตรวจสอบเครื่องหมายการค้าในกรณีที่มีเหตุสงสัยว่าจะมีเครื่องหมายการค้าปลอม หรือเลียนเครื่องหมายการค้า ข้อ 4 ที่กำหนดว่าในกรณีที่พนักงานศุลกากรไม่อาจวินิจฉัยได้ว่า สินค้าส่งออกหรือนำเข้าเป็นสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้ร้องหรือไม่ ให้ผู้ร้องขอยื่นคำร้องขอให้ส่งตัวอย่างตามแบบตอนท้าย กศก 18 และให้ชักตัวอย่างสินค้าส่งให้กรมทรัพย์สินทางปัญญา เป็นผู้ชี้ขาดนั้น⁴ บทบัญญัตินี้เป็นบทบัญญัติที่ขัดกับแนวทางปฏิบัติที่กำหนดไว้ใน ประมวลระเบียบปฏิบัติศุลกากร พ.ศ.2556 ภาค 4 หมวด 4 บทที่ 2 ข้อ 7 (5) กรณีที่เจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือตัวแทนไม่อาจวินิจฉัยได้ว่า สินค้าที่นำเข้าหรือส่งออกเป็นสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้า ให้พนักงานศุลกากรดำเนินการตรวจปล่อย สินค้าตามขั้นตอนต่อไป

4.1.1.2 ปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการกักสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์

ตามที่ได้ศึกษาบทที่ 3 มาตรการทางกฎหมายศุลกากรในการกักสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า – ส่งออก ของประเทศไทย สหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา พบว่ากฎหมายประกาศ ระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้มาตรการกักสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า – ส่งออก ยังมีความไม่ชัดเจนและยังขาดหลักเกณฑ์กฎหมายทั้งในรายละเอียดของแบบคำร้อง การวางประกันความเสียหาย และระยะเวลาการดำเนินการตรวจสอบสินค้า ดังนั้นเพื่อให้มาตรการกักสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้วิเคราะห์ถึงปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการดังกล่าว โดยได้แบ่งปัญหาได้ดังนี้

1. ตามประกาศกรมศุลกากรที่ 28/2536 เรื่อง ระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น ข้อ 6 ที่บัญญัติให้ยื่นคำร้องขอกักสินค้าตามแบบคำร้องที่แนบท้ายประกาศนี้ และในการร้องขอจะต้องแนบเอกสารสำเนาทะเบียนบ้าน บัตรประชาชน ใบรับรองการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท ใบมอบอำนาจ (ถ้ามี) และหลักฐานแสดงการเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือได้รับอนุญาต

⁴ ประกาศกรมศุลกากรที่ 6/2531 เรื่อง การตรวจสอบเครื่องหมายการค้าในกรณีที่มีเหตุสงสัยว่าจะมีเครื่องหมายการค้าปลอม หรือเลียนเครื่องหมายการค้า ข้อ 4 “ในกรณีที่พนักงานศุลกากรไม่อาจวินิจฉัยได้ว่า สินค้าส่งออกหรือนำเข้าเป็นสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้ร้องหรือไม่ ให้ผู้ร้องขอยื่นคำร้องขอให้ส่งตัวอย่างตามแบบตอนท้าย กศก 18 และให้ร่วมกับพนักงานศุลกากรชักตัวอย่างสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้านั้นเพื่อส่งให้นายทะเบียนเครื่องหมายการค้า กรมทะเบียนการค้า เป็นผู้ชี้ขาดตามหลักเกณฑ์ในการพิจารณาจับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าต่อไป”.

⁵ ประมวลระเบียบปฏิบัติศุลกากร พ.ศ.2556 ภาค 4 หมวด 4 บทที่ 2 ข้อ 7 (5) “กรณีที่เจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือตัวแทนไม่อาจวินิจฉัยได้ว่า สินค้าที่นำเข้าหรือส่งออกเป็นสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้า ให้พนักงานศุลกากรดำเนินการตรวจปล่อย สินค้าตามขั้นตอนต่อไป”.

จากเจ้าของลิขสิทธิ์ที่กรมทรัพย์สินทางปัญญารับรองแล้วประกอบด้วย⁶ จะเห็นได้ว่าจากบทบัญญัตินี้ไม่ได้บัญญัติให้ผู้ยื่นคำร้องระบุหลักฐานการถูกละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของตน ถึงแม้ว่าในแบบคำร้องได้มีช่องระบุว่า “มีหลักฐานว่าสินค้า.....” ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าหากในประกาศดังกล่าวข้างต้นไม่ได้บัญญัติให้ผู้ยื่นคำร้องขอทราบว่าต้องหาหลักฐานที่เพียงพอ เพื่อแสดงให้เห็นที่พอใจแก่เจ้าหน้าที่ตุลาการว่ามีการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา โดยผู้ทรงสิทธิต้องบรรยายลักษณะสินค้าที่มีรายละเอียดเพียงพอที่จะทำให้เจ้าหน้าที่จำแนกสินค้าดังกล่าวได้โดยง่ายไว้ด้วยนั้น จะทำให้ผู้ยื่นคำร้องขอไม่ทราบว่าในช่องดังกล่าวหมายความว่าต้องการให้ระบุอะไร เช่นนี้แล้วหากผู้ยื่นคำร้องขอระบุข้อมูลที่ไม่ได้เป็นหลักฐานเพียงพอต่อการพิจารณากักสินค้าของเจ้าหน้าที่ตุลาการก็อาจทำให้ผู้ยื่นคำร้องถูกปฏิเสธคำร้องขอได้

2. ตามประกาศกรมตุลาการที่ 28/2536 เรื่อง ระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น ข้อ 4 บัญญัติว่า “เจ้าของสิทธิหรือผู้ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของสิทธิที่ขอกักและตรวจสอบสินค้าจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในความเสียหายใดๆ ที่เกิดขึ้นแก่ผู้ส่งออกหรือผู้นำเข้าและกรมตุลาการ ทุกประการ...” ซึ่งบทบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นเพียงการให้คำรับรองเป็นหนังสือว่าหากเกิดความเสียหายขึ้นตนจะรับผิดชอบเท่านั้น จึงยังไม่ใช่การวางหลักทรัพย์สินหรือหลักประกันเท่าเทียมและตามระเบียบ ประกาศดังกล่าวเป็นการกำหนดให้เจ้าของสิทธิเป็นผู้รับผิดชอบค่าเสียหายทั้งหมดที่เกิดขึ้นในการกักสินค้าทุกประการ ซึ่งค่าเสียหายทั้งหมดนี้ไม่มีหลักเกณฑ์ที่ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าต้องรับผิดชอบอะไรบ้างและมีกรณีใดได้ยกเว้นค่าเสียหายส่วนใดบ้างหรือไม่ ทำให้เจ้าของสิทธิไม่ทราบข้อมูลที่ประเมินความสามารถในการชดเชยหากมีความเสียหายเกิดขึ้น จึงไม่กล้าเสี่ยงที่จะร้องขอกักสินค้า

3. ตามประกาศกรมตุลาการ ที่ 28/2536 เรื่อง ระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น ไม่มีกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการตรวจสอบลิขสิทธิ์ว่าจะแล้วเสร็จภายในเวลาเท่าใด แต่อย่างไรก็ตามปัญหานี้ได้มีการระบุไว้ในประมวลระเบียบปฏิบัติตุลาการ พ.ศ.2556 ภาค 4 หมวด 4 บทที่ 2 ข้อ 7 (3) (3.2) ที่กำหนดว่า กรณีพนักงานตุลาการพิจารณาเห็นควรกักสินค้าตามคำร้อง ให้พนักงานตุลาการมีหนังสือแจ้ง โดยทางอิเล็กทรอนิกส์หรือโทรสารให้ผู้ยื่นคำร้องผู้ส่งสินค้าออกหรือผู้นำสินค้าเข้าทราบ โดยไม่ชักช้าและให้ผู้ยื่นคำร้องมาตรวจสอบสินค้า แต่

⁶ ประกาศกรมตุลาการที่ 28/2536 เรื่อง ระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น ข้อ 6 “.....ยื่นคำร้องขอกักสินค้าตามแบบคำร้องที่แนบท้ายประกาศนี้ และในการร้องขอจะต้องแนบเอกสารสำเนาทะเบียนบ้าน บัตรประชาชน ใบรับรองการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท ใบมอบอำนาจ (ถ้ามี) และหลักฐานแสดงการเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ที่กรมทรัพย์สินทางปัญญารับรองแล้วประกอบด้วย”.

ระยะเวลาที่กักและตรวจสอบสินค้าดังกล่าวต้องไม่เกิน 10 วันทำการ กรณีขอขยายเวลา ให้เจ้าของ ลิขสิทธิ์หรือผู้ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ดำเนินการขอขยายเวลา ก่อนครบกำหนดเวลา และพิจารณาขยายได้ไม่เกิน 10 วันทำการ หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ให้พนักงานศุลกากร ดำเนินการตรวจปล่อยสินค้าตามขั้นตอนต่อไป ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวเจ้าของสิทธิหรือตัวแทนสิทธิ ไม่อาจทราบได้ เพราะข้อกำหนดดังกล่าวบัญญัติไว้ในประมวลระเบียบปฏิบัติศุลกากรเพื่อใช้เป็น แนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ศุลกากรเท่านั้น

4.1.2 ปัญหาทางปฏิบัติในการใช้บังคับตามมาตรการกักสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้าและ ลิขสิทธิ์ ของเจ้าหน้าที่ศุลกากร ณ จุดนำเข้า – ส่งออก

เจ้าหน้าที่ศุลกากรต้องปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจสอบสินค้าที่นำเข้าและส่งออก แม้หาก เจ้าหน้าที่ศุลกากรตรวจพบสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ และมีอำนาจจับ กัก ยึด สินค้าที่ต้องสงสัยว่าจะละเมิดข้อห้ามเครื่องหมายการค้าหรือลิขสิทธิ์ตามกฎหมายศุลกากรได้

แต่อย่างไรก็ตาม การที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะตรวจจับ กัก ยึดสินค้าต้องห้าม เนื่องจาก การละเมิดเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ของผู้อื่น โดยเริ่มจากความสงสัยของเจ้าหน้าที่ศุลกากร เองนั้นกระทำได้ยาก เนื่องจากมีปัญหาแบ่งได้ดังนี้

- (ก) ปัญหาการจำแนกสินค้า
- (ข) ปัญหาความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่
- (ค) ปัญหาการขาดข้อมูลในการตรวจสอบสินค้า

ปัญหาตามข้อ (ก) นั้นเจ้าหน้าที่ศุลกากรยังขาดความรู้ความชำนาญในการตรวจสอบว่า สินค้าใดเป็นสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ทั้งนี้เนื่องจากสิทธิในทรัพย์สินทาง ปัญญาของสินค้าที่จำหน่ายในท้องตลาดนั้นมีอยู่เป็นจำนวนมาก ประกอบกับการปฏิบัติหน้าที่ตรวจ สินค้า ณ จุดนำเข้า – ส่งออกต้องตรวจปล่อยด้วยความรวดเร็วจึงไม่สามารถทำให้การพิจารณา ตรวจสอบจำแนกสินค้าจากลักษณะกายภาพของสินค้าว่าสินค้าใดเป็นสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมาย การค้า และกรณีสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ซึ่งเจ้าหน้าที่ไม่มีระบบจดทะเบียนลิขสิทธิ์ทำให้การ ตรวจสอบหลักฐานความเป็นเจ้าของสิทธิเป็นไปได้ยาก

กรณีปัญหาตามข้อ (ข) เจ้าหน้าที่ศุลกากรตรวจพบสินค้าต้องสงสัยว่าจะละเมิด เครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ด้วยตนเอง ก็ต้องกักสินค้าและทำการแจ้งไปยังเจ้าของสิทธิในสินค้านั้นเพื่อมาตรวจสอบ แต่ในทางปฏิบัติสินค้าบางชิ้นที่เจ้าหน้าที่สงสัยนั้น ไม่มีข้อมูลว่าจะต้องติดต่อกับเจ้าของสิทธิหรือตัวแทนสิทธิได้อย่างไร เช่นนี้แล้วเจ้าหน้าที่ศุลกากรต้องปล่อยสินค้านั้น ไปไม่กล้าที่จะกักสินค้าเพื่อรอตรวจสอบเพราะไม่ทราบได้ว่าจะต้องใช้ระยะเวลาติดต่อด้านตัวแทนสิทธิ นานเพียงใด และหากเน้นเข้าไปจะทำให้เกิดความเสียหายได้

และกรณีปัญหาตามข้อ (ค) จากการที่สอบถามเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานไม่พบว่าเจ้าของสิทธิหรือตัวแทนสิทธิร้องขอให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรกักสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้าหรือลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า – ส่งออกไว้ตรวจสอบตามวิธีการและกฎเกณฑ์ที่กรมศุลกากรหรือกระทรวงพาณิชย์ กำหนดไว้ ดังนั้นทำให้เจ้าหน้าที่ศุลกากร ไม่มีข้อมูลของสินค้าที่ต้องสงสัยว่าละเมิดเครื่องหมายการค้าหรือลิขสิทธิ์จากเจ้าของสิทธิหรือตัวแทนสิทธิเพื่อใช้ในการกักสินค้าแต่อย่างใด

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายศุลกากรในการกักสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า – ส่งออก ของประเทศไทย สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา

ตามที่ได้กล่าวถึงมาตรการทางกฎหมายในการกักสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดนำเข้า – ส่งออกของสหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา ในบทที่ 3.2 และ 3.3 ไว้แล้ว ซึ่งในบทนี้จะเปรียบเทียบมาตรการดังกล่าวในแต่ละประเด็น

4.2.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า

- หลักเกณฑ์วิธีการยื่นคำขอกักสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า ณ จุดนำเข้า – ส่งออก สหราชอาณาจักร

เจ้าของเครื่องหมายการค้าจดทะเบียนหรือผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ ยื่นหนังสือแจ้งแก่กรมศุลกากร ว่าสินค้าที่คาดว่าจะมาถึงสหราชอาณาจักรจะละเมิดเครื่องหมายการค้าของเขาและสินค้าเหล่านั้นถือเป็นสินค้าต้องห้าม ซึ่งในการยื่นหนังสือแจ้งนี้ เจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิต้องกรอกแบบฟอร์มหนังสือแจ้งที่มีกำหนดไว้⁷

สหรัฐอเมริกา

การยื่นคำขอกักสินค้าภายใต้กฎหมายแห่งสหรัฐอเมริกา ไม่ได้บัญญัติการยื่นคำขอเป็นรายกรณีไป แต่จะใช้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไว้ ณ แผนกทรัพย์สินทางปัญญานานาชาติบริการทางศุลกากร โดยผู้ยื่นคำขอเพื่อการจดทะเบียนไว้ ณ ศุลกากรสามารถยื่นคำขอเพื่อขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าสำหรับเครื่องหมายการค้า 1 เครื่องหมาย หรือมากกว่านั้น จะต้องทำคำขอเป็นลายลักษณ์อักษรส่งถึงแผนกทรัพย์สินทางปัญญานานาชาติบริการทางศุลกากร⁸

ประเทศไทย

เจ้าของสิทธิในเครื่องหมายการค้าอาจยื่นคำขอกักสินค้าที่ละเมิดสิทธินั้นต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรส่วนบริการศุลกากรขาเข้าหรือขาออก หรือด่านศุลกากรแล้วแต่กรณี เพื่อให้ตรวจสอบ

⁷ The Trade Marks Act 1994, Section 89.

⁸ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.2

เครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าที่มีการส่งออกหรือนำเข้า ในกรณีที่มีเหตุสงสัยว่าจะมีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของตน ก่อนที่พนักงานศุลกากรจะทำการตรวจปล่อยสินค้าออกไปนอกราชอาณาจักรหรือส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้นำเข้าในแต่ละครั้ง⁹

จากการเปรียบเทียบจะเห็นได้ว่าลักษณะของประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีระบบการจดทะเบียนข้อมูลไว้กับศุลกากรอีกครั้งหนึ่งเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการพิจารณาคำขอถักสินค้า ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าระบบที่ดีที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรมีฐานข้อมูลที่ใช้ในการพิจารณาตัดสินใจ

- ลักษณะการถักสินค้า การวางประกัน ระยะเวลาในการถักสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า

สหราชอาณาจักร

การถักสินค้าเข้าของสิทธิต้องยื่นคำขอต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรไว้ล่วงหน้าแต่ละคราวเป็นรายกรณี โดยต้องระบุเวลาและสถานที่ซึ่งสินค้านั้นจะนำเข้ามาอย่างชัดเจน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลและถักสินค้าตามคำขอ เมื่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรได้รับคำร้องขอดังกล่าวจะต้องแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบว่ายอมรับคำขอถักหรือไม่ ซึ่งในกรณีที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรมีคำสั่งไม่รับคำขอถักสินค้า ผู้ยื่นคำขอถักสินค้าอาจยื่นอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อคณะกรรมการศุลกากรและสรรพสามิตได้

เมื่อสินค้าที่ยื่นคำขอกักนำเข้ามาถึงสถานที่แจ้งไว้ในคำขอและเจ้าหน้าที่ศุลกากรตรวจพบสินค้าแล้ว เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะต้องถักสินค้านั้นและส่งตัวอย่างให้แก่ผู้ยื่นคำขอเพื่อทำการตรวจสอบ โดยเจ้าหน้าที่ศุลกากรอาจขอให้ผู้ยื่นคำขอแจ้งยืนยันเป็นหนังสือว่าสินค้านั้นปลอมเครื่องหมายการค้าหรือไม่ ภายในกำหนด 10 วันทำการนับจากวันที่ได้รับแจ้งการถักสินค้า และหากพ้นเวลาดังกล่าว เจ้าหน้าที่ศุลกากรไม่ได้รับแจ้งว่ามีการนำคดีไปสู่การตัดสินในมูลแห่งคดี เจ้าหน้าที่ศุลกากรต้องปล่อยสินค้าและยกเลิกมาตรการถักสินค้า

หากกรณีเจ้าหน้าที่ศุลกากรทำการตรวจปล่อยสินค้าตามปกติ แล้วพบสินค้าที่มีหลักฐานว่าเป็นสินค้าละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้า เจ้าหน้าที่ศุลกากรมีอำนาจถักสินค้าได้เอง แม้ว่าเจ้าของสิทธิจะไม่ได้ยื่นคำขอกักสินค้านั้นไว้ล่วงหน้า ซึ่งกรณีนี้เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะต้องแจ้งให้เจ้าของสิทธิยื่นคำขอกักสินค้าต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรภายในเวลา 3 วันทำการนับจากวันที่ได้รับแจ้งจากศุลกากรโดยไม่นับรวมวันหยุดราชการ และหากพ้นช่วงเวลาที่กำหนดเจ้าของสิทธิ

⁹ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร

ไม่ได้ยื่นคำขอกักสินค้า เจ้าหน้าที่ศุลกากรต้องปล่อยสินค้านั้น โดยเจ้าหน้าที่ศุลกากรไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากการกักสินค้านั้น โดยสุจริต¹⁰

กรณี que เจ้าหน้าทีศุลกากรยอมรับคำขอ ผู้ยื่นคำขอหรือหนังสือแจ้งจะต้องวางหลักประกัน โดยการวางเงินมัดจำเป็นเงินสดหรือการค้ำประกันให้ครอบคลุมถึงความรับผิดชอบใดๆ หรือทำให้มั่นใจว่าครอบคลุมค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคำขอ ซึ่งเจ้าหน้าที่ศุลกากรจะแจ้งให้ทราบตามที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรต้องการ ทั้งนี้เพื่อป้องกันผลประโยชน์ของเจ้าของสิทธิ ผู้นำเข้า หรือผู้รับสินค้า

สหรัฐอเมริกา

เจ้าหน้าที่ศุลกากรมีอำนาจยึดสินค้าต้องสงสัยว่าเป็นสินค้าที่ปลอมเครื่องหมายการค้าได้ โดยต้องแจ้งการยึดและต้องแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ยึดไว้ต่อเจ้าของสิทธิในเครื่องหมายการค้า ภายใน 30 วัน ทำการ นับจากวันที่แจ้งการยึดสินค้า แต่ไม่รวมวันหยุดราชการหรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ เพื่อให้มาตรวจสอบ

โดยในระหว่างที่ยึดสินค้าเจ้าหน้าที่ศุลกากรอาจส่งตัวอย่างไปให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าตรวจสอบ เจ้าของเครื่องหมายการค้าจะต้องวางประกันหรือให้หลักประกันในรูปแบบและจำนวนตามที่กำหนดไว้โดยผู้อำนวยการท่า เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับเจ้าพนักงานของสหรัฐอเมริกาและลูกจ้าง ตลอดจนผู้นำเข้า หรือเจ้าของสินค้าที่ถูกนำเข้า

ประเทศไทย

กรณีที่ผู้ประสงค์จะขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของตน ร้องขอต่อพนักงานศุลกากรเพื่อให้ตรวจสอบเครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าที่มีการส่งออกหรือนำเข้า ให้พนักงานศุลกากรมีอำนาจเชิญผู้ขอรับความคุ้มครองมาชี้แจงถึงเหตุผลที่ตนสงสัยว่าจะมีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของตน และในการนี้ให้ผู้ขอรับความคุ้มครองทำหนังสือยอมรับประกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการร้องขอรับความคุ้มครองดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กรมศุลกากรกำหนด

การตรวจสอบเครื่องหมายการค้ากรณีที่มีเหตุสงสัยว่าจะมีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าพนักงานศุลกากรจะทำการตรวจสอบเครื่องหมายการค้าต่อหน้าผู้ร้องเท่านั้น และพนักงานศุลกากรไม่อาจวินิจฉัยได้ว่า สินค้าที่ส่งออกหรือนำเข้าเป็นสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้ร้องขอหรือไม่ ให้ผู้ร้องขอยื่นคำร้อง

¹⁰ Council Regulation (EC) No 3295/94 as amended by Council Regulation (EC) No 241/1999, Article 3(5)

ขอให้ชักร้อย่าง เพื่อส่งให้กรมทรัพย์สินทางปัญญาเป็นผู้ชี้ขาดตามหลักเกณฑ์ในการพิจารณาปรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าต่อไป¹¹

จากการเปรียบเทียบจะเห็นได้ว่าทั้งประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาให้ผู้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนหลักประกันเป็นเงินสดหรือค้ำประกันให้ครอบคลุมความรับผิดชอบที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งเจ้าหน้าที่ศุลกากรจะเป็นผู้กำหนดรูปแบบและจำนวนประกันที่ต้องวาง ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าหลักเกณฑ์ของทั้งสองประเทศเป็นหลักเกณฑ์ที่ดีและสอดคล้องกับความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ข้อ 53

4.2.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์

- หลักเกณฑ์วิธีการยื่นคำขอจดทะเบียนสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า – ส่งออก
สหราชอาณาจักร

เจ้าของลิขสิทธิ์ ยื่นหนังสือแจ้งแก่กรมศุลกากร ว่าสำนักงานอันละเมิดลิขสิทธิ์คาดว่าจะมาถึง สหราชอาณาจักร โดยหากผู้ยื่นคำขอหรือผู้ยื่นหนังสือแจ้งมีข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงอื่น ๆ อีกเกี่ยวกับการค้าในสินค้าละเมิด ไม่ว่าผู้ยื่นคำขอหรือผู้ยื่นหนังสือแจ้งจะคิดว่าข้อมูลเหล่านั้นสำคัญหรือไม่ ผู้ยื่นคำขอหรือผู้แจ้งควรเขียนลงในแบบฟอร์มเพื่อเพิ่ม โอกาสของเจ้าหน้าที่ศุลกากรในการยับยั้งสินค้าเหล่านั้น ในการส่งแบบฟอร์มคำขอที่เขียนแล้วพร้อมกับข้อมูลและหลักฐานบางอย่าง ผู้ยื่นคำขอจะต้องส่งตามที่อยู่ระบุไว้ข้างต้นอย่างน้อย 10 วันก่อนสินค้าที่คาดว่าจะมาถึงจะถูกนำเข้าหรือส่งออก หรือก่อนช่วงเวลาที่ยื่นคำขอต้องการให้มีการเริ่มต้นตรวจจับ¹²

สหรัฐอเมริกา

เจ้าของลิขสิทธิ์ที่ต้องการขอรับความคุ้มครองสิทธิต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรจะต้องจัดบันทึกทางทะเบียนงานลิขสิทธิ์โดยยื่นเอกสารเกี่ยวกับงานลิขสิทธิ์สำนักงานหรือสิ่งบันทึกเสียงนั้น และพยานหลักฐานแสดงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ที่มี และต้องเสียค่าธรรมเนียมกับอัตราที่ศุลกากรกำหนด โดยกรณีเจ้าของลิขสิทธิ์ที่ไม่ได้จดทะเบียนต่อศุลกากรอาจยื่นคำขอให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรกักสิ่งของละเมิดลิขสิทธิ์ไว้ต่อไปตามเงื่อนไขที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรกำหนด¹³

¹¹ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรพ.ศ.2530 ข้อ 6

¹² Council Regulation (EC) No 3295/94 as amended by Council Regulation (EC) No 241/1999, Article3(2)

¹³ The Code of Federal Regulations of the United States of America, Title 19, Section 133.32

ประเทศไทย

เจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ยื่นคำร้องขอให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรทำการกักและตรวจสอบสินค้าที่มีเหตุอันสงสัยว่าสินค้านำเข้าหรือส่งออกนั้นจะเป็นของที่ทำซ้ำคัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนหรือที่ตนได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์

การยื่นคำขอกักสินค้านั้นให้ยื่นต่อหน่วยตรวจสินค้าขาเข้าหรือหน่วยตรวจสินค้าขาออกแล้วแต่กรณี สำหรับด่านศุลกากรส่วนภูมิภาคให้ยื่นต่อนายด่านศุลกากรนั้นๆ¹⁴

จากการเปรียบเทียบจะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ของประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีระบบการจดทะเบียนข้อมูลไว้กับศุลกากรอีกครั้งหนึ่งเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการพิจารณาคำขอกักสินค้า ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าระบบที่ดีที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรมีฐานข้อมูลที่ใช้ในการพิจารณาตัดสินใจ

- หลักเกณฑ์การกักสินค้า การวางประกัน ระยะเวลาในการกักสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์

สหราชอาณาจักร

เมื่อมีการนำสำเนางานละเมิดลิขสิทธิ์ตามที่แจ้งไว้ในคำขอและเจ้าหน้าที่ศุลกากรตรวจพบแล้ว เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะต้องกักสินค้านั้นและส่งตัวอย่างให้แก่ผู้ยื่นคำขอเพื่อทำการตรวจสอบ โดยเจ้าหน้าที่ศุลกากรอาจขอให้ผู้ยื่นคำขอแจ้งยืนยันเป็นหนังสือว่าเป็นสำเนางานที่ละเมิดลิขสิทธิ์หรือไม่ ภายในกำหนดเวลา 10 วันทำการนับจากวันที่ได้รับแจ้งการกักสินค้า และหากพ้นช่วงเวลาดังกล่าว เจ้าหน้าที่ศุลกากรต้องปล่อยของดังกล่าวและยกเลิกมาตรการกักสินค้าชั่วคราว ทั้งนี้ช่วงเวลาดังกล่าวอาจขยายได้อีก 10 วันทำการแล้วแต่กรณี โดยในระหว่างที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรกักของที่สงสัยว่าละเมิดลิขสิทธิ์ ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก อาจร้องขอตรวจสอบของดังกล่าวได้ ซึ่งเจ้าหน้าที่ศุลกากรต้องอนุญาตตามคำขอ และเมื่อตรวจสอบพบว่าเป็นของละเมิดลิขสิทธิ์เจ้าหน้าที่ศุลกากรมีอำนาจยึดของดังกล่าวเพื่อดำเนินการต่อไป¹⁵ ในการดำเนินการตามคำขอหรือหนังสือแจ้ง ผู้ยื่นคำขอหรือหนังสือแจ้งจะต้องวางหลักประกัน ซึ่ง ณ เวลาใดๆ ศุลกากรสงวนสิทธิที่จะเรียกหลักประกัน โดยการวางเงินมัดจำเป็นเงินสด หรือการค้ำประกันให้ครอบคลุมถึงความรับผิดชอบใดๆ หรือทำให้มั่นใจว่าครอบคลุมค่าใช้จ่ายใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับคำขอที่ถูกทำขึ้น ซึ่งเจ้าหน้าที่ศุลกากรจะแจ้งให้ทราบตามที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรต้องการ ทั้งนี้เพื่อป้องกันผลประโยชน์ของเจ้าของลิขสิทธิ์, ผู้นำเข้า หรือผู้รับสินค้า

กรณีที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรตรวจพบสำเนางานที่สงสัยว่าละเมิดลิขสิทธิ์ เจ้าหน้าที่ศุลกากรมีอำนาจกักของดังกล่าวได้เอง แม้เจ้าของลิขสิทธิ์จะไม่ได้ยื่นคำขอให้กักของดังกล่าวไว้ล่วงหน้า

¹⁴ ประกาศกรมศุลกากรที่ 28/2536

¹⁵ Council Regulation (EC) No 3295/94 as amended by Council Regulation (EC) No 241/1999, Article 7(1)

ซึ่งเจ้าหน้าที่ศุลกากรมีเวลาพักของได้ 3 วันทำการ และหากพ้นช่วงเวลาที่กำหนดเจ้าของลิขสิทธิ์ไม่ได้ยื่นคำขอกักของไว้ เจ้าหน้าที่ศุลกากรต้องปล่อยสินค้าไป¹⁶

สหรัฐอเมริกา

เจ้าหน้าที่ศุลกากรมีอำนาจยึดและริบของ ที่ละเมิดลิขสิทธิ์ได้ หากเจ้าหน้าที่ศุลกากรตรวจพบว่าเป็นสิ่งของที่ละเมิดลิขสิทธิ์ตามที่มีการจดทะเบียนการคุ้มครองไว้กับศุลกากร ผู้นำเข้ามีสิทธิปฏิเสธสิทธิการยึดนั้นได้ แต่หากผู้นำเข้าไม่ได้ปฏิเสธการยึดสิ่งของนั้นไว้ภายใน 30 วันนับแต่วันแจ้งการยึด ของดังกล่าวจะถือว่าเป็นของที่ละเมิดลิขสิทธิ์และจะต้องถูกยึดและริบต่อไป ในกรณีที่ผู้นำเข้าทำหนังสือปฏิเสธการกักสินค้าเจ้าหน้าที่ศุลกากรต้องบอกกล่าวให้เจ้าของลิขสิทธิ์ยื่นคำร้องขอเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อห้ามการนำเข้าของที่ละเมิดลิขสิทธิ์ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือปฏิเสธจากผู้นำเข้า โดยต้องวางประกันหรือให้หลักประกันในรูปแบบและจำนวนที่ผู้อำนวยการทำได้กำหนด เพื่อป้องกันความสูญเสียหรือความเสียหายอันเป็นผลมาจากการกักสินค้าของเจ้าหน้าที่ศุลกากร มิฉะนั้นของดังกล่าวจะถูกปล่อยคืนแก่ผู้นำเข้า

ประเทศไทย

หากเจ้าหน้าที่ศุลกากรเห็นควรกักสินค้าตามที่ผู้ร้องขอที่จะแจ้งให้ผู้ขอกักสินค้าผู้ส่งออกหรือ ผู้นำเข้าทราบ โดยไม่ชักช้า และให้ผู้ขอกักสินค้ามาตรวจสินค้าในกำหนดเวลา 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ยื่นคำร้องขอกัก ในการตรวจสอบสินค้านั้นเจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ที่ขอกักจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในความเสียหายใดๆ ที่เกิดขึ้นแก่ผู้ส่งออก ผู้นำเข้าและกรมศุลกากรทุกประการ กรณีที่เจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์เห็นว่าสินค้าที่ส่งออกไปนอกหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรทำซ้ำหรือคัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ของตน ให้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนและแจ้งให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรทราบภายในกำหนดเวลา 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ตรวจพบ เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วพนักงานศุลกากรไม่ได้รับแจ้งจากเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือผู้ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ว่ามีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานศุลกากรดำเนินการตรวจปล่อยสินค้าออกไปนอกราชอาณาจักรหรือส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้นำเข้าได้¹⁷

จากการเปรียบเทียบจะเห็นได้ว่าทั้งประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาให้ผู้ยื่นคำร้องขอกักต้องวางหลักประกันเป็นเงินสดหรือค้ำประกันให้ครอบคลุมความรับผิดชอบที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งเจ้าหน้าที่ศุลกากรจะเป็นผู้กำหนดรูปแบบและจำนวนประกันที่ต้องวาง ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าหลักเกณฑ์

¹⁶ Council Regulation (EC) No 3295/94 as amended by Council Regulation (EC) No 241/1999, Article 4

¹⁷ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 95) พ.ศ.2536 ข้อ 6.

ของทั้งสองประเทศเป็นหลักเกณฑ์ที่ดีและสอดคล้องกับความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ข้อ 53

4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการบังคับใช้มาตรการทางศุลกากรในการกักสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า - ส่งออก ของประเทศไทยกับข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Trade Related Aspects Of Intellectual Property Rights : TRIPs)

จากการศึกษาบทที่ 3 เรื่อง มาตรการกักสินค้าละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดนำเข้า - ส่งออก ของ ข้อตกลง TRIPs ที่กำหนดไว้ในภาค III ส่วนที่ 4 ข้อ 51 ถึง ข้อ 60 ได้กำหนดให้บรรดาประเทศสมาชิกต้องจัดทำมาตรการพิเศษเกี่ยวกับการกักสินค้า ณ จุดนำเข้า - ส่งออก โดยมาตรการดังกล่าวกำหนดสำหรับสินค้าที่ละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้า และลิขสิทธิ์ เท่านั้น ไม่ได้กำหนดถึงการละเมิดสิทธิบัตรหรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ไว้ด้วยนั้น

ผู้เขียนเห็นว่า การตรวจสอบการละเมิดสิทธิบัตรเป็นเรื่องที่ซับซ้อน ต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ซึ่งประเทศไทยยังขาดความพร้อมหลายด้าน ในการตรวจสอบถึงการละเมิดสิทธิบัตร ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยจึงควรเร่งสร้างมาตรการกักสินค้าละเมิดสิทธิเครื่องหมายการค้า และลิขสิทธิ์ให้มีประสิทธิภาพเสียก่อน ดังนั้นข้าพเจ้าจึงได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายประกาศ ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับมาตรการกักสินค้าเฉพาะสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า และลิขสิทธิ์

ตารางที่ 4.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมาย ประกาศ ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับมาตรการกักสินค้าเฉพาะสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า และลิขสิทธิ์

TRIPs ข้อ 51 - 60	กฎหมาย ประกาศ ระเบียบ ที่ เกี่ยวกับมาตรการกักสินค้า ละเมิดเครื่องหมายการค้า ณ จุดนำเข้า - ส่งออกของ ประเทศไทย	กฎหมาย ประกาศ ระเบียบ ที่ เกี่ยวกับมาตรการกักสินค้า ละเมิดลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า - ส่งออกของ ประเทศไทย
ข้อ 51 การระงับการปล่อย โดยเจ้าหน้าที่ศุลกากร การระงับการปล่อยสินค้า โดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจทาง ศุลกากรบรรดาสมาชิกจะต้อง	<u>ประกาศกระทรวงพาณิชย์</u> <u>ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไป</u> <u>นอกและการนำสินค้าเข้ามาใน</u> <u>ราชอาณาจักรพ.ศ. 2530 ข้อ 5.2</u> รื่อง ขอ ต่อ พนักงาน	<u>ประกาศกระทรวงพาณิชย์</u> <u>ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไป</u> <u>นอกและการนำสินค้าเข้ามาใน</u> <u>ราชอาณาจักร (ฉบับที่ 95)</u> <u>พ.ศ. 2536 ข้อ 4</u>

<p>ใช้กระบวนการเพื่อให้ผู้ทรงสิทธิซึ่งมีเหตุรับฟังได้ที่จะสงสัยว่าอาจมีการนำเข้าสู่สินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือมีการละเมิดลิขสิทธิ์สามารถยื่นคำขอเป็นลายลักษณ์อักษรต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจทางฝ่ายบริหารหรือทางศาลเพื่อให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรระงับการปล่อยสินค้านี้ดังกล่าวมิให้หมุนเวียนโดยอิสระ บรรดาสมาชิกอาจจะให้มีการขอตั้งกล่าวได้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดอื่น ในสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาโดยมีเงื่อนไขว่าข้อกำหนดในส่วนนี้มีการปฏิบัติตาม บรรดาสมาชิกอาจกำหนดให้มีกระบวนการอย่างเดียวกันเกี่ยวกับการระงับการปล่อยสินค้าที่ละเมิดที่มีจุดหมายเพื่อการส่งออกจากดินแดนของตนโดยเจ้าหน้าที่ศุลกากร</p>	<p>ศุลกากรเพื่อให้ตรวจสอบเครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าที่มีการส่งออกหรือนำเข้าในกรณีที่มีเหตุสงสัยว่าจะมีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของตน ก่อนที่พนักงานศุลกากรจะทำการตรวจปล่อยสินค้าออกไปนอกราชอาณาจักรหรือส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้นำเข้าในแต่ละครั้ง</p> <p style="text-align: center;">ประกาศกรมศุลกากรที่ 6/2531 เรื่อง การตรวจสอบเครื่องหมายการค้าในกรณีที่มีเหตุสงสัยว่าจะมีเครื่องหมายการค้าปลอม หรือเลียนแบบเครื่องหมายการค้า ข้อ 1</p> <p>ผู้ที่ประสงค์จะให้พนักงานศุลกากรตรวจสอบเครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าที่มีการส่งออกหรือนำเข้าในกรณีที่มีเหตุสงสัยว่าจะมีเครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าที่มีการส่งออกหรือนำเข้าในกรณีที่มีเหตุสงสัยว่าจะมีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนแบบเครื่องหมาย</p>	<p>ข้อ 4 เจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์อาจร้องขอต่อพนักงานศุลกากร เพื่อกักและตรวจสอบสินค้าก่อนที่พนักงานศุลกากรจะทำการตรวจปล่อยสินค้าออกไปนอกราชอาณาจักร หรือส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้นำเข้าในแต่ละครั้ง หากมีเหตุอันควรสงสัยว่าสินค้านั้นทำซ้ำหรือดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนหรืองานที่ตนได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์</p> <p style="text-align: center;">ประกาศกรมศุลกากรที่ 28/2536 เรื่องระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ข้อ 1</p> <p>เมื่อเจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ยื่นคำร้องขอให้พนักงานศุลกากรทำการกักและตรวจสอบสินค้า โดยมีเหตุอันควรสงสัยว่าสินค้าที่ส่งออกหรือนำเข้านั้น จะเป็นของที่ซ้ำ ดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนหรือที่ตนได้รับอนุญาตจากเจ้าของสิทธิ หากพนักงานศุลกากรเห็นควรกักสินค้าตามที่ผู้ร้องขอ ก็จะแจ้ง</p>
---	--	--

	<p>การค้าของตน ก่อนที่พนักงาน ศุลกากรจะทำการตรวจปล่อย สินค้า ออก ไป นอก ราชอาณาจักรหรือส่งมอบ สินค้าให้แก่ผู้นำของเข้าในแต่ละ ครั้ง...”</p> <p>ระเบียบกระทรวงพาณิชย์ ว่าด้วยการส่งออกภายนอกและ การนำเข้าในราชอาณาจักร ซึ่งสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้า ปลอม หรือเลียนเครื่องหมาย การค้าของผู้อื่น พ.ศ. 2530 ข้อ 5</p> <p>ในกรณี ที่ผู้ประสงค์จะ ขอรับ ความ ค้ำ ครอง เครื่องหมายการค้าของตน ร้อง ขอต่อพนักงานศุลกากรเพื่อให้ ตรวจสอบเครื่องหมายการค้า สำหรับสินค้าที่ส่งออกหรือ นำเข้า ให้พนักงานศุลกากร เชิญผู้ขอรับความคุ้มครองมา ชี้แจงถึงเหตุที่ตนสงสัยว่าจะมี เครื่องหมายการค้าปลอมหรือ เลียนเครื่องหมายการค้าของตน และให้ผู้ขอรับความคุ้มครอง ทำหนังสือยอมรับประกัน ความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น อันเนื่องมาจากการร้องขอรับ ความคุ้มครองดังกล่าวด้วย</p>	<p>ให้ผู้ขอการค้าสินค้า ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าทราบโดยไม่ชักช้า และให้ผู้ขอการค้าสินค้ามา ตรวจสอบสินค้านั้น ภายใน กำหนดเวลา 24 ชั่วโมง นับแต่ เวลาที่ยื่นคำร้องขอการค้า</p>
--	--	---

<p>ข้อ 52 คำขอ</p> <p>ผู้ทรงสิทธิใดที่เริ่มกระบวนการภายใต้ข้อ 51 จะต้องจัดหาพยานหลักฐานที่เพียงพอ เพื่อแสดงให้เป็นที่พอใจแก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจว่า ตามกฎหมายของประเทศผู้นำเข้าตามพยานหลักฐานในเบื้องต้น มีการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของผู้ทรงสิทธิ และผู้ทรงสิทธิจะต้องให้คำบรรยายลักษณะสินค้าที่มีรายละเอียดเพียงพอที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรสามารถจำแนกสินค้าดังกล่าวได้โดยง่าย เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจะแจ้งแก่ผู้ขอภายในกำหนดเวลาอันควรว่าตนยอมรับคำขอดังกล่าวแล้วหรือไม่ และระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะดำเนินการในกรณีที่ได้กำหนดไว้โดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดังกล่าว</p>	<p>ระเบียบกระทรวงพาณิชย์</p> <p>ว่าด้วยการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอม หรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น พ.ศ. 2530 ข้อ 3</p> <p>ในการขอรับความคุ้มครอง ให้ผู้ประสงค์จะขอรับความคุ้มครองยื่นคำขอแจ้งความจำนงตามแบบพิมพ์ที่นายทะเบียนเครื่องหมายการค้ากำหนดและจัดพิมพ์ขึ้นต่อเจ้าหน้าที่ ณ กรมทรัพย์สินทางปัญญา</p> <p>ตามประกาศนายทะเบียนเครื่องหมายการค้าเรื่อง กำหนดเงื่อนไขหลักเกณฑ์และวิธีการแสดงหลักฐานในการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ลงวันที่ 28 ธันวาคม 2530 โดยในแบบคำร้องขอให้พนักงานศุลกากรตรวจสอบเครื่องหมายการค้าได้กำหนดให้ระบุรายละเอียดในการนำเข้าส่งออก</p> <p>ประเด็นปัญหา</p> <p>ประเทศไทยไม่ได้กำหนดระยะเวลาการยอมรับหรือปฏิเสธคำขอ และระยะเวลา</p>	<p>ระเบียบกระทรวงพาณิชย์</p> <p>ว่าด้วยการห้ามส่งออกและนำเข้าสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2536 ข้อ 5</p> <p>ให้กรมทรัพย์สินทางปัญญาจัดส่งหลักฐานและข้อมูลการได้รับสิทธิจากเจ้าของลิขสิทธิ์ไปให้กรมศุลกากรและกรมการค้าต่างประเทศทราบ เพื่อใช้ในการพิจารณาตรวจสอบการส่งออกหรือนำเข้าสินค้าตามประกาศดังกล่าว หากมีหลักฐานและข้อมูลเพิ่มเติมก็ให้จัดส่งกรมศุลกากรและกรมการค้าต่างประเทศทราบเป็นระยะ</p> <p>ประกาศกรมศุลกากรที่ 28/2536 ข้อ 6</p> <p>คำร้องขอถักสินค้าให้ยื่นต่อกองตรวจสินค้าขาเข้าหรือสินค้าขาออกแล้ว แต่กรณีสำหรับด่านศุลกากรในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ให้ยื่นต่อนายด่านศุลกากร แบบคำร้องให้เป็นไปตามแนบท้ายประกาศนี้ และในการร้องขอจะต้องแนบเอกสารสำเนาทะเบียนบ้าน บัตรประชาชน ใบรับรองรับรองการจด</p>
---	--	--

	<p>การที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะดำเนินการตามคำขอ</p>	<p>ทะเบียนทางหุ้นส่วนบริษัท และหลักฐานแสดงการเป็นเจ้าของสิทธิ หรือได้รับอนุญาต จากเจ้าของลิขสิทธิ์ ประกอบด้วย</p> <p>เมื่อเจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ยื่นคำร้องขอให้พนักงานศุลกากรทำการกัก และตรวจสอบสินค้า โดยมีเหตุสงสัยว่าสินค้านำเข้าหรือ นำเข้านั้น จะเป็นของที่ทำซ้ำ คัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนหรือที่ตนได้รับอนุญาตจากเจ้าของสิทธิ</p> <p>หากพนักงานศุลกากรเห็นควรกักสินค้าตามที่มีผู้ร้องขอ ก็จะแจ้งให้ผู้ขอกัก ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าทราบโดยไม่ชักช้า และให้ผู้ขอกักสินค้ามา ตรวจสอบสินค้านั้น ภายในเวลา 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ยื่นคำร้องขอกัก</p> <p>ประเด็นปัญหา</p> <p>ประเทศไทยไม่ได้มีหลักเกณฑ์ กำหนดหลักฐานหรือเอกสารใดที่ใช้อ้างว่ามีเหตุอันควรสงสัยว่าสินค้านำเข้า เป็นเจ้าหน้าที่ตรวจสอบนั้น เป็นสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์</p>
--	---	---

<p>ข้อ 53 หลักทรัพย์ หรือ หลักประกันที่เท่าเทียมกัน</p> <p>1. เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ จะมีอำนาจที่จะกำหนดให้ผู้ขอ วาง หลัก ทรัพย์ หรือ หลักประกันที่เท่าเทียมกันที่เพียงพอที่จะคุ้มครองจำเลยและเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ และที่จะป้องกันมิให้มีการใช้โดยมิชอบ การวาง หลัก ทรัพย์ หรือ หลักประกันที่เท่าเทียมกันเช่นว่านั้นจะ ไม่เป็นหารขัดขวางต่อการขอใช้กระบวนการเหล่านี้ อย่างไม่มีเหตุผล</p> <p>2. หากตาม คำขอ เจ้าหน้าที่ตุลาการได้ระงับการปล่อย มิให้มีการหมุนเวียนโดยอิสระซึ่งสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบอุตสาหกรรม สิทธิบัตร การออกแบบวงจรรวมหรือข้อสนเทศที่ไม่เปิดเผย โดยอาศัยคำวินิจฉัยอื่นใดซึ่งไม่ใช่คำวินิจฉัยของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจทางศาลหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอิสระอื่น และ กำหนดเวลาที่กำหนดไว้ในข้อ 55 ได้สิ้นสุดลงโดยไม่อนุญาต ให้มีการผ่อนผันเป็นการชั่วคราวจากเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบอำนาจโดยชอบ ทั้งนี้โดย</p>	<p>ประกาศกรมตุลาการ ที่ 6/2531 เรื่อง การตรวจสอบ เครื่องหมายการค้าในกรณีที่มี เหตุสงสัยว่าจะมีเครื่องหมายการค้าปลอม หรือเลียน เครื่องหมายการค้า ข้อ 2</p> <p>ผู้ จั ด ก า ร เ จ้ า ข อ ง เครื่องหมายการค้า หรือผู้รับมอบอำนาจเท่านั้น จึงจะยื่นคำร้องขอให้พนักงานตุลาการ ตรวจสอบเครื่องหมายการค้า ได้ และจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ ในความเสียหายใดๆ ที่เกิดขึ้น แก่ผู้ส่งของออกหรือนำของเข้า และกรมตุลาการทุกประการ</p> <p>ระเบียบกระทรวงพาณิชย์ ว่าด้วยการส่งออกไปนอกและ การนำเข้าในราชอาณาจักร ซึ่งสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอม หรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น พ.ศ. 2530</p> <p>ในกรณี ที่ผู้ประสงค์จะ ขอ ร ับ ค ว า ม คุ้ ม ค ร อ ง เครื่องหมายการค้าของตน ร้องขอต่อพนักงานตุลาการเพื่อให้ ตรวจสอบเครื่องหมายการค้า สำหรับสินค้าที่มีการส่งออก หรือนำเข้า ให้พนักงานตุลาการมีอำนาจเชิญผู้ขอรับ ความคุ้มครองมาชี้แจงถึง</p>	<p>ประกาศกระทรวง พาณิชย ์ ว่าด้วยการ ส่ง สินค้าออกไปนอกและการนำ สินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 95) พ.ศ. 2536</p> <p>ข้อ 8 เจ้าของลิขสิทธิ์หรือ ผู้ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของ ลิขสิทธิ์ที่ขอกักและตรวจสอบ สินค้าตามข้อ 4 จะต้องเป็น ผู้รับผิดชอบในความเสียหาย ใดๆ ที่เกิดขึ้นแก่ผู้ส่งออก ผู้นำ เข้า และกรมตุลาการทุก ประการ</p> <p>ประกาศกรมตุลาการที่ 28/2536</p> <p>เจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้ที่ ได้รับอนุญาตจากเจ้าของ ลิขสิทธิ์ที่ขอกักและตรวจสอบ สินค้าจะต้องรับผิดชอบใน ความเสียหายใด ที่เกิดขึ้นแก่ผู้ ส่งออกหรือผู้นำเข้าและกรม ตุลาการ ตลอดจนเป็นผู้ออก ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตาม คำร้องขอทั้งหมด</p>
---	--	---

<p>มีเงื่อนไขว่าเมื่อได้มีการปฏิบัติตาม ข้อกำหนดอื่นทั้งปวงในการนำเข้าแล้ว เจ้าของผู้นำเข้า หรือผู้รับสินค้าดังกล่าวจะมีสิทธิที่จะขอให้ปล่อยสินค้าดังกล่าวโดยวางหลักทรัพย์ในจำนวนที่เพียงพอที่จะคุ้มครองผู้ทรงสิทธิเกี่ยวกับการละเมิดใดๆ การจ่ายค่าหลักทรัพย์เช่นว่านั้น จะไม่ลดรอนการเยียวยาความเสียหายอื่นใด ซึ่งผู้ทรงสิทธิสามารถใช้ได้ ทั้งนี้โดยเป็นที่เข้าใจว่าจะมีการคืนหลักทรัพย์ให้หากผู้ทรงสิทธิไม่ได้ใช้สิทธิดำเนินการภายในกำหนดเวลาอันควร</p>	<p>เหตุผลที่ตน สงสัยว่าจะมีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของตนได้ และในการนี้ให้ผู้ขอรับความคุ้มครองทำหนังสือยอมรับประกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการร้องขอรับความคุ้มครองดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กรมศุลกากรกำหนด”</p> <p>ประเด็นปัญหา ประเทศไทยไม่มีหลักเกณฑ์การวางหลักทรัพย์หรือหลักประกันที่เท่าเทียม เพราะหลักเกณฑ์ที่มีอยู่นั้นเป็นการให้คำรับรองเป็นหนังสือว่าตนจะรับผิดชอบหากมีความเสียหายเกิดขึ้นเท่านั้น</p>	<p>ประเด็นปัญหา ประเทศไทยไม่มีหลักเกณฑ์การวางหลักทรัพย์หรือหลักประกัน เพราะหลักเกณฑ์ที่มีอยู่นั้นเป็นการให้คำรับรองเป็นหนังสือว่าตนจะรับผิดชอบหากมีความเสียหายเกิดขึ้นเท่านั้น</p>
<p>ข้อ 54 การแจ้งการระงับ ผู้นำเข้าและผู้ขอจะได้รับแจ้งให้ทราบในทันทีเกี่ยวกับการระงับการปล่อยสินค้าตามข้อ 51</p>	<p>ประเด็นปัญหา ประเทศไทยไม่มีหลักเกณฑ์กำหนดเรื่องผู้นำเข้าและผู้ขอจะได้รับแจ้งให้ทราบในทันทีเกี่ยวกับการระงับการปล่อยสินค้าตาม ข้อ 51</p>	<p>ประกาศกรมศุลกากรที่ 28/2536 เรื่อง ระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น หากพนักงานศุลกากรเห็นควรกักสินค้าตามที่มีผู้ร้องขอ ก็จะแจ้งให้ผู้ขอ กักสินค้า ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าทราบ โดยไม่ชักช้า และให้ผู้ขอ กักสินค้านำมาตรวจสอบสินค้านั้น</p>

		ภายในกำหนดเวลา 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ยื่นคำร้องขอแก้
<p>ข้อ 55 กำหนดเวลาของการระงับ</p> <p>ถ้าภายในระยะเวลาไม่เกิน 10 วันทำการหลังจากที่ผู้ขอได้รับการแจ้งการระงับเจ้าหน้าที่ตุลาการยังไม่ได้รับแจ้งว่าคู่กรณีนอกเหนือจากผู้ถูกกล่าวหา ได้เริ่มกระบวนการพิจารณาความอันนำไปสู่การวินิจฉัยในมูลแห่งคดี หรือเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบอำนาจโดยชอบได้ใช้มาตรการชั่วคราวขยายเวลาการระงับการปล่อยสินค้าดังกล่าวให้ปล่อยสินค้านี้ดังกล่าวโดยมีเงื่อนไขว่า เมื่อได้มีการปฏิบัติตามข้อกำหนดอื่นทั้งปวงในการนำเข้าหรือการส่งออกสินค้าแล้ว</p> <p>และในกรณีที่เหมาะสมข้อจำกัดทางด้านเวลานี้อาจขยายต่อไปได้อีก 10 วันทำการ นอกจากนี้ หากมีการเริ่มกระบวนการพิจารณาที่นำไปสู่การวินิจฉัยในข้อมูลแห่งคดีแล้วและจำเลยร้องขอให้ดำเนินการพิจารณาทบทวนรวมทั้งให้สิทธิในการได้รับรับ</p>	<p>ประเด็นปัญหา</p> <p>ประเทศไทยไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาในการกักสินค้า ปล่อยสินค้า และระยะเวลาเท่าใดที่จะนำมาใช้เพื่อวินิจฉัยกักสินค้าต่อไปหรือจะปล่อยสินค้า</p>	<p>ประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งออกสินค้าออกไปนอกและการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 95) พ.ศ. 2536</p> <p>ข้อ 6 กรณีเจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์เห็นว่าสินค้าที่ส่งออกไปนอกหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรทำซ้ำหรือดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนหรืองานที่ตนได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ให้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนและแจ้งให้พนักงานตุลาการเพื่อทราบภายในกำหนดเวลา 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ตรวจพบ</p> <p>ถ้าเวลาครบกำหนด 24 ชั่วโมงตามวรรคหนึ่งเป็นเวลา นอกเวลาราชการหรือเป็นวันหยุดราชการ และไม่สามารถแจ้งให้พนักงานตุลาการเพื่อทราบได้ ให้ผู้ขอรับความคุ้มครองแจ้งพนักงานตุลาการในวันแรกที่เปิดทำการภายในเวลาสาม ชั่วโมงนับแต่เวลาเปิดทำการ</p> <p>เมื่อพ้นกำหนดเวลาตาม</p>

<p>ฟังความในการวินิจฉัยว่าจะแก้ไข เพิกถอน หรือยื่นยันมาตรการเหล่านี้หรือไม่ ภายในกำหนดเวลาอันควร อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นในกรณีที่มีการดำเนินการระงับหรือขยายเวลาการระงับการปล่อยสินค้าตามมาตรการทางศุลกากร ให้นำบทบัญญัติวรรค 6 ข้อ 50 มาใช้บังคับ</p>		<p>วรรคหนึ่งและวรรคสองแล้ว หากพนักงานศุลกากรไม่ได้รับแจ้งจากเจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ว่ามีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานศุลกากรดำเนินการตรวจปล่อยสินค้าออกไปนอกราชอาณาจักร หรือส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้นำเข้าได้</p> <p>ประกาศกรมศุลกากรที่ 28/2536 เรื่อง ระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น</p> <p>กรณีเจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์เห็นว่าสินค้าที่ส่งออกไปนอกหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรทำซ้ำหรือดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ของตน หรืองานที่ตนได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ให้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน และแจ้งให้พนักงานศุลกากรเพื่อทราบภายในกำหนดเวลา 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาตรวจพบ</p> <p>ถ้าเวลาครบกำหนดยี่สิบสี่ ชั่วโมงตามวรรคหนึ่งเป็นเวลา นอกเวลาราชการหรือเป็นวันหยุดราชการ และไม่</p>
--	--	---

		<p>สามารถแจ้งให้พนักงาน ศุลกากรเพื่อทราบได้ ให้ผู้ ขอรับความคุ้มครองแจ้ง พนักงานศุลกากรในวันแรกที่ เปิดทำการภายในเวลาสาม ชั่วโมงนับแต่เวลาเปิดทำการ</p> <p>เมื่อพ้นกำหนดเวลาตาม วรรคหนึ่งและวรรคสองแล้ว หากพนักงานศุลกากรไม่ได้รับ แจ้งจากเจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้ที่ ได้รับอนุญาตจากเจ้าของ ลิขสิทธิ์ว่ามีการร้องทุกข์ต่อ พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่ จะดำเนินการตรวจปล่อย สินค้าออกไปนอก ราชอาณาจักร หรือส่งมอบ สินค้าให้แก่ผู้นำเข้าไป ตามปกติ</p>
--	--	--

<p>ข้อ 56 การชดใช้ค่าเสียหาย</p> <p>แก่ผู้นำเข้าและเจ้าของสินค้า</p> <p>เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจที่เกี่ยวข้องจะมีอำนาจที่จะสั่งให้ผู้ชดใช้ค่าเสียหายที่เหมาะสมแก่ผู้นำเข้า ผู้รับ และเจ้าของสินค้าสำหรับความเสียหายใดที่เกิดขึ้นจากการกักสินค้า โดยไม่ถูกต้อง หรือจากการกักสินค้าที่ได้รับการปล่อยตามข้อ 55</p>	<p>-</p> <p>ประเด็นปัญหา</p> <p>ประเทศไทยไม่ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสั่งให้ผู้ชดใช้เงิน เพื่อชดใช้ความเสียหายที่เกิดจากการกักสินค้า แก่ผู้นำเข้า ผู้รับ และเจ้าของสินค้า</p>	<p>-</p> <p>ประเด็นปัญหา</p> <p>จากหลักเกณฑ์ที่ประเทศไทยกำหนดไว้ นั้นเป็นเพียงการให้ผู้ชดใช้ความคุ้มครองทำหนังสือรับประกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้น เนื่องจากการร้องขอให้กักสินค้าเท่านั้น ไม่ได้กำหนดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการสั่งให้ผู้ชดใช้เงิน เพื่อชดใช้ความเสียหายที่เกิดจากการกักสินค้า แก่ผู้นำเข้า ผู้รับ และเจ้าของสินค้า</p>
<p>ข้อ 57 สิทธิในการตรวจสอบและข้อสนเทศ</p> <p>โดยไม่เป็นที่เสื่อมเสียต่อการคุ้มครองข้อสนเทศลับ บรรดาสมาชิกจะให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจมีอำนาจในการให้โอกาสที่เพียงพอแก่ผู้ทรงสิทธิในการจัดการตรวจสอบสินค้าใดๆ ที่ถูกกักโดยเจ้าหน้าที่ศุลกากร เพื่อพิสูจน์การอ้างสิทธิของตน เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจะมีอำนาจเช่นเดียวกันที่จะให้โอกาสที่เท่าเทียมกันแก่ผู้นำเข้าในการ</p>	<p>ประกาศกระทรวงพาณิชย์</p> <p>ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2530</p> <p>ในกรณีที่พนักงานศุลกากรไม่อาจวินิจฉัยได้ว่า สินค้าที่ส่งออกหรือนำเข้าเป็นสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นหรือไม่ ให้พนักงานศุลกากรส่งเรื่องให้นายทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นผู้ชี้ขาดตามหลักเกณฑ์ในการพิจารณาจับจดทะเบียน</p>	<p>ประกาศกรมศุลกากรที่ 28/2536</p> <p>หากผู้ชดใช้และตรวจสอบสินค้า ต้องการจะทราบชื่อที่อยู่ของผู้ส่งออกหรือผู้นำเข้า และจำนวนสินค้าก็ให้สอบถามหรือขอจดแจ้งจากพนักงานเจ้าหน้าที่ได้</p>

<p>ตรวจสอบสินค้าเหล่านี้ ในกรณีที่มีการวินิจฉัยชี้ขาดที่เป็นคุณในมูลแห่งคดี บรรดาสมาชิกอาจให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจแจ้งให้ผู้ทรงสิทธิทราบถึง ชื่อและที่อยู่ของผู้ส่งสินค้าผู้นำเข้าและผู้รับสินค้า รวมทั้งปริมาณของสินค้านี้ดังกล่าว</p>	<p>เครื่องหมายการค้า ระเบียบกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งออกภายนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอม หรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น พ.ศ. 2530</p> <p>ในกรณีที่พนักงานศุลกากรไม่อาจวินิจฉัยได้ว่า สินค้าที่ส่งออกหรือนำเข้าเป็นสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นหรือไม่ ให้พนักงานศุลกากรส่งเรื่องให้นายทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นผู้ชี้ขาด โดยให้แนบเอกสารหลักฐานดังต่อไปนี้ด้วย คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) สำเนาเอกสารหลักฐานของผู้ร้องขอรับความคุ้มครองทั้งหมด (2) ความเห็นของพนักงานศุลกากรในการวินิจฉัยเบื้องต้นโดยละเอียด (3) ตัวอย่างสินค้าของผู้ส่งออกหรือนำเข้าที่ถูกกล่าวหา (4) สำเนาเอกสารที่ได้จากผู้ร้องขอรับความคุ้มครอง <p>ทั้งนี้ นายทะเบียนเครื่องหมายการค้าอาจขอให้พนักงานศุลกากรส่งเอกสาร</p>	
---	---	--

	<p>หลักฐานอื่นๆเพิ่มเติมตามที่เห็นสมควรก็ได้</p> <p>ประกาศกรมศุลกากร ที่ 6/2531 เรื่อง การตรวจสอบเครื่องหมายการค้าในกรณีที่มีเหตุสงสัยว่าจะมีเครื่องหมายการค้าปลอม หรือเลียนเครื่องหมายการค้า</p> <p>ข้อ 3 ผู้ร้องขอจะต้องแจ้งให้พนักงานศุลกากร ไปทำการตรวจสอบเครื่องหมายการค้าในรายที่มีเหตุสงสัยว่าจะมีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของตน และพนักงานศุลกากรจะทำการตรวจสอบเครื่องหมายการค้าต่อหน้าผู้ร้องเท่านั้น</p> <p>ข้อ 4 ในกรณีที่พนักงานศุลกากรไม่อาจวินิจฉัยได้ว่าสินค้า เป็น สินค้า ที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้ร้องขอหรือไม่ ให้ผู้ร้องขอยื่นคำร้องขอให้ส่งตัวอย่างและให้ร่วมกับพนักงานศุลกากรชักตัวอย่างสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้านั้นส่งให้กรมทรัพย์สินทางปัญญาเป็นผู้ชี้ขาดต่อไป</p>	
--	---	--

<p style="text-align: center;">ข้อ 58 การดำเนินการโดย อำนาจหน้าที่</p> <p>ในกรณีที่บรรดาสมาชิกกำหนดให้เจ้าหน้าที่บุคลากรผู้มีอำนาจสามารถดำเนินการโดยการริเริ่มของตนเองและให้ระงับการปล่อยสินค้า หากตนมีข้อสันนิษฐานว่าสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญากำลังถูกละเมิด</p> <p>(เอ) เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอาจขอให้ผู้ทรงสิทธิให้ข้อมูลใดๆ ที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการใช้อำนาจเหล่านี้</p> <p>(บี) ผู้นำเข้าและผู้ทรงสิทธิจะได้รับแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับการระงับการปล่อยสินค้าโดยทันที</p> <p>(ซี) ยกเว้นความรับผิดชอบให้แก่หน่วยงานผู้มีอำนาจและเจ้าหน้าที่ของรัฐในกรณีที่มีการดำเนินการหรือเจตนาในการดำเนินการเป็นไปโดยสุจริต</p>	<p style="text-align: center;">-</p> <p>ประเด็นปัญหา</p> <p>ประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติเรื่องการยกเว้นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่บุคลากรที่ใช้อำนาจในการกักสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา จึงไม่สอดคล้องตาม Trips Agreement</p>	<p style="text-align: center;">-</p>
--	---	--------------------------------------

<p>ข้อ 59 การเยียวความเสียหาย</p> <p>โดยไม่เป็นที่เสื่อมเสียต่อสิทธิอื่นซึ่งผู้ทรงสิทธิสามารถใช้ได้ และภายใต้บังคับสิทธิของจำเลยที่จะให้มีการทบทวนการพิจารณาต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจทางศาล เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจะมีอำนาจที่จะสั่งทำลายหรือจำหน่ายทิ้งซึ่งสินค้าที่ละเมิดตามหลักการที่กำหนดไว้ในข้อ 46 ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าปลอม เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจะไม่อนุญาตให้มีการส่งออกสินค้าที่ละเมิดไปต่างประเทศอีกครั้งหนึ่งในสภาพเดิมหรือนำสินค้าดังกล่าวผ่านพิธีการศุลกากรที่จากเดิม เว้นแต่ในสถานการณ์พิเศษเฉพาะ</p>	<p>พระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469</p> <p>มาตรา 25 บรรดาของหรือสิ่งที่ยึดไว้ตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องส่งมอบให้อยู่ในความรักษาของพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากร หรือถ้าไม่มีพนักงาน เช่นว่านี้ภายในระยะเวลาใกล้พอควร ก็ให้ส่งมอบให้อยู่ในความรักษาของอำเภอที่ใกล้ที่สุด ซึ่งจะได้รักษาไว้แทนศุลกากร สิ่งของที่ยึดและริบไว้ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือบทกฎหมายอื่นอันเกี่ยวแก่ศุลกากรนั้น ให้จำหน่ายตามแต่อธิบดีจะสั่ง</p>	<p>พระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469</p> <p>มาตรา 25 บรรดาของหรือสิ่งที่ยึดไว้ตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องส่งมอบให้อยู่ในความรักษาของพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากร หรือถ้าไม่มีพนักงาน เช่นว่านี้ภายในระยะเวลาใกล้พอควร ก็ให้ส่งมอบให้อยู่ในความรักษาของอำเภอที่ใกล้ที่สุด ซึ่งจะได้รักษาไว้แทนศุลกากร สิ่งของที่ยึดและริบไว้ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือบทกฎหมายอื่นอันเกี่ยวแก่ศุลกากรนั้น ให้จำหน่ายตามแต่อธิบดีจะสั่ง</p>
<p>ข้อ 60 การนำเข้าที่มีปริมาณเล็กน้อย</p> <p>บรรดาสมาชิกอาจยกเว้นการใช้บทบัญญัติต่างๆ ข้างต้นในกรณีสินค้านั้นมีปริมาณน้อย และไม่มีลักษณะในเชิงพาณิชย์ โดยบรรจุในสัมภาระส่วนตัวของผู้เดินทาง หรือส่งในปริมาณเพียงเล็กน้อย</p>	<p>ประกาศกระทรวงพาณิชย์ ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2530</p> <p>ข้อ 7 ความในข้อ 4 มิใช่บังคับแก่กรณีดังต่อไปนี้</p> <p>7.1 ของใช้ส่วนตัวหรือของใช้ในบ้านเรือนที่ผู้เดินทางออกไปนอกหรือเข้ามาใน</p>	<p>ประกาศกระทรวงพาณิชย์ ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 94) พ.ศ. 2536</p> <p>ข้อ 4 ความในข้อ 3 มิใช่ใช้บังคับในกรณีเป็นของใช้ส่วนตัว ใช้วิจัยหรือศึกษาในปริมาณที่สมควร และมีใช้เพื่อ</p>

	<p>ราชอาณาจักรนำติดตัวออกไปหรือเข้ามาด้วยในปริมาณที่สมควร</p> <p>7.2 ของที่ระลึกที่ผู้เดินทางออกไปนอกหรือเข้ามาในราชอาณาจักรนำติดตัวออกไปหรือเข้ามาด้วยในปริมาณที่สมควร</p> <p>(ข้อ 4 ห้ามมิให้ผู้ใดส่งออกไปนอกหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น ซึ่งเจ้าของเครื่องหมายการค้านั้นได้ร้องขอความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของตนไว้แล้วตามข้อ 5)</p>	<p>การค้า</p> <p>(ข้อ 3 ห้ามมิให้ผู้ใดส่งออกไปนอกหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าแถบบันทึกเสียง (เทปเพลง) แผ่นบันทึกเสียง (คอมแพ็คดิสก์) แถบบันทึกภาพ (วีดีโอเทป) โปรแกรมคอมพิวเตอร์ หนังสือหรือสินค้าอื่นใดที่ทำซ้ำหรือดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่น)</p>
--	--	--

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

เมื่อได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการกักสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการนำเข้าและส่งออกโดยเจ้าหน้าที่ศุลกากร ทั้งตามกฎหมายไทย กฎหมายต่างประเทศ และความตกลงระหว่างประเทศแล้ว ผู้เขียนขอสรุปผลของการศึกษาพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

5.1 บทสรุป

ปัญหาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา เป็นปัญหาที่คนจำนวนมากอาจมองว่าไม่มีความสำคัญ หรือเกี่ยวข้องกับตัวเอง แต่แท้จริงแล้วเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกฝ่ายควรให้ความสนใจ อย่างจริงจังเพราะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง โดยจะมีข่าวการจับกุม ตรวจค้นแหล่งจำหน่าย และแหล่งผลิตต่างๆ เป็นระยะ และประชาชนผู้บริโภคสินค้าที่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาประเภทต่างๆ เองก็ไม่ได้ลดจำนวนลงถึงแม้ว่าจะมีนโยบายต่อต้านการสนับสนุนการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาโดยรัฐบาล แต่เหตุผลหลักๆ ที่ทำให้ประชาชนยังคงสนับสนุนสินค้าที่มีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา เนื่องจากสินค้าเหล่านี้มีราคาไม่แพงและสามารถหาซื้อได้ง่าย ซึ่งสินค้าที่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญามีแหล่งผลิตทั้งในไทยและต่างประเทศแล้วมีการลักลอบนำเข้ามา จึงส่งผลให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ได้ขึ้นชื่อว่าการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาสูงเป็นอันดับต้นๆ

นอกจากนี้สินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญายังก่อให้เกิดปัญหาการกระทำผิดกฎหมายแล้วยังก่อให้เกิดผลเสียทางด้านสิทธิมนุษยชนรวมถึงความคิดสร้างสรรค์ของผู้คิดค้นหรือผู้ประดิษฐ์ที่อาจทำให้ไม่ยอมทำการวิจัยหรือค้นคว้าสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ขึ้นมาเพราะไม่คุ้มค่ากับการลงทุนที่ทำไปแต่กลับถูกนำผลงานไปลอกเลียนแบบทำให้สูญเสียรายได้และผลประโยชน์จากผลงานที่ตนเองเป็นเจ้าของ และสินค้าที่ได้ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเหล่านี้ยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศเพราะสินค้าที่มีการนำเข้าจากต่างประเทศอย่างถูกกฎหมายจะต้องมีการเสียภาษีแตกต่างจากสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่ส่วนมากจะมีการนำเข้าโดยผิดกฎหมายและ

หลบเลี่ยงภาษีและยังส่งผลต่อผู้ประกอบการในไทยที่ประกอบอาชีพอย่างถูกกฎหมายที่ถูกแย่งพื้นที่การจำหน่ายจากสินค้าเลียนแบบที่มีการนำเข้าอย่างผิดกฎหมาย

แต่ละปีรัฐบาลไทยเองก็มีการกวาดล้างและทำลายสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเหล่านี้แต่ถึงจะทำการปราบปรามและกวาดล้างอย่างต่อเนื่องก็ยังไม่สามารถทำให้การนำเข้าและจัดจำหน่ายสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเหล่านี้หมดไปและยังคงมีการลักลอบและจำหน่ายสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา นอกจากนี้แล้วการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญายังคงส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศรวมถึงอุตสาหกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศรวมถึงส่งผลเสียต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะกับประเทศที่เป็นผู้ผลิตสินค้า อีกทั้งประเทศไทยได้เข้าร่วมทำสนธิสัญญาเกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศจึงทำให้ประเทศไทยได้รับแรงกดดันจากประเทศผู้ผลิตสินค้าที่ถูกเลียนแบบและหน่วยงานสากลที่เกี่ยวข้องให้ประเทศไทยจัดมาตรการในการป้องกันปราบปรามสินค้าที่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา

ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นสมาชิก ขององค์การการค้าโลก (WTO) และเข้าร่วมความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ประเทศไทยจึงมีพันธกรณีที่จะต้องอนุวัติกฎหมายให้เป็นไปตามมาตรฐานในข้อตกลงดังกล่าว และจะเห็นว่าความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ได้ให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาโดยการใช้มาตรการทางศุลกากร ที่เรียกว่ามาตรการกักสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดนำเข้า - ส่งออก อย่างมาก โดยความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ได้บัญญัติข้อกำหนดพิเศษเกี่ยวกับมาตรการ ณ จุดนำเข้า-ส่งออก ไว้ในภาคที่ 3 ส่วนที่ 4 ของความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) เพื่อให้ประเทศสมาชิกทำการอนุวัติกฎหมายของตนให้ได้มาตรฐานดังกล่าว

จากการศึกษาประเทศไทยได้บัญญัติมาตรการกักสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดนำเข้า - ส่งออก โดยเจ้าหน้าที่ศุลกากร เพื่อเป็นการสกัดกั้นการนำเข้าสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเข้ามาในราชอาณาจักรหรือส่งสินค้าที่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาออกไปนอกราชอาณาจักรได้ จึงทำให้ผู้มองว่ามาตรการดังกล่าวเป็นมาตรการสำคัญและมีประสิทธิภาพสามารถลดจำนวนการกระทำละเมิดลงได้แต่อย่างไรก็ตามพบว่ามาตรการดังกล่าวไม่ได้ถูกใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้มีปัจจัยจากหลายสาเหตุทั้งปัญหาข้อกฎหมายและปัญหาทางปฏิบัติ จึงสามารถแยกสรุปปัญหาหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายศุลกากร ในการกักสินค้าที่ละเมิดกฎหมายเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า - ส่งออก ได้ทั้งหมดดังนี้

5.1.1 ปัญหาทางกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งที่ใช้บังคับตามมาตรการกักสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้า

ผู้เขียนพบว่าปัญหาทางกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งที่ใช้บังคับตามมาตรการกักสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้า มีอยู่ 4 ประการ กล่าวคือ

(1) การขาดรายละเอียดในคำร้องขอให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเครื่องหมายการค้า ตามแบบ กศก 18 แนบท้ายประกาศกรมศุลกากร 6/2531

(2) การไม่กำหนดหลักเกณฑ์วางหลักทรัพย์หรือหลักประกันอันเกิดจากความเสียหายที่อาจเกิดจากการยื่นคำร้อง ตามระเบียบกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งออกป็นนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น พ.ศ. 2530 และประกาศกรมศุลกากรที่ 6/2531 ให้ชัดเจน

(3) การไม่กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการตรวจสอบสินค้าที่ต้องสงสัยว่าละเมิดเครื่องหมายการค้า ตามประกาศกรมศุลกากร ที่ 6/2531

(4) กรณีที่ไม่อาจวินิจฉัยได้ว่าสินค้าส่งออกหรือนำเข้าเป็นสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้ร้องหรือไม่ ตามประกาศกรมศุลกากรที่ 6/2531 และแนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่บัญญัติไว้ขัดแย้งกัน

5.1.2 ปัญหากฎหมาย ระเบียบ คำสั่งที่ใช้บังคับตามมาตรการกักสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์

ผู้เขียนพบว่าปัญหาทางกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งที่ใช้บังคับตามมาตรการกักสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ มีอยู่ 3 ประการ กล่าวคือ

(1) การขาดรายละเอียดที่ต้องระบุคำร้องขอกักสินค้าตามประกาศกรมศุลกากรที่ 28/2536

(2) การไม่กำหนดหลักเกณฑ์วางหลักทรัพย์หรือหลักประกันอันเกิดจากความเสียหายที่อาจเกิดจากการยื่นคำร้องตามประกาศกรมศุลกากรที่ 28/2536

(3) การไม่มีกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการตรวจสอบลิขสิทธิ์ตามประกาศกรมศุลกากร ที่ 28/2536

5.1.3 ปัญหาทางปฏิบัติในการบังคับใช้ตามมาตรการกักสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ของเจ้าหน้าที่ศุลกากร ณ จุดนำเข้า – ส่งออก

ผู้เขียนพบว่าปัญหาทางปฏิบัติในการบังคับใช้ตามมาตรการกักสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ของเจ้าหน้าที่ศุลกากร ณ จุดนำเข้า – ส่งออก มีอยู่ 3 ประการ กล่าวคือ

(1) ปัญหาการจำแนกสินค้า

(2) ปัญหาความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่

(3) ปัญหาการขาดข้อมูลในการตรวจสอบสินค้า

จากที่กล่าวมาข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาข้อกฎหมายและปัญหาทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ศุลกากรในการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายศุลกากรในการกักสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า – ส่งออก ต่างมีปัญหาในลักษณะที่คล้ายกัน คือ ปัญหาความไม่ชัดเจนของกฎหมาย การขาดหลักเกณฑ์ในทางปฏิบัติ และการประสานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ทำให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรไม่อาจบังคับใช้มาตรการดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้ผลการศึกษานำไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหา ทั้งการแก้ไขกฎหมายและแนวทางการพัฒนาบุคลากรให้สามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ รวม 3 ประการ ดังนี้

(1) การแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งที่บังคับใช้ตามมาตรการกักสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้า ให้ชัดเจนในเรื่องคำร้อง การวางหลักทรัพย์หรือหลักประกัน การกำหนดระยะเวลาตรวจสอบ และการวินิจฉัยสินค้าที่มีการละเมิดเครื่องหมายการค้า

(2) การแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งที่บังคับใช้ตามมาตรการกักสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ ให้ชัดเจนในเรื่องคำร้อง การวางหลักเกณฑ์ การกำหนดระยะเวลาตรวจสอบ

(3) การแก้ปัญหาทางปฏิบัติในการบังคับใช้ตามมาตรการกักสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ของเจ้าหน้าที่ศุลกากร ณ จุดนำเข้า – ส่งออก

5.2.1 การแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งที่บังคับใช้ตามมาตรการกักสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้าให้ชัดเจนในเรื่องคำร้อง การวางหลักทรัพย์หรือหลักประกัน การกำหนดระยะเวลาตรวจสอบ และการวินิจฉัยสินค้าที่มีการละเมิดเครื่องหมายการค้า ตามปัญหาที่ได้กล่าวไว้ใน 5.1.1 ปัญหาทางกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งที่ใช้บังคับตามมาตรการกักสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้า มีอยู่ด้วยกัน 4 ประการ ซึ่งผู้เขียนขอทำข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนี้

(1) การขาดรายละเอียดในคำร้องขอให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเครื่องหมายการค้า ตามแบบ กศก 18 แนบท้ายประกาศ กรมศุลกากร 6/2531 กล่าวคือ ตามแบบ กศก 18 ซึ่งจะมีเพียงช่องให้ระบุรายละเอียดหลักฐานการเป็นเจ้าของสิทธิ วันเวลา สถานที่ที่สินค้าต้องสงสัยว่าจะละเมิดสิทธิเข้ามาเท่านั้น แต่ไม่มีช่องให้ระบุรายละเอียดที่จะบรรยายถึงเครื่องหมายการค้าและลักษณะสินค้าที่จะทำ ให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรสามารถจำแนกสินค้าเหล่านั้นได้ ซึ่งตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ข้อ 52 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เรื่องคำขอไว้ว่าผู้ทรง

สิทธิที่ยื่นคำขอรับการตรวจปล่อยสินค้าที่ต้องสงสัยว่าละเมิดเครื่องหมายการค้าของตน ต้องนำพยานหลักฐานว่ามีการละเมิดสิทธิและต้องบรรยายลักษณะสินค้าที่มีรายละเอียดเพียงพอที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรจำแนกสินค้าได้ อีกทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการที่พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า ได้รับรองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นผู้มีสิทธิ แต่เพียงผู้เดียวในอันที่จะใช้เครื่องหมายการค้านั้น

ผู้เขียนขอเสนอให้มีการกำหนดรายละเอียดในแบบคำร้องควรมีช่องให้ระบุรายละเอียดของสินค้าไว้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรมีจุดสังเกตจดจำ หากมีการพบสินค้าลักษณะดังที่แจ้งในภายหลังจะได้ทำการกักสินค้าไว้ได้เองอันจะทำให้มาตรการกักสินค้ามีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้บทบาทของผู้ติดกล่าวสอดคล้องกับความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ข้อ 52 อีกด้วย

(2) ตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ข้อ 53 กำหนดให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรมีอำนาจที่จะกำหนดให้ผู้ขอต้องวางหลักทรัพย์หรือหลักประกัน ซึ่งสหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา มีบทบัญญัติให้ผู้ขอต้องวางหลักประกันเป็นเงินสดหรือค้ำประกันให้ครอบคลุมความรับผิดชอบและค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวกับคำขอ โดยให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรเป็นผู้กำหนดรูปแบบและจำนวนประกัน แต่ประเทศไทยตามระเบียบกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งออกป้อนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น พ.ศ. 2530 และประกาศกรมศุลกากรที่ 6/2531 ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์วางหลักทรัพย์หรือหลักประกันอันเกิดจากความเสียหายที่อาจเกิดจากการยื่นคำร้องให้ชัดเจน โดยเพียงแต่กำหนดให้เจ้าของเครื่องหมายการค้า ผู้รับมอบอำนาจที่ยื่นคำร้องขอจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายใดๆ ที่เกิดขึ้นแก่ผู้ส่งออก ผู้นำเข้าหรือกรมศุลกากรแล้วแต่กรณี ซึ่งเป็นการให้คำรับรองเป็นหนังสือว่าหากเกิดความเสียหายขึ้นตนจะรับผิดชอบเท่านั้น จึงยังไม่ใช่การวางหลักทรัพย์หรือหลักประกันเท่าเทียม

นอกจากนี้ตามระเบียบกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งออกป้อนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น พ.ศ. 2530 และประกาศกรมศุลกากรที่ 6/2531 เป็นการกำหนดให้เจ้าของสิทธิเป็นผู้รับผิดชอบค่าเสียหายทั้งหมดที่เกิดขึ้นในการกักสินค้าทุกประการ ซึ่งค่าเสียหายทั้งหมดนี้ไม่มีหลักเกณฑ์ที่ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าต้องรับผิดชอบอะไรบ้างและมีกรณีใดได้ยกเว้นค่าเสียหายส่วนใดบ้างหรือไม่

ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อศุลกากรมีการยอมรับคำร้องขอคุ้มครองแล้ว ผู้ยื่นคำร้องจะต้องวางหลักประกัน โดยการวางเงินมัดจำเป็นเงินสดหรือการค้ำประกันให้ครอบคลุมถึงความรับผิดชอบใดๆ ที่อาจเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามการวางประกันควรมีการกำหนดประกันตามสัดส่วนความ

รับผิดชอบหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น อันจะไม่ให้เกิดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่มากเกินไป และเพื่อให้หลักเกณฑ์ข้อนี้เป็นไปตามเป็นไปตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPs Agreement) ข้อ 53 ทั้งทำให้มีหลักประกันหากเกิดความเสียหายที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

(3) การไม่กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการตรวจสอบสินค้าที่ต้องสงสัยว่าจะมีเครื่องหมายการค้า ตามประกาศกรมศุลกากร ที่ 6/2531 กล่าวคือ เมื่อผู้ประสงค์จะให้พนักงานศุลกากรตรวจสอบเครื่องหมายการค้าตามแบบ คำร้อง กศก 18 แล้วนั้น ไม่มีหลักเกณฑ์กำหนดเงื่อนไขว่าพนักงานศุลกากรจะรับหรือปฏิเสธคำร่อนั้นหรือไม่ แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหานี้ได้มีการระบุระยะเวลาการตรวจสอบเครื่องหมายการค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือตัวแทนไว้ในประมวลระเบียบปฏิบัติศุลกากร พ.ศ.2556 ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวเจ้าของสิทธิหรือตัวแทนไม่อาจทราบได้ เพราะข้อกำหนดดังกล่าวบัญญัติไว้ในประมวลระเบียบปฏิบัติศุลกากร

ผู้เขียนจึงเห็นว่าเพื่อให้เกิดความชัดเจนควรมีการกำหนดไว้ในประกาศฯ อันจะทำให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบถึงสิทธิของตนและควรจะทำคู่มือประชาชนซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข (ถ้ามี) ขั้นตอนและระยะเวลาในการพิจารณา เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558

(4) กรณีที่ไม่อาจวินิจฉัยได้ว่าสินค้าส่งออกหรือนำเข้าเป็นสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้ร้องหรือไม่ ตามประกาศกรมศุลกากร ที่ 6/2531 และแนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่บัญญัติไว้ขัดแย้งกัน กล่าวคือตามประกาศกรมศุลกากรที่ 6/2531 กำหนดให้ในกรณีที่พนักงานศุลกากรไม่อาจวินิจฉัยได้ว่า สินค้าส่งออกหรือนำเข้าเป็นสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้ร้องหรือไม่ ให้ผู้ร้องขอยื่นคำร้องขอให้ส่งตัวอย่างและให้ซักตัวอย่างสินค้าส่งให้กรมทรัพย์สินทางปัญญา เป็นผู้ชี้ขาด แต่บทบัญญัติที่กำหนดไว้ในประมวลระเบียบปฏิบัติศุลกากร พ.ศ.2556 กำหนดให้พนักงานศุลกากรดำเนินการตรวจปล่อย สินค้าตามขั้นตอนต่อไป ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าในประมวลระเบียบปฏิบัติดังกล่าวเป็นแนวปฏิบัติที่ถูกต้องและชัดเจนให้แก่เจ้าหน้าที่แล้ว ดังนั้นจึงควรแก้ไขประกาศฯ ให้เหมือนกับประมวลระเบียบฯ เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียว

5.2.2 การแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งที่บังคับใช้ตามมาตรการกักสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ ให้ชัดเจนในเรื่องคำร้อง การวางหลักเกณฑ์ การกำหนดระยะเวลาตรวจสอบ ตามปัญหาที่ได้กล่าวไว้ใน 5.1.2 ปัญหากฎหมาย ระเบียบ คำสั่งที่ใช้บังคับตามมาตรการกักสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ มีอยู่ด้วยกัน 3 ประการ ซึ่งผู้เขียนขอทำข้อเสนอแนะปัญหาดังกล่าว ดังนี้

(1) การขาดรายละเอียดที่ต้องระบุคำร้องขอถักสินค้าตามประกาศกรมศุลกากรที่ 28/2536 กล่าวคือ ประเทศไทยไม่ได้มีหลักเกณฑ์กำหนดหลักฐานหรือเอกสารใดๆ ที่จะใช้อ้างว่าสินค้าที่ขอให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบนั้นเป็นสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ มีเพียงช่องให้ระบุรายละเอียดหลักฐานการเป็นเจ้าของสิทธิ วันเวลา สถานที่ที่สินค้าต้องสงสัยว่าจะละเมิดสิทธิเข้ามาเท่านั้น แต่ไม่มีช่องให้ระบุรายละเอียดที่จะบรรยายถึงลักษณะสินค้าที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรสามารถจำแนกสินค้าเหล่านั้นได้ ซึ่งตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ข้อ 52 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เรื่องคำขอไว้ว่าผู้ทรงสิทธิที่ยื่นคำขอระงับการตรวจปล่อยสินค้าที่ต้องสงสัยว่าจะละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของตน ต้องนำพยานหลักฐานว่ามีการละเมิดสิทธิและต้องบรรยายลักษณะสินค้าที่มีรายละเอียดเพียงพอที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรจำแนกสินค้าได้ ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ข้อ 52 ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรต้องบัญญัติให้ในคำร้องต้องกำหนดหลักฐานที่เห็นว่าการละเมิดอย่างไร พร้อมทั้งกำหนดให้บรรยายลักษณะสินค้าที่มีรายละเอียดเพียงพอที่จะทำให้เจ้าหน้าที่จำแนกสินค้าได้ง่ายไว้ด้วย เพื่อให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรมีข้อสังเกตในลักษณะสินค้าหากพบว่ามีการนำเข้า – ส่งออกสินค้านี้ดังกล่าวในภายหลัง

(2) ตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ข้อ 53 กำหนดให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรมีอำนาจที่จะกำหนดให้ผู้ขอต้องวางหลักทรัพย์หรือหลักประกัน แต่ประเทศไทย ตามประกาศกรมศุลกากรที่ 28/2536 ให้เจ้าของสิทธิหรือผู้ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของสิทธิที่ขอถักและตรวจสอบสินค้าจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในความเสียหายใดๆ ที่เกิดขึ้นแก่ผู้ส่งออกหรือผู้นำเข้าและกรมศุลกากรทุกประการ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวเป็นเพียงการให้คำรับรองเป็นหนังสือว่าหากเกิดความเสียหายขึ้นตนจะรับผิดชอบเท่านั้น จึงยังไม่ใช่การวางหลักทรัพย์หรือหลักประกันเท่าเทียม อีกทั้งการไม่กำหนดหลักเกณฑ์วางหลักทรัพย์หรือหลักประกันอันเกิดจากความเสียหายที่อาจเกิดจากการยื่นคำร้อง และตามประกาศกรมศุลกากรที่ 28/2536 เป็นการกำหนดให้เจ้าของสิทธิเป็นผู้รับผิดชอบค่าเสียหายทั้งหมดที่เกิดขึ้นในการถักสินค้าทุกประการ ซึ่งค่าเสียหายทั้งหมดนี้ไม่มีหลักเกณฑ์ที่ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าต้องรับผิดชอบอะไรบ้าง และมีกรณีใดได้ยกเว้นค่าเสียหายส่วนใดบ้างหรือไม่

ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อกรมศุลกากรมีการยอมรับคำร้องขอคุ้มครองแล้ว ผู้ยื่นคำร้องจะต้องวางหลักประกัน โดยการวางเงินมัดจำเป็นเงินสดหรือการค้ำประกันให้ครอบคลุมถึงความรับผิดชอบใดๆ ที่อาจเกิดขึ้น อย่างไรก็ดี การวางประกันควรมีการกำหนดประกันตามสัดส่วนความรับผิดชอบหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น อันจะไม่ให้เกิดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่มากเกินไป และเพื่อให้หลักเกณฑ์ข้อนี้เป็นไปตามเป็นไปตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่

เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) ข้อ 53 ทั้งทำให้มีหลักประกันหากเกิดความเสียหายที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

(3) ประกาศกรมศุลกากร ที่ 28/2536 ไม่มีบัญญัติกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการตรวจสอบลิขสิทธิ์ว่าจะแล้วเสร็จภายในเวลาเท่าใด แต่อย่างไรก็ตามปัญหานี้ได้มีการระบุไว้ในประมวลระเบียบปฏิบัติศุลกากร พ.ศ. 2556 กำหนดให้กรณีที่พนักงานศุลกากรพิจารณาเห็นควรกักสินค้าตามคำร้อง ให้พนักงานศุลกากรมีหนังสือแจ้งโดยทางอิเล็กทรอนิกส์หรือโทรสารให้ผู้ยื่นคำร้อง ผู้ส่งสินค้าออกหรือผู้นำสินค้าเข้าทราบโดยไม่ชักช้าและให้ผู้ยื่นคำร้องมาตรวจสอบสินค้า แต่ระยะเวลาที่กักและตรวจสอบสินค้าดังกล่าวต้องไม่เกิน 10 วันทำการ กรณีขอขยายเวลา ให้เจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ดำเนินการขอขยายเวลา ก่อนครบกำหนดเวลา และพิจารณาขยายได้ไม่เกิน 10 วันทำการ หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ให้พนักงานศุลกากรดำเนินการตรวจปล่อยสินค้าตามขั้นตอนต่อไป ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวเจ้าของสิทธิหรือตัวแทนสิทธิไม่อาจทราบได้ เพราะข้อกำหนดดังกล่าวบัญญัติไว้ในประมวลระเบียบปฏิบัติศุลกากรเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ศุลกากรเท่านั้น

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าเพื่อให้เกิดความชัดเจนควรมีการกำหนดไว้ในประกาศฯ อันจะทำให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบถึงสิทธิของตนและควรจะทำคู่มือประชาชนซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข (ถ้ามี) ขั้นตอนและระยะเวลาในการพิจารณา เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558

5.2.3 การแก้ปัญหาทางปฏิบัติในการบังคับใช้ตามมาตรการกักสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ของเจ้าหน้าที่ศุลกากร ณ จุดนำเข้า – ส่งออก ตามปัญหาที่ได้กล่าวไว้ใน 5.1.3 ปัญหาดังกล่าวมีอยู่ด้วยกัน 3 ประการ ซึ่งผู้เขียนขอทำข้อเสนอแนะปัญหาดังกล่าว ดังนี้

(1) ปัญหาการจำแนกสินค้า การตรวจสอบสินค้าใดเป็นสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ต้องใช้ความรู้ความชำนาญในการจำแนกสินค้าและในการปฏิบัติหน้าที่ตรวจสินค้า ณ จุดนำเข้า – ส่งออกต้องตรวจปล่อยด้วยความรวดเร็วจึงไม่สามารถพิจารณาตรวจสอบจำแนกสินค้าจากลักษณะกายภาพของสินค้าว่าสินค้าใดเป็นสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้าได้อย่างละเอียด และกรณีสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ เจ้าหน้าที่ไม่มีระบบทะเบียนลิขสิทธิ์ทำให้การตรวจสอบหลักฐานความเป็นเจ้าของสิทธิเป็นไปได้ยาก จากการศึกษามาตรการทางศุลกากรของสหรัฐอเมริกา พบว่าบุคคลที่มีสิทธิยื่นคำขอกักสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้าหรือลิขสิทธิ์ได้ ต้องเป็นสินค้าที่ได้รับจดทะเบียนจากสำนักงานสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้าแห่งสหรัฐอเมริกาหรือสำนักงานลิขสิทธิ์แห่งสหรัฐอเมริกาตามกฎหมายเครื่องหมายการค้าหรือกฎหมายลิขสิทธิ์ไว้แล้ว

สามารถนำสินค้าเหล่านั้นมาขอบันทึกจดแจ้งไว้ต่อกรมศุลกากร เพื่อให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรทำการตรวจสอบเครื่องหมายการค้าหรือลิขสิทธิ์สำหรับสินค้าที่มีการนำเข้ามาในสหรัฐอเมริกาว่าเป็นสินค้าที่มีการละเมิดเครื่องหมายการค้าหรือลิขสิทธิ์ที่ได้รับการจดทะเบียนและได้รับการบันทึกไว้ที่กรมศุลกากรหรือไม่ เพื่อที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะได้ทำการตรวจจับและดำเนินการต่อไปได้

ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่า หากกรมศุลกากรของประเทศไทยมีหน่วยทะเบียนรับบันทึกจดแจ้งเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ที่ได้จดทะเบียนตามกฎหมายเครื่องหมายการค้าและกฎหมายลิขสิทธิ์เช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา จะทำให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรมีข้อมูลที่ทำให้การตรวจสอบหลักฐานความเป็นเจ้าของสิทธิเพื่อพิจารณาจำแนกสินค้าและปฏิบัติหน้าที่ตรวจสินค้า ณ จุดนำเข้า – ส่งออกได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

(2) ปัญหาความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ศุลกากร หากเจ้าหน้าที่ตรวจพบสินค้าต้องสงสัยว่าจะละเมิดเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ด้วยตนเอง ก็ต้องกักสินค้าและทำการแจ้งไปยังเจ้าของสิทธิในสินค้านั้นเพื่อมาตรวจสอบ แต่ในทางปฏิบัติสินค้านั้นที่เจ้าหน้าที่สงสัยนั้นไม่มีข้อมูลว่า จะต้องติดต่อกับเจ้าของสิทธิหรือตัวแทนสิทธิได้อย่างไร เช่นนี้แล้วเจ้าหน้าที่ศุลกากรต้องปล่อยสินค้านั้นไปไม่กล้าที่จะกักสินค้าเพื่อรอตรวจสอบเพราะไม่ทราบได้ว่าจะต้องใช้ระยะเวลาติดต่อกับตัวแทนสิทธินานเพียงใด และหากเน้นเข้าไปจะทำให้เกิดความเสียหายได้ ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่ากรมศุลกากรควรมีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะในกรมศุลกากรที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการรับคำร้องขอกักสินค้า การตรวจสอบข้อมูลสินค้าของกรมศุลกากรและดำเนินการเฉพาะด้านในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา ตลอดจนการประสานงานด้านข้อมูลการละเมิดสิทธิกับหน่วยงานหรือเจ้าของสิทธิที่เกี่ยวข้อง

(3) ปัญหาการขาดข้อมูลในการตรวจสอบสินค้า ในการปฏิบัติงานไม่พบว่าเจ้าของสิทธิหรือตัวแทนสิทธิร้องขอให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรกักสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้าหรือลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า – ส่งออกไว้ตรวจสอบตามวิธีการและกฎเกณฑ์ที่กรมศุลกากรหรือกระทรวงพาณิชย์กำหนดไว้ ดังนั้นทำให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรไม่มีข้อมูลของสินค้าที่ต้องสงสัยว่าจะละเมิดเครื่องหมายการค้าหรือลิขสิทธิ์จากเจ้าของสิทธิหรือตัวแทนสิทธิเพื่อใช้ในการกักสินค้า ฉะนั้นผู้เขียนเห็นว่ากรมศุลกากรและกรมทรัพย์สินทางปัญญา ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาทราบถึงการมีอยู่ของมาตรการกักสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดนำเข้า – ส่งออก และเป็นการเพิ่มช่องทางให้รัฐทราบถึงข้อมูลการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาอันที่จะนำไปสู่การปราบปรามสินค้าที่ละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาต่อไป

ข้อเสนอแนะข้างต้น เป็นแนวทางที่จะทำให้การบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายศุลกากร ในการกักสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ ณ จุดนำเข้า – ส่งออก เป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพและสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังทำให้บทบาทผู้ดูแลที่เกี่ยวข้องมีความ

สอดคล้องกับความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement)
ภาค 3 ส่วนที่ 4 ข้อ 51 – 60 เรื่องมาตรการกักสินค้าละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดนำเข้า
– ส่งออก อีกด้วย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมศุลกากร. คู่มือระบบพิธีการศุลกากรนำเข้าทางอิเล็กทรอนิกส์ (E - Import). กรุงเทพมหานคร : สำนักบริหารกลาง กรมศุลกากร, 2552.
- คณะผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การการค้าโลกและองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก. “ประเทศไทยกับองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO).” http://www.thaiwto.com/PDFfiles/Articles/Article_Thailand%20and%20WTO_Pitak.pdf, 21 มิถุนายน 2560.
- คณะผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การการค้าโลกและองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก. “รู้จัก WTO.” <http://www.thaiwto.com/about%20wto%204.html>, 21 มิถุนายน 2560.
- คมนันทะนงชัย ฉายไฟโรจน์. กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บ้านนา สวีท, 2555.
- จักรกฤษณ์ ควรพจน์. กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วย ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้า. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2541.
- จักรกฤษณ์ ควรพจน์. กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วย ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้า. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2545.
- จักรกฤษณ์ ควรพจน์. กฎหมายสิทธิบัตร แนวความคิดและบทวิเคราะห์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2544.
- จิตติ ดิงศภัทัย. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2536.
- จิรประภา มากกลิ่น. คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558.
- จิรศักดิ์ รอดจันทร์. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หลักการและบทวิเคราะห์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.
- จิรศักดิ์ รอดจันทร์. ลิขสิทธิ์ หลักกฎหมายและแนววิधिปฏิบัติเพื่อการคุ้มครองและการแสวงหาประโยชน์จากงานสร้างสรรค์อันมีลิขสิทธิ์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555.
- ชมพู ใจเงินสุทธิ. “มาตรการกักสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดผ่านแดน.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- ซัชชัย ศุภผลศิริ. คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2539.
- ชูชาติ อัสวโรจน์. คำอธิบายกฎหมายศุลกากร. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2541.

- ชูชาติ อัสวโรจน์. รวมกฎหมายศุลกากรและกฎหมายพิกัดอัตราศุลกากรพร้อมคำอธิบาย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2549.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2544.
- รัชชัย สุภผลศิริ. คำอธิบายกฎหมายเครื่องหมายการค้า. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2536.
- นิตยา เทียงตรงกัญญา. ศุลกากรกับการต่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร : ซีทออนไลน์, 2556.
บัญชีประเทศที่ถูกจับตามองเป็นพิเศษ (Priority Watch List : PWL)
[https://ustr.gov/sites/default/files/301/2017 Special 301 Report FINAL.PDF](https://ustr.gov/sites/default/files/301/2017%20Special%20301%20Report%20FINAL.PDF),
8 พฤศจิกายน 2560.
- พัฒนรัชต์ พักจันทร์. หนังสือชดเชยการค้า WTO เล่มที่ 5 โครงการ WTO Watch ความตกลงทริปปส์ (TRIPs Agreement). กรุงเทพมหานคร : สามลดา, 2552.
- มานิต วิทยาเต็ม. ภาษีและกฎหมายศุลกากร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บูรพาศิลป์, 2532.
- มาโนช รอดสม. ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายศุลกากรและกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2548.
- ลักขณา จักรากิริย์. “ปัญหาการบังคับใช้มาตรการกักสินค้าละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดนำเข้าส่งออกของประเทศไทย : มาตรการทางศุลกากร.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.
- วัส ดิงสมิตร. คำอธิบายกฎหมายเครื่องหมายการค้า (Trademark Law). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2545.
- ศูนย์ข้อมูล & ข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง. “TRIPs จากอุรุกวัยสู่ไทยแลนด์.”
<http://www.tcijthai.com/news/2012/12/watch/1626>, 21 มิถุนายน 2560.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. รายงานฉบับสมบูรณ์ ข้อตกลงเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2555.
- สถิติข้อมูลการจับกุมสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา.
<http://www.iprcustoms.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=126935>,
21 มิถุนายน 2560.
- สมพร พรหมพิทาธร. กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ลิขสิทธิ์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538.

สมพร พรหมหิตาธร. และศรีนิตา พรหมหิตาธร. คู่มือกฎหมายลิขสิทธิ์ (Copyright).

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2527.

อรพรรณ พันัสพัฒนา. คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2544.

ภาษาต่างประเทศ

Berne Convention.

Copyright, Designs and Patents Act, 1988.

Copyrights Law of United States Act, 1976.

Council Regulation (EC) No 3295/94 as amended by Council Regulation (EC)

Council Regulation (EC) No 3295/94 of 22 December, 1994

General Agreement On Tariffs And Trade, 1994.

Intellectual Property Rights Branch U.S. Customs Service, 1300 Pennsylvania Avenue, NW.,
Washington, DC 20229.

The Code of Federal Regulations of the United States of America.

The Trade Mark (Customs) Regulation, 1994.

The Trade Marks of United Kingdom Act, 1994.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

ประกาศกรมศุลกากร

ที่ 6/2531

เรื่อง การตรวจสอบเครื่องหมายการค้าในกรณีที่มีเหตุสงสัยว่าจะมี
เครื่องหมายการค้าปลอม หรือเลียนเครื่องหมายการค้า

ประกาศกรมศุลกากร

ที่ 6/2531

เรื่อง การตรวจสอบเครื่องหมายการค้าในกรณีที่มีเหตุสงสัยว่าจะมี
เครื่องหมายการค้าปลอม หรือเลียนเครื่องหมายการค้า

ด้วยได้มีประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการส่งสินค้าออกไปนอกและการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2530 ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนไว้แล้วไม่ว่าในหรือนอกราชอาณาจักร เพื่อป้องกันมิให้ผู้ใดส่งออกหรือนำเข้า ซึ่งสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนดังกล่าว และให้ผู้ประสงค์จะขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของตน ร้องขอต่อพนักงานศุลกากรเพื่อให้ตรวจสอบเครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าที่มีการส่งออกหรือนำเข้า ในกรณีที่มีเหตุสงสัยว่าจะมีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของตนก่อนที่พนักงานศุลกากรจะทำการตรวจปล่อยสินค้าออกไปนอกราชอาณาจักรหรือส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้นำเข้าในแต่ละครั้ง

กรมศุลกากรจึงวางระเบียบปฏิบัติไว้ เพื่อให้สอดคล้องกับประกาศกระทรวงพาณิชย์ดังกล่าว ดังต่อไปนี้

1. ผู้ที่ประสงค์จะให้พนักงานศุลกากรตรวจสอบเครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าที่มีการส่งออกหรือนำเข้าในกรณีที่มีเหตุสงสัยว่ามีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายของตนก่อนที่พนักงานศุลกากรจะทำการตรวจปล่อยสินค้าออกไปนอกราชอาณาจักรหรือส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้นำเข้าในแต่ละครั้ง ให้ยื่นคำร้องขอตามแบบ กศก 18 ซึ่งแนบท้ายประกาศนี้ พร้อมกับเครื่องหมายการค้าที่นายทะเบียนเครื่องหมายการค้ารับรอง ต่อกองตรวจสินค้าขาออก กองตรวจสินค้าขาเข้าหรือด่านศุลกากรแล้วแต่กรณี
2. ผู้จัดการ เจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือผู้รับมอบอำนาจเท่านั้น จึงยื่นคำร้องขอให้พนักงานศุลกากรตรวจสอบเครื่องหมายการค้าได้ และจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในความเสียหายใดๆ ที่เกิดขึ้นแก่ผู้ส่งของออกหรือผู้นำของเข้าและกรมศุลกากร ทุกประการ
3. ผู้ร้องขอจะต้องแจ้งให้พนักงานศุลกากรไปทำการตรวจสอบเครื่องหมายการค้า ในรายที่มีเหตุสงสัยว่าจะมีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของตน และพนักงานศุลกากรจะทำการตรวจสอบเครื่องหมายการค้าต่อหน้าผู้ร้องขอเท่านั้น

4. ในกรณีที่พนักงานศุลกากรไม่อาจวินิจฉัยได้ว่า สินค้าที่ส่งออกหรือนำเข้าเป็นสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้ร้องขอหรือไม่ ให้ผู้ร้องขอยื่นคำร้องขอให้ส่งตัวอย่างตามแบบตอนท้าย กศก 18 และให้ร่วมกับพนักงานศุลกากรชักตัวอย่างสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้านั้น

เพื่อส่งให้นายทะเบียนเครื่องหมายการค้า กรมทะเบียนการค้า เป็นผู้ชี้ขาดตามหลักเกณฑ์ในการพิจารณารับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าต่อไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2531 เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2531

ภาคผนวก ข

ประกาศกรมศุลกากร

ที่ 28/2536

เรื่อง ระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น

ประกาศกรมศุลกากร
ที่ 28/2536
เรื่อง ระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น

เพื่อให้การดำเนินการในอันที่ควบคุมมิให้การส่งออกไปนอกและนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น ตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ (ฉบับที่ 94 และ 95) พ.ศ. 2536 เป็นไปโดยรัดกุมและสอดคล้องกับทางปฏิบัติของศุลกากร กรมศุลกากรจึงกำหนดระเบียบปฏิบัติไว้ดังนี้

1. เมื่อเจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ยื่นคำร้องขอให้พนักงานศุลกากรทำการกักและตรวจสอบสินค้า โดยมีเหตุอันควรสงสัยว่าสินค้านำเข้าหรือส่งออกนั้น จะเป็นของที่ซ้ำหรือดัดแปลงอันมีลิขสิทธิ์ของตนหรืองานที่ตนได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ หากพนักงานศุลกากรเห็นควรกักสินค้าตามที่ผู้ร้องขอ ก็จะแจ้งให้ผู้ขอกักสินค้า ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าทราบโดยมิชักช้า และให้ผู้ขอกักสินค้ามาตรวจสอบสินค้านั้นภายในกำหนดเวลา 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ยื่นคำร้องขอกัก

2. กรณีที่เจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์เห็นว่าสินค้าที่ส่งออกไปนอกหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรทำซ้ำหรือดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนหรืองานที่ตนได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ก็ให้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนและแจ้งให้พนักงานศุลกากรทราบภายในกำหนดเวลา 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ตรวจพบ

ถ้าเวลาครบกำหนด 24 ชั่วโมง ตามวรรคหนึ่งเป็นเวลานานอกราชการหรือเป็นวันหยุดราชการและไม่สามารถแจ้งให้พนักงานศุลกากรเพื่อทราบได้ ก็ให้ผู้ขอรับความคุ้มครองแจ้งให้พนักงานศุลกากรทราบในวันแรกที่เปิดทำการภายในเวลา 3 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เปิดทำการ

เมื่อพ้นกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งและวรรคสองแล้ว หากพนักงานศุลกากรไม่ได้รับแจ้งจากเจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ว่ามีกรรือ่งทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่จะดำเนินการตรวจปล่อยสินค้าออกไปนอกราชอาณาจักร หรือส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้นำเข้าไปตามปกติ

3. หากผู้ขอกักและตรวจสินค้า ต้องการจะทราบชื่อที่อยู่ของผู้ส่งออกหรือผู้นำเข้าและจำนวนสินค้าก็ให้สอบถามหรือขอจดแจ้งจากพนักงานเจ้าหน้าที่ได้

4. เจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ที่ขอกักและตรวจสอบสินค้า จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในความเสียหายใดๆ ที่เกิดขึ้นแก่ผู้ส่งออกหรือผู้นำเข้าและกรมศุลกากรทุกประการ ตลอดจนเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตามคำร้องทั้งหมด

5. หากการตรวจสอบตามคำร้องขอกักสินค้าเป็นที่แน่ชัดว่า สินค้าที่นำเข้าหรือส่งออกเป็นของที่ละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น และผู้ส่งออกหรือผู้นำเข้าไม่ได้โต้แย้งเป็นอย่างอื่น เจ้าหน้าที่จะทำการบันทึกจับกุมและดำเนินคดีตามระเบียบต่อไป

กรณีที่พนักงานศุลกากรไม่อาจวินิจฉัยได้ว่า สินค้าชิ้นนั้นเป็นของที่ละเมิดลิขสิทธิ์หรือไม่ และผู้ส่งออกหรือผู้นำเข้ายังมีข้อโต้แย้งกับผู้ขอกักสินค้า หากผู้ขอกักสินค้าประสงค์จะให้เจ้าหน้าที่กักของไว้ต่อไปก็ต้องไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน แล้วแจ้งให้พนักงานศุลกากรทราบตามความในข้อ 2 โดยไม่ชักช้า

6. คำร้องขอกักสินค้า ให้ยื่นกองควบคุมและตรวจสินค้าขาเข้าที่ 1 ที่ 2 หรือกองตรวจสินค้าขาออกแล้วแต่กรณี สำหรับด่านศุลกากรในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ให้ยื่นต่อด่านศุลกากรหรือผู้รักษาราชการแทน แบบคำร้องให้เป็นไปตามแนบท้ายประกาศนี้ และในการร้องขอ จะต้องแนบเอกสารสำเนาทะเบียนบ้าน บัตรประชาชน ใบรับรองการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท ใบมอบอำนาจ (ถ้ามี) และหลักฐานแสดงการเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ที่กรมทรัพย์สินทางปัญญารับรองแล้วประกอบด้วย

ประกาศนี้ให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2536 เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2536

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – นามสกุล

วันวิสาข์ เทพยศ

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2550 นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

พ.ศ. 2552 เนติบัณฑิตไทย สมัยที่ 62

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

นักวิชาการศุลกากรปฏิบัติการ

สำนักงานศุลกากรตรวจสอบสินค้าทำอากาศยานสุวรรณภูมิ

กรมศุลกากร

